

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלזני שבת

פרשת קרח ♦ תשפ"ה

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

אזמרה לשמך

פאר מקדושים

באר הפרשה

וכל מאמינים

היכל החתם סופר

דברי שי"ח

Dirshu

דרשן ד' ועזון

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבוע מלכתא

פנינים לפרשת קרח פ"ה | גליון מס' 488 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"אצלנו ב'שטעטיל' [בעיירה] היו משתמשים בשביל ריפוי מחלה זו בתרופה הנקראת 'יודא'. תלך מכאן אל בית-המרקחת 'העיגול' שברחוב ראב"ד ותאמר לרוקח שקניבסקי שלח אותך"

הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א עם צרור עובדות מופלאות ששמע וראה אצל חמיו מרן שר התורה, רבינו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל

"נְאֻת הַקְדוּשׁ וְהַקְרִיב אֵלָיו" (במדבר ט"ז, ה')

ונפלאותיו בדרכי הטבע, בכל מיני סיבות טבעיות, ורק מי שהתבונן בהן הבין כי אין קשר בינו לבין המציאות ולא כלום, והסיבה האחת והיחידה שגרמה לכך שהסיבות הללו תועלנה - היא דבר השם שהיתה בפיו.

המרשם של הסטייפלער

המחנך רבי יעקב גינזבורג שליט"א מירושלים, סיפר מקרה כזה אשר בדידו הוי עובדא: בתחילת שנות המ', בנו התינוק בן השנה החל לסבול ממחלה קשה של קצרת [אסטמה]. מידי פעם הוא היה נתקף בהתקפה קשה של שיעול והתקשה בנשימה, ובעקבות כך אושפז תחת מעקב בבית-החולים. כך אירע הדבר כמה וכמה פעמים. אחד מקרובי-משפחתו של רבי יעקב סיפר לו כי בנו התינוק אף הוא סבל לא מזמן מאותה תופעה, וה'סטייפלער' יעץ לו לטגן שמן

מורי-חמי שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל סיפר לי לא אחת, כי ראש הישיבה הרב שך זצ"ל היה אומר על אביו ה'סטייפלער' זצ"ל: "שכינה מדברת מתוך גרונו". כי אכן כל מי שנכנס אליו יכול היה להיווכח ולראות איך הכל גלוי לפניו. בתוך ארבע אמותיו חשו כמי שעומדים לפני רוח הקודש גלויה. ראו הכל שנתקיים בו דברי ה'נפש החיים' (שער ה', פרק יח) שהמקבל על עצמו עול תורה לשמה הכוחות הטבעיים מסורים אליו, וכאשר יגזור אומר עליהם. הסיפורים ידועים למאות ולאלפים. רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל, בעל 'משמור הלוי', שהיה מקורב מאד ל'סטייפלער', סיפר שפעם נכנס אברך מודאג ל'סטייפלער' וסיפר כי היום נודע לו שנפער נקב בלב בנו, והרופאים מסתפקים אם יחיה אף שלושה ימים נוספים. אמר לו ה'סטייפלער' בביטול: "הרופאים אינם יודעים כלל מה הם מדברים. הם אוהבים להבהיל סתם. כל דבריהם שטויות והבלים", ובירך בחום את בנו באריכות ימים ושנים. לאחר שלשה ימים, אמר הרופא לאבי הבן, כי יש לו בשורה משמחת לבשר לו: הנקב בלבו של הבן נסתם לגמרי, ולהשערתו הוא יוכל להמשיך לחיות לאורך ימים ושנים, כילד בריא לכל דבר וענין. לשאלת האב - איך הוא מסביר זאת שהנקב נסתם בלי שום טיפול והתערבות רפואית, והרופא החל לגמגם. אכן לא היתה לו תשובה ברורה בפיו. רק האב המאושר ידע היטב מה פשר התופעה הפלאית הזאת: ברכתו של אותו זקן היא שנתנה בילד את אותותיה... הרבה פעמים גם היה ה'סטייפלער' נוהג "להלביש" את מופתיו

כסדר את הבחינה של "ידעתי בני ידעתי" כמעשים שבכל יום ממש. אציין דוגמאות אחדות העולות בזכרוני:

רבים מביננו זוכרים עדיין את תקופת מלחמת המפרץ בשנת תשנ"א. היו הם ימי מתח וחרדה גדולה עבור העם היושב בציון. באופן חסר תקדים, העורף כולו - מדן ועד באר שבע - היה נתון תחת התקפת טילים של הרודן העירקי, והדעה העולמית הרווחת הייתה כי הוא מחזיק בנשק בלתי-משוערים. דבר שהתברר מאוחר יותר כלא נכון בעליל. בבתים רבים אטמוו חדר מוגן ביריעות ניילון ובדבק רחב. המחמירים אף אגרו מים ומוצרי מזון בסיסיים מחשש ממחסור עתידי, ומתח סמיך העיב על רבים.

רבי חיים שהיה אז כבן שישים בלבד, וכבר החל אז לשאת את עול הציבור על כתפיו, נטל על עצמו גם במקרה הזה את מלוא כובד האחריות. הוא הקדיש שעות רבות כדי להרגיע את ההמונים המפוכחים והמבוהלים שפקדו את ביתו, ושוב ושוב אמר בקול צלול וברור: "אין ממה לחשוש! לא יארע שום נזק בגוף ובנפש!", ודבריו נסכו עידוד, חיזוק ובטחון אצל שלומי אמוני ישראל בכל מקומות מושבותיהם.

הוא היה אז יחיד מבין גדולי הדור שטען כי אין צורך לנקוט בשום אמצעי הגנה, מלבד ריבוי בתפילות ותחנונים, והציע לכולם להמשיך בשגרת היום-יום כרגיל. גם כאשר החלו להישמע ברחבי הארץ אזעקות אמת, שריקות טילים והדי-נפץ, הוא המשיך להיות עיקש בדעתו שלא יארע מאומה. ואכן, כולם ראו איך דבר מדבריו לא נפל ארצה. למרות עשרות הטילים שכוונו ונפלו ברחבי הארץ, שום אדם לא ניזוק מהם, מלבד אדם אחד מחלל שבת.

אינם יודעים ערכם...

אגב, רבי חיים התבטא ואמר אז ביטוי מעניין, כי גדולי ישראל אינם יודעים את ערכם, עד כמה מגינים הם על הדור בעצם נוכחותם. בני סיפר לי מעשה מרבי חיים שראה זאת בעיניו: במעמד תורני חשוב כלשהו שנערך בביתו של רבי חיים, בו השתתף גם אחד מחשובי ראשי הישיבות בדורנו. רבי חיים מזג בכוסיות יין 'לחיים' לכל הנוכחים, אך אותו ראש ישיבה נמנע מלקחת כוסית והסביר כי היין מזיק לבריאותו ולכן אינו יכול לשתות ממנו.

הוא הוסיף וסיפר לרבי חיים, כי כאשר הוא שתה פעם יין בעבר, איבד את ההכרה והיה בסכנת חיים והוזקק להתאשפז. רבי חיים השיב לו בקצרה כדרכו: "אתה יכול לשתות, זה יין של מצווה, וזה גם יעשה לך רפואה". ומכיון שאין מסרבים לגדול, ראש הישיבה נענה בחיוב ושתה כוסית מלאה יין, ומאז ועד היום הוא שותה יין כרגיל. ההיזק הבריאותי ממנו סבל בעבר בעקבות היין חלף ועבר אצלו כלא היה.

המשך בעמוד 15

כולם ראו איך דבר מדבריו
לא נפל ארצה. למרות עשרות
הטילים שכוונו ונפלו ברחבי
הארץ, שום אדם לא ניזוק מהם,
מלבד אדם אחד מחלל שבת...

ובצל ולתת כפית מהמרקחת הזאת מידי יום ביומו בפיו של התינוק, והמחלה חלפה עברה לה. רבי יעקב חזר הביתה ושיתף את אשתו במה ששמע, וניסו גם הם להשתמש באותה העצה; טיגנו שמן ובצל ונתנו בפי ילדם, אך כאן הסגולה לא הועילה עבורו. הילד המשיך לסבול הלאה מהתקפות שיעול וקושי בנשימה. אז החליט רבי יעקב לשים לדרך פעמיו, ירד בעצמו אל ה'סטייפלער' הקדוש בבני-ברק לשאול בעצתו ולקבל את ברכתו.

ה'סטייפלער' שכבר היה אז כבד-שמיעה קרא את משאלתו מן הדף, והשיב כך: "ראה, אצלנו ב'שטעטל' [בעיירה] היו משתמשים בשביל ריפוי מחלה זו בתרופה הנקראת 'יודא'. תלך מכאן אל בית-המרקחת 'העייגול' שברחוב ראב"ד ותאמר לרוקח שקניבסקי שלח אותך לרכוש תרופה זו. תטפטף כמה טיפות בפי התינוק כך וכך ימים ובעזרת השם תהיה לו רפואה..."

ה'סטייפלער' אף לקח פתק ורשם עליו את השם "יודא" - הפתק הזה בכתב ידו של ה'סטייפלער' שמור עד עצם היום הזה בבית גנזיו של בעל המעשה], ואמר לו: "תציג את המרשם הזה לרוקח..." המשך המעשה הוא למותר: לאחר פעם אחת שהתינוק קיבל את התרופה בפיו המחלה נעלמה כלא היתה. כבר עברו מאז למעלה מארבעים שנה, ומעולם לא סבל יותר התינוק הזה - אשר כיום הוא אבא למשפחה מפוארת - מקוצר נשימה כזה או אחר, לאורך ימים ושנים טובות.

אין ממה לחשוש!

גם אצל מורי-חמי שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל זכינו לראות

לפניות בנושא פרסום בגליון 052-7144937 מוטי

"זאת הזדמנות מצוינת לכל אברך להשלים את החסר, וללמוד את הדפים הללו פעם נוספת, הפעם בעיון עם הראשונים והאחרונים"

שיחה מיוחדת עם הרה"ג רבי בצלאל גודלבסקי, ראש תוכנית 'חבורת ש"ס' ב'דרשו', לרגל מועד הכניסה השנתית למצטרפים חדשים ללימוד ב'חבורת ש"ס'

יעקב א. לוסטיגמן

מגוון רחב של תוכניות לימוד קיימות ב'דרשו'. גמרא, הלכה, בבלי, ירושלמי, ספרי מוסר ואפילו תוכניות ייעודיות לבני ישיבות הלומדים מחוץ לשעות הרגילות של הלימודים בישיבה, לפנות בוקר, ערבי שבתות, שבתות ומוצאי שבתות.

אבל מבין שלל התוכניות, יש תוכנית אחת ייחודית ובעלת גוון מיוחד מאוד - חבורת ש"ס. זוהי תוכנית שנבנתה במיוחד עבור אברכי הכוללים עמלי התורה, המעוניינים ללמוד את הש"ס בעיון! תוכנית זו, פרי רעיונו של נשיא דרשו רבי דוד הופשטטר שליט"א, נאמנת לבסיס הרעיוני שעליו מושתת ארגון 'דרשו' - להרבנות תורה במקומות ובאיכות שלא היתה קודם לכן. זאת בעצם השליחות של 'דרשו', להביא לומדים ולימודים חדשים, לאנשים שלפני כן לא עסקו בהם.

הרעיון הזה מלווה את כל התוכניות, והוא אכן חולל מהפכות עצומות בעולם התורה. בראש ובראשונה העובדה שאנשים חוזרים על 'הדף היומי' ומשננים את לימודם כדי לעמוד עליו לאחר מכן בכור המבחן, זה חידוש עצום שלפני עשרים שנה אף אחד לא האמין שיקרה. כמו כן הרעיון שכל כלל ישראל לומד משנה ברורה מקצה לקצה, כולל הלכות עירובין שבכרך ד' ושאר הלכות שלפני כן כמעט ולא נלמדו על ידי רוב הציבור.

"כך גם ב'קניין הלכה' תוכנית שפונה במיוחד לאברכים שעדיין לא למדו טור ושולחן ערוך בעיון, ומכניסה אותם ללימוד הזה עד שהם יוצאים תלמידי חכמים מופלגים הבקיאים בכל הסימנים המרכזיים שבאורח חיים וביורה דעה, זה קרה גם בהחדרת לימוד הירושלמי לכלל ישראל ועוד ועוד.

חבורת ש"ס צועדת גם היא בכיוון זה, ומטרתה להביא לכך שהמשתתפים בה יזכו לסיים את הש"ס כולו בעיון! כמובן שמדובר בתהליך שלוקח שנים רבות, אבל הרי שנו לנו רבותינו בעלי התוספות, "דרך בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול". וב"ה אלפי לומדים נמצאים במסלול שבעז"ה יביא אותם להשלמת היעד המיוחל.

לרגל מועד הכניסה השנתית למצטרפים חדשים ללימוד ב'חבורת ש"ס', שוחחנו עם מנהל התוכנית הרה"ג רבי בצלאל גודלבסקי, והצגנו בפניו מספר שאלות, שהתשובות עליהן בוודאי יהיו לעזר ולתועלת לרבים המבקשים לדעת עוד על התוכנית, ושוקלים להצטרף אליה בעצמם.

ללמוד את הש"ס כולו בעיון? זה נשמע כמו רעיון בלתי אפשרי. הרי צריכים להשקיע בזה שעות רבות מדי יום במשך שנים ארוכות

עשרות שנים, כדי להגיע לכזה הישג...

"ובכן, בואו נגדיר קודם כל למה אנחנו מתכוונים כשאנחנו מדברים על לימוד בעיון. ראשית התוכנית קבלה את ברכתם של מרנן ראשי הישיבות שליט"א כשמעמד ההכרזה ופתיחת התוכנית היה בביתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א. מרן ראש הישיבה שליט"א חיזק מאוד את ידיו של ארגון 'דרשו' ועודד את הלימוד הזה בכל פה.

"לאחר מכן התקיימה אסיפה מיוחדת בביתו של מרן ראש ישיבת חברון הגאון רבי דוד כהן שליט"א, שם גובשה התוכנית לפרטי פרטים, ומרן ראש הישיבה שליט"א הגדיר בדיוק את רמת הלימוד, ואף הפקיד על כך את חתנו הגאון רבי משה גנויאר שליט"א, שיכתוב את מראי המקומות ואת המבחנים בתוכנית, לפי הדרכתו הפרטנית.

"מרן שליט"א הזכיר באותה אסיפה מכוונת, את ההגדרה של הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, שאמר כי אי אפשר ללמוד בעיון בלי בקיאות, ואי אפשר ללמוד בקיאות בלי עיון. כדי להגיע לעיון אמיתי חייבים בקיאות וכדי להגיע לבקיאות אמיתית חייבים עיון.

"ראש הישיבה הוסיף הגדרה נפלאה של מרן הרב מבריסק שקבע כי בין 'עיון' ל'בקיאות' יש עוד שלב - 'עיון קל', שאינו כולל ירידה לכל פרט מפרטי הסוגיא והבנה מעמיקה של כל השיטות של הראשונים והאחרונים, כמו שעושים בישיבות בסדר א' וכמו שעושים בכוללים הלומדים בעיון, אלא לימוד של גמרא עם רש"י ותוס', בתוספת עקרי השיטות של הראשונים והאחרונים בסוגיא.

'המוכר את הספינה'. תחושת הסיפוק של הלומדים היא עצומה, זה מצב שכבר מתחילות להצטבר מסכתות שלמות שהם למדו בעיון מקצה לקצה, מאות דפים, ואף עמדו עליהם בכור המבחן. ההרגשה מאוד מיוחדת ומרוממת".

המבחנים כוללים את כל המפרשים שבמראי מקומות???

"המבחן מגיע בשני מסלולים, כמו בתוכניות אחרות ב'דרשו', כשמסלול א' נועד למי שרוצה להיבחן על הבסיס, ומסלול ב' זה למי שרוצה מבחן ברמה גבוהה יותר. במסלול א' יש שאלות רק מגפ"ת, ובמסלול ב' יש שאלות גם מהראשונים והאחרונים המופיעים במראי מקומות".

איפה משיגים את חוברות המראי מקומות?

"ב'דרשו' כמובן. צריכים להירשם, ולאחר מכן מקבלים את החוברות המודפסות מדי חודש בחודשו, ניתן גם לקבל למייל למי שמעוניין. זה עובד בצורה מסודרת מאוד ב"ה. פעם בחודש יש מבחן, וב"ה אנחנו רואים הצלחה גדולה, כאשר מאות רבות של אברכים ת"ח לומדים ונבחנים.

"ראוי גם לציין שמספר הנבחנים נשאר יציב וקבוע מתחילת התוכנית ורמת ההצלחה במבחנים היא גבוהה מאד, דבר שמראה על רצינות הלימוד".

כל מי שרוצה יכול להצטרף? או שזה רק לאברכים הלומדים בכללים מסוימים?

"התוכנית בנויה בעיקרון ללימוד בחבורה כמו שאמרת, ואכן רוב הלומדים המשתתפים בה לומדים בכללים, חלקם הוקמו במיוחד לאברכים שמעוניינים ללמוד לפי קצב הלימוד הזה ותוכנית הלימוד הזאת, אחרים היו קיימים עוד קודם ושינו את תוכנית הלימודים שלהם כדי להתאים את עצמם לתוכנית הייחודית, ב"ה המספר הולך וגדל, וכל הכוללים מדווחים על הצלחות נפלאות.

"אבל למעשה התוכנית פתוחה לכל דורש, חוץ מבחורים וילדים. עם זאת, כללי 'דרשו' קובעים שלכל תוכנית לימוד יש מועדי כניסה מסודרים, ומעד הכניסה לחבורת ש"ס הוא פעם בשנה בחודש סיוון. "מכאן באמת תצא הקריאה, אפשר לנצל את ההזדמנות ולקפוץ על העגלה. **ביום ראשון דראש חודש תמוז, ל' סיון, מתחילים ללמוד פרק 'המוכר את הספינה במסכת בבא בתרא', זאת ההזדמנות להצטרף ללימוד, ובעז"ה ביום ח' תמוז יהיה המבחן החודשי, שיכלול בסופו גם שאלות על 'המוכר את הספינה', ומי שהתחיל ללמוד רק מתחילת הפרק יוכל להשיב על השאלות הללו לבדן, ולקבל מלגה ביחס לחלק שעליו נבחן.**

"זאת הזדמנות מצוינת לכל אברך שלמד בישיבה מסכת בבא בתרא, והפרקים שיש מכאן ועד סוף המסכת ברובם נלמדים בישיבות בבקיאות, ואפילו בלימוד עצמי, כך שזאת הזדמנות להשלים את החסר, וללמוד את הדפים הללו פעם נוספת, הפעם בעיון עם הראשונים והאחרונים, להשלים את החלק העיוני של מסכת בבא בתרא, ובכלל, להצטרף לחבורה של לימודי עיון, ובהזדמנות זו אציין שיש גם הטבות מיוחדות לכוללים וקבוצות לימוד. לפרטים יש לפנות לרב חיים טופר 050-4128780"

אפשר לנצל את ההזדמנות ולקפוץ על העגלה. ביום ראשון דראש חודש תמוז, ל' סיון, מתחילים ללמוד פרק 'המוכר את הספינה במסכת בבא בתרא', זאת ההזדמנות להצטרף ללימוד

"ראשי הישיבות שליט"א התנו שהתוכנית לא תבוא להחליף את הלימוד העיוני של סדר א' בכללים, אלא אדרבא היא יכולה להוות תחליף ללימוד הבקיאות המקובל, כמו"כ התוכנית אינה מיועדת לבחורים, שצריכים להשקיע את זמנם בלימוד הישיבתי וגם אם רוצים להוסיף לימודים קלים, הלימוד של חבורת ש"ס דורש השקעה גדולה מדי עבור מי שמחויב לסדרי הישיבה ולומד בדרך שהנחילו לנו רבותינו ראשי הישיבות.

"התוכנית מיועדת בדוקא לאברכים שבד"כ כבר למדו את המסכתות בבקיאות בשנות הישיבה ואף בכלל, וכעת יש להם הזדמנות לחזור עליהם שוב - ובעיון. ובפרט שלפי סדר התוכנית לומדים קודם כל את המסכתות שבסדר נזיקין ונשים".

מה סדר הלימוד בפועל?

"כל אחד מהלומדים מקבל מידי חודש בחודשו חוברת 'מראי מקומות' מפורטים שכותב הגאון רבי משה גנויאר שליט"א בהכוונתו של מרן ראש ישיבת חברון הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א.

"המראי מקומות עוברים לעריכה של תלמידי חכמים מופלגים שפותחים אותם ומציינים כל שיטה מה היא, עם סיכום ברור של כל השיטות, באופן שניתן ללמוד את המראי מקומות מהחבורת. כמובן שיש כאלו שמעיינים בספרי הראשונים והאחרונים במקורותיהם. כל אחד לפי כוחו ויכולתו והזמן שהוא יכול להקדיש לעניין".

מה ההספק של הלימוד?

"אנחנו לומדים עמוד אחד ביום, חמישה ימים בשבוע, לא כולל בין הזמנים. זאת, כדי שהלימוד יהיה בחבורה, כשמה של התוכנית 'חבורת ש"ס'. בימים שיש כולל לומדים, בימים שאין כולל, חוזרים על הלימוד או שלומדים דברים אחרים, אבל את העמוד שלומדים מדי יום בעיון - לומדים ביחד, בחבורה".

מה הספיקו משתתפי התוכנית עד כה?

"התחלנו ממסכת בבא קמא וסיימנו אותה ב"ה, לאחר מכן למדנו מסכת הוריות עד סופו של אותו זמן, כי רצינו להתחיל את 'בבא מציעא' בתחילת זמן. בסייעתא דשמיא סיימנו גם בבא מציעא, ואנחנו בעיצומה של מסכת בבא בתרא, בקרוב מאוד מתחילים

"תוכנית 'חבורת ש"ס' נותנת מענה לשתי הדרישות, ורבותינו הגרמ"ה הירש והגר"ד כהן שניהם סמכו עליה את ידיהם ובירכו בכל פה על הקמתה

מאחורי הקלעים של התוכנית, הרה"ג ר' נתן וינגרטן, מראשי המערכת, מסביר כיצד הוקמה תוכנית הלימוד 'חבורת ש"ס'

מאז הקמתו של ארגון 'דרשו', מסביר הרה"ג ר' נתן וינגרטן, מראשי המערכת ב'דרשו', "נוהגת הנהלת הארגון להתיעץ דרך קבע עם גדולי התורה, ולקבל מהם הדרכה לגבי אופי הפעילות ופתיחתן של תוכניות חדשות.

"תוכנית 'חבורת ש"ס' היא בעצם שילוב של שתי הוראות שקיבלנו משניים מגדולי התורה", מסביר הרב וינגרטן. "מצד אחד מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א, ומצד שני מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א.

"מרן הגרמ"ה הירש המליץ בחום על הקמת של תוכנית לימוד שתקיף את הש"ס כולו, כמענה לאברכים שרוצים לרשום הספק גדול יותר, אבל בלי לוותר על העיון. זה היה ממש בנפשו של הגרמ"ה הירש, שיוכלו ללמוד הספקים גדולים בעיון, לא לוותר על העיון.

"מרן הגר"ד כהן הוסיף נדבך נוסף על התוכנית, והדגיש שהיא צריכה להתאים במקביל גם לאברכים הלומדים בסדר שלישי. שנים אברכים שאין להם סדר לימוד קבוע ומסודר לסדר ג', אין להם איזושהו רף מינימלי של הספק שהם קובעים לעצמם, וכך נוצר מצב שהזמן הזה מתבזבז להם בלי לימוד, או אפילו עם לימוד אבל לא מסודר ולא בקצב ראוי. ראש הישיבה הורה שהתוכנית תתאים גם עבורם.

"ואכן, תוכנית 'חבורת ש"ס' נותנת מענה הולם לדרישות של גדולי התורה, ורבותינו הגרמ"ה הירש והגר"ד כהן שניהם סמכו עליה את ידיהם ובירכו בכל פה על הקמתה, וגם היום הם ממשיכים לעקוב ולרוות נחת מההצלחה המדהימה שלה.

"במסגרת זו הוקמו עשרות רבות של מסגרות לימוד בחבורת ש"ס, כוללים רבים שזה הלימוד הקבוע שלהם בסדר ב', וכמובן שהם לומדים בעיון עם המראי מקומות וגם נבחנים במסלול ב' הכולל שאלות בדברי הראשונים והאחרונים. מאות רבות של אברכים זכו לסיים ולעמוד בכור המבחן של מסכתות שלמות בעיון, והסיפוק וקורת הרוח שלהם הם ממש לאין שיעור.

"ויש גם לא מעט אברכים שלומדים 'חבורת ש"ס' בסדר ג', מטבע הדברים כשיש פחות זמן מספיקים פחות מפרשים, ומשקיעים בעיקר בגפ"ת, אבל הלימוד הוא יסודי והמבחנים מאוד מקיפים את הסוגיות ונכנסים לעומק, וב"ה האברכים עומדים בכור המבחן ורושמים הצלחות נאות מאוד!

"בסיום של מסכת בבא מציעא אף הגיע אחד מגדולי הפוסקים בדורנו להשתתף, והציג בפני האברכים שאלות בהלכה הנוגעות למסכת שסיימו. להפתעתו ולהפתעת כל הנוכחים, האברכים השיבו תשובות מפורטות עם שיטות הראשונים והאחרונים, והיה זה מחזה מפעמים של כבוד התורה, כשראו איך אברכים עמלי תורה הצליחו להגיע לכזה ידע עצום ומקיף בהלכה למעשה לפי כל השיטות, מתוך הלימוד העיוני של המסכת עצמה.

"אחד הסיכומים נערך בביתו של מרן הגרמ"ה הירש שליט"א, בהשתתפותם של מרן ראש הישיבה הגר"ד כהן שליט"א ומרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א, ובפעם אחרת נערך סיום מרגש מאוד בבית מרן הגר"ח פיינשטיין שליט"א בהשתתפות ראשי החבורות השונות, וההתרגשות היתה גדולה מאוד.

"בסייעתא דשמיא התוכנית מוסיפה להתרחב כל הזמן, אנחנו כל הזמן מקבלים עוד ועוד בקשות מקבוצות נוספות, וזה הזמן בדיוק עכשיו לפתוח עוד ועוד קבוצות, 'דרשו' מעודד ותומך בפתיחת קבוצות, ואפילו נותן תוספת מלגה מיוחדת ללומדים 'חבורת ש"ס' בחבורות, כשמדובר בכללים וקבוצות מסודרות, כי על ידי כך מגשימים את חזונם של גדולי התורה, שיהיה הש"ס כולו נלמד בעיון, בחבורה, עם חזרות ושינון ועמידה במבחנים, בסייעתא דשמיא".

"שאלתיו: 'רבי חיים, וכי אתה יודע בכלל איזה מרק הכנסת לפיך? הרי מכיר אני אותך היטב מן הישיבה, מעולם לא התעניינת באוכל. אני יודע שאילו היית אוכל מגבת במקום פיתה מרגיש אותו טעם'..."

מגיד המישרים הגאון רבי ברוך רוזנבלום שליט"א,
על ה'שיעור כללי' של הרבנית של רבי חיים שמואלביץ

וַיִּקְהָלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהָרֹן (במדבר ט"ז, ג')

בירושלמי (סנהדרין פ"ה ה"א) מתוארת קריאת התיגר של קורח על משה רבנו ואת האפיקורסות שלו:

"רב אמר: קרח אפיקורסי היה. מה עשה? עמד ועשה טלית שכולה תכלת. אתא גבי משה, אמר ליה: משה רבנו, טלית שכולה תכלת מהו שתהא חייבת בציצית? - אמר לו: חייבת, דכתיב 'גדילים תעשה לך'.

"בית שהוא מלא ספרים, מהו שיהא חייב במזוזה? - אמר לו: חייב במזוזה, דכתיב 'וכתבתם על מזוזות ביתך'.
"אמר לו: בהרת כגריס - מהו? אמר לו: טמא. פרח בכולו? - אמר לו: טהור.

"באותה שעה אמר קרח: אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול".

מקשה ה"בן איש חי" על שאלתו השלישית של קרח, לגבי הבהרת שפרחה בכולו: אם אדם כזה שבהרת פרח בכולו הנו טהור, אם כן לצורך מה מביא אותה הקב"ה על האדם?

ומתרץ שצדעת באה על חטא לשון הרע, אדם שדובר על מישהו רע. אך ישנה עבירה שאינה פחות חמורה מכך: אדם שאינו מסוגל להמליץ טוב על חברו. גם אי אמירת טוב - לעבירה תיחשב. כל מי שיש ביכולתו לשבח את זולתו ואינו עושה זאת, נענש בבהרת שפורחת בכל הגוף! הוא אמנם טהור, אך עליו להבין שהנהגתו גרועה ביותר.

יש כל כך הרבה הזדמנויות לפרגן ולהחמיא לשני. הבה ננצל אותן! ראית את בנו של השכן מתפלל בבוקר בדבקות גדולה. פגשת את אביו אחר הצהריים. מדוע שלא תאמר לו: 'ר' יענקל, נהנית כל כך לראות את הבן שלך מתפלל! זה היה ממש תענוג!' והדברים אמורים גם בתוך הבית פנימה. אשתך הכינה לך ארוחת צהרים - מדוע שלא תחמיא ותתן קומפלימנטים. בפעם הראשונה זה אולי קשה, אך לאט-לאט מתרגלים...

ה'שיעור כללי' שלה

בכולל שלי למד יהודי שזכה ללמוד עם רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בשנחאי. כאשר עלה היהודי ארצה הלך לבקר את ידידו, רבי חיים שמואלביץ. הוא נכנס לבית המדרש בשעה שמסר רבי חיים את

השיעור כללי שלו, לאחר מכן ליווה אותו לביתו, ושניהם נטלו ידיים, אכלו ושוחחו בדברי תורה, כמו בימים הטובים ההם...

לאחר שהסתיימה הארוחה, הבחין האורח כי רבי חיים ניגש אל הרבנית ואומר לה: "היום הכנת אוכל מיוחד במינו! המרק היה משהו-משהו!" לאחר מכן בירך אותה בצהרים טובים וחזר לישיבה. סיפר לי אותו יהודי: "כאשר ירדתי עם רבי חיים את המזדגות בדרכנו לישיבה, לא הצלחתי להתאפק. שאלתיו: 'רבי חיים, וכי אתה יודע בכלל איזה מרק הכנסת לפיך? הרי מכיר אני אותך היטב מן הישיבה, מעולם לא התעניינת באוכל. אני יודע שאילו היית אוכל מגבת במקום פיתה מרגיש אותו טעם'..."

"אמר לי רבי חיים: 'אני כבר מוסר שיעורים בישיבה במשך חמישים שנה. בכל פעם אני חוזר על אותו שיעור, ובכל פעם מוסיף לו עוד תוספת קטנה. ובכל זאת אם יגש אלי בחור ויאמר לי שהשיעור של היום היה משהו משהו, אין לך מושג כמה זה יעשה לי טוב על הלב... היודע אתה מהו ה'שיעור כללי' של אשתי? - האוכל שהיא מכינה. אמנם היא מבשלת כבר חמישים שנה, ובדרך כלל מבשלת אותו דבר, אך שמחתה גדולה ועצומה כשאני משבח את מעשי ידיה ואומר לה שהמרק שלה היה מיוחד במינו, לא פחות משמחתי שלי אם אשמע שבחים על השיעור שלי!"

מי שאינו מסוגל לפרגן - צריך להכיר בכך שהוא חולה במחלה קשה! כדי שיבין את המסר הזה הוא נענש ומקבל בהרת בכל גופו ואין בו מתום.

(רבי ברוך רוזנבלום שליט"א - נאה דורש, תודה מיוחדת להוצאת הספרים 'יפה נוף')

חבורת ש"ס
התכנית החדשה של 'דירשו' ללימוד הש"ס בניין

חבורת ש"ס

תוכנית יחודית לאברכים בני עליה ללימוד מסכתות הש"ס בעיון

אברך יקר! הצטרף למאות האברכים תלמידי חכמים ועשרות הכוללים הלומדים במסגרת 'חבורת ש"ס' ורוכשים קניני נצח בידיעת מסכתות הש"ס ב'עיון קל'.

התוכנית כוללת לימוד בהספק של עמוד ליום, (חמשה ימים בשבוע לא כולל ביה"ז) גפ"ת עם שיטות הראשונים והאחרונים ועיקרי הנושאים העיוניים בסוגיות.

מדי חודש בחודשו מחולקת (חינם) לבני החבורה חוברת מראי מקומות מפורטים וערוכים בשפה ברורה בהכוונתו של מרן ראש ישיבת חברון הגאון הגדול רבי **דוד כהן שליט"א**.

בל' סיון א' דר"ח תמוז מתחילים 'המוכר את הספינה'

הזדמנות של פעם בשנה
להצטרפות למבחנים
נושאי מלגות

הטבות מיוחדות לקבוצות.
לפרטים: הרב חיים טופר
0504128780

מבחנים חודשיים בשני מסלולים
מסלול א: גמ' רש"י תוס'.
מסלול ב: גמ' רש"י תוס' ועיקרי הסוגיות.

כך היו השניים האלו מתאנחים ומצטערים על אותו גביר שירד מנכסיו, עד שבסוף אחד אומר לחברו 'תאמין לי, אני מוכן לתת לאותו אחד חצי מהעולם הבא שלי'. אז פנה אליו הסבא מנוהברדוק ואמר לו, 'תגיד לי, כמה מהעולם הזה אתה מוכן לתת לו'?!...

ראש ישיבת 'כף החיים' הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א, על חביבות המצוות אצל אבותינו ורבותינו גדולי הדורות

"וַיִּקְרַב אֶתְךָ וְאֶת כָּל אֶחָיֶךָ" (במדבר ט"ז, י')

הגמרא במסכת סוטה (יד.), בשביל מה הפציר משה רבינו כל כך, ולמה היה חשוב לו כל כך להכנס לארץ ישראל? וכי לאכול מפריה הוא צריך, וכי לשבוע מטובה הוא צריך?! הרי אנחנו מכירים אנשים היום שמוכנים להתפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות רק כדי שיתנו להם לצאת מארץ ישראל... רוצים הם לרדת לחוץ לארץ, ובאמת זו ירידה... מה היתה התועלת הגדולה של משה רבינו אם יכנס לארץ?!

וביארנו רבותינו, שמשה רבינו רצה את המצוות התלויות בארץ. ועל פי דברי הרמב"ם בפירוש המשניות שמשה רבינו רצה להכנס לארץ בשביל שתהיה לו עוד חצי מצוה. שהרי אחת המצוות בתורה היא להפריש ששה ערי מקלט עבור הרוצחים בשגגה, שלשה מהם בעבר הירדן המזרחי ושלשה מהם בעבר הירדן המערבי, בארץ ישראל. בזמן שהיו בעבר הירדן המזרחי נאמר 'אז יבדיל משה', משה רבינו הפריש שלוש ערי מקלט עבור הרוצחים בשגגה שיוכלו לנוס שמה, מתוך שש ערי מקלט שהיו צריכים להפריש. אבל הלא קיימא לן שאין ערי מקלט קולטין עד שיפרישו את כל השש, אבל אם הפרישו רק חלק מהערים, גם אם הפרישו כבר חמש ערים ונס לשם איזה רוצח בשגגה, אין העיר קולטת אותו וגואל הדם יכול לתפוס אותו.

על זה היה הצער הגדול של משה רבינו. הלא אני זכיתי להפריש שלוש ערים בעבר הירדן המזרחי, ומה עם השלוש שבצד המערבי?! וגם השלוש האלו שהפרשתי עדיין לא מתוקנות הן, כי כל זמן שלא מפרישים את אותם הערים שבצד המערבי אף אלו לא קולטות. ועל זה, על חצי המצוה הזו, התפלל משה תקט"ו תפילות להכנס לארץ ישראל.

על מי אנחנו מדברים כאן?! לא באחד כזה שבכל ימי חייו עשה חצי מצוה, ועכשיו הוא הולך למות ומבקש שיתנו לו לעשות גם את החצי השני... מדברים כאן על משה רבינו שאין אנחנו יכולים להעלות בדעתנו את ריבוי המצוות שלו, והלא כל התורה שיש בידינו לאורך כל הדורות היא מכוחו, אז מה יש אם חסרה לו חצי מצוה?! הרבה אנשים יסכימו לתרום לו חצי מצוה משלהם...

אבל משה רבינו יודע מה היא ערכה של א מצוה ומה החשיבות לנדב לו משלהם חצי מצוה והמעלה של כל פירור וכל חלק במצוה, ועל זה הוא בכה והתחנן.

ויתור קל

על עניני רוחניות קל לאנשים לוותר. הסבא מנוהברדוק זצ"ל היה מהלך פעם בדרך, והנה הוא שומע שנים שמדברים ביניהם מתוך צער, מתאנחים וגונחים. הטה הסבא מנוהברדוק אוזן, ושמע איך שאחד אומר לחבירו 'מסכן פלוני הסוחר הגדול, איך נפל מאגרא רמא לבירא עמיקתא, הפסיד את כל נכסיו ונעשה עני מרוד'. וגם חבירו מתאנח כנגדו ואומר 'כואב הלב, באמת מסכן. אזיל בר נש בהאי עלמא וחשיב דדיליה הוא, כל אחד חושב שהעולם שלו, ואז הגלגל מתהפך והוא רואה שגם את העולם הזה אין לו'.

כך היו השניים האלו מתאנחים ומצטערים על אותו גביר שירד מנכסיו, עד שבסוף אחד אומר לחברו 'תאמין לי, אני מוכן לתת לאותו אחד חצי מהעולם הבא שלי'.

אז פנה אליו הסבא מנוהברדוק ואמר לו, 'תגיד לי, כמה מהעולם הזה אתה מוכן לתת לו'?!...

מהעולם הבא אנשים מוכנים לתת, 'קח כמה שחסר לך, קח גם את החלק שלי בסעודת לוייתן, רק תשאיר לי משהו'... ומה עם העולם

הזה? להכניס את היד לכיס ולהוציא ממון כדי לעזור לשני?! - זה כבר קשה לאנשים...

מדוע זה כך?! - כי אין לנו את ההבנה מהי רוחניות, מהו הערך של כל מצוה ומצוה, ומה זה החסרון הזה של 'למה נגרע', החיסרון שנגרם לאדם כשחסרה לו מצוה.

להיות חומד תמיד את יופי המצוה

יש כאלו שכשבאים אליהם ומבקשים מהם להשתתף באיזה דבר מצוה, הם משתמשים בתירוץ השחוק של "אין לי כסף לזה". ובאמת צודקים הם. לזה אין להם כסף, אבל להוציא מעות על הבלים ועל הנאות העולם הזה החולף ובלה, יש להם הרבה כסף.

בנו של החפץ חיים, רבי לייב, כתב ספר על אביו, ובו הוא מתאר הרבה מהנהגותיו של אביו הגדול, רבינו החפץ חיים זצ"ל, וכל שורה בספר הזה יש בה לימוד לקח ומוסר עבורנו.

שם הוא כותב על אביו החפץ חיים, שרוב ימיו חי בעניות. אמנם שמענו הלך מקצה העולם ועד קצהו, אך עם כל זה היה חי בעניות ואף היה בעל חוב. למרות זאת, כותב רבי לייב, בקיום של מצוות לא היה זריז ונדיב כמוהו. לדוגמה, בארבעת המינים. היום יש כאן ארבעת המינים בשפע, ואתה יכול למצוא אתרוגים מינים ממינים שונים, לולבים מזנים רבים ועוד, אבל פעם בחוץ לארץ לא היה קל כל כך להשיג ארבעת המינים ומי שהיה רוצה לקנות היה צריך להוציא על זה דמים מרובים.

מה היה עושה אחד שהוא עני ואין לו כסף?! היה מסתכל בשלחן ערוך ואומר, הלא הלכה פסוקה היא שעל לאוין אדם צריך להוציא את כל ממונו, ואם בא אחד ליהודי ואומר לו או שאתה עובר על איסור פלוני או שאני לוקח ממך את כל כספך, הוא חייב לוותר על כל ממונו ולא לעבור על האיסור. אבל על מצוות עשה אין חיוב על אדם לתת את כל ממונו, אלא יש בזה גדרים, עד שלישי או עד חומש. רבינו החפץ חיים לא פטר את עצמו ואמר 'אין לי כסף, ולא די שאין לי כסף אף בעל חוב הנני, ואם כן אני פטור מן המצוה'. הוא הלך לאנשים שגם להם אין כסף, ועשה אתם שותפות.

הלך לאחד שידע בו שהוא עני כמוהו ושאל אותו 'נכון אין לך אתרוג כי אין לך די כסף לקנות אותו? יש לי רעיון. אני אתן סך כזה וכזה, אתה תשתתף גם כן במה שאתה יכול לתת, נחפש עוד חמשה ששה שותפים וביחד נקנה ארבעת המינים'. וכך היה מארגן החפץ חיים חבורה של אנשים שכל אחד מהם נתן קצת כסף, וביחד הצליחו לקנות את ארבעת המינים.

ואחרי שקנו, מספר בנו של החפץ חיים, רבי לייב, היה אבא יושב יחד עם כל השותפים שלו ומלמד אותם איך לקנות ולהקנות את ארבעת המינים אחד לשני, שהרי צריך שארבעת המינים יהיו 'לכם', ויש הלכות איך לקנות ואיך להקנות. כך עשה החפץ חיים ברוב אהבתו למצוות, כי הוא הכיר וידע ערכן של מצוות, ומי שאוהב מצוה - לא ישבע מצוה.

רבינו יונה כותב (שער שלישי אות כב) שיש ענין לאדם להיות חומד את המצוה. מנין לנו? - מדברי הגמרא במסכת מנחות. שם הגמרא

מספרת מעשה בחכם אחד שפגש בו מלאך, ואין הכוונה למלאכי חבלה, כאלו שגם אנחנו פוגשים הרבה... אלא מלאך ממלאכי השרת.

אמר לו המלאך 'קטינא קטינא', אני מתפלא עליך. איפה ה'מצות ציצית' שלך?! בחורף אתה לובש סוג בגד שאין לו ארבע כנפות ופטור מציצית, ובקיץ אתה לובש בגד אחר, סדין, שגם כן פטור מציצית, ואם כן מצות ציצית מה תהא עליה? בטלת את מצות ציצית!

שאל אותו החכם, למה אתה תובע אותי על הציצית, וכי בשמים עונשין על עשה?! הרי יש שני סוגים של מצוות עשה. יש עשה מחוייב שכולם חייבים בו, כמו ברכת המזון או תפילין, אבל יש מצוות עשה שאין בהם חיוב מצד עצמו, כמו ציצית, שרק מי שיש לו בגד של ארבע כנפות חייב להטיל בו ציצית, אבל אני אין לי בגד של ארבע כנפות מחוייב בציצית, ואם כן פטור אני מן הציצית, ומה תביעה אתה תובע אותי?!

אמר לו המלאך, אכן, דע לך דבעידנא דריתחא ענשין אעשה. כלומר, לפעמים יש מצב שמדת הדין מתוחה ויש עידנא דריתחא בשמיא, ואז עונשין גם על דבר כזה שאין לובשים בגד עם ציצית. מדוע? הלא איננו מחוייב! - אומר רבינו יונה, על שלא חמד את יופי המצוה. אדם צריך שתהיה לו חמדה, השתוקקות וכיסופי הנפש לקיום המצוות, ואם חסר לו את הדבר הזה, יש עליו תביעה מן השמים.

דוגמא לדבר, אבא שיושב בבית עם הילדים, והילדים כדרכם קופצים ומשתוללים אנה ואנה. פתאום, תוך כדי משחקי המשוכה שלהם, שברו הילדים את החלון. האבא כועס ומברר 'מי שבר את החלון?!' וכשיודע מי הילד ששבר את החלון נותן לו מנה אחת אפים, ומעניק לו שתי סטירות לחי מצלצלות. במעמד הזה, בזמן שהאבא בכעס, אם אחד הילדים ידבר איזה דיבור שהוא קצת שלא כהוגן או יעשה איזה מעשה שלא ראוי, מיד גם הוא יקבל את עונשו ויקבל מכות. למה?! כי עכשיו זה עידנא דריתחא. נכון שבשאר הימים לא מענישים על זה, אבל היות ועכשיו אבא כועס, יש עונש גם על דברים שבדרך כלל אין מענישים עליהם.

זהו העידנא דריתחא שמענישים בשמים על ביטול של מצות ציצית. ומדוע? - מפני שאדם צריך שיהיה לו תשוקה וחמדה רבה לקיום המצוות, ומכיון שלא היתה לו הבנה לחשיבות של המצוה ולא חשק בה, לא היתה לו את ההבנה של אותם טמאים לנפש אדם שבאו וטענו 'למה נגרע', נענש על זה. מהו לשון 'מצוה'? - 'צוותא'. כי המצוה היא שמחברת את האדם לבין קונוהו, ואיך אתה מוותר על זה והולך וחושק בדברים אחרים, הבלים אשר לא יועילו ולא יצילו?!

חשיבות המצוות

פעם בא אחד אל הגאון רבי חיים מברסק זצ"ל, ואמר לו כך: 'אדוני הרב, יש לי שאלה לשאול אותך, הלכה למעשה'. הרב נענה לו ואמר לו, 'כן בני, שאל'. אמר לו היהודי, 'תראה כבוד הרב, אני גר כאן בעיר, וקבלתי עכשיו מכתב מאבא שלי שגר בעיר מרוחקת ובו הוא

השליח הגיע להציג את השאלה בעת שרבי יוסף שלום החל לרדת בגרם המדרגות היורד מבית הכנסת "אוהל שרה". לתדהמת השליח הספיק רבי יוסף שלום לשמוע את השאלה, לחתוך פסק מנומק ובהיר ולהתיר את המשפחה עד שסיים לרדת במדרגות...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', על התנאים האופטימליים ש(לא) צריך כדי לגדול בתורה

"ומדוע תתנשאנו על קהל ה'" (במדבר ט"ז, ג')

פרשתנו מתארת כיצד קורח ועדתו ביקשו לעצמם כהונה, ומשה רבנו השיב להם במילים הבאות: "שִׁמְעוּ נָא בְּנֵי לְוִי. הַמַּעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדְתִּי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לְעִבְדָּא אֶת עֲבֹדַת מִשְׁכַּן ה' וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם. וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת כָּל אַחֶיךָ בְּנֵי לְוִי אֶתְךָ וּבְקִשְׁתֶּם גַּם כְּהֹנֵה" (במדבר טז, ח-י).

על פניו, טענתו של משה רבנו מעוררת פליאה עצומה. הרי משחר נעורינו מחנכים אותנו לשאוף לגדלות בלי גבולות. אדם שאינו שואף לגדלות, לא יהיה אפילו אדם קטן. ואם כן, מה פשר התביעה על קורח שלא הסתפק בקטנותו וביקש להגיע למחוזות הגבוהים ביותר בעבודת ה'?

יתרה מזו, יש הסבורים כי שאיפתו של קורח נבעה מרצון להשיג כבוד ומעמד, אך עלינו לדעת כי הזוהר הקדוש אומר, שלעתיד לבוא שאיפתו של קורח תתגשם והוא יכהן ככהן גדול. ואם לא היתה זו שאיפה שמקורה בקדושה, לא היה שייך שהיא תתקיים בבוא הגאולה!

ואכן במדרש (במדבר רבה יח, יח) מבואר שמשה רבנו נתבע על שאמר לקורח ועדתו: "רַב לְכֶם בְּנֵי לְוִי", שבעקבות כך אמר לו הקב"ה: "רַב לְךָ אֵל תּוֹסֵף דְּבַר אֲלֵי עוֹד בְּדַבְרֵי הָאֵהָ" (דברים ג, כו). ומכאן אנו למדים שהיה שורש אמת בתביעתם של קורח ועדתו ובשאיפתם לזכות בכהונה כדי להשיג גדלות רוחנית.

שאיפות כבירות

היסוד העולה מהדברים הוא, ששאיפה לגדלות היא דבר מחויב, ומי שאינו שואף לגדול - נותר קטן במשך כל חייו. אולם כל עוד האדם שואף להגיע למטרה נמוכה, הוא מרגיש שביכולתו להשיג אותה בתנאים הקיימים, אבל כשאדם שואף לגדלות, הוא מתחיל לחשוב כיצד לשנות את נסיבות חייו כדי ליישם את מטרותיו. בנקודה הזו היתה הטעות של קורח ועל כך הוא נתבע משמים.

בלבו של קורח שכנו שאיפות אדירות וכבירות. הוא ביקש להשיג קרבת אלוקים ברמה הגבוהה ביותר שאדם יכול להגיע אליה עלי אדמות. מתוך כך התעוררה בלבו המחשבה: 'הרי אני רק לוי,

שעומד על הדוכן ומזמר, בזמן שהכהנים הם אלו שמקריבים את הקרבנות לריח ניחוח לה'. התפקיד הצנוע שלי לא יכול להביא אותי לפסגות של קרבת אלוקים, אין לי מספיק אמצעים כדי להעפיל למקום הגבוה אליו אני שואף'.

מתוך תפיסה זו, בא קרח למשה ואהרן ואמר להם: "רַב לְכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כָּלְם קְדָשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קְהַל ה'".

אך בנקודה הזו היתה הטעות החמורה של קורח, וטעות זו צריכה להידרש יפה וללמד אותנו כי כל אדם צריך לשאוף לגדלות, ויכול להגיע לגדלות בלי שום תנאים מיוחדים ונדירים. התנאים היחידים שהאדם צריך כדי לגדול, הם הנסיבות והיכולות שאלוקים נתן לו ביום לידתו. המשפחה שבה הוא נולד, החברה בה הוא גדל והכישורים שניתנו לו משמים, הם מרחב הצמיחה הטוב ביותר עבורו להשגת גדלות וקרבת אלוקים.

בית מדרש לווהט כאש

רבי ראובן פיין זצ"ל היה גאון עולם, מגידולי הפאר של ישיבת מיר בשנחאי. תחילה הוא כיהן כראש ישיבת "בית מאיר", ולאחר מכן עבר לארצות הברית ושימש כראש ישיבת "תורה ודעת".

במלחמת העולם השנייה, כשהצורך הנאצי איים לכלות את כרם ישראל, נמלטו מאות בחורי ישיבת מיר לשנחאי. הם זכו להינצל מן התופת, אך גם בשנחאי הם לא ליקקו דבש. יפן היתה בת בריתה

דווי, לא פסק פומיה מגירסא. הוא לא חדל אף לרגע מלעסוק בתורה. דווקא בתנאי החושך בהם גדלו גדולי עולם אלו, הם הפכו למאורות שהאירו את העולם בתורתם.

פסק גורלי בגרם המדרגות

באחד הימים שלח רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל לרבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל שאלה אודות כשרותו של גט מסוים. היתה זו שאלה סבוכה שנגעה להיתר חמישים ממזרים. כשרותה של משפחה שלמה, על בניה ונכדיה, היתה מוטלת על כף המאזניים ותלויה בפסק הגורלי שיצא מפיו של הרב אלישיב.

השליח הגיע להציג את השאלה בעת שרבי יוסף שלום החל לרדת בגרם המדרגות היורד מבית הכנסת "אוהל שרה". לתדהמת השליח הספיק רבי יוסף שלום לשמוע את השאלה, לחתוך פסק מנומק ובהיר ולהתיר את המשפחה עד שסיים לרדת במדרגות.

כאשר שמע רבי שלמה זלמן את הפסק והנימוק אשר נחרצו בהרף עין תוך כדי ירידה במדרגות, הוא אמר בהתרגשות כי מזמן ה"חתם סופר" לא קם בישראל פוסק כה מהיר בהלכותיו.

על פניו היינו סוברים שהרב אלישיב גדל בתנאים האופטימליים, שהבטיחו את צמיחתו לגדול הדור הבא. אולם מי שמכיר את קורות חייו יודע כי ההיפך הוא הנכון. רבי יוסף שלום הגיע לעולם לאחר שהוריו ציפו לבן במשך שבע-עשרה שנה. למותר לציין כי לילד שנולד לאחר שנות ציפיה כה רבות, יש את כל הפוטנציאל לגדול מפונק ורכרוכי, שאין לו את כוחות הנפש להסתגף בלימוד תורה.

בנוסף, הוא נולד עם מום בליבו, שגרם לו קשיי אכילה וחולשה שליוותה אותו כל ימיו. כשהיה בן שלושים, אמר הרופא לבנותיו כי אין סיכוי שאביהן יכניס אותן לחופה. בכל יום היו הבנות המודאגות מודדות את דופק הלב החלש של אביהן, כשהן בטוחות כי יכנסו לחופה כיתומות. איש לא העלה בדעתו שרבי יוסף שלום עתיד לחצות את גיל המאה. לו היה נותר בחיים עוד חודשיים בלבד, היה זוכה לחבוק את הנכד של נינו!!!

רבי יוסף שלום נחן מילדותו בביישנות שאין כמותה. הוא היה כל כך ביישן עד שלא היה מסוגל ללמוד בתלמוד תורה במחיצת ילדים בני גילו. בעקבות זאת, לא נותרה ברירה והוא נשאר בביתו ולמד תורה מאביו. מילדותו היה חי בבדידות כה נוראה, עד שהוא עצמו התבטא ואמר שאדם אחר שהיה חווה בדידות כשלו, לא היה מסוגל להישאר בחיים! על פניו לא היה לו שום סיכוי לצמוח לפוסק הדור, אבל האמת שדווקא הקשיים החריפים שליוו אותו מילדותו - הם שנתנו לו את התנאים הטובים ביותר לגדול בתורה. הוא סבל מקשיים באכילה ולכן לא בזבז יותר מידי זמן על ארוחות. הוא גדל בבדידות ולכן לא בזבז את זמנו על פטפוטים ועדכונים, וכך הוא הפך לפוסק הדור שהאיר את העולם בתורתו ובפסקיו.

מסר לדורות

את המסר הזה הנחיל משה רבנו לקורח ועדתו באומרו: "הַמְעֵט מִכֶּם פִּי הַבְּדִיל אֶלְגֵּי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהִקְרִיב אֶתְכֶם

המשך בעמוד 29

של גרמניה, וכנתנים זרים בארץ אויב, היו בחורי הישיבה נתונים כל העת בסכנת מוות.

לימים תיאר רבי ראובן את תנאי החיים המסוגלים בישיבת מיר בשנחאי. בתקופות הקיץ שרר בשנחאי חום כבד שנע בין ארבעים לחמישים מעלות. בנוסף לכך, הוחלל בשנחאי חוק האפלה, ובשעות הלילה נאלצו הבחורים לכסות את כל חלונות בית המדרש ביריעות כהות, וללמוד לאור לוקסים בוערים, שהוסיפו לחום הלוהט ששרר בבית המדרש ממילא.

בחורי הישיבה ישבו בבית המדרש כמו בתוך מדורה, כשהזיעה ניגרת מגופם כמים. הם היו עוטים את הגמרות במגבות וחושפים בכל פעם רק שורה אחת, כדי שהספרים הנדירים שהושגו בעמל רב לא יתרטבו ויצאו מכלל שימוש.

28 מגבות

שנים רבות לאחר מכן, מסר רבי ראובן שיעור על יסוד נודע שרבי חיים מבריסק מחדש בסוגיה מסוימת במסכת כתובות. כשאחד מבני הישיבה ניסה להתווכח עמו אודות הגדר הנכון בדברי רבי חיים, תיאר רבי ראובן את מסירות הנפש בה עמל על הבנת הדברים על בוריים בימי בחרותו.

"במלחמת העולם השנייה, כשלמדתי בישיבת מיר בשנחאי, היו לנו שמונה מיליון ערלים, ורבי חיים אחד... בכל הישיבה כולה היה כרך בודד של חידושי רבי חיים מבריסק, וכיון שכל התלמידים חשקו ללמוד בו, נערכה תורנות מסודרת וכל אחד זכה לעיין בספר הנדיר במשך זמן קצוב שנקבע מראש.

אני זכיתי ברבי חיים באחד מלילות השבת, מהשעה שש בערב ועד תפילת שחרית. דא עקא שדווקא בשבתות עמדה בפנינו התמודדות מיוחדת במינה. כדי להגיע מהפנימייה לבית המדרש, נדרשנו לעבור דרך מחנה צבאי ולהציג תעודות מזהות. בשנחאי לא היה עירוב כמובן, והיה אסור לטלטל את תעודות הזהות. בעקבות זאת נאלצנו לשבת כל השבת בבית המדרש המהביל והמחניק. מי שרצה לנוח קצת בשבת יכול היה להניח את ראשו על הסטנדר ולנמנם קמעא, אבל קשה היה לתפוס שינה של ממש בבית המדרש הלוהט. ניתן לומר שכמעט ולא ישנו בשבתות.

בליל שבת הגיע, כאמור, תורי לקבל את הכרך הנחשק של חידושי רבי חיים. בית המדרש בער כאש, אבל לא יכולתי לוותר על הזמן שלי במחיצת רבי חיים מבריסק. באותו הלילה הזלתי את חלבי ודמי על הבנת דברי רבי חיים. עשרים ושמונה מגבות נספגו בזיעה שזלגה מגופי, אבל בשבת בבוקר הבנתי את דברי רבי חיים לעומקם."

בישיבת מיר בשנחאי שררו תנאים פיזיים נוראים: פחד מוות, רעב מחפיר וחום אימים, אבל דווקא בנסיבות הקשות הללו צמחו תלמידי חכמים עצומים וגדולי עולם.

רבי נחום פרצ'וביץ זצ"ל, שגם הוא היה מניצולי שנחאי, סיפר כי היתה תקופה בת שלושה ימים שבה לא הגיע אוכל לפיהם של תלמידי הישיבה. כאשר הוא נשאל: "מה אכלתם?" השיב: "אכלנו רשב"א!" רבי נחום סבל במשך שנים ממחלות קשות, אבל גם כשהיה על ערש

כל האנשים התקבצו בחצר בית הכנסת והביטו בשטרות המתעופפים אל על ברוח. הם הגיעו עד לגובה רב, ואני קורא באוזני כל האנשים: "אני לא מתייאש! הקב"ה יכול להפוך את הטבע ולהחזיר לי את כל הכסף"...

מגיד המישרים הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א,
על התשובה שעשו בניי קרח, וההכנעה הנדרשת מכל יהודי

"ויקח קרח" (במדבר ט"ז, א')

ידידיו של הקב"ה

בניגוד לקורח, רחש לבם של בניו דבר טוב, והם הספיקו בשנייה האחרונה לחייהם 'לכופף את הראש' ולצעוק: "משה אמת ותורתו אמת ואנחנו בדאים".

נאמר בפסוק (תהלים מה, א): "לְמַנְצֵחַ עַל שְׁשִׁימִים לְבַנֵי קִרְחַ מְשִׁפִּיל שִׁיר יְדִידֹת". שושנה היא צמח גבוה, מלא בקוצים, ומטבע גידולה ראשה מכופף מעט. בדומה לה היו בני קרח: הם הפכו מקוצים, שחלקו על משה רבנו, לשושנים! ומדוע זכו לכך? כי הם הכניעו את עצמם ו"כופפו את ראשם" כמו פרח השושנה! ולא זו בלבד אלא שהפסוק מסיים וקורא להם: "שִׁיר יְדִידֹת" - הם הפכו להיות ידידים של הקב"ה! יהודי שמכופף את הראש, מוותר, נקרא ידיד של השי"ת.

לעומתם, קרח לא נכנע. חז"ל אומרים שבתחילה נבלע באדמה רק חצי גופו של קרח, וחציו העליון נותר בחוץ. הוא צעק למשה רבנו שירחם עליו. השיב לו משה: "תחזור בתשובה", אך הוא סרב. הוא ביקש רחמים בלי לחזור בתשובה! לא היתה לו את ההכנעה שהייתה לבניו! הוא לא היה מוכן לכפוף את ראשו ולומר: משה אמת! ומשום כך אבד מן העולם.

רבי דוד גולדמן זצ"ל היה רב באחת העיירות בפולין. פעם, הזדמן האדמו"ר ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל לעיירתו, ורבי דוד שאל אותו: מדוע המרגלים נענשו והלוא הם שבו בתשובה, שנאמר (במדבר יד, מ): "הֲנַנּוּ וְעָלִינוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' כִּי חָטְאוּנוּ, וְיודעים אנו ש"שערי תשובה לא ננעלו"?

רש"י בתחילת הפרשה כותב: "ויקח קרח - פרשה זו יפה נדרשת". ולמה היא נדרשת יפה? כי בכל דור ודור היא אקטואלית. בפרשה זו אנו לומדים בפרשה כמה המחלוקת מגונה, וכמה צריך האדם לברוח ולא להחזיק במחלוקת, עד כדי כך שכותב השל"ה הקדוש בספר "תולעת יעקב", שבכל שנה כשקוראים פרשת קרח, יש לכך השפעה שבשבוע זה גדולה יותר סכנת המחלוקת! עד כדי כך המחלוקת של קרח משפיעה לדורות! תשמעו סיפור מעניין מאוד שהיה.

לאברך אחד הציעו להיות ראש כולל בצרפת, והוא אכן נסע לשם והגיע למקום בו אמור היה לקום הכולל המדובר. והנה בצרפת בימי הקיץ, שבת יוצאת מאוד מאוחר, בסביבות עשר וחצי אחת- עשרה בלילה, ולכן נהוג שם לעשות סעודה שלישית בבית הכנסת.

האברך ישב שם בבית הכנסת בסעודה שלישית, והנה הוא רואה שאמצע הסעודה קמים שני אנשים קמו ואומרים לפני כל המשתתפים: "מה פתאום מקימים לנו כאן כולל בבית הכנסת? בשום פנים ואופן, לא יקום ולא יהיה!" כששמע זאת, גמלה בלבו ההחלטה: אני לא אבוא כלל להיות ראש כולל במקום זה!

ואז הוא נגש למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ואמר לו: "החלטתי שאני לא אהיה ראש כולל בצרפת".

"מדוע?" התעניין הגרא"ל, והאברך סיפר: "בשבת בבית הכנסת ראיתי שמדברים נגדי, ואם זו קבלת הפנים - לא אבוא לשם!" שאל אותו הרב: "באיזו שבת זה היה כשדיברו נגדך?" והאברך השיב שהדבר ארע בשבת פרשת שלח.

אמר לו הגרא"ל: "עכשיו הבנתי. הרי במנחה כבר קראו את פרשת קרח, ובאותו שבוע שקוראים פרשת קרח - יש תמיד יצר הרע של מחלוקת בעולם. לכן, אל לך להיבהל ממה ששמעת. סע לשם, הקם את הכולל, וה' יהיה בעזרך!"

האברך שמע בקול הרב, נסע לשם, לא נרתע מפני איש, וכבר עשרים שנה הוא ראש כולל בצרפת.

ללמדנו, שבשבוע זה כל אחד צריך להזהר יותר מקפידות, ממחלוקות וממריבות, ולחפש כמה שיותר להאיר פנים לזולת.

יריד הספרים הגדול

תורמים לארגון 'אחינו' וזוכים ללא הגרלה

זקבל במתנה

'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

שווי המתנה

₪ 465

'מסכת אבות'
עם 'דרש דוד'

תרום 24 ₪ x 12 חודשים

₪ 288 סך התרומה

המלאי מוגבל וכל הקודם זוכה | לרכישה: 'נדרים פלוס' טופס 'דרשו' | 'דרשו' 02 5609000

* משלוח חינם!!!

רבי בן ציון אבא שאול היה עולה לבית המדרש ונכנס דרך המרפסת, כדי לקצר את הדרך למקומו, שלא יטרחו לעמוד לכבודו. פעם נעלו את הדלת, ביקשו שיכנס דרך הפתח הראשי כדי להדרו בקימת כבוד

רבי שלמה קולדצקי שליט"א עם צרור סיפורים ועובדות נפלאות מרנן ורבנן גדולי ישראל בדורות האחרונים, אשר עשו כל שלא ידם כדי להימלט מן הכבוד

”ויקח קרח” (במדבר ט"ז, א')

מנכסיו ונתרושש עד כדי ככר לחם. בני העיר שליווהו היו מתייפחים ומקוננים: "האיש לא מת מרעב! אלא מן הכבוד", שאילו היה מתגבר, והיה מבין לנפשו שהגיע להכרח שלא יגונה והיה פושט ידו לא היה מת ברעב.

על האדם לחזק את עצמו באמת האמיתית, שכל כוחותי, וכל מעשי, וכל כישורי, הכל זה מהקב"ה. וכמו שכותב ה'חיי עולם' משל לעני ששאל בגד לכמה שעות מעשיר, והגיע לחתונה, הוא לא חושב להתגאות בבגד הזה.

וידוע שגדולי ישראל ברחו מהכבוד כמו מפני האש ונביא להלן כמה סיפורים כמה גדולי ישראל פחדו וברחו מהכבוד: כשביקר הרעק"א בעיר וורשא יצאו לקראתו כל גדולי העיר ותושביה, וחלקו לו כבוד רב. הוא התכוון במרכבה ובכה בכי רב. שאלו אותו מדוע הוא בוכה, והוא השיב: נוכח אני לדעת, כי הדור כל כך יתום מתלמידי חכמים, עד שמחשיבים אותי לתלמיד חכם וחולקים לי כבוד גדול כזה, אך אם היו בדור תלמידי חכמים, הרי היו יודעים שאיני ראוי שיכבדוני. כשיצא מוורשא לחזור לביתו, שלח מכתב לחתנו בעל החתם סופר, ובו כותב בין השאר: לרוב הכבוד וההדר אשר עשו לי בני וורשא, יראתי פן ירע לי. אך הודות לה' נוסע אנכי לביתי, ומשנה לא זזה ממקומה 'מאד מאד הוי שפל רוח'.

עגלה ריקה

שמו של בעל ה'נתיבות' היה מפורסם בכל קצווי תבל. ובכל עיר איר

קרח חיפש כבוד וזה מה שגרם לו לריב עם משה ולהישאר לדיראון עולם ולמרות שידע שעל ידי הוויכוח עם משה הוא ימות כמו שכותב רש"י, בכל אופן בשביל הכבוד שלו הוא הסכים ללכת עד הסוף, כי הרדיפה אחר הכבוד היא מידה מגונה מאוד, שהאדם מוכן להתבזות בשבילה בצורה נוראית והוא עוד חושב שהוא מתכבד.

כתב ה'מסילת ישרים' פרק יא. "יתרה עליה חמדת הכבוד כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך הכבוד הוא הדוחק, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו.

"כללו של דבר, הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם. ולולי זה, כבר היה האדם מתרצה לאכול מה שיזאכל, ללבוש מה שיכסה ערותו, ולשכון בבית שתסתירהו מן הפגעים והיתה פרנסתו קלה עליו ולא היה צריך להתיעג להעשיר כלל, אלא שלבלתי ראות עצמו שפל ופחות מרעיו מכניס עצמו בעובי הקורה הזאת ואין קץ לכל עמלו".

ומסיים את דבריו שם בזה ש"הכבוד האמיתי אינו אלא ידיעת התורה באמת. וזולתה אינו אלא כבוד מדומה וכוזב, הבל ואין בו מועיל. וראוי הנקי להנקות ולהטהר ממנו טהרה גמורה, אז יצליח".

וב'פלא יועץ' ערך 'כבוד' כותב שהרודף אחר הכבוד כל ימיו מכאובים! "ואם באיזה פעם לא יכבדוהו או יעשו לו דבר שלפי דעתו אינו לפי כבודו או שהוא זלזול בכבודו בשרו עליו יכאב ואם יוכל יעשה קטטה ומריבה ואש להבת המחלוקת עולה עד לב השמים, וכל המחלוקות שבעולם אינם אלא מחמת הגאווה שרוצה לעלות בגאותו שחקים וסובר כי לו נאה ולו יאה הכבוד ושדברו לא ישוב ריקם".

וידועים דברי רבי חיים מולאז'ין שעל הכבוד מורידים בשכר בעוה"ב יותר מכל הנאות. וכע"ז מובא בספר 'חסידי'.

עוד אמר ה'בעל שם טוב': כאשר מכבדים את האדם בעולם הזה, מיד מפשפשים במעשיו בעולם העליון לבדוק האם אכן ראוי הינו לאותו כבוד שחולקים לו, ואם חס ושלום הוא אינו ראוי לכן, אזי הכבוד נהפך עבורו לרועץ.

מת מכבוד

מסופר שבקובנא הלך לעולמו אחד מנכבדי ועשירי העיר שירד

עיררה אשר היה בא שם, היו עורכים לו קבלת פנים בהמון עם. אולם הוא סלד מכל הכבוד והפרסום, ונהג בכל מקום בוואו להעלים את שמו מן הבריות.

מסופר, שפעם נזדמן לו לעבוד בעיר סוכטשוב, ומכיון שלא רצה שאנשי העיר יחלקו לו כבוד, מה עשה? ירד מן העגלה כברת דרך לפני כניסתו לעיר והלך ברגל. בדרך פגשו בו המוני אנשים אשר יצאו מן העיר לקראתו כי ידעו שהוא עומד לבוא לעיר. האנשים שלא הכירוהו וחשבוהו לסתם עובר אורח, ושאלוהו אם ראה עגלה ובה בעל ה'נתיבות'? השיב להם כי אמנם ראה עגלה (כלומר עגלה ריקה). האנשים המשיכו ללכת לקראת העגלה, והוא בא העירה.

בחנות הראשונה שנזדמנה לו ביקש לקנות טבק לעישון. אולם החנונית עמדה לסגור את חנותה, באומרה, שהיא ממחרת לקראת בעל ה'נתיבות' ואין לה פנאי למכור עכשיו טבק.

משם המשיך ועבר את העיר כולה, ובהגיעו לקצה העיר ראה חנות ונכנס לקנות. ראהו בעל החנות והכירו כי היה לפניו מתלמידיו בישיבה בליסא, ורץ להודיע בעיר על בואו. בינתיים חמק הרב ויצא מהעיר כשכל אנשי העיר מקטן ועד גדול רצים אחריו להשיגו.

סיפרו עדי ראייה, שבשמחת בית השואבה שהשתתף בה רבי יצחק בלאזר והיו מרימים אותו על כסא ורקדו ושרו לפניו "צדיק כתמר יפרח" וכדו', ראו איך ששפתיו מרחשות, וכשהטו אזנם לשמוע, שמעו איך ששר לעצמו באותו ניגון ששרו לפניו, אך במילים אחרות, והן: "סחבו את הנבלה, סחבו את הנבלה", (ע"פ תולדותיו המובאים בריש הספר "כוכבי אור").

כמו"כ סיפר רבי חנינא שיף: כל פעם כאשר חלקו לאדמו"ר מגור בעל ה'בית ישראל' כבוד, היה מפזם לעצמו: "ונפשי כעפר לכל תהיה", או חזר על מאמר חז"ל "סוף האדם למות".

וכן סיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ: אצל המשגיח רבי יחזקאל לוינסטיין, כשהיו שרים לו היה צועק ממש ואומר: אתם מזיקים לי!

וזה לא היה סתם גוזמא וסתם ביטוי. וכעין זה היה אצל רבי אליהו לופיאן לפני שהיה יוצא מביתו לישיבה היה משנן את הפסוק ולא תביא תועבה אל ביתך. והסביר למקורביו הסיבה לכך: עוד מעט אכנס לישיבה, יקומו התלמידים לכבודי, אעלה למקומי במזרח, ימתינו עלי בקריאת שמע ושמונה עשרה, והרי הכתוב מכנה את הגאוותן ובעל הכבוד 'תועבת ה' כל גבה לב'.

אברך מ'פורת יוסף'

כמה ברח רבי בן ציון אבא שאול מן הכבוד! לא הסכים שיקומו לכבודו. היה עולה לבית המדרש ונכנס דרך המרפסת, כדי לקצר את הדרך למקומו, ולא יטרחו לעמוד לכבודו.

פעם נעלו את הדלת, ביקשו שיכנס דרך הפתח הראשי כדי להדרו בקימת כבוד. ונקש בכח, שיפתחו, הקפיד על הנעילה.

גם כשאירע ונכנס בכניסה הראשית, הצטנע ברכתי בית המדרש. את מקומו בתפילות לא קבע במזרח, אלא עם הציבור. גם כשהגיע לשמחות התיישב בשולחן צדדי. ואם הסכים לשבת בראש בכנסים לחיזוק הדת ולייסוד תלמודי תורה, בסיומי מסכתות וחנוכות בתי מדרש, היה זה משום שבמודע החליט לוותר על נתחי עולם הבא למען כבוד שמים!

כמה כעס ומחה, כשהיו מקדמים פניו בשירת 'מים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דור ודור'. וכשלא וויתרו והמשיכו, הסתובב וגער, ראו כמה נסער.

פעם הגיע אברך מ'פורת יוסף' לרבי מאיר אבוחצירא, שאל אותו רבי מאיר יש אצלכם בישיבה אברך בשם בן ציון אבא שאול? ענהו האברך שהוא הראש ישיבה, מיד סיפר רבי מאיר שהגיע כאן אברך, שאלתי אותו לשמו! הוא אמר בן ציון אבא שאול וכששאלתי מה עושה הוא ענה אברך בפורת יוסף.

(גיליון 'וארטים לפרשת השבוע', קרח תשפ"ג, ע"פ קובץ 'כבוד')

המשך מעמוד 2 | הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א

חשוב להדגיש, כי באופן כללי תמיד שמעתי מפיו כי יש לבצע את הוראות הרופאים, וכך היתה דעתו בדרך-כלל. אך היו מקרים אחרים ששמעתי אותו מבטל את דברי הרופאים, לפעמים גם במקרים של פיקוח-נפש ממש. כשנשאל לא פעם - מתי הוא אומר כך ומתי כך? היה משיב בקביעות: "את אשר ישם השם בפי אותו אדבר". וכמובן שמעולם לא יצאה תקלה מפיו.

"כאשר הורוני מן השמים"

אי מבני-משפחתי בקשו ממנו פעם ברכה עבור תלמיד-חכם חשוב שהרופאים הורו לו חובה לכרות את הרגל, אחרת ימות תוך מספר שעות מזיהום. רבי חיים לא הסכים לברך אלא אמר: "שלא יכרתו לו את הרגל כלל". אף כשהגיע הרופא עצמו להסביר לרבי חיים את חומרת המצב והסכנה הכרוכה בכך, התעקש ואמר שלא יכרתו את

הרגל. למעשה לא כרתו, וכעת אותו תלמיד-חכם מסתובב ברחובות בני ברק כרגיל, עם שתי רגליים בריאות ושלימות.

שמעתי מאחד התלמידים שהיה בן-בית אצל רבי חיים, כי לפני כמה שנים נוכח בחדרו כאשר נכנס אבא לילד בן שתיים-עשרה עם בנו, וסיפר לרבי חיים בדמעות כי בנו פסק מללמוד. משום איזו סיבה בלתי-ידועה לו אבד לו החשק ללמוד. האבא ממש התחנן על נפש בנו, וביקש מרבי חיים עצה וברכה. רבי חיים הרים את עינו מהספר, והביט על הילד במבט המוכר, ואמר: "תלך למקווה בכל יום אז תקבל חשק בלימוד". אחר-כך שאל התלמיד את רבי חיים מדוע השיב כן, והרי הוא עדיין ילד לפני בר-מצוה? ורבי חיים השיב: "אמרתי לו כאשר הורוני מן השמים".

(לעשות רצונך - הרב בנימין גינזבורג)

"בהיותי ילד צעיר הגיע לגור בשכונת שערי חסד רבי אהרן כהן זצ"ל, חתנו של החפץ חיים. הוא התקבל על ידי כולם בהתרגשות גדולה, ודאגו לו מיד לדירה ולכל שאר צרכיו. אולם באחד הימים נעלם ללא הודעה מוקדמת"

מגיד המישרים הגאון רבי שלמה מילר שליט"א,
עם מעשה נורא שסיפר מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, מזיכרונות ילדותו

"ויקח קרח" (במדבר ט"ז, א')

מהו "ויקח"? אונקלוס מתרגם: "ואיתפליג קרח" - עשה מחלוקת, ואילו רש"י מפרש: "לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה". משמעות דברי רש"י מתבארת באופן נפלא על פי דברי חז"ל (במדבר רבה יח, ח) "קרח שפיקח היה - מה ראה לשטות זו?" 'פקח' בגימטריה מאה שמונים ושמונה, פעמיים 'צד'. לפיקח יש אפשרות לראות שני צדדים. עיקר הבעיה במריבות ובמחלוקות היא, שאדם סבור שאין צד שני ורק הוא צודק. לפיקח יש יכולת להבין שגם אם הוא סבור כך, קיים צד שני. פעמיים 'פקח' שווה בגימטריה שלוש מאות שבעים ושש - הגימטריה של המילה 'שלום', משום שכאשר משני הצדדים עומדים אנשים פקחים, וכל אחד מהם מסוגל לראות את הצד שלו וגם את הצד השני, אפשר לעשות שלום.

מקשים רבותינו: קרח, שפיקח היה, כיצד הגיע לכזו מחלוקת? גם אם היה סבור שהוא צודק, ראוי היה שיבין שקיים גם צד שני. ועונים: "עינו הטעתו" - היו לו נגיעות, וכידוע "השוחד יעוור פקחים" (שמות כג, ח). 'שוחד' נוטריקון: שהוא חד, כלומר: רואה רק את הצד האחד שלו. מאחר ולקרח היו נגיעות ואכפת היה לו שמשה לא מינה אותו אלא את בן דודו, הוא לא הצליח לראות שקיים צד שני.

"מחלוקת החוצה"

קשה לדבר על קורח, שהיה אדם גדול כל כך והיה מנושאי הארון, אך יש בכך לימוד גדול על כוחן הגדול של נגיעות אישיות, ועל מה ששוחד יכול לעשות לאדם. קרח איבד את כל עולמו ומשפחתו - בשל הטעות הזו ובגלל המחלוקת שנסחף אליה! למחלוקת יש כוח סחף גדול, ולפיכך כל היודע זאת נזהר מפניה כמפני אש ובורח כל עוד נפשו בו מאימתה.

סיפר לי רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל שהוא למד בישיבת ראדין כשמונה וחצי שנים. את השנתיים הראשונות שלו בישיבת ראדין זכה לעשות בחיי חיותו של מרן ה"חפץ חיים". בשנים האחרונות של החפץ חיים החלו לרחוש ולגעוש תחת פני השטח בישיבה רינונים ומחלוקות. באחד הימים נודע הדבר לחפץ חיים, והוא ביקש לאסוף את הציבור לאספה.

"הגעתי לאותה אספה" - סיפר רבי מרדכי מזכרונותיו - "זכורני שהציבו בחדר שולחן ארוך והחפץ חיים לא ישב בראשו, אלא באמצעו. אני עצמי עמדתי בצד, ואז אמר החפץ חיים בקול ברור: 'ישיבת חפץ חיים נוסדה על ידי שלום! מחלוקת החוצה!!' כשסיים, חזר על כך שוב, ולאחר מכן אמר את אותן מילים בפעם השלישית, ובזאת הסתיימה האספה".
"מני אז" - סיים - "משראיתי עד כמה בוער לחפץ חיים עניין השלום, איני יכול להתערב בשום מחלוקת!"

אוי לאותה בושה

סיפר אחד מבאי ביתו של רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, שבאחד הימים הגיעו לביתו של הגרש"ז קנאים והחלו למחות על פסק הלכתי שנתן. הם צעקו והפיגנו, מבלי להיזהר בלשונם ואגב כך הגיעו לביטויים מעוררי חלחלה. במשך כל אותו זמן שמע אותם רבי שלמה זלמן בשתיקה והכיל את האירוע. כשיצאו, תמה היהודי: מנין הכוחות להבליג ולשתוק למול חרפות וגידופים כאלו?

השיבו הגרש"ז: בהיותי ילד צעיר הגיע לגור בשכונת שערי חסד רבי אהרן כהן זצ"ל, חתנו של החפץ חיים. הוא התקבל על ידי כולם

ניגש השכן הוותיק לעצם העניין, ואמר לשכן החדש שיש לו נושא חשוב לדבר אתו, "שיחה של זקנים", הוא אמר בקריצה... אתה מתל אביב, אצלכם אין כל כך הרחבות של בתים, אתם לא יודע מה זה בנייה. אבל אני יודע!

מה זה אומר 'מחלוקת קרח וכל עדתו', מה המאפיינים שלה ואיך אנחנו יכולים ללמוד להתרחק ממנה?

הרב עמרם בינעט

פרשת קרח יפה נדרשת, ולא בכדי, שכן עוון המחלוקת קיים בכל מקום וכמעט אין מי שמצליח להימלט ממנו, ולכן צריכים אנו להתבונן בה וללמוד את דרכיה כדי להימלט ממנה. פעם האירה בראשי מחשבה שחסד גדול עשה עמנו הקב"ה שפעם בשנה אנו קוראים את פרשת קרח, כי מדי שנה זוכים אנו לשוב ולהתחזק בנושא הזה של הימנעות ממחלוקת, וכמדומני שלא מצאנו עוד נושא כזה שמדברים עליו כל שנה מחדש באותה התחדשות ועם אותו חיל ורעדה כמו על נושא המחלוקת הנדרש יפה בכל שנה בפרשת קרח.

ואענה גם אני הקטן את חלקי אשר חנני ה', בעניין זה של 'מחלוקת קרח וכל עדתו' שאינה לשם שמים, ומה המאפיין של 'מחלוקת קרח וכל עדתו'.

פירושים רבים נאמרו, וקולמוסים רבים נשתברו, אבל אני חושב שאפשר לקחת מהנושא הזה נקודה אחת חשובה.

קרח בא בטענה, "כי כל העדה כולם קדושים". זאת טענה שבעיני היא נראתה חזקה מאוד. באמת עם ישראל כולם קדושים, הוא בא עם 250 ראשי סנהדראות, לא מדובר באנשים הקוטלים קנים באגם, כל אחד ואחד מהם היה גדול ועצום בתורה וביראת שמים. מה הפסול בטענה שלהם שכל העדה כולם קדושים?

כמובן שהפשט הכי פשוט והכי בסיסי הוא שהם קראו תיגר על ה' ועל נביאו. לא צריכים יותר מדי הסברים. הקב"ה אמר שכהנים מקטירים קטורת ושאר העדה לא מקטירים, ובזה נסגר העניין. מה יש להתווכח? אם מי אתה מתווכח?

אבל יש כאן עוד נקודה. כשקרח אמר "כי כל העדה כולם קדושים" למי הוא התכוון. הוא באמת התכוון לכל העדה כולה? הוא באמת רצה שכולם כולל כולם יקטירו קטורת, וכולם יהיו כהנים גדולים? או שהכוונה שלו היתה על עצמו ועל עדתו, ובעצם כאב לו הסיפור שלו עצמו, כמו שחז"ל אומרים שהוא ראה שאהרן נהיה כהן גדול, ומשה נהיה מלך ומנהיג, ואליצפן התמנה נשיא והוא התקנא בהם. כשקרח ועדתו צעקו "כי כל העדה כולם קדושים", הם בעצם אמרו "אנחנו קדושים!".

מה מרגיע אותם?

לא פעם אנחנו רואים אנשים שצועקים על משהו מסוים, אבל בעצם מציק להם משהו אחר לגמרי. איך נוכל לדעת? כשנראה מה

מרגיע אותם.

זכורני מקרה של איזה יהודי שהתלונן מאוד על הגבאים בבית כנסת מסוים, שהם לא מנקים ולא מסדרים ולא שומעים לרחשי הלב של הציבור וכו', הוא עשה בלגאן גדול מאוד, ולבסוף התברר שבדיוק פיטרו אותו מהעבודה והוא חיפש על מי להוציא התסכול שלו. ברגע שהוא מצא עבודה חדשה, הטענות שלו פסקו, למרות שהגבאים המשיכו להתנהל בדיוק כמו שהתנהלו קודם לכן.

אותו יהודי לא שם לב בכלל מה המניע שלו, הוא לא ידע שזה עניין של תסכול פנימי שלו, הוא באמת צעק מכל הלב על זה שביית המדרש אינו מסודר ואינו נקי כראוי, אבל מתחת לזה הסתתר משהו אחר לגמרי.

כאלו סיפורים יש לרוב, וכל מי שפוקח את עיניו ומתבונן מעט סביבותיו, יכול למצוא כאלו בלי סוף.

השכנת שלום

שמעתי פעם מעשה נורא שהתפרסם לפני למעלה מעשרים שנה באחד העיתונים, אודות יהודי שהיה ניצול שואה, ובמשך שנים רבות התגורר בתל אביב שם השתקע כשעוד היה בעיר ריכוז חרדי משמעותי. לימים הלך הציבור החרדי בעיר והתדלדל מאוד, אבל הוא עבד שם ולאשתו היתה שם עבודה, כך שהם נותרו בביתם ובשכונתם, כשמסביב הכל נהיה זר ולא נחמד בעליל.

אחרי שיצאו לפנסיה, הם עשו חשבון שהגיע הזמן לבוא ולהתגורר בקרבת ילדיהם. בני ברק נראתה מקום מצויין עבורם, הם חיפשו

ומצאו דירה מרווחת בקומת קרקע, כיאה וכיאות לאנשים בגילם, במרחק קצר מאוד מבית כנסת של הקהילה אליה השתייך היהודי, בקרבת מקום לחנות מכולת שבה תוכל הגברת להצטייד מדי בוקר ובלחם וחלב - כל מה שיכלו לבקש.

מכרו את דירתם בתל אביב וקנו להם דירה בבני ברק, כשלאחר שיפוץ קל הם מגיעים להתישב בה בהנאה מרובה. סוף סוף הם גרים באזור חרדי, מקום שבו יש בתי כנסת לרוב וילדים וילדות משחקים בחוצות. נפלא!

רק הושלמה מלאכת העברת הדירה, היהודי מתיישב בסלון ביתו החדש לאחר שהוציא גמרא מהארון, והחל ללמוד מעט, כשנקישות נשמעו בדלת.

הוא פותח את הדלת, והנה בפתח יהודי מבוגר, פחות או יותר בן גילו, הוא מגיע ובידו מגש עם כמה עוגיות מאפה בית: "באתי לקבל את פני הדיירים החדשים", אמר, ובעל הבית קיבלו בשמחה, הכניסו פנימה ויחד עם שתי 'לחיים' וטעמו 'מזונות'.

אחרי שביררו האחד אודות ארץ הולדתו של השני, מעשיו ותולדות משפחתו, ניגש השכן הוותיק לעצם העניין, ואמר לשכן החדש שיש לו נושא חשוב לדבר איתו, "שיחה של זקנים", הוא אמר בקריצה...

"שמע נא ידידי, יש פה בבניין שכן שמתגורר בקומה רביעית, והוא רוצה להרחיב את ביתו. עכשיו, אתה בא מתל אביב, אצלכם אין כל כך הרחבות של בתים, אתם לא יודע מה זה בנייה. אבל אני יודע! לא מזמן סיימתי להרחיב את הבית שלי, אתה לא מתאר לעצמך כמה לכלוך, בלאגן ובעיקר רעש זה עושה. זה לא לאנשים בני גילנו, אני עצמי לא יכול לומר בפה ברור שאני מתנגד לבנייה, כי כשאני בנית, הוא לא התנגד, אבל אתה מבוגר לא פחות ממני, ובגילנו זה לגיטימי לחלוטין להתנגד לבניה, אם הוא יבוא לבקש ממך אישור, תדע שאתה יכול לעמוד על זכויותיך ולמנוע זאת ממנו, וכך גם אני וגם אתה וכל השכנים נחסוך מעצמנו הרבה מאוד רעש".

הדייר החדש בקושי הצליח להסתיר את התדהמה שלו מהדברים ששמע מפי ידידו ה'חביב'. הוא ליווה אותו לדלת בכבוד הראוי, ונחת על כסאו בתחושה של חוסר אונים. הוא בא לבני ברק במחשבה שהוא סוף סוף הולך לגור בין אנשים טובים וחיוביים, והנה מתברר שיש בבניין שלו שכן שמתנהג בצורה בלתי ראויה לחלוטין. השכן נתן לך לבנות בשמחה, ואתה בתגובה מנסה לשים לו רגליים ולמנוע ממנו לבנות? הייתכן???

אחרי זמן מה הוא אסף את עצמו, והחליט להיכנס בעובי הקורה. הוא לא ייתן לכזאת עוולה להתחולל, לא במשמרת שלו.

הוא טיפס ארבע קומות, נקש על דלתו של השכן שמעוניין להרחיב את הדירה, וכשהלה פתח את הדלת, ביקש להיכנס כדי לביקור היכרות, כשכן חדש. כמובן שהכניסו אותו בכבוד הראוי, שתי אפילו 'לחיים' וטעמו ממאפה ידיה של הגברת, ותוך כדי בירר השכן החדש מה קורה בבית. הוא גילה שמדובר במשפחה בת 14 נפשות, זוג הורים ו-12 ילדים המתגוררים בדירת שני חדרים וחצי. צפיפות מחרידה, בלתי נסבלת.

"למה אתה לא מרחיב את הדירה?", הוא שאל את בעל הבית שניסה

להתחמק ולא רצה להיכשל בלשון הרע. "אין לי כל כך אפשרות", הוא אמר. השכן החדש לחץ אותו לפינה, הציע הלוואה כספית, הבטיח לסדר לו את כל האישורים הנדרשים, עד שלבסוף הודה בעל הבית שיש שכן שלא מקבל את זה יפה שהוא רוצה לבנות, ולכן הוא נמנע מכך.

"אל תדאג", השיב הלה, "אני כבר אדאג שהוא יסכים שתבנה!", אבל בעל הבית סירב להצעה, "הסכמה לא מספיקה לי, רק אם הוא ירצה שאבנה, אוכל לבנות. אני לא אדם שייבנה וירחיב את ביתי כשזה בא על חשבוננו של הזולת!".

שמע, סבר וקיבל. עכשיו נותרה לו משימה אחת אחרונה, לגרום לשכן הסרבן לא רק שיסכים לבניה, אלא שגם ירצה בה.

ירד שתי קומות, נקש על הדלת: "באתי לביקור גומלין", הכריז בחביבות. לאחר ששתי 'לחיים' וטעמו מזונות פעם נוספת, הוא ניגש ישר לעניין: "הייתי עכשיו אצל השכן מלמעלה", אמר, "אתה יודע כמה ילדים יש לו? 12! אתה יודע כמה חדרים יש לו? שניים וחצי. אתה יודע כמה צפוף שם??? אני לא יכול לתאר לך, תהיה חייב לסייר בביתו בעצמך כדי לראות. אני רואה שלך יש פה דירה מרווחת, חמישה חדרים גדולים, חדשים ונוצצים, אתה גר כאן לבד עם רעייתך, כל הילדים כבר התחתנו, והוא לא אמר מילה כשבנית, פרגן לך ואפילו השתדל לסייע בכל מה שיכל. עכשיו כשהוא רוצה לבנות כדי שיהיה לו מקום לפתוח עוד מיטות לילדים שלו, אתה 'עושה פרצופים'??? אתה חושב שזאת התנהגות ראויה???"

בעל הבית נדהם, החוויר, ולבסוף הודה בשפל קול: "אני מתבייש לומר, אבל עד לרגע זה, לא חשבתי אפילו לשנייה אחת על מה שהם צריכים! חשבתי רק על עצמי. כשחשבתי על כך שהם הולכים לבנות, דמיינתי את הדפיקות והרעש, את הלכלוך והבלגאן שיהיה פה בבניין, לרגע לא חשבתי על האור והשמחה שזה יכניס לבית שלהם... אני מודה ומתוודה, חטאתי בכך שהסתכלתי רק על עצמי! ולכן אני מצהיר שאני מסכים שייבנו, אני לא מתנגד... מלכתחילה אמרתי לך שאני לא יכול להתנגד, ואתה הוא זה שיכול לעשות זאת...".

"זה לא מספיק", תבע התל אביב שזה עתה הגיע לבני ברק, "הוא לא מוכן לבנות אם אתה מסכים, הוא אדם מאוד ערכי, רק אם הוא ידע שאתה רוצה בכל לבך שהוא יבנה, הוא יסכים להרחיב את ביתו. אני מציע שתעלה איתי ביחד עכשיו לקומה רביעית, ושנינו יחד נשכנע אותו לבנות, וגם נלווה לו כסף כדי שיוכל לעשות זאת!".

ואכן, ההצעה התקבלה, הם עלו לקומה הרביעית, שכנעו את השכן הצעיר ובתוך זמן קצר הורחב ביתה של המשפחה ברוכת הילדים...

והחי ייתן אל לבו

הסיפור הזה תפס אותי חזק משתי סיבות: האחת היא העיוורן של השכן מהקומה השנייה. איך אתה יכול להיות כל כך עיוור למצוקה של השכנים שלך. איך אתה יכול להיות כזה אנוכי שמסתכל רק על עצמך?

אבל לא פחות מכך התפעמתי מהשינוי שחל בו ברגע אחד. אני

פתח מאיר את תיקו והוציא משם שטרות רבות של דולרים, "הנה אף עתה הבאתי תרומה הגונה לישיבתו של הרבי, עשרות אלפי דולרים..." מיד נטל האדמו"ר את חפיסות הדולרים והשליכם על הרצפה

על מעלתה של השושנה לעומת אבנים טובות ומרגליות, ומדוע נמשלו בני קרח דווקא לשושנים

הרב ישראל ליוש

"יאת פל הרכוש" (במדבר ט"ז, ל"ב)

לא באלה חפצתי

הסיפור הבא סופר ע"י הרב יאיר וינשטוק בשם מחותנו הרב יעקב משה שפיצר ששמע את הסיפור מבעל המעשה, והוא מתאר יותר מכל את תיעובו של הקב"ה לכסף וזהב אל מול אהבתו העוצמה לבעלי התשובה...

מאיר היה נער צעיר כאשר תמה מלחמת העולם השנייה, ולמרות שהיה יליד העיירה 'קלויזנבורג' ומשפחתו נתמנתה על חסידי האדמו"ר זי"ע, כאשר נכח לראות כי הוא שב יחיד מהמחנות, וכל בני משפחתו נעקדו על קידוש ה', הוא איבד את הקשר לתורה ולמצוות רח"ל...

מרון בעל השפע חיים' מצאנו זי"ע פעל רבות בקרב האודים המוצלים מאש, ועשה כל אשר ביכולתו לקרבם אל חיק אבינו שבשמים, 'מיין קינדערלאך' - [הילדים שלי] קרא להם האדמו"ר זי"ע, ולא נח ולא שקט עד אשר השיבם אל תורת ישראל ומסורת משפחתם...

על מאיר, האדמו"ר לא הצליח. אחר המלחמה הוא נסע לאמריקה, פנה לעסקים והצליח בהם מאוד. הוא פתח חברות יבוא ויצוא, השקיע בנדל"ן ובכל מה שעתידי להרוויח כסף, אך מסורת ישראל נשכחה מליבו השבור והרצון...

את מצפונו על שעזב את תורת ה' השקיט בכך שהיה תורם כסף רב למוסדות תורה. "הן ברשותי תעודות רבות של 'תמכין דאורייתא' מישיבות ותלמודי תורה..." היה לוחש אל ליבו כל אימת שזיכרון יהודי היה מבצבץ במוחו...

מוני תשובה ממשמים ובאים, כפי הרמז בראשי התיבות של שם החודש, וממדרש תהילים (מה) העוסק בפרשת קורח, נוכל ללמוד על מעלתו של ה'בעל תשובה'...

"משל למלך שנכנס למדינה ובאו בני המדינה לעשות לו עטרה של זהב מקובעת באבנים טובות ומרגליות, יצאו ואמרו להם: 'אין המלך מבקש עטרה של זהב! יש כאן שושנים...' מיד שמחו בני המדינה... כך קרח ועדתו אומרים: 'מבקש הקב"ה מחתות של זהב! אמר להם הקב"ה: 'לי הכסף ולי הזהב', ואפילו הקטרת 'קטורת תועבה היא לי', ומה אני מבקש? של שושנים...' אמרו בני קרח: 'אנו שושנים!' אמר להם הקב"ה: 'נצחתם' הוי 'למנצח על שושנים שיד ידידות'"

השושנה, ערכה הכספי אמנם פחות מהאבנים הטובות והמרגליות, אך יש בה חיות, היא פורחת ומלבבת, לעומת האבנים הטובות הדוממות וחסרות החיות.

האבנים הטובות והמרגליות, ערכן אמנם רב, אך הן נשארות כפי שהן, הן לא משתבחות ומתעלות. ואף אם ערכן עולה או יורד, אין זה בעבור שגופן או מהותן השתנה, אלא השווקים ושערי המסחר הם אלו שעלו או ירדו, כפי הביקוש וההיצע. השושנה, לעומתן, פורחת וגודלת, וכשמשקים אותה היא פורחת ומלבבת ואינה נשארת כפי שהיא...

המרגליות והאבנים הטובות הן עצמים קשים ומבריקים, כל שריטה תיראה בהם, וכל מכה תורגש. לעומתם, השושנה היא רכה, וכדברי הגר"א ב'שיר השירים' עה"פ 'כשושנה בין החוחים' וז"ל: "ועוד שדימה אותה לשושנה, כי שאר פירות העומדים בין החוחים והחוחים דוקרים בהם, נעשה בהם נקב או חבורה, אבל שושנה אעפ"י שדוקרין בה חוזרת לכמו שהיתה מחמת רכותה שהיא רכה ולא איכפת לה..."

מעלתם של בני קורח ה'בעלי תשובה' היתה בכך שהם היו רכים, הם לא נשארו בעקשנותם, הם השכילו להכיר בטעותם ושובו בתשובה שלמה. מעלה זו היא אשר הקנתה להם את התואר 'שושנים', כי לא השווי הכספי והערך הרב של האבנים הטובות מרצה את הקב"ה, אלא החיות והפריחה, ההתקדמות מדרגה לדרגה, והיכולת להשתנות, בהם רוצה ה' יתברך. רק מי שבכוחו להתחרט ולא להישאר עקשן ומקובע בדרכו, עתיד להיות 'בעל תשובה' ויוכתר בתואר 'שושנה' המעטרת את כתרו של הקב"ה.

יעץ לו הפרופסור שייסע ללייפציג וישמע מדברותיו של 'לייבלץ' אשר אומרים עליו שלא היה ליצן ובדרן כמוהו מאז ומעולם. לתדהמתו פרץ החולה בבכי מר כשדכאון עמוק פרוש על פניו...

דעת מרנא החפץ חיים מה גורם לפגיעה במזונותיו של אדם, ולעומת זאת מה מביא השפעה של שפע בביתו של האדם

הרב בנימין בירנצוויג

"חמשים ומאתים נשיאי עדה" (במדבר ט"ז, ב')

כיצד הצליח קורח להקהיל מאתים וחמישים ראשי סנהדראות כנגד שני גדולי ומנהיגי הדור משה ואהרן? מבאר רש"י: 'מה עשה עמד וכנסם, והלבישם טליתות שכולם תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה מיצית? אמר להם חייבת, התחילו לשחוק עליו, אפשר טלית של מין אחר, חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה? וכך המשיכו בעוד טענות שטות והבל כנגד משה ואהרן.

ומעתה התמיהה גדלה. וכי בכמה דברי שטות והבל אפשר לאגד מאתיים וחמישים ראשי עם ראשי סנהדראות? ועוד כנגד מ', נגד משה ואהרן זקני הדור בחירי ה'?

מבאר מרן המשגיח רבי לייב חסמן זצוק"ל בעל ה'אור יהל', שמכאן אנו למדים מהי כוחה של ליצנות! ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות! מאה אנשים בעלי דעת ותבונה יעמדו ויאמרו דברי דעת והשכל, ומולם יבא ליצן אחד ובאמרת כנף מתלוצצת אחת, יבטל דברי כולם.

כך הצליח קורח להטות ליבם של מאתים וחמישים ראשי סנהדראות כנגד משה ואהרן - בכח הליצנות שהורסת כל חלקה טובה של בינה ודעת.

אבל מעתה יש לנו להבין וכי קורח שפקח היה מה ראה לשטות זו? כדברי המדרש תנחומא, כיצד יתכן שקרח שהיה פקח ונבון, מארגן הופעה נכבדה של מאתים וחמישים ראשי עם למופע ליצנות ברחובה של עיר כנגד משה ואהרן?

התשובה היא שכח הליצנות הוא כח הרסני, עד שהלץ עצמו לא מרגיש כמה הוא נדחה לשאול תחתית, וכמו שכותב ה'מסילת ישרים' "שהליצנות מסלקת מהאדם את כח ההתעוררות וההתפעלות, עד שטובע הוא בים הגדול שאין להיחלץ ממנו", הליצן נהנה בדברי ליצנותו ובסובבים הנהנים מהליצנותו, אבל בינתיים הוא מפסיד את רגש הדעת וההיגיון, עד שמוצא עצמו בשאול תחתית של השתטות והתבוזות לעין כל שאין דרך חילוץ ממנה רח"ל.

גם האדם הפקח והנבון, כשהוא משתמש בכח הליצנות, סופו שמשתטה הוא ללא דרך מילוט. קורח שפקח היה, התלוצץ והליץ אחרים, ובזה נאבד מן העולם!

לץ מפורסם

בספר 'מאורות הדף היומי' הוא מעשה נפלא שמחדד את הנקודה עוד יותר: בעיירה לייפציג היה שוק ובו סוחרים רבים היו עושים עסקיהם, בעיר זו היה אדם בשם לייבל שנודע בכינוי 'לייבל הלץ' או בלשון העם 'לייבלץ', כל אדם אשר חזר מלייפציג היה מעלה על שפתותיו חיוך רחב כשהיה נזכר בלייבלץ ובחידודיו המופלאים.

עמד לו לייבלץ במרכז השוק כשמשביבו מתקהלים עוברי אורח העומדים מרותקים למקומותיהם, מלהטט הוא בלשונו ועובר מנושא לנושא, מתלוצץ על קשיי הפרנסה ועל בעיות החיים ותלאותיהם ונראה שהכל בעיניו הבל ואין דבר שיצליח להעכיר את בדיחות דעתו.

אדם מר נפש כי יבקר בלייפציג יחזור לעירו שמח ומרירות נפשו נשכחה כלא הייתה כשבאמתחתו היתולים ודברי חידוד מבית מדרשו של לייבלץ, והלצותו ובדיחותו התפרסמו ועשו להם כנפיים בכל מקום.

בעיר וינה התפרסם שמו של הפרופסור הגדול מוריץ הילדסהיימר, שהיה מומחה עולמי למחלות הנפש, ורבים היו משחרים לפתחו מכל העולם למצוא מזור למכאובי נפשם, יום אחד יושב פרופסור הילדסהיימר במרפאתו הגדולה והמדופלמת בוניה, והנה נכנס לחדרו אדם השרוי בדכאון עמוק, מתנה הוא את צרותיו מבכה את מר גורלו ומצטער על חיי חסרי התוכן.

פרופ' הילדסהיימר הכיר את סוגי מחלות הנפש, אך מקרה כה קשה

הזה ריצדה במוחו אותה הלצה. "זהו כוחה הנוראי של ליצנות", הפטיר רבי שלמה זלמן בכאב, "כמה שאני מנסה לשכוח מאותה הלצה אני לא מצליח היא חדרה בי כמו ארס של עכנאי".

התרבתה הליצנות

פעם כאשר גברו מצוקת העתים וקשיי הפרנסה העיקו, פנו רבים אל מרנא החפץ חיים זיע"א, וטענו בפניו על עשה האלוקים לנו, הלא הוא זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו, וכיצד הגיעו רבים כל כך עד פת לחם ולחרפת רעב?

אמר להם החפץ חיים, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, בכל עיר מצויים סניפי בנקים רבים, הזקוק להלוואה פונה אל הבנק ומקבל מעות תמורת בטחונות מתאימים, כך מתקיימים חיי המסחר ופורחת הכלכלה. אבל סניפים אלו אינם עצמאיים את כסף ההלוואות מקבלים הם מהסניף המרכזי, והסניף המרכזי אף הוא אינו עצמאי ותלוי הוא במדיניותו של הבנק הלאומי, שם מדפיסים את הכסף וקובעים את מדיניות האשראי המחייבת את כל הבנקים. ומה קורה אם בנק אחד הסתבך בהשקעות שהניבו הפסדים כבדים ופשט את הרגל? יסגרו כל סניפיו, בעלי החשבונות יפגעו, אבל הסוחרים יפנו לסניפי הבנקים האחרים לקבל אשראי ולפתח את מסחרם. אבל אם תגיע הוראה מהבנק המרכזי של המדינה, לעצור את מתן ההלוואות, תחייב ההוראה את הבנקים כולם, והמסחר במדינה כולה ישובת.

הנמשל, המשיך מרן החפץ חיים, שכל מצוה מניבה שפע וכל עבירה מונעת שפע, אך יש עבירות שהן בבחינת בנק פרטי, ואם עוברים עליהן יש עצירת שפע פרטי, דוגמת מה שאמרו חז"ל (אבות פרק ה' משנה ח) 'שבעה מיני פורעניות באין לעולם על שבעה גופי עבירה, ובהן רעב, דבר, חרב, חיה רעה, גלות ועוד. אבל יש עבירה בה הבנק המרכזי שהוא הקב"ה בכבודו ובעצמו מצווה על קפיצת יד, ואיזו היא? הליצנות!! כמו שאמרו חז"ל (עבודה זרה יח) 'כל המתלוצץ מזונותיו מתמעטין' שאמר הושע (ז, ה) 'משך ידו את לוצצים' ופירש רש"י 'משך הקב"ה ידו הפותח ידו לזון את הכל מושכה מן הלוצצין'.

המשיך מרן החפץ חיים בסיום משלו, כאשר הארץ מלאה עיתונים וכלי תקשורת המלאים ליצנות וקלות ראש. כאשר מועלות הצגות בידור קלוקל, הוללות, סכלות והשחתה, נכלא השפע ומתמעטת הפרנסה.

וברור אצלי הוסיף ואמר החפץ חיים, שאותם אנשים שיסכימו להכניס לביתם מושב לצים, יתמעטו מזונותיהם ויהי כמוץ אשר תדפנו רוח כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים א, ו). לעומת זאת, כשנרחיק מושב לצים מבתינו, יושפע עלינו שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידינו יסורו ממנו כל צרה ויגון ונזכה לישועות ונחמות.

של דכאון לא פגש בכל שנות טיפוליו, ניסה שיטת טיפול מסויימת אך לשווא, עבר לסדרת מפגשים ושיחות והחל בבירור יסודי של המועקה שממנה סובל החולה, אך לא הצליח לעמוד על טעמה ואף טיפול תרופתי לא העלה ארוכה לדכאוננו של החולה.

שלא הצליח בדרכים הרגילות, ניסה פרופסור הילדסהיימר לפתור את הבעיה בצורה מקורית, פנה אל החולה, ויעץ לו כי יסע ללייפציג וישמע מדברותיו של לייבלץ אשר אומרים עליו שלא היה ליצן ובדרן כמוהו מאז ומעולם, הפרופסור סיים את דבריו אל החולה שלפניו כשנימת תקווה נסוכה בהם בטוחני שהדבר ישפר פלאים את מצב רוחך!

לתדהמתו פרץ החולה בבכי מר כשדכאון עמוק פרוש על פניו, בכיו נמשך זמן מה והיה קשה להרגיעו, כשזה מעט נרגע מבכיו, ניסה הפרופסור להבין מה פשר בכיו? במה הוא הצליח לפגוע בו עד כדי כך? ואז פונה לייבלץ לרופא, האם הרופא התייאש ממני כך שאין תקווה לרפא את מחלתי?

"אני בטוח שבדיחותיו והיתוליו יעלו מזור לדכאונך כפי שהעלו מזור לאלפי חולים", ניסה הפרופסור המפורסם להרגיע את החולה, אך היה זה לשווא.....

"אני הוא לייבל מלייפציג!" השיב החולה.....

ליצנות היא לא מרפא לנפש, היא חולי לנפש! הלץ מאבד רגשותיו והתפעלותו, והנפש שוקעת לה אל תהום הריקנות והדכדוך.

לא לעקם את הפשט

סיפר מרן בעל האיילת השחר זצוק"ל, ששמע מאחד שהיה בראדין ושמע מהחפץ חיים סיפור על הגאון רבי עקיבא אייגר, שפעם היה איזה כינוס של הרבה רבנים ואדמו"רים, ואיש אחד ניגש לכמה אדמו"רים לקבל מהם ברכות, ואח"כ ניגש גם לרבי עקיבא אייגר ואמר בבדיחותא אותו אדם לרבי עקיבא אייגר שמבקש גם ממנו ברכה שהרי כתוב אל תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך.

תוך כדי דיבור תפס את עצמו שאמר דבר פוגע לרבי עקיבא אייגר שעושה ממנו כביכול הדיוט, ומיד לתרץ את עצמו אמר דבר ליצנות, שאפשר לומר שהכונה ב'הדיוט' לאחד שמחזיק עצמו להדיוט והרי הגרעק"א מחזיק עצמו להדיוט, אז לכן אמר דבר זה.

והשיב לו הגרעק"א, 'מוטב תעשה אותי הדיוט ואל תעקם את הפשט', עד כדי כך הקפיד רעק"א שיחזיק עצמו להדיוט ולא יאמר דברי ליצנות של עיקום הפשט.

סיפר המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א כי פעם שמע מרבו מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל אודות גודל השפעת הליצנות על נפש האדם. שכאשר היה ילד צעיר שמע מישהו מתלוצץ על דבר כלשהו ולצורך הלצתו עשה שימוש בפסוק מסוים בתורה, מאז ועד שנותיו המבוגרות מעל גיל שמונים בכל פעם שקרא את הפסוק

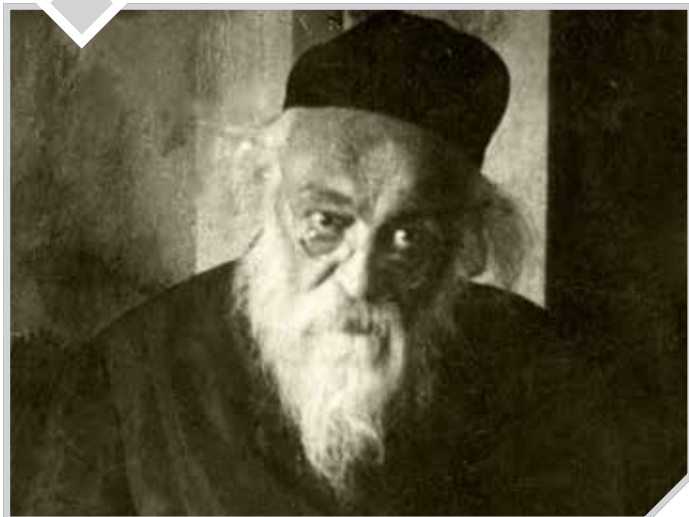
רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

לשמע הדברים צחק עוד יותר המפקח, ואמר לו ומניין המידע הבלתי אפשרי הזה הגיע אל כבודו, ורבי חיים השיב ברצינות תהומית כי זקנתו נוחה עדן הופיעה הלילה בחלומו, ובו סיפרה לו בין השאר את הסוד הזה...

מדוע לבש הגר"ח מבריסק את בגדי החורף הכבדים בעיצומו של יום קיץ לוחט, וכיצד צלח את הביקורת של הפקח הקשוח

הרב צבי גטקור

"יִצְחָקֵהוּ עַל־יָהִם קִנְיָח" (במדבר ט"ז, י"ט)

"הלך אלל הצטטים ופתה אותם... אלו באין ונוטלין כל הגזלות, לו המלכות ולאחיו הכהונה" (כ"ז)

קרח טען את טענתם הפשוטה של בעלי המחלוקת בכל גבעה ויישוב, הלא היא טענת ה'פרוטקציות'...
אכן מהי באמת התשובה לטענתו של קרח, כלומר ודאי שהתשובה כי הכל היה על פי השם, וכל עם ישראל ראו עין בעין במצרים ובמעמד הר סיני ובמדבר כי משה הוא איש האלוקים - שלוחו של ה'. אבל בכל זאת היכן היא נקודת העיוות בעצם המחשבה הזו של קורת.

הדבר יובן על ידי משל: היו הייתה ארץ נפלאה, שבה מלך מלך רם ונכבד. למרות שבנו בכורו של המלך היה עולל רך בשנים, לא הפסיק המלך לחשוב כיצד בנו יורש העצר הטבעי, ישתלב הוא בעתיד בהנהגת המלוכה.

המלך נוכח לראות כי רמת החינוך במדינתו נמוכה מאד, ושבנו - המלך לעתיד - משתובב לעת עתה עם שאר הילדים בני גילו, אשר הינם בערים ונטולי השכלה בהתאם לרמת החינוך הנמוכה, במדינה. החליט המלך כי עליו לעשות מעשה וציווה על שר החינוך להקים בית ספר מיוחד עם דגש למדינאות שבו ילמדו ילדים מחוננים בלבד, בני המעמד הגבוה ובני תרבות אצילית כאשר גם בנו יהיה ביניהם. אט אט גדל הנער ובמקום לימודיו המשובח ספג השכלה וערכים, וכן גינוני נכבדות כיאה לבנו של מלך.

ויהי כי גדל הנער ולצד זאת כבר המלך בא בימים, החליט המלך כי הגיע הזמן להכתיר את בנו ליורש העצר הרשמי. טקס גדול נערך, ובו כולם ענו כאחד, יחי המלך.

בתום הטקס קרא המלך לבנו והפקיד בידיו את כל סמכויות המלכות ואף ציווה עליו להבריא את הממלכה ולהחליף את השרים אך ורק בכאלו שראויים לתפקיד. בן המלך מטבע הדברים פנה לחבריו מספסל הלימודים בבית הספר המיוחד למחוננים ומינה אותם לשרים החדשים בבית המלך.

עברה תקופה קצרה, והנה הפגנה גדולה התארגנה בשערי הארמון. המלך שלח לברר על מה יצא הקצף, ומהרה חזרו לדווח כי המפגינים טוענים לאפליה, המלך ממנה בעלי משרה רק מי שלמד בבית הספר

למדינאות שבו הוא למד, רק את חבריו לספסל הלימודים..
כיון שכך יצא בן המלך אל ההמון והסביר להם: נתיני, את טובתכם אני רוצה, ולכן אני ממנה רק מי שמוכשר והוכשר לכך.
סיים בן המלך את דברו במשפט המחץ: טעות בידכם! לא בגלל שהם למדו איתם הם שרים, אלא כדי להיות שרים הם למדו איתי.

למה הם אחים

שלוש נשמות קדושות היו צריכות להגיע לעולם: משה ואהרן ומרים. המקום לגידול נשמות כאלו הוא אך ורק בבית הקדוש של עמרם ויוכבד. כלומר: לא בגלל שהוא אח שלו הוא הכהן, להיפך בגלל שהוא צריך להיות הכהן - הוא אח שלו...

לכשתבדוק ותתבונן, כן הוא הדבר בכל טענות ומענות שיש, הטענה והעניין מדויק ונכון. אף אחד בדרך כלל, בכל ויכוח חשוב ככל שיהא, לא ממציא עובדות, הנידון הוא רק סדר ההשתלשלות, שלטענת בעל המחלוקת גורם לו עוול, והאמת הפוכה.

מכל מחלוקת שהיא, שני הצדדים מפסידים וניזוקים. מכל מריבה, ונידון סוער, כולם יוצאים נפסדים. כי אם יכלו להתעלות מעט מעל האמביציות, היו מבינים שהנוק בעצם הזמן והכוח שניצרך לוויכוח הניטש, עולה על כל תועלת שחישבו להשיג באמצעותו, שהרי כשנוקק את הדבר, הוויכוח ביניכם הוא מינורי, בסך הכל מה קודם למה, מהי הסיבה ומה התוצאה וכדו'.

וכך אכן קרה, כשרבי חיים נכנס אל החדר, לא יכול היה המפקח לכבוש את צחוקו, ושאל לפשר הלבוש המוזר של ראש הישיבה. אך רבי חיים ענה לו ברצינות, כי על אף שחם כל כך בחוץ, הרי שיש לו מידע ברור על כך שהולך לרדת גשם סוער הערב, ולפיכך הוא מתלבש כיאות.

לשמע הדברים צחק עוד יותר המפקח, ואמר לו ומניין המידע הבלתי אפשרי הזה הגיע אל כבודו, ורבי חיים השיב ברצינות תהומית כי זקנתו נוחה עדן הופיעה הלילה בחלומו, ובו סיפרה לו בין השאר את הסוד הזה, כי הערב לפתע יתקדרו השמים וירד גשם.

המפקח הגיב בזלזול כמובן, אך רבי חיים עמד על כבוד חלומותיו, והודיע כי הוא מוכן להתערבות כספית כי כך יהיה, והמפקח נענה להתערבות, וחישש קל לחצו שניהם ידים והודיעו על התערבות בסך נכבד ביותר של מאה רובלים!

דיברו עוד מעט, וסיכמו כי יפגשו בערב לצורך סיום ההתערבות. המפקח יצא שמח וטוב לב, לא בכל יום נופל לידיו יהודי טיפש המוכן להתערב על חלומות סבתא בסכומים נכבדים.. ואכן בערב בא המפקח שקיבל מידיו של ר' חיים את סך ההתערבות. מיד לאחר מכן, בפגישה עם הנהלת הישיבה שזמנה מיד, מצא לפתע המפקח את הדרכים איך לאזן בין גזירות הממשלה וצרכי הישיבה.. ובא לציין גואל.

הפיקחות הגדולה של רבי חיים אינה דווקא הדרך לגרום למפקח לקבל כסף, אלא ההבנה, כי כך עובדת נפש האדם, אין וויכוח אמיתי, ולא נידון רציני. העניין הוא פרשנות, כשהמפקח ירגיש בידיו את השלמונים, אף שהוא בטוח כי קיבל אותם בדין מיהודי טיפש, הכל ישתנה, הפרשנות שלו לדברים כבר תתרכך ותשתנה, והכל יבוא על מקומו בשלום.

וכמו בכל המקרים, האמת היא הפוכה לגמרי, מי הוא הטיפש ומי החכם...

גדולי התורה, שמצליחים להתעלות מעל הרגשות המטשטשים, לא מתבלבלים, ולעיתים אף יודעים להשתמש בסוד הזה, לצורך התורה, כפי שרואים בסיפור הבא.

ישיבת וולוז'ין, סבלה רבות מ'מפקחי' המדינה, אשר דרשו לראות בביצוע גזירת לימודי החול, לימודי שפת המדינה, ע"י הישיבה, בכל פעם ניצלה הישיבה בדרכים שונות, לפעמים אף נסגרה לתקופה מחמת כך. היתה זו התמודדות, שכמובן ברוב הפעמים נפתרה ע"י שוחד ושלמונים.

בוקר אחד הופיע בשערי הישיבה המפקח הקשוח ביותר, שמי שרק מעז להציע לו משהו שמזכיר שוחד, הוא פשוט מיד מגיש נגדו תלונה במשטרת העיר ומענישים אותו כיאות. סוג של איש עקרונות יהיר, שאין הרבה מה לעשות נגדו. בהנהלת הישיבה קיבלו את פניו ברגש קודר, מה יהיה?

אך ר"מ הישיבה החדש הגאון רבי חיים סלובייצ'יק, ביקש כי יתנו לו סכום כסף נכבד בכדי לשלשל לידיו של המפקח, לשם מצוות שוחד..

מנהלי הישיבה ממש התחננו לרבי חיים, על תעשה את זה, אתה גם תיענש, וגם יגרם חילול ה' ונזק, בכל מוסדות המדינה ידברו כי ראש הישיבה החדש של וולוז'ין נתן שוחד..

אך רבי חיים בשלו, אל דאגה, אני אמצא את הדרך לשלשל לידיו את השוחד הכל יהיה בסדר.

בלב כבד נתנו מנהלי הישיבה לרבי חיים את הסכום, ובפקודתו הודיעו למפקח הנכבד, כי ראש הישיבה החדש מבקש ממנו שיסור אל משרדו.

לבינתיים מיהר רבי חיים לביתו, ואף שימים של אמצע הקיץ היו הימים, ובחוץ בער החום, לבש את כל בגדי החורף הכבדים שלו, מגפיים, מעיל, צעיף, כובע קוצ'מע מצמר גס, ועוד אי אילו פריטים שמי שהולך איתם ביום חם שכזה, הרי מראהו המסורבל מעלה חיוך.

המשך מעמוד 16 | הגאון רבי שלמה מילר שליט"א

תקיעת הכף הזו - לא יתן לו ברכת הדרך. והנה זמן קצר לאחר שקבע את מושבו ב'שערי חסד', נודע לו כי התגלעה מחלוקת בבית הכנסת בעניין הגבאות. המתפללים נחלקו לקבוצות וכל אחד מהם צידד במישהו אחר והכפיש את שמו של המתמודד. רבי אהרן נבהל עד עומק לבו. הלא נתן תקיעת כף לחמיו בעניין מחלוקת! לא נותרה לו ברירה, אלא לתפוס במהירות את רגליו ולברוח למקום אחר.

סיים הגרש"ז: "הייתי ילד כששבו השליחים נכלמים וסיפרו את תשובתו של רבי אהרן - אולם מעשה זה נחרט בנשמתו. בכל מקום דיברו על כך שהחתן של החפץ חיים ברח מהשכונה בגלל מחלוקת על זהות הגבאים בבית הכנסת... הבושה היתה כה גדולה, עד שמאז איני מסוגל להתערב בשום מחלוקת!

(רבי שלמה מילר שליט"א - נאה דורש, תודה מיוחדת להוצאת הספרים 'פה נוף')

בהתרגשות גדולה, ודאגו לו מיד לדירה ולכל שאר צרכיו. זמן מה התגורר במקום לשמחתנו הגדולה, אולם באחד הימים נעלם ללא הודעה מוקדמת, כאילו בלעתו האדמה.

התחלנו לחפשו ברחבי ירושלים, אולם לא מצאנו אותו. שאלנו אנשים, עד שזקן אחד נזכר שראה אותו יוצא מן העיר, וכששאלו לאן פניו מועדות, סיפר לו שהוא עובר לגור ביפו.

פליאה גדולה מילאה את לב כולם, לא הבנו מה פסול מצא בנו. תכף ומיד התארגנה משלחת מבני השכונה שנסעה ליפו באופן מיוחד כדי להיפגש עם רבי אהרן כהן, ולשמוע מה קרה ומדוע עזב את שכונתנו ופנה לגור ביפו. הם מצאו אותו בנקל. הוא מסר י"שר כוח גדול על עזרתם הרבה בהתאקלמותו בארץ, ובמענה לשאלתם השיב כי בטרם עלה ארצה נתן לחמיו, החפץ חיים, תקיעת כף, ובה הבטיח לו שיברח ממחלוקת כמו מאש. החפץ חיים אמר כי ללא

מתוקים מהבש

שני חתניו מועמדים לרשת את מקומו בראשות הישיבה וברבנות העיר. המועמד הטבעי לכך היה הגר"ז סורצקין, אולם בחושי המחודדים חשש שעומדת לפרוץ מחלוקת

"פי כל העדה פלם קדשים" (טז, ג)

מרן הגאון רבי אליעזר גורדון זצ"ל, שימש בראשות ישיבת טעלוז, וכרבה של העיירה טעלוז, שסללה דרכים ונתיבי-יסוד בפרקי חייהם של בני הישיבות הליטאיים בתקופות ההן.

לאחר פטירתו, היו שני חתניו - מרן הגאון רבי זלמן סורצקין זצ"ל ומרן הגאון רבי יוסף לייב בלוך זצ"ל - מועמדים לרשת את מקומו בראשות הישיבה וברבנות העיר. המועמד הטבעי לכך היה הגר"ז סורצקין, בהיותו החתן הבכור.

אולם בחושי המחודדים חש רבי זלמן ברגישותו של המצב, וחשש שעומדת לפרוץ מחלוקת בין מצדדי מועמדותו שלו, לבין אלה שצידדו בגיסו הגר"ל בלוך.

מספר הגר"י זילברשטיין שליט"א (ברכי נפשי) שהגר"ז סורצקין לא רצה להיכנס למחלוקת, ולכן החליט לעזוב את העיר, ולצאת ממנה לצמיתות. כך תימנע המחלוקת מאליה, ולא תתעורר כלל אך לא הסתפק בכך - אלא לפני שארז את מטלטליו ועלה לארץ ישראל, נקט בפעולה נוספת. הוא שיגר את אשתו הרבנית, בתו של רבי אליעזר גורדון, שתעבור בין בתי העיירה ותחתים את כל האנשים על רצונם בבחירתו של הגיס הגר"ל בלוך לתפקיד הרם.

הרבנית סורצקין הוכיחה אף היא את גדלותה, ולא חסכה במאמצים כדי לקיים את ציווי של בעלה, ולא רק שעברה בין בתי העיר, אלא כל מי שפגשה ברחוב התבקש על ידה לחתום עבור גיסה, שכמובן נבחר בסופו של דבר לשני התפקידים החשובים של העיר טעלוז.

גדולי הדור ששמעו על המעשה האצילי, אמרו שאין להם ספק שה, יתברך ישלם להגר"ז על דבר זה בטבין ותקילין, והתפקידים הללו עוד ישובו לביתו ולמשפחתו של רבי זלמן סורצקין.

ואכן, שני בניו הגאונים, רבי ברוך ורבי אליעזר השתדכו עם נכדותיו של הגר"ל בלוך, והתמנו למשרות הנכבדות ההן.

סיכמתי עם המחותן לשלם את הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני שמא יבוא אליך בטענות

"ולא יהיה בקרח ובעדתו" (יז, ה)

סיפר הגאון רבי אברהם דוב אורבך בנו של הגאון רבי שלמה זלמן

אורבך זצ"ל וחתן הגאון רבי אשר זאב ווערנער זצ"ל, גאב"ד טבריה ת"ו, שבעת שמחת נישואיו הזמינו המחותנים מנות דגים בעבור משתתפי הנישואין כמנהג אותם הימים, אך דא עקא שהתקלקלו הדגים ולא היו ראויים לאכילה ואף ריחם הבאיש ונדף מהם ריח רע למרחוק.

תיכף ומיד חמק אבי החתן מרן פוסק הדור אל בעל האולם, ואמר לו, הנה סיכמתי עם המחותן לשלם את הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני שמא יבוא אליך המחותן בטענות שאינו משלם לך את חלקו על הוצאות הסעודה, כיוון שהגשת לפני המסובים דגים שאינם ראויים למאכל אדם, ותלקח אש המחלוקת, על כן אבקש להחריש, ואני אשלים לך אף את חציו. ויהי אך שמע בעל האולם את דבריו החל לצחוק, באומרו, לפני רגעים ספורים עמד מחותנך ואותם דברים ממש יצאו מפיו...

המשתתפים התווכחו ביניהם עד שקם אחד ואמר, הנה אתנו הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד רבה של ירושלים, הידוע בבקיאותו המופלגת, נשאל את פיהו

"ופדונו מִבְּנֵי הַדָּשׁ תַּפְּדֶה" (יח, טז)

בספר זוכר הברית (סי' לה אות ו) כותב "מסורת בידינו, מי שאוכל בסעודת פדיון הבן כאילו התענה פ"ד תעניות, והנח להם לישראל אם אינם נביאים הן בני נביאים הן, ומסתמא כן בא בקבלה איש מפי איש. אמנם בספר 'שדי חמד' (כללים מערכת ס, כלל נד) כתב 'בהיותי בעיר הקודש ירושלים ת"ו בשנת תרט"ן הזמינו אותי על פדיון הבן ולא הלכתי, ואמרו לי שיש בספרים שסעודת פדיון היא העולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה. שוב ראיתי בספר שו"ת הדר (סי' לט סה). שכתב, שהעולם אומרים שסעודת פדיון

הגרש"א שטרן שליט"א הציע לחסוך מכהן זה את הבושה ואת הטרחה הכרוכים בחיזור אחר הבכורים הללו והוריהם, על ידי שהכהן החלל יבקש מכהן אחר שיזכה בממון שעליו להעביר לידי הורי הבכורים, וכהן זה יפדה את הבכורים, שכן, "זכין לו לאדם שלא בפניו", ואין הם צריכים לדעת כי פדו אותם שנית. ברם, מאחר שאנו נוקטים כי "ניחא ליה לאיניש למעבד מצווה בגופיה", היינו, נוח לו לאדם לקיים בעצמו מצוות הקשורות אליו, אין להשתמש בעצה זו אלא לגבי בכורים שאין הכהן ה"חלל" יכול לאתרם.

הרב מבריסק שלח אותו לדבר עם בנו הגאון רבי רפאל זצ"ל אודות זה, כיון שהוא האחראי על המעשרות בבית, ואני התפלאתי על כך, הרי ידעתי שהגרי"ז איננו רוצה לסמוך על אחרים... על כן הרהבתי עוז ושאלתי "מדוע אין הרב מעשר בעצמו?"

"והרמזתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר" (יח, כו)

הרב יצחק יוסף מלר שליט"א מספר בספרו 'עובדות והנהגות לבית בריסק', שכאשר שהה אצל הרב הגאון החסיד רבי אהרן ברוך אנגלנדר שליט"א [מניו יורק] בנם של בעלי בית המלון בעיר הנופש "קריניצא", בו היה נוהג לשהות מרן הגרי"ז זצ"ל בימי הקיץ, סיפר לו שכאשר שהה בארץ ישראל לבקר את מרן הגרי"ז זצ"ל [בערך בשנת תשי"ב] הוא שאל אותו כיצד מעשרים את הפירות ואת הירקות... הרב מבריסק שלח אותו לדבר עם בנו הגאון רבי רפאל זצ"ל אודות זה, כיון שהוא האחראי על המעשרות בבית, ואני התפלאתי על כך, הרי ידעתי שהגרי"ז איננו רוצה לסמוך על אחרים...

על כן הרהבתי עוז ושאלתי "מדוע אין הרב מעשר בעצמו?" וענה לי מרן הגרי"ז זצ"ל, שכך הוא נוהג עוד מהתקופה שלפני הקמת המדינה, והראה לי בדברי ה"כסף משנה" אודות השאלה האם צריכים לעשר מפירות וירקות של גויים.

ה"כסף משנה" (הלכות תרומות ומעשרות פ"א ה"א) כותב "ועתה קם חכם אחד [ומרן הגרי"ז זצ"ל אמר שהמדובר על המבי"ט זצ"ל] ונראה לו שהוא מתחסד, בעשותו הפך המנהג הפשוט, ומעשר פירות שגדלו בקרקע העכו"ם, ונגמרה מלאכתן ביד עכו"ם, וגם מירחן עכו"ם, והולך ומפתה אחרים שיקבלו עליהם לעשות כדבריו. ונראה פשוט בעיני שראוי למונעם מזה, משום לא תתגודדו", עכ"ל. ומאריך שם עוד בענין ועל כן חשש מרן הגרי"ז אולי הירקות והפירות מגיעים משל גויים, לכן לא רצה לעשר לבד. ולאחר הקמת המדינה שכבר היה יותר סביר להניח שהפירות והירקות באים משל יהודים, אבל כבר לא שינה ממנהגו, והמשיך בנו רבי רפאל זצ"ל לעשר. המשכתי ושאלתי "אם כן איך מעשר הבן הגאון רבי רפאל זצ"ל, והרי אולי הפירות והירקות הם משל גויים... אמר לי מרן הגרי"ז כדלהלן: "בני - ר' רפאל מעשר מחמת שליחות, ועל כן אם אכן צריך לעשר את הפירות, הרי הוא מעשר, אולם אם אין צריך לעשר, א"כ הרי אין שליח לדבר עבירה... והיינו אם זו עבירה, הרי הוא אינו שליח, והמעשרות אינן מעשרות, וא"כ לא עשה כלום, ואם כן צריך לעשר... הרי הוא שליח שלי, ומעשר טוב..."

הבן עומד במקום פ"ד תעניתים, ונראה שאין מקור לדבר הזה רק שיחה נאה בפי הבריות'.

מספרים שלאחר שיצא הספר 'שדי חמד' לאור, אשר מחברו הרי בקי היה בכל ספרי ראשונים ואחרונים ז"ל, ומצאו אנשי עיה"ק ירושלים מה שכתב כי אין מקור לסגולה זו שהאוכל מסעודת פדיון הבן נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות, נתמלאו כולם בתמיהה, שכן דבר זה מקובל הוא מדור לדור ללא עוררין, וכל כך נשתרש הדבר עד שאפילו אנשים נכבדים מתאמצים לזכות בכמה פירורים מהחלה הגדולה שהכהן פרס עליה, והיתכן לומר שאין למנהג זה שום מקור קדום.

באותו זמן נערך בירושלים מעמד של מצות פדיון הבן, שבו השתתף גם מרא דארעא דישראל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, והמשתתפים התווכחו ביניהם על דבריו של בעל השדי חמד, עד שקם אחד ואמר, הנה אתנו הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד רבה של ירושלים, הידוע בבקיאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובספרי הראשונים והאחרונים, נשאל את פיהו.

נתן רבי יוסף חיים חיוך של קורת רוח בשואלים, וענה להם בפקחותו, אכן אין שום מקור בספרים למאמר זה שהסעודה בפדיון הבן נחשבת לפ"ד תעניות, אבל יש בכך רמז בתורה המרומז בראשי תיבות, בפסוק שבפרשת בא (שמות יג): וכל בכור "אדם בבניך תפדה", נוטריקון: א'ם ד'בר מ'ה ב'פדיון ב'ן נ'הנית, 'יחשב כ'אילו ת'ענית פ'ד ה'ת'ענית.

והוסיף רבה של ירושלים עוד נופך, שיש עוד סגולה הנחשבת למי שעושה אותה כאילו התענה פ"ד תעניות, והוא לימוד דף גמרא, ומי שלומד גמרא נחשב כאילו התענה פ"ד תעניות, כי ד"ף בגימטריא פ"ד, רק שעל סגולה זו אין הרבה קופצים...

עתה, מוטל על כהן זה לחזור אחר אותם תינוקות שחלקם הפכו זה מכבר לאבות, ולהודיעם כי עליהם לפדות את עצמם

"אך פדה תפדה את בכור האדם" (יח, טז)

לפני שנים לא רבות אירע מעשה נורא שאף התפרסם ב'מאורות'. ביום מן הימים הופיע כהן תלמיד חכם בפני בית דינו של מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, ובפיו סיפור מדהים: לאחרונה, כך סיפר, מצא בבית הוריו צרור מסמכים, אשר מהם עולה כי אביו הכהן נשא את אמו כאשר היתה גרושה! כך, התברר לו למגינת לבו, כי הוא וזרעו "חללים", כלומר, מחוללים מקדושת הכהונה.

בכורים שנפדו על ידי "חלל": מלבד שהיה עליו לפדות את בנו בכורו, שהרי כהן "חלל" חייב בפדיון הבן, הוצבה שאלה קשה בפני בית הדין: מה דינם של כל הבכורים אשר נפדו על ידי כהן ולאחר מכן התברר כי הוא "חלל" אשר אינו קדוש בקדושת כהן.

להלכה, פסק הגר"ש וואזנר זצ"ל כי כל הפדיונות שנעשו על ידי כהן "חלל" בטלים למפרע! עתה, מוטל על כהן זה לחזור אחר אותם תינוקות שחלקם הפכו זה מכבר לאבות, ולהודיעם כי עליהם לפדות את עצמם. בנוסף לכך, עליו להחזיר להוריהם את חמשת הסלעים, שהללו העניקו לו כ"מתנת כהונה" בעת פדיון בנם.

מעשה אבות

פעם התבטא: מה תובעים כל כך הרבה מהדור הצעיר, הרי הם לא זכו לראות את ר' אלי'...

"כָּל הַמְּכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה, גּוֹפֵה מְכַבֵּד עַל הַבְּרִיּוֹת"

אחת מדמויות ההוד שפיארו את בני ברק היתה דמותו של הגה"צ רבי ישראל מאיר יוטקובסקי זצוק"ל, שעמלו העצום בתורה, הביאו לידי מעשה, ולכך שהיה מכובד על כל הבריות באופן מעורר השתאות.

כבר מילדותו ניכרו בו כשרונותיו הנעלים, יחד עם תעצומות נפשו ועוז רוחו. כשבבחרתו עבר לשיבת "כנסת חזקיהו" ששכנה בשנים אלו במושבה "זכרון יעקב" שם דבק ברבותיו הגאון רבי נח שמעונוביץ זצ"ל והמשיגה הנודע הגה"צ רבי אלי' לופיאן זצ"ל.

ראש הישיבה הגאון ר' נח זצ"ל עיצב את אישיותו של הבחור הצעיר, ר' ישראל מאיר לא שכח זאת לעולם, ובשנותיו האחרונות ביקש כמה פעמים מצאצאיו שיקראו לבניהם נח על שם ראש הישיבה שלא השאיר זרע של קיימא. גם דמותו של המשיגה ר' אלי' זצ"ל לא משה מעיניו עד יומו האחרון, וכאשר סחו לו כי דורו אין למשיגים שליטה והשפעה על תלמידיהם, הגיב: אצל ר' אלי' לא היו צריכים כלל לשמוע שיחות מוסר, די היה לראותו בלבד, וזה עצמו השפיע. ופעם התבטא: מה תובעים כל כך הרבה מהדור הצעיר, הרי הם לא זכו לראות את ר' אלי'...

רבי ישראל מאיר היה לומד בקביעות עם מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, בסדר הלימוד הקבוע של הגר"ח של שבעה דפי גמרא בכל יום לפני תפילת ותיקין. בחברותא זו שהחלה בבחרותו של ר' ישראל מאיר ונמשכה במשך כמה שנים, הספיקו לסיים כמה פעמים את כל

**"עצלן אתה נפוליון בונפרטה, עצלן ופחדן!
ומה אפוא בינך לבין שאר בני תמותה?"**

"איזהו גבור, הפּוֹבֵשׁ אֶת יָצְרוֹ"

סיפר הרה"ק ה"חזוה" זיע"א מלובלין: בלילה בעיצומו של חורף וצינה עזה היה נפוליון לן במחנה של הצבא באוהל שדה, והיה מכסה עצמו בכמה שמיכות כדי להתחמם מן הקור החזק.

באמצע הלילה התעורר והרגיש צימאון גדול לשתות מים, אבל היה מתעצל להוציא גופו מתחת כיסוייו. אמר בלבו: "אם כן עצלן אתה נפוליון בונפרטה, עצלן ופחדן! ומה אפוא בינך לבין שאר בני תמותה?" מיד הזדרז, קם והתלבש והלך לקצה המחנה שם עמדה חבית המים.

כיוון שהגיע לשם חזר ונמלך בליבו: "בשביל מעט מים הטרחתי את עצמי כל הטירחה הזאת ולא יכולתי להתגבר על צמאוני? אם כן מה ביני לבין שאר בני תמותה?" לא שתה מים ולא הירוה צמאונו, וחזר ועלה על משכבו. לזה, סיים הצדיק את סיפורו, אני קורא "שבירת רצון".

**שמע אחד שואל לחבירו איך מצבו בבריאות ובפרנסה. והחבר משיבו: "ברוך השם, אבל לא היה מזיק אם ישתפר המצב קמעא".
העיר לו החפץ חיים: "וכי זו מנין לך?"**

"איזהו עשיר השֵׁמֶח בְּחֻלְקוֹ"

מעשה בחפץ חיים שזירז ליהודי עשיר לקבוע עיתים לתורה. השתמט הלה והתנצל: "אין לי פנאי". תמה עליו החפץ חיים: "אם ככה, אין אתה עשיר כי אם קבצן עלוב. אדם שחסר פנאי - אין לך עניות גדולה מזו".

ושוב מעשה בכהן הגדול מראדין שהאזין לשיחת בני אדם, ושמע אחד שואל לחבירו איך מצבו בבריאות ובפרנסה. והחבר משיבו: "ברוך השם, אבל לא היה מזיק אם ישתפר המצב קמעא".

העיר לו החפץ חיים: "וכי זו מנין לך? אולי כן היה מזיק! הלא 'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד' - מכיוון שמספקין לך מן השמים בכמות מצומצמת, משמע שככה דווקא יותר טוב עבורך, שמח בחלקך!

הש"ס. בשעת לימודם המשותף בביתו של מרן הגר"ח, היה הגר"ח מכין כוסות תה עבור שניהם, ואמר לר' ישראל מאיר בדרך צחות: "אסור שהרבנית תדע שאני יודע להכין תה, כי אם יודע הדבר לא אוכל ללמוד יותר..."

**מיהודי זה, סיים ר' דוד'ל בחיך, למדתי שא-
סור לשחק יותר מדי במידת הענווה...**

"מֵאֵד מֵאֵד הָיִי שְׁפַל רוּחַ"

הרה"ק רבי דוד'ל מטאלנא היה אומר: "עם ענווה אסור לשחק", ואגב כך סיפר מעשה: לאחר פטירת אביו בא אליו עשיר אחד ונתן בו פדיון גדול. "ולמה זה אתה נותן לי ממוון רב כל כך?" שאלו רבי דוד'ל. כך השיב הלה: "הייתי נוהג באביך ורצוני להוסיף ולנהוג כך גם בך."

"וכי מה אתה משווה אותי אל אבי?" אמר ר' דוד'ל. "אבא היה קדוש עליון, גדול בישראל, ואני מה?" כך השיב היהודי: "תמה! ואני הייתי סבור שגם אתה גדול אתה. אבל משאתה מעיד על עצמך שאין אתה מגיע לגדולתו של אבא, אכן אין אני צריך לתת לך!", אמר ולקח בחזרה את כל הפדיון.

ומיהודי זה, סיים ר' דוד'ל בחיך, למדתי שאסור לשחק יותר מדי במידת הענווה...

**"ואבא שלי זכרונו לברכה," אמר הגדול ממנינסק,
"נוהג היה לומר כי מלבוש שהפכוהו ותפרוהו
מחדש אינו ראוי להיקרא בשם מלבוש חדש"**

"אַל תַּעֲשֶׂם עֲטָרָה לְהַתְגַּדֵּל בָּהּ"

אברך בא פעם אחת לפני הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק והתפאר לפניו שכבר למד את הש"ס כולו. כך הדבר? חזר הרבי מנדלי על דברי הגאונות: "אתה כבר למדת את כל הש"ס כולו? כן, אבל מה לימד כל הש"ס כולו אותך?.."

מסופר על רבי ירוחם ליב הגדול ממנינסק זצוק"ל, מגאוני וגדולי דורו, שהיה בנו של חייט. פעם אחת ישב עם עוד שני רבנים שהיו שניהם ממוצא של יחוס רבני גדול. ביקשו לרמוז על יחוסו הדל והתחילו

**"אינני מבין במה יש לך להתגאות
כל כך. מילא אילו תורה ידעת
כמוני ועשיר היית כמו דודך,
היה לך במה להתגאות. אבל
אם תורה יודע אתה כמו דודך
ועשיר הנך כמוני, אם כן מה
הוא הייחוס שלך?..."**

אומרים דברי תורה בשם אבותיהם: "אבי מורי זכרונו לברכה אומר, אחד מהם, "שאל קושיה זו וזו והשיב תירוץ כזה וכזה." "אבי מורי שלי זכרונו לברכה," משיב כנגדו השני, "אמר כך וכך." "ואבא שלי זכרונו לברכה," אמר הגדול ממנינסק, "נוהג היה לומר כי מלבוש שהפכוהו ותפרוהו מחדש אינו ראוי להיקרא בשם מלבוש חדש". והתחיל אומר מערכה שלימה משל עצמו...

**מילא אילו תורה ידעת כמוני ועשיר היית
כמו דודך, היה לך במה להתגאות**

"וְאִם בְּטִלְתָּ מִן הַתּוֹרָה"

למרנא החתם סופר היה שמש שהיה מתגאה מאוד ומתרברב, ומשני טעמים: ראשית מפני שהוא משמשו של החתם סופר, שנית מפני שהיה לו דוד גביר נודע בעל בנק בפרשבורג. כשסיפרו על כך לחתם סופר קרא אליו את השמש ואמר לו: "אינני מבין במה יש לך להתגאות כל כך. מילא אילו תורה ידעת כמוני ועשיר היית כמו דודך, היה לך במה להתגאות. אבל אם תורה יודע אתה כמו דודך ועשיר הנך כמוני, אם כן מה הוא הייחוס שלך?..."

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

והוא יושב ובוכה. שאלו אותו התלמידים, 'רבינו, למה אתה בוכה?' מילא אדם אחר, אנחנו יכולים להבין למה יבכה, כשעולה בדעתו איזה דין ואיזה משפט מחכה לו בשמים.

אבל הגר"א שכל ימיו עסק בתורה בהתמדה ובשקידה נוראה, וכמו שמספר שם בעליות אליהו שלא זזה ידי מתחת ידי הגר"א ובמשך שנה שלימה לא הגיע למה שנראה בעיני כביטול תורה לחצי שעה [ויש גרסא אחרת של שעתיים]! אדם כזה שחלקו בגן עדן מובטח, על מה בוכה!?

תפס הגר"א את הציצית שלו ואמר 'על דא קא בכינא'. הנה לנו מצות ציצית, מצוה גדולה ויקרה, ותמורת כמה פרוטות אדם יכול לזכות בה. ומה הוא זוכה בעבור זה? אומרת הגמרא (מנחות מ"ג. וירושלמי ברכות פ"א ה"ז ועיין רש"י סוטה י"ז). שמי שמקיים מצות ציצית הרי הוא כמקבל פני שכינה. כאן, בעולם הזה, אתה יכול לזכות במצוה היקרה הזו בקלי קלות, אבל בעולם הבא? - במתים חפשי. אין לך עוד אפשרות לקיים מצוה, ועל זה אני יושב ובוכה. כך היה אצל רבותינו ואבותינו שידעו לייקר כל מצוה ומצוה. אנחנו בעוונות לא מספיק חיים את התחושות האלו, והתפקיד שלנו הוא להחיות את הידיעות האלה בקרבנו ולדעת היטב כי כמה שיחסר לאדם בקיום המצוות, כך יחסר לו בקרבה להקב"ה, וזהו הדבר הגרוע והנורא מן הכל, שאדם רחוק מקונו (מסילת ישרים פ"א).

(מגיד דבריו ליעקב' בהעלותך תשפ"א)

מבקש שאבוא לבקר אותו. במדינה שלנו, מדינת רוסיה הגדולה, לנסוע מכאן לעיר שאבא שלי גר זה טרחה גדולה, ואצטרך בשביל זה לנסוע ברכבת הטרנס סיבירית, רכבת שנוסעים בה שבועיים מקצה לקצה של רוסיה, 'חוץ מזה', הוסיף היהודי, 'לקנות כרטיס נסיעה עולה הון תועפות, עשרים רובלים, ואין לי את הכסף הזה. מה הדין?! האם מחויב אני לנסוע או לא!?'

אמר לו רבי חיים מבריסק, 'אכן, אתה פטור'. אותו אחד חי"ך ושמה, 'ברוך השם, אני פטור'... אבל אז שמע את רבי חיים מוסיף משפט ואומר, 'נכון שאתה פטור מלנסוע ברכבת, אבל אתה צריך ללכת ברגל'... נכון שאין לך כסף לקנות כרטיס נסיעה, ולגנוב בשביל זה אסור, הרי אבא שלך רוצה שתבוא אליו ויש עליך את מצות כיבוד אם ואם, מצוה דאורייתא! אם כן לך ברגל, יקח כמה זמן שיקח, ובלבד שתקיים את המצוה...

בספר עליות אליהו מסופר על הגר"א זצ"ל, שנפטר בחג הסוכות וארבעת המינים בידו. למה היו ארבעת המינים בידו? - מפני שהיה מנהגו של הגר"א כמנהג אותם יקירי ירושלים שהזכירה הגמרא בסוכה (מא :), שלא זזו מקיום המצוה של ארבעת המינים בחג הסוכות, ולכל מקום שהלכו לקחו אתם את ארבעת המינים. כשהתפללו, החזיקו את ארבעת המינים, כשהלכו לבית המדרש ללמוד תורה, היה בידיהם ארבעת המינים.

ישב הגר"א ביזמו האחרון בחג הסוכות, כשארבעת המינים בידו,

כל האנשים התקבצו בחצר בית הכנסת והביטו בשטרות המתעופפים אל על ברוח. הם הגיעו עד לגובה רב, ואני קורא באוזני כל האנשים: "אני לא מתייאש! הקב"ה יכול להפוך את הטבע ולהחזיר לי את כל הכסף"...

ניגשו אלי שניים מהמתפללים ואמרו לי: 'הרב גשטטנר! העסק אבוד! תשלים עם המצב! המקום ימלא חסרונך', ואני ממשיך לטעון בלהט: 'רבותי, אתם טועים! אין עוד מלבדו. הקב"ה יכול לסדר את הכל'.

שמעתי אותם מתחילים להתפלל מה הדין כשהשטרות ינחתו לקרקע, האם יהיה מותר לזכות בהם? מצד אחד הבעלים לא מתייאש מהם, וצועק 'אין עוד מלבדו', מצד שני הריהו נעשה כמי שצווח על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים.

כל החצר של השטיבלאך התמלאה באנשים, כולם מביטים למעלה אל השטרות המתעופפים ברוח בגובה אדיר, ומתמלאים עלי רחמים. כעבור עשרים דקות הרוח פסקה והשטרות החלו לנחות לקרקע. כל החצר התמלאה בשטרות. ליקטתי את כולם, ומצאתי ארבעים שטרות - שמונת אלפים שקל! שטר אחד לא אבד.

מי שמכניע את עצמו כלפי הקב"ה, וחי מתוך אמונה שלמה ש"אין עוד מלבדו", זוכה לישועות גדולות.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך - תודה מיוחדת להוצאת הספרים 'יפה נוף')

השיב לו האדמו"ר: תדייק היטב בלשון הכתוב. לא כתוב שהם אמרו "חטאנו", אלא "אָמַר ה' כִּי חָטְאוּנוּ". הם לא כופפו את ראשם והודו שחטאו! לא זו התשובה הרצויה! אם היו משכילים לומר שתי מילים: "אנחנו חטאנו" היו מצילים את עצמם ואת כל זרעם.

בעל "שבט הלוי" היה נוהג לומר: 'נער הייתי גם זקנתי ומעולם לא ראיתי אדם שהכניע את עצמו וויתר - שהפסיד!'

ההכנעה משתלמת

בנו של רבי נתן גשטטנר זצ"ל סיפר:

"יום אחד ישבתי בשטיבלאך של גור, ברחוב סורוצקין. היו בידי שמונת אלפים שקל, ארבעים שטרות של מאתיים שקל, שהייתי צריך להעביר לחלפן כספים, ושלחתי אותם אליו עם בני. הבן תפס את השטרות בחוסר זהירות, ולפתע החלה לנשוב רוח סערה והשטרות החלו להתעופף מידיו כלפי מעלה. כשניסה לתפוס אותם - עפו כל השטרות מידיו.

ראיתי את השטרות עפים ברוח, אך לא היה לאל ידי לעשות כלום. ואז נזכרתי בסגולה שכותב רבי חיים מוולוז'ין בספרו "נפש החיים": לומר את המילים 'אין עוד מלבדו' ולחשוב שרק הקב"ה יכול לעזור. התחלתי להגיד בקול רם: 'אין עוד מלבדו! אני מאמין באמונה שלמה שהקב"ה יכול להשיב לי את כל השטרות, עד האחרון שבהם'...

אֵלָיו לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת מְשִׁפָּן ה'... וּבְקִשְׁתָּם גַּם כָּהֵנָּה". הקב"ה נתן לכם תנאים של לווייה, קחו את התנאים האלו ותצמחו איתם. גם אם נראה לכם שקיבלתם משמים כלים חלשים, גם נראה לכם שאתם שרויים בחשכה - קחו את הכלים הללו והפכו אותם לאור גדול. קחו את הכלים שקיבלתם ואיתם ובאמצעותם תצמחו

ותעפילו לפסגות רוחניות אדירות. יהודי צריך לדעת שכל סיטואציה בה הוא נמצא, מהווה הזדמנות לצמיחה מחודשת. המצב בו הוא נמצא, המשפחה בה הוא נולד וכל הנסיבות המקיפות את חייו - הם התנאים היחידים שבהם עליו לגדול ולהתפתח.

המשך מעמוד 18 | הרב עמרם בינעט

חושב שרוב האנשים היו מגיבים בכעס, בעלבון, בזעם, הגירוש השכן וטריקת הדלת אחריו. אנחנו לא אוהבים לקבל הטפות מוסר, אנחנו רחוקים מאוד מהיכולת לקבל את האמת ממי שאמרה. פה מדובר באדם שמצד אחד ראה רק את עצמו, ומצד שני שינה את דעתו במהירות ברגע שרק הוטחה בו האמת. מה זה אומר??? אני חושב שזה אומר שהוא היה איש צדיק וירא שמים. אדם שאינו ירא שמים לא יכול לקבל כך תוכחה. ומה שמפחיד זה שלמרות

שהוא היה כזה ירא שמים, למרות שהוא היה אדם שנמצא בדרגה של 'אוהב את התוכחות', בכל זאת הוא יכול היה להיות עיוור לחלוטין לכך שהיצר הרע מדבר מתוך גרונו, עד שבא יהודי וגמל עמו חסד כשהראה לו את האמת. זה אומר שאף אחד לא נקי מהסכנה הזאת, לכל אחד מאתנו יש פוטנציאל לטעות בטעות הנוראה הזאת, להסתכל רק על עצמנו. חשוב שלפחות נהיה מודעים לכך, ועל ידי כך אולי נוכל באמת לשפר את מעשינו אם נשים לב לכך בזמן אמת.

המשך מעמוד 19 | הרב ישראל ליוש

ר' משה, אחד מחסידי צאנז, הכיר את מאיר ואת עברו ואף היה עימו בקשרי מסחר. מעולם הם לא שוחחו אודות מוצאו, רק קשרי מסחר היו ביניהם, עד אשר נקרא ר' משה אל האדמו"ר זי"ע וביקש ממנו שיקרא אליו למאיר. לא ידע ר' משה את פשרה של הבקשה, אולם כחסידי נאמן מילא אחר דברי רבו. כאשר שמע מאיר שהוא מוזמן אל האדמו"ר, חשב בליבו: 'הן בוודאי רוצה האדמו"ר תרומה הגונה למוסדותיו, הרי עתיד הוא לבנות ישיבה אף בארץ ישראל, וכספים רבים נדרשים לצורך כך...' על כן כאשר יצא מאיר אל האדמו"ר לקח עימו דולרים רבים, כך הוא יוכל למלא את בקשתו של האדמו"ר מיד ובמזומן, והאדמו"ר יהיה שבע רצון... הררהורים רבים אודות קורת הרוח שהוא הולך להרוות את האדמו"ר ליוו את מאיר בדרכו אל ביתו הקדוש של הרבי, וכבר ציפה בקוצר רוח להיכנס אל הקודש פנימה ולמלא את בקשת האדמו"ר... והנה כאשר נכנס מאיר אל חדרו, החל האדמו"ר לשאול אותו על עסקיו ועל מעשיו. מאיר קיצר בדברים, כי חשב שאלו שאלות נימוסין בלבד. אך האדמו"ר לא הרפה, וביקש ממנו לפרט את סדר יומו... בלית ברירה סיפר מאיר לאדמו"ר שהוא פותח את הבוקר בשחייה בבריכה הפרטית אשר באחוזתו, לאחר מכן הוא פונה לעסקים, ובערב הוא יוצא עם אשתו לבילויים שונים ומשונים... "אך אל לרבי להיעצב" - ניסה מאיר להרגיע את האדמו"ר - "אמנם אחרי המלחמה עזבתי את דרך אבותי, אך אני תורם רבות למוסדות תורה, ויש לי זכויות רבות של לימוד תורה..." ומיד פתח מאיר את תיקו והוציא משם שטרות רבות של דולרים, "הנה אף עתה הבאתי תרומה הגונה לשיבתו של הרבי, עשרות אלפי דולרים..." מיד נטל האדמו"ר את חפיסות הדולרים והשליכם על הרצפה, וזעק

מנהמת ליבו: "נראה לך שהקב"ה צריך את הכסף שלך... וכי אתה חושב שבגלל שאתה תורם כסף לתורה אתה יכול להסתיר את מעשיך...?! אתה הרי מלא בעבירות מכף רגל ועד ראש, אתה כבר יושב כאן דקות ארוכות ואיני יכול לשהות עוד במחיצתך..."

על מה ולמה

מאיר ישב מאובן ובתדהמתו לא הגיב כלום... גם ר' משה היה בהלם מוחלט. הוא הרי הכיר את מורו ורבו ומעולם לא ראהו כך. אז פנה האדמו"ר אל ר' משה וביקש ממנו שיציא את מאיר מהחדר "איני יכול עוד להיות עימו..." זעק. ר' משה אסף את שטרות הדולרים הפזורים ברחבי החדר, וליווה את מאיר ההמום אל מכוניתו, שם ביקש מנהגו שיקח אותו לביתו כדי שיירגע מעט מהחוויה המסעירה שעבר זה עתה... לאחר שמאיר עזב את המקום, שב ר' משה לחדרו של הרבי ובמחילה מכבוד תורתו ביקש הסבר... "הבט נא ר' משה" - הסביר לו הרבי זי"ע כשפניו לוהטות אש קודש - "הן מכיר אני את מאיר מאז היותו ילד בעיירה קלויזנבורג, הוא היה ילד טוב ותמים ואף בא ממשפחה מפוארת, אלא שמאורעות המלחמה האיזמה העבירו אותו על דתו ועל דעתו. הוא באמת לא אשם... הוא עבר טרגדיות נוראות... אף הכסף הרב שהוא מרוויח עתה מסנוור אותו ומסתיר ממנו את האמת ומשכיח ממנו את עברו... על כן לא רציתי שהוא לא ייצא מהעולם בלא הרהור תשובה... חבל על נשמתו האבודה... עתה, אחרי שצעקתי עליו כל כך וביזיתי את כספו המעניק לו את אושרו בחייו, יתכן שהוא יזכר בדבריי ויהרהר בתשובה שלמה... אם בזכות מה שעשיתי" - סיים הרבי את דבריו - "הוא יהרהר בתשובה אפילו רק פעם אחת, והיה זה שכרי..."

נושאי הלימוד ב'דף יומי בהלכה'

האם מותר להכניס מצקת לסיר מרק העומד על גבי האש?

תבשיל שאינו מבושל לחלוטין, ונמצא ב'כלי ראשון', בין על גבי האש ובין שלא על גבי האש, והוא חם במידה ש'היד סולדת בו' [= נרתעת לאחוריה במגעוה בן], אסור מדאורייתא לערבבו, משום שהעירבוב מקדם את בישולו; ואיסור זה מכונה 'הַגָּסָה'. ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, אף תבשיל הנמצא ב'כלי שני' והוא חם במידה ש'היד נכוית בו', יש בו איסור הגסה. וחכמינו ז"ל אסרו אף להוציא חלק מהתבשיל באמצעות כף, משום שפעולת תחיבת הכף בתבשיל והוצאתה ממנו, דומה לפעולת ההגסה. ודעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, שאיסור זה הוא רק באופן שתוחב את הכף לעומק התבשיל, אך אם מוציא באמצעות הכף את החלק הנמצא למעלה, ללא הסטת החלקים האחרים שבתבשיל ממקומם, אין איסור בדבר. וכמו כן, דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שהאיסור להוציא חלק מהתבשיל הוא דווקא באמצעות כלי שהדרך לערבבו בתבשיל, כדוגמת הכף; אבל בכלי שאין דרך לערבבו בו את התבשיל, כגון סכין, מותר להוציא, אלא שיש להזהר שלא לערבב את התבשיל באמצעותו.

ותבשיל מבושל לחלוטין שאינו עומד על גבי האש, מותר לערבבו, וכל שכן להוציא ממנו בכף. ואם עומד על גבי האש - יש אומרים, שדינו כאינו עומד על גבי האש, אך יש אומרים שדינו לענין זה כתבשיל שאינו מבושל; אם משום שבני אדם עלולים לטעות ולערבב גם תבשיל שאינו מבושל לחלוטין, אם משום שהעירבוב באופן זה גורם לתוספת מסוימת של בישול אף במאכל מבושל, ואם משום שהמערבב תבשיל בעומדו על גבי האש נראָה כמבשל. ואף תבשיל העומד על גבי אש מכוסה, דעת האגרות משה והגרי"ש אלישיב זצ"ל, שנחשב לענין זה כתבשיל כעומד על גבי האש, וכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל לענין תבשיל המונח על גבי 'פלטה חשמלית'. ובשעת הצורך, כגון שרק חלק מהתבשיל נצרך כעת, וחלקו נצרך לאחר מכן, ואם יסירוהו מעל גבי האש לא יוכלו להחזירו משום איסור 'חזרה', דעת החזון איש שניתן להקל ולהוציא ממנו בכף; וכן דעת המנחת יצחק והאור לציון; וכן הורה השבט הלוי והגרי"ש אלישיב זצ"ל לענין סיר כבד, שאם אי אפשר להסירו, יש להקל ולהוציא ממנו בכף, מתוך זהירות שלא לערבבו אפילו מעט, וכן שלא להוציא מתחתית הסיר. אולם, לדעת האגרות משה יש להחמיר אף בסיר כבד.

ומים - נחלקו האחרונים אם יש בהם איסור הגסה, ודעת האגרות משה, הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, שאין בהם איסור הגסה. וכן נוזלים אחרים, כגון מרק צלול, דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאין בהם איסור הגסה, ולכן, במידה ולא מעורבים במרק מאכלים מוצקים, מותר להוציא על ידי מצקת אף מסיר העומד על גבי האש; אולם לדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל, יש להחמיר באיסור הגסה במרק צלול העומד על גבי האש.

האם מותר להשתמש בשבת במלחיה שמעורבים בה גרגרי אורז?

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'בורר', שענינה - הפרדת אוכל מפסולת. הגדרת הברירה האסורה היא, שכל שאינה מתבצעת ב'דרך אכילה' הריהי 'דרך ברירה'. ודרך אכילה, פירושה - האופן שבו בוררים בשעת אכילה, שהוא: הוצאת אוכל מתוך פסולת, ביד, על מנת לאכול לאלתר. ואכן, כאשר הברירה נעשית באופן של הוצאת פסולת מתוך אוכל, היא אסורה מדאורייתא אף אם נעשית ביד ועל מנת לאכול לאלתר; משום שניכר שהיא נעשית לשם ברירה, וממילא אינה נחשבת כדרך אכילה. וכן כשהברירה נעשית בכלי המיוחד לברירה, הריהי אסורה מדאורייתא אף כשנעשית על מנת לאכול לאלתר, משום שהברירה באמצעות כלי זה לעולם אינה דרך אכילה. וברירה בכלי המשמש כמסייע לברירה, אך אינו מיוחד לכך, אסורה מדרבנן. וברירה בכף ובמזלג -

דעת **האגרות משה**, שאם הם מקלים על עצם ההפרדה של האוכל מהתערובת, אסורה הברירה בהם מדרבנן, כדי ברירה בכלי שאינו מיוחד לברירה; אולם, אם משתמשים בהם רק כדי למנוע את לכלוך הידים, או משום שהמאכל נמצא עמוק בתוך הכלי, או משום שמדובר במאכל שקשה לתופסו ביד - הדבר נחשב כברירה ביד, וכן דעת **המנחת יצחק**. ומלחיה שמעורבים במלח שבתוכה גרגרי אורז, המיועדים לספיגת הלחות שבמלח - לדעת **הגר"מ פיינשטיין זצ"ל**, אסור להשתמש בה בשבת, משום שהוצאת המלח ממנה נחשבת כברירת המלח מהאורז באמצעות כלי שאינו מיוחד לברירה, האסורה מדרבנן. אולם, לדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל**, מותר להשתמש בה בשבת, משום שאין 'שם' ברירה על הוצאת המלח, היות ומטרת הנקבים הדקים שבפי המלחיה אינה לעצור את גרגרי האורז, אלא להוציא מלח בכמות מתאימה.

האם מותר לאשה לברור בגדים עבור ילדיה לפני יציאה לסעודה בבית ההורים?

ברירת מאכל הנמצא במקרר או במקפיא מתוך תערובת מאכלים, כמצוי במקרר ובמקפיא עמוסים, על מנת לאוכלו לאלתר, מותרת, כדי ברירה 'לאלתר'. אולם, כשמוציאים את המאכל על מנת לחממו או להפשירו - לדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל** והגר"נ קרליץ זצ"ל, הברירה אסורה אף אם בדעתו לאוכלו מיד לאחר החימום וההפשרה, משום שאין זה נחשב כברירה לאלתר, כיון שהאכילה היא השימוש בחפץ, ואילו החימום וההפשרה אינם אלא הכנה לשימוש בו. ולדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, יש להבדיל בין מאכל שנהוג לחממו או להפשירו בסמוך לסעודה דווקא, אשר לגביו נחשבות פעולות אלו כ'דרך אכילה' והברירה מותרת, לבין מאכל שאין הדרך לחממו ולהפשירו, אשר לגביו פעולות אלו אינן נחשבות כ'דרך אכילה' והברירה אסורה. והיוצא מביתו למקום אחר ורוצה לברור חפץ מסוים מתוך תערובת כדי לקחתו עמו ולהשתמש בו במקום היעד, וכגון אשה היוצאת עם ילדיה ורוצה ליטול עבורם בגדים להחלפה - לדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל** והגר"נ קרליץ זצ"ל, הדבר אסור, משום שהשימוש בחפץ אינו מייד; אולם, לדעת **הגר"ש ואזנר זצ"ל** הדבר מותר.

האם מותר להוציא מהמרק ירק שאינו חפץ בו כשחבירו יאכל אותו לאלתר?

איסור מלאכת 'בורר', אינו רק בהפרדת אוכל ופסולת, אלא גם בהפרדת שני מיני מאכלים זה מזה, דהיינו שאסור להפרידם בכלי אף כאשר חפץ לאכול את שניהם לאלתר, משום שהוא מפריד תערובת בכלי, וזוהי 'דרך ברירה' ולא 'דרך אכילה'; וכל שכן כשהוא מעונין לאכול את שניהם רק לאחר זמן. ואדרבה, בניגוד להפרדת אוכל ופסולת, בהם מתקנת הברירה רק את האוכל ולא את הפסולת, במיזן של תערובת מאכלים הברירה מתקנת את כל חלקי התערובת. ופיזור התערובת במטרה שהמאכלים לא יהיו מעורבים ויוכל למינם - לדעת **האגרות משה**, מותר לעשות כן, לדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל**, אסור לעשות כן, ולדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, יש להתיר זאת באופן שאדם אחד יפזר וְאַחַר ימין. ומותר להפריד ולמין שני מיני מאכלים בידו על מנת לאכול את שניהם לאלתר, משום שזוהי דרך אכילה, אך במקרה שחפץ לאכול רק אחד מהם יוציא דווקא מין זה מהתערובת, משום שהמין שאינו חפץ לאוכלו נחשב כפסולת לגבי המין שחפץ לאוכלו. ואם מוציא מהתערובת מאכל שהוא אינו חפץ בו, וחבירו חפץ בו, אך עיקר מטרתו של המוציא היא לסלק מאכל זה מהתערובת - לדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, מותר לעשות כן, משום שכלפי חבירו נחשב הדבר כהוצאת אוכל מהתערובת; והגר"נ קרליץ זצ"ל הסתפק בדבר. ושני מיני דגים, שני מיני בשרים, ואף בשר צלי ובשר מבושל, וכדומה נחשבים לשני מיני מאכלים. וחלקי עוף שונים, כגון שוקיים חזה וכנפיים ממין עוף אחד, שמעורבים זה בזה - לדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, נחשבים כשני מינים, אולם, לדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל** והגר"נ קרליץ זצ"ל, נחשבים כמין אחד.

ובדומה לשני מיני מאכלים, יש איסור מלאכת 'בורר' גם בכל תערובת של שני מינים, כגון כלים ובגדים, דהיינו, שמותר למינם רק ביד, ובמטרה להשתמש בהם לאלתר; ואם חפץ להשתמש רק באחד מהם, יוציא בידו את זה שחפץ להשתמש בו. והצורך במיזן תערובת כלים מצוי בשבת בעיקר בסכום לאחר שטיפתו; ואם הסכו"ם עדיין רטוב וטעון ניגוב, דעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, שהניגוב נחשב כשימוש מסוים בכלי, ולכן מותר להוציא אחד אחד ולנגבו ולאחר שהוא בידו ושוב אינו מעורב מותר להניחו במקומו, וכך ניתן למיין את כל התערובת, אולם, לדעת **הגר"ש אלישיב זצ"ל** והגר"נ קרליץ זצ"ל, הואיל והוצאתו מהתערובת היא על דעת למיננו, אסור לעשות כן.

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קְרֵאתָ

"כאשר עבר פעם בשבת סמוך לחנותו של יהודי שהיתה נעולה על מנעול ובריה, התקרב לדלת, כופף את קומתו עד למנעול ונישקו בחום, כשהוא מפטיר: "למנעול כזה ישנה קדושת השבת"...

המשגיח הנודע של ישיבת 'קול תורה' הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל -
על דברי רבו רבי ברוך בער מקמניץ זצ"ל, על שמירת השבת באמריקה

"זה היה הלב הרחום של אדם גדול", הפטיר רבי גדליה, "למרות
כאבו הגדול על חילולי השבת, הוא לא מחה על כך מאומה, כי
ראה את מצבם".

מאיך גיסא, שמע רבי גדליה לימים מפי הגאון הצדיק רבי אליהו
לופיאן זצ"ל, כי רבי ברוך בער עודד בכל ליבו את רוחם של אותם
יחידים באמריקה שעמדו בניסיון והקפידו בכל עוז על שמירת השבת.
וכאשר עבר פעם בשבת סמוך לחנותו של יהודי שהיתה נעולה על
מנעול ובריה, התקרב לדלת, כופף את קומתו עד למנעול ונישקו
בחום, כשהוא מפטיר: "למנעול כזה ישנה קדושת השבת"...

לימים סיפר, כי במהלך הביקור נערכה בעיר בולטימור מגבית
גדולה לטובת ישיבת קמניץ, והמארגנים השקיעו עבודה ועמל רב
להביא ציבור חשוב של נגידים ועסקנים למעמד. אולם כאשר רבי
ברוך בער נשא דברים בפני נדיבי העם שהתאספו למען הישיבה,
הוא הלהיב את רוחם לתרום עבור ישיבת 'תורת חיים' בורשא,
שבראשות הגאון רבי צבי הירש גליקסון זצ"ל, חתנו של מורו ורבו
מרח' הגאון רבי חיים מברסק זצ"ל.

לאחר הדרשה שאלוהו מקורביו: "מדוע פעל שיתרמו לישיבה של רבי
הירש, והרי הגיע לאמריקה כדי להשיג כסף לישיבתו - ישיבת קמניץ?
נענה רבי ברוך בער ואמר: "הלוא רבי הירש הוא חתנו של הרב, ואני
הלוא תלמידו של הרב, ממילא ישיבתו היא כמו הישיבה שלי".

בשבת אחת לאחר קבלת פנים שנערכה לכבודו, סעד רבי ברוך
בער באכסניה עם חתנו רבי ראובן. האוכל שם כנראה היה לא טרי,
ומאוחר יותר החל רבי ברוך בער להקיא. אמר אז רבי ברוך בער:
"אתם חושבים שהקאתי מהאוכל?! הקאתי מהשבחים והחנופה
הגדולה!"...

(רבי גדליה' - הרב בנימין גינזבורג)

רבי גדליה הגיע לישיבת קמניץ בתחילת חורף תר"ץ לתקופת
נסיון קצרה, על מנת לבחון אם הישיבה תואמת לרוחו ולסגנונו.
בדיוק באותם ימים שהו ראשי הישיבה רבי ברוך בער וחתנו רבי
ראובן באמריקה. היה זה בתום מסע גיוס כספים ארוך שהם ערכו
לטובת הישיבה, שהחל ב"ח לחודש אייר תרפ"ח והיה אמור
להסתיים לקראת חנוכה תר"ץ.

רבי גדליה המתין עד לבואם, כדי שיוכל להתרשם מהישיבה בעת
ששני המאורות הגדולים נוכחים בה ומאצילים עליה מהודם.
לימים תיאר רבי גדליה: "כאשר שמעתי לראשונה את רבי ברוך
בער אומר את הקדיש בסיום התפילה. את הניגון המתרפק שלו,
את הרגש החם בקולו, גמרתיו אומר בליבי: 'פה אשב כי אויתה'. זו
הישיבה בה אשאר ללמוד!"...

זיכרונותיו הראשונים של רבי גדליה מהשנים בהן הסתופף בצל
רבותיו הגדולים רבי ברוך בער ורבי ראובן, נסבו סביב שהותם
באמריקה והמאורעות המיוחדים שאירעו עמם שם, כפי ששמע
מפיהם. חלקם נושאים שובר של מוסר השכל בצידם:

רבי גדליה סיפר, כי כאשר רבי ברוך בער שב מאמריקה, הוא נשא
דברי חיזוק בפני תלמידיו אהוביו. בין היתר סיפר כי באמריקה
נערך כינוס גדול של רבנים שמחו על פרצות גדולות בשמירת
השבת באמריקה וחילולי שבת המוניים שהתחוללו בה. אלא
שהוא עצמו, רבי ברוך בער, לא נשא דברים באותו כינוס.

"בודאי היו מהמשתתפים שחשדו בי", הוסיף רבי ברוך בער, "כי
נמנעתי מלדבר ולמחות ביהודי המקום על חילולי השבת מחמת
'נגיעה' אישית, משום שרצוני היה לקבל מהם תרומות לישיבה.
אך ודאי שלא זו היתה סיבת המנעות. אלא לאחר שראיתי את
מצבם של יהודי אמריקה, לא יכולתי לדבר עימם על חילול שבת".

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גלין 687
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

יש עושר שמור לבעליו לרעתו קרח אבד בענין רע ועשרו עמו, עשרו של קורח היה נפלא וגדול מאוד, שהיה גובר של המלכות במצרים, וכל כך רבו אוצרותיו, שהיו מפתחות של בתי גנזיו משאוי של שלוש מאות פרדות לבנות, ומנין היה לו כל עושר הזה? מן הממון שקבץ יוסף במצרים, שמילא יוסף שלושה מגדלים, וכל מגדל עמוק מאה אמה, ורחב מאה אמה, ומסרם לפרעה, לפי שהיה נאמן ולא נגע במה שאינו שלו, ולא הוריש ממון זה לבניו, וכיון שנתגלה לקרח אחד מן המגדלים הללו, נתגאה בעשרו וחלק על משה, ועליו נאמר, "אל יתהלל עשיר בעושרו" מה גרם לו עושרו, גרם לו לחלוק על משה, ואבד הוא ועושרו מן העולם.

(סנהדרין ק"א)

פרשת השבוע

במלים, הנני מבקש מכם שלא תשכחו ולא תסיחו דעת מזאת. לא חמור אחד מהם נשאתי (ט"ז - ט"ו)
מסופר על הרה"ק בעל ה"חזון איש" זיע"א, שנקרא מביתו לעיירה סמוכה, כדי לפסוק בשאלת כשרותה של בהמה לאחר שחיטה. הלך לשם הרב ברגל שעה ארוכה, בדק שם את הבהמה ופסק כפי שפסק. כשעמד לשוב לביתו, מיהר הקצב והזמין על חשבונו עגלון וכרכרה להסיעו הביתה, אבל הרב סירב בכל תוקף להיענות לקצב, וכה אמר לו, בפרשת קרח אומר משה רבינו, "לא חמור אחד מהם נשאתי", בדומה לכך קורא שמואל הנביא (שמואל א' י"ב-ג') "את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי" וכלום יעלה על הדעת שנביאי קודש אלה של ישראל, התפארו בכך שלא התפרצו לאורוותו של אדם מישראל, לקחת את חמורו ממנו, אין זאת אלא, אפילו הזמינו אותם לעיין בשאלה, כדי לפסוק הלכה, והעמידו לרשותם חמור לרכיבה, בכל זאת לא לקחו.

רב לכם בני לוי (ט"ו - ז')
מסופר: פעם אחת בסיום שיעורו הקבוע בישיבת סלבודקה, פנה הרה"ק רבי יחזקאל אברמסקי זיע"א אל תלמידי הישיבה ואמר, דעו לכם שאתם לומדי התורה בלי שום עיסוקים אחרים, הנכם מוכי הרבים היותר גדולים בכלל ישראל, עליכם העולם עומד, אתם הנותנים את הבטחון לכלל ישראל, והנכם בדרגה הכי גבוהה בעם ישראל. דבר זה המשיך ואמר, אמר משה רבינו לבני קרח, רב לכם בני לוי אתם בני לוי, יש לכם יותר מאשר לכל אחד מישראל, ועוד אמר להם משה, "המעט מכם כי הבדיל ה' אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו וגו'" כלומר, מדוע אינכם מעריכים כראוי את גורל מעלתכם הכבירה? מדוע זה מעט מכם, הוסיף רבי יחזקאל ושאל את תלמידיו, מדוע אתם ממעיטים בעיני עצמכם את גודל מעלתכם, ז'בקשתם גם כהונה, דהיינו מחפשים אתם עוד משרות וכיבודים, וכמו כן תפקידים ועסקנות ציבורית, הרי עבודת ה' שניתנה בידכם, גדולה היא מכל התפקידים והעסקנויות שבעולם, אפילו יותר מכהונה, שהרי כתר תורה עולה על כל הכתרים, את דבריו הנרגשים סיים רבי יחזקאל

זמני השבת

זמני כניסת השבת

ירושלים: 7:13 ת"א: 7:29

פרשת קורח

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:31 ת"א: 8:34 ר"ת: 9:04

העסק הראשון שיעשה – יצליח

אל חדרו של הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א נכנס יהודי שבור ורצוץ, "רבי" התחנן היהודי, "עזור לי", בת בוגרת יש לי בביתי ואין לי במה להשיאה. מהו הסכום הדרוש לך כדי להשיאה? שאל הרבי את היהודי השבור, ענה הלה: אלף רובל, וכמה כסף יש לך? שאל הצדיק, רובל אחד בלבד מצוי בכיסי, השיב היהודי בבושת פנים. שקע הצדיק בהרהורים ואחרי מספר רגעים אמר: לך לשלום והעסק הראשון אשר יזדמן לך בדרך, אותו עליך לעשות, והשי"ת יהיה בעורך.

איזה עסק אוכל לעשות ברובל אחד בלבד? תהה האיש בלבבו. אך היה מושרש באמונת צדיקים, ועל כן לא הרדה אחר דברי הצדיק. חיש מהר יצא לדרך, לשוב אל ביתו, נסע שעות אחדות והחליט לנוח ולטעוד בפונדק שעל אם הדרך. נכנס לפונדק וישב לשולחן לטעום דבר מה. אגב כך שוטטו עיניו ברחבי חדר האוכל וסקרו את עוברי האורח שנקלעו כמוהו אל הפונדק. חבורת סוחרים, שהסבה אל אחד השולחנות, משכה את תשומת לבו, עד מהרה הבחין שהללו הינם סוחרים יהלומים, המנהלים עתה ביניהם מקח וממכר, את עיניו משכו יהלומים ואבני חן שנחו על שולחנם של הסוחרים. מתוך סקרנות קם האיש, קרב אל החבורה כדי להתבונן ביהלומים ואבני החן מקרוב.

הסוחרים שהיו עסוקים בממכרם, הבחינו בור הניצב מן הצד ומביט בהשתהות ביהלומיהם, פנה אחד מהם אליו ושאל: "מה לך לוטש עיניים? כלום חפץ אתה לקנות יהלום? המילה "לא" כבר עמדה על קצה לשונו של היהודי העני, אולם בעוד מועד צצו ועלו בזיכרונו דברי הצדיק מאפטא, כי עליו לעשות את העסק הראשון שיזדמן לו, ועל כן מיהר להשיב: "כן". וכמה כסף יש לך? שאלו הסוחר. רובל אחד, ענה היהודי, תשובתו גררה פרצי צחוק אדירים מפי כל המסובים. "המתן רגע קט" אמר הסוחר כששכבו גלי הצחוק, "יש לי הצעה בשבילך גם תמורת רובל אחד". ומהי? שאל העני. את חלקי לעולם הבא, ענה הסוחר תשובה ניצחת. "מסכים" ענה העני, אך הבה נערוך שטר מכירה כדת וכדין, ואז יהיה העסק שריר וקיים!

הסוחרים אשר ישבו אצל השולחן, התמוגגו מנחת, עסקה כזאת לא ראו מימיהם, אחד מהם נחפו להביא גיליון ניר, השני הביא עט, ונרשמו כל פרטי המכירה, בשולי הגיליון חתמו הקונה והמוכר, וכמובן שלא נפקדו חתימותיהם של העדים. העני מסר לסוחר את הרובל שלו, ותמורת זאת קבל את כתב המכירה, והעסקה יצאה לפועל.

לקול צחוקם הרועם של הסוחרים שב האיש אל שולחנו. בזה הרגע נכנסה לפונדק אשתו של סוחר היהלומים וראתה את בעלה וחבריו מתמוגגים מצחוק, "מה פשר הצחוק והשמחה?" התעניינה. את רואה את הבטלן ההוא היושב על יד השולחן שבפינה? אמר לה בעלה, ופניו זורחות, זה עתה הוא הוציא את הרובל האחרון שלו על כלום שבכלום. שאלה אותו: מה מכרת לו? השיב לה בעלה בצחוק גדול: "את חלקי לעולם הבא מכרתי לו", אך בהבחינו בהבעת פניה של אשתו, קפא צחוקו.

החלק הזעום, שאולי יכולת לזכות בו בעולם הבא, התפרצה האשה, גם אותו מכרת בעבור בצע כסף, ועתה, הנך גוי לכל דבר, אינני חפצה להיות אשתו של גוי, רצוני להתגרש ממך! בעלה בהה בה בעיניים נדהמות ואמר כשהוא מגמגם "אבל זו היתה רק מהתלה". "לא" ספקה האישה את כפותיה, מכירה עם שטר מכר וחתימת עדים איננה מהתלה, זוהי מכירה של ממש. ועתה, איבדת את חלקך לעולם הבא, ועל כן רצוני להתגרש ממך. אובד עצות ומיואש ניצב הסוחר על מקומו, ולפתע עלה רעיון במוחו, הוא שלח את אחד ממשרתי הפונדק להביא לפניו את היהודי שקנה ממנו את חלקו בעולם הבא.

עוד רגע – והיהודי ניצב לפני הסוחר. "ר' יהודי" פנה אליו הסוחר בקול ידידותי, בוודאי מבין אתה, כי כל אותה מכירה לא היתה אלא מעשה לצון, הבא ונחסל את הענין, הנה, אני נותן לך את הרובל שלך, ואתה השב לי את שטר המכירה. השיב היהודי "לא היה זה מעשה לצון אני התכוונתי לקניה במלוא הרצינות ולגביי – העסק שריר וקיים". אמר לו הסוחר בקול רך כחמאה: אתן לך כמה רובלים ובלבד שתשיב לי את השטר. אך היהודי דחה זאת בפסקנות: אשיב לך את שטר המכירה רק אם תעניק לי אלף רובלים !

משל ונמשל

לברוח ממחלוקת כמו מאש

ואומר הרה"ק רבי מאיר ה"אמרי נועם" מדויקוב זיע"א, (יומא דהילולא ח' תמוז) אל לו לאדם להתערב בשום מחלוקת שפורצת חס ושלוש בציבור מכיון שהוא רק ינוק מזה.

למה הדבר דומה, לאריה מלך החיות שהיה רעב ביער ולא מצא טרף לנפשו שלושה ימים, ומחמת הרעב החל נודף ריח רע מפיו, חשש האריה שמא יגווע וימות ברעב, החל שואג לעבר חיות היער, לשמע השאגות של מלך החיות, רץ לעברו סוס אחד, אמר לו האריה הטה חוטמך לפי ואמור לי מה אתה מריח? הרכין הסוס את ראשו והטה את חוטמו לפי האריה ואמר לו, ריח רע נודף מפך, מיד כעס עליו האריה ואמר לו, אתה מורד במלכות והתחייבת מיתה, ומיד ביצע האריה את פסק הדין וטרף את הסוס ואכלו. חלפו שלשה ימים נוספים ושוב חש האריה ברעב גדול, ושוב הרגיש כי הוא עלול למות מרעב, שוב שאג לעבר חיות היער, רץ לעברו זאב ועמד לפניו בפחד והכנעה, שאל אותו האריה מה הוא מריח? נזכר הזאב מה קרה לסוס ואמר, איני מריח כלום, אמר לו האריה שקרן שיקרת לי והתחייבת בכך מיתה, טרף את הזאב ואכלו. עברו עוד שלושה ימים ושוב חש האריה ברעב גדול, שוב שאג שאגה גדולה, אז התקרב לעברו השועל, שאל אותו האריה מה אתה מריח? השיב לו השועל הפיקח, אדוני המלך, אני כבר כמה ימים מאד מקורר ומצונן, האף שלי סתום ואיני מצליח להריח מאומה, בכך הוא ניצל ממנו בחכמה.

כך גם הנמשל: כשפורצת מחלוקת, צריכים אנו להיות כאותו שועל ולא להריח את אש המחלוקת כלל, לא להביע דעה לצד זה או לצד אחר, ועל ידי כך לא נינוק ממנה כלל.

(פניני התורה)

הודעו הסוחר ואמר: כלום נטרפה עליך דעתך, שהנך מעו לדרוש סכום אדיר שכזה תמורת גיליון ניר עלוב! "הברירה בידך להשאיר את הניר העלוב בידי" חתך קולו של היהודי. יהא כך! זעק הסוחר, אך מיד שמע את קולה הצועק של אשתו: אם כן נלך לרב ויתן לי גט פיטורים ממך!" הסביר הסוחר לאשתו בקול מעורר חמלה: הן לא אוכל לשלם לו סכום רב שכזה בעבור הניר העלוב! "אך אני אינני מוכנה לחיות עם גוי גמור" זעקה האישה, "עליך לפדות את חלקך לעולם הבא, ואף אם תידרש לשלם תמורתו חמשת אלפים רובלים!"

ניסה הסוחר להפציר ביהודי להוריד מהמחיר: הוא נאות לשלם מאתיים רובל ואפילו שלש מאות רובל, אך העני עמד על שלו: "אלף רובל, ואף לא פרוטה אחת פחות!" חכך הסוחר בדעתו, גרד את פדחתו ולבסוף שלף את ארנקו והעניק ליהודי אלף רובלים, רק אז מסר לו היהודי את שטר המכירה, והסוחר קרעו לגזרים בחמת זעם. תוך כדי דברים סח היהודי באזני אשת הסוחר על אודות הצדיק מאפטא שממנו הוא שב זה עתה, ועל הבטחתו של הצדיק, כי העסק הראשון שיעשה - יצליח. וזה היה העסק הראשון שנודמן לי. "רצוני לנסוע אל הצדיק מאפטא" הביעה אשת הסוחר את משאלתה, לאחר ששמעה את אשר סיפר היהודי, ואכן בו ביום נסעה אל הצדיק.

כשנכנסה אשת הסוחר אל חדרו של הצדיק, אמרו לו: "שמחה אני מאד, שעל ידי נתגלגלה הזכות להושיע את היהודי הנצרך, אך רצוני לשאול את הרבי: "האמנם חלקו של בעלי בעולם הבא שווה אלף רובלים?" השיב הרה"ק מאפטא: "כאשר מכר בעלך את חלקו ברובל אחד - לא היה חלק זה שווה אפילו רובל אחד, אך לאחר מכן, כשקנה את חלקו תמורת אלף רובל - וסייע בכך ליהודי להשיא את בתו - שוב לא יסולא בפז חלקו בעולם הבא."

צ'ין אדם לחברו

אהבת ישראל אמיתית

מסופר על הרה"ק רבי יהושע העשיל פרנקל תאומים מקאמרנא זיע"א (יומא דהילולא ד' תמוז) שכל ימיו היה גומל טוב לנדכאי לב, ואהבת ישראל באמת היה תקוע בלבבו. פעם אחת בעמדו בבית הכנסת שמע בני אדם משוחחים על אנשים הנדרשים לצבא. וסיפרו לתומם איך שבני האמידים והחשובים פדו את עצמם, ורק נער אחד פשוט ועני עומד להישלח לצבא. נתרגש מאד ושאל, אין אפשר לתת לאיש ישראל להיטמע בין הנכרים? ענו לו, ראשית הרי הוא בור. שנית אין כסף לפדותו כי כולם כבר תרמו מעל יכולתם לפדות את הבחורים היושבים באהלה של תורה. ניגש הצדיק אל ארון הקודש והוריד כתר כסף מספר התורה ואמר: תורתנו הקדושה, את פארן של ישראל ואינך צריכה לפאר של כסף, אקח את הכתר ואמשכן אותו בכדי לפדות בחור יהודי מן הגויים, וכשהש"ת שירחיב נחוויר לך הכתר. וכן עשה, את הכתר משכן ואת הצעיר פדה. אח"כ כשנוכח לראות אותו שהוא באמת בור וע"ה גמור, דיבר אל לבו בדברים היוצאים מן הלב: הביטה נא ראה, למענן הסרתי כתר התורה ואיך אשא פנים אם תגדל ללא תורה וללא דרך ארץ? הדברים נכנסו ללבו ופעלו פעולתם, ורבי יהושע העשיל התמסר לחינוכו ויהי לאיש כשר ויקר מאד.

רגישות מדהימה לזולת

מסופר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א (יומא דהילולא ג' תמוז), שבמשך שנים רבות נהג

להתפלל מנחה וערבית בבית המדרש הקטן, ובעת חזרת הש"ץ, היה יושב ופניו לעבר הקהל, והיה מניח ידו על מצחו בדרך שמסתירה קצת את עיניו, כך היה נוהג שנים רבות. באחד הזמנים, הבחינו הנוכחים כי יש ימים שהרבי אינו מכסה את עיניו, הם ניסו להבין את פשר הדבר, עד שקלטו את הסיבה, מתברר, שבאותם ימים, החל לבוא לתפילות מידי פעם, אורח שמחלה או תאונה עיוותה את פניו עיוות מזעזע, וקשה היה להביט בו בשל מראהו הנורא. כשהיה יהודי זה מגיע לתפילה, היה הרבי נמנע מלהניח את ידו על מצחו, שמא התנועה הזאת תתפרש בעיני היהודי כאי רצון להביט בו.

ענוותנותו של ה"לב שמחה"

הרה"ק ה"לב שמחה" מגור זיע"א (יומא דהילולא ז' תמוז), היה פעם במלון גלי צאנו, והרה"ק ה"שפע חיים" זיע"א רצה לבקרו. ושלח את הבחור לראות אם הרבי בחדרו, כשהקשיב הבחור על דלת חדרו, שמע איך שלומד גמרא, ואמר לרבי שהרבי בחדר. דפק ה"שפע חיים" על הדלת, והלב שמחה פתח את הדלת והושיבו בשלחן. ועל השלחן היה פרוס עתון המודיע, הלב שמחה בחמתו ובצניעותו המופלגת, הספיק להחביא את הגמרא לפני האורחים הספיקו להיכנס. כשיצאו אמר השפע חיים לבחור המשמשו, למדתי היום מהי ענווה אמיתית וצניעות, של תלמיד חכם מופלג, אשר מנסה להסתיר את התמדתו. ומה עושים הבחורים? לוקחים ספר מעשיות ומניחים על הגמרא.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ב' תמוז

יוסף הצדיק משבטי קה בן יעקב (ב"א ש"ט) הרה"ק רבי נחמן מהורדאנקא ב"ר יצחק (תלמיד הבעש"ט - תקכ"ה) הרה"ק רבי אברהם מטריסק (מגן אברהם) ב"ר מרדכי מטשערנובל - תרמ"ט) יום ראשון ג' תמוז הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר לוי יצחק מליובאוויטש (תשנ"ד)

יום שני ד' תמוז

רבנו יעקב ב"ר מאיר (ר"ת - ד"א תתקל"א) הרה"ק פינחס ב"ר צבי הירש (ההפלאה - תקס"ה)

יום שלישי ה' תמוז

הרה"ק רבי אלטר עזריאל מאיר מלובלין ב"ר אברהם (תש"א)

יום רביעי ו' תמוז

הרה"ק רבי משה האגר מקאסוב ב"ר יעקב שמשון (תרפ"ה)

יום חמישי ז' תמוז

הרה"ק רבי ברוך פרענקל תאומים ב"ר יהושע יחזקאל פייבל (ברוך טעם - תקפ"ח) הרה"ק רבי שמחה בונים ב"ר אברהם מרדכי מגור (לב שמחה - תשנ"ב)

יום שישי ח' תמוז

הרה"ק רבי מאיר מדויקוב ב"ר אליעזר (אמרי נועם - תרל"ז)

(הרה"ק רבי מרדכי מקוזמיר ב"ר אברהם המגיד מטריסק (תרע"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטבין שליט"א מוסד "בם אני אודר" רפרוס יוסף הדרש" על המערים.

הדחת כלים בשבת (ב')

א) אסור להדיח כמות גדולה מאד של כלים, על סמך שצריך לאחד מהם, דהוי טירחא יתירה. (שו"ת משנה הלכות חלק א' סימן פ')

ב) אם בליל שבת קודש היו לו אורחים, וממילא היה צריך להשתמש בהרבה כלים, וביום שבת קודש לא יבואו האורחים אצלו, ואין לו כלים לסעודת היום כפי הצורך, כיון שמותר להדיח מקצתו, מותר להדיח כולו. (שו"ת חיי הלוי חלק ה' סימן ל"ז)

ג) להדיח כלים שאין צריך להם כלל, על ידי עכורים, מותר, רק באופן שעושה העכורים אדעתיה דנפשיה. (שו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן רכ"ד)

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ איש החסד

הר"ר הלל המבורגר ז"ל

ב"ר פינחס נחום ז"ל

נלבע ח' תמוז תנצב"ה

פסקי הלכות ותשובות מפי מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

בעניין בעלות הכהנים והעניים על מתנותיהם [ודין מוהל המוחזק למול את בניו]

לתת לכהנים, ומותר לאוכלן, וכנ"ל. אך רש"י ותוס' ביארו בדבריו שאם נתנן לאחר, יכולים לגבות גם מהנותן, שהרי הוא גזלן.

וביאר הקה"י (חולין סי' לו) שלדעת רש"י ותוס' מתנ"כ הן ממון הכהנים ולכן שייך בהן דין גזילה, אך לדעת הרמב"ם והשו"ע אינן נחשבות ממש ממון הכהן, ולכן כשנגזלו הופקר זכות הכהנים (כי אם הן היו ממש ממון הכהן, הבעלות לא הייתה נפקעת ע"י גזילה). והחזו"א (יו"ד סי' ז' ס"ק ה) ביאר שהטעם שנגזלות הוא מפני שהראשון גזלן והשני קנאן בשינוי רשות, ואף שבכל גזילה שינוי רשות לא קונה, במתנ"כ די בזה. ולפי ביאור האבי עזרי (הל' ביכורים שם) אף אם מתנ"כ שייכות לשבט הכהנים, הקונה אינו צריך להחזיר, משום שמתנ"כ נגזלות ואין הקונה חייב להשיב, וכיון שאין בהן חיוב השבה, לכן הופקע ע"י הגזילה ושייך לקונה.

בגדרי בעלות הכהנים והעניים על מתנותיהם לפני קבלתן

בקצוה"ח (סי' רמג ס"ק ד) כתב לחלק בין מתנות כהונה למתנות עניים, שמתנ"כ הן ממון השבט ואילו מתנ"ע אינן שייכות לעניים, אלא שיש מצווה לתת להם אותן.

ועפ"ז ביאר מה שמצינו שיש זכיה לחש"ו במתנ"כ (עי' יבמות צ"ט); ואילו במתנ"ע קטן אינו זוכה מדאורייתא (עי' ב"מ יב). וביאור הדבר הוא שמתנ"כ שייכות לשבט הכהונה "חלף עבודתם" (במדבר יח, כא), משא"כ במתנ"ע נאמר "לעני ולגר תעזוב אותם" (ויקרא יט, י), ואינו אלא עזיבה, שיזכו בהן בעצמם [ועיין יד אפרים (יו"ד סי' סא) ועיי"ש מדברי הרשב"א (בתשובה, ח"א סי' יח)].

אולם יש לעיין מהמבואר בגמ' (ב"מ כא; לענין שדה שלוכו בה הנמשות) שמועיל ייאוש בממון עניים [ועיי"ש בגיליון הש"ס לרעק"א שהקשה שהרי גם לעניים קטנים יש חלק, ולא מועיל ייאוש בקטנים], ולדברי הקצוה"ח שיש רק מצווה לתת להם אך זה לא שייך לכל העניים, צ"ב כיצד מועיל הייאוש שלהם. ומוכח שמתנות עניים הן בבעלות העניים, וכ"מ ברש"י (גיטין ל, יובא להלן) שמועיל ייאוש במתנ"כ ובמתנ"ע.

גזל בעיבוב מתנות כהונה ועניים

בגמ' (שבת כג) ובירושלמי (פאה פ"ד ה"ג, לענין פאה) נאמר "מפני גזל עניים", ומשמע שיש בזה גזל כי זה ממון העניים.

והנה לענין מתנ"כ מצינו סתירה ברש"י – במס' בכורות (לו:), ד"ה א"כ כהן עמו, וכן בד"ה הכי השתא התם) כתב שמי שלא נותן בכור לכהן הרי הוא גזלן, ויש בזה משום לאו של גזל. ומבואר בדבריו שמתנ"כ שייכות לשבט הכהנים, ולכן אם מעכב את ממון הכהנים עובר באיסור גזל. וכן מבואר גם בירושלמי (תרומות פ"א ה"ב, ערלה פ"א ה"ב) מובא בתוס' בכורות כב: ד"ה תעלה, גיטין פ"ד ה"ב) "מפני גזל השבט".

ואילו מדברי רש"י במסכת ביצה (יב: ד"ה מתנות) מבואר שאם מעכב את המתנ"כ עובר בעשה, ומשמע שאין בזה משום גזל, ומבואר שמתנ"כ לא שייכות לשבט הכהונה, אלא יש רק מצווה לתת להם, וצ"ע סתירת דברי רש"י.

ובתוס' (גיטין כה. ד"ה שני לוגין) כתבו "אע"ג דאין חשודים על הגזל, לא חשיב להו גזל, דהוי ממון שאין לו תובעים" [וכ"ה בתוס' (יומא נה: ד"ה הלוקח), ועי' תוס' (סוכה כג: ד"ה שני לוגין)]. ומבואר בדבריו שתרו"מ הן ממון הכהן והלוי, והמעכב ולא נותן תרו"מ עובר בגזל [ורק הכותים ועמי הארצות לא נראה להם הדבר כגזל, כי זה ממון שאין לו תובעים].

"כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו להשם לך נתתים" (במדבר יח, יב)

קניית פירות וירקות בחנויות בכשרויות

מהודרות, כאשר המגדל לא הפריש מעשר עני

שאלה: יש מהכשרויות המהודרות הדואגות רק להפרשת תרומות ומעשרות מהפירות והירקות, אך אינן דואגות שבעל הבית ייתן את המעשר עני לעניים [בטענה שחיוב זה מוטל על בעה"ב, ואין איסור לאכול מפירותיו גם אם לא נתן לעני].

האם צריך לחשוש שמא הפירות שהלקוח קנה הם פירות המעשר עני, וא"כ חייב לתת אותם לעניים [אף שמתורים לזרים, אך מדין גזל צריך ליתנם לעניים].

תשובה: אין צריך לחשוש לכך, כיון שרוב הפירות אינם מעשר עני [ורק כשידוע שהפירות שקונה הם מעשר עני, וכגון סיטואי שקונה ישירות מבעל הבית [המגדל] את כל הסחורה – באופן זה אין לקנות, ובדיעבד אם קנה מותר באכילה].

מקור: אם קנה את כל הסחורה, אזי בוודאות חלק מהפירות הם מעשר עני [לא שייך לומר כאן ביטול ברוב, כי ממונא לא בטיל (כמבואר בביצה לה, פאה פ"ה מ"ב)], וא"כ הדבר תלוי במח' רב ורב אסי (חולין קלד) – לדעת רב מתנות כהונה נגזלות, ולדעת רב אסי אינן נגזלות.

והשו"ע (יו"ד סי' סא סע' לא) פסק כדעת הרמב"ם (הל' ביכורים פ"ט הי"ד) שמתנות כהונה נגזלות, ולכן אף שאין רשאים לקנותן, אם קנה מותר באכילה.

ולכן אסור לקנות זרוע לחיים וקיבה מקצב יהודי, ובדיעבד אם קנה – מותר לאכלן. דין זה נאמר רק אם קנאן לבדן, דהיינו שקנה את זרוע ימין לבד, או לחיים ולשון לבד, או קיבה לבד, אך אם קנאן יחד עם חלקיהם המחוברים, צריך לתת לכהן את המתנות (כמבואר בגמ' ובשו"ע שם).

אמנם דעת הרשב"א הריטב"א והר"ן (חולין שם) שהקונה חייב ליתן לכהן, שכיון שהם בעין אסור לו לאוכלן.

ויש להסתפק האם דברי הגמ' והשו"ע הנ"ל שאם קנה מתנות כהונה מותר באכילה, נאמרו דווקא במתנות כהונה או גם במתנות עניים. ובפשוטו נראה שדין זה הוא גם במתנות עניים [והקה"י (יובא להלן) ביאר בדעת הרמב"ם והשו"ע שמתנ"כ אינן שייכות ממש לכהן, ולכן מועילה הגזילה. ונמצא לדבריו שבדברים שהם ממש ממון הכהן או העני, לא תועיל הגזילה, והקונה יהיה חייב להשיב לבעלים, ויש בזה אריכות בחידושי הגר"ח (סטנסייל, חולין קלד, מהדורת מישר)].

ולפי"ז נראה שגם במתנות עניים, אסור לאדם לקנותן [אם יודע שאלו המתנות, ועוד יש לדון בזה מהמבואר בשו"ע (ח"מ סי' שנו וסי' שסט) שאין לקנות מגנב משום מסייע ידי עוברי עבירה, אולם בקונה מהקונה אין איסור], ואם קנה מותר לאכלן [כיון שהמוכר התכוון לגזול את המתנות ע"כ לא נתנן לעני. ויש לדון במוכרים שאינם יודעים כלל שצריך לתת מתנ"ע, האם גם זה נחשב מתנות גזולות, ואין הקונה צריך ליתנן לכהן].

אולם למעשה בזמננו כיון שהלקוח אינו יודע בדרי"כ היכן המתנות עניים, לכן אין צריך לחשוש. ואף שהממון לא בטל, אי"ז נחשב קבוע דרבנן, כי רק באיסור מצינו דין קבוע דרבנן.

[ובעיקר דברי רב שמתנות כהונה נגזלות – הרמב"ם (שם) והשו"ע (שם) ביארו דבריו שאם גזל ונתן לאחר, פקעה זכות הכהנים ואין המקבל צריך

אולם בתוס' ישנים (יומא נו.) כתבו "וא"ת הא איכא לאו דלא תגזול, י"ל דהוי **ממון שאין לו תובעין**". ומבואר בדבריהם שהמעכב מתנ"כ **אינו עובר על איסור גזל** [והוא שונה מדברי התוס' בגיטין הנ"ל שכתבו שזה רק לא "נחשב" כגזל בעיני הכותים ועמי הארצות], אולם עי' תוס' רא"ש (גיטין ויומא שם) וצ"ב.

עוד מצינו בנתיבות (סי' רעח ס"ק יא, יבא להלן לענין מכירי מוהל) שביאר שהטעם שמועיל **מכירי כהונה** הוא משום **שמתנ"כ שייכות לשבט הכהונה**, וכיוון שאסור לו לחזור בו (עיין תוס' ב"ב קכג:), לכן הכהן זוכה בזה (ועיין קוב"ש ב"ב שעד, וע"ע בדבריו בח"ב סי' יז, אפיקי ים ח"א סי' מב, ואמרי בינה תרו"מ סי' ד).

והנה מבואר בגמ' (חולין קל: **שהמזיק מתנ"כ פטור**, או מפני דכתיב "זה" ("זה יהיה משפט הכהנים") או משום שהוא **ממון שאין לו תובעים**. ונחלקו הראשונים לפי הטעם הב' – שפטור משום ממון שאין לו תובעים – **האם חייב לצאת ידי שמיים או שפטור גם מידי שמיים**. לדעת התוס' (וכ"פ השו"ע (סי' סא סט"ו)) חייב לצאת ידי שמיים, ולדעת הר"ן פטור מלצאת ידי שמיים.

וביאר החו"ד (סי' קס"ה) והקה"י (שם) שלדעת התוס' צריך לצאת ידי שמיים כיון **שמתנות כהונה שייכות לשבט הכהונה, אלא שכשאין התובע נמצא לפנינו פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמיים**, אך לדעת הר"ן ל"צ לצאת ידי שמיים, כיון שמתנות כהונה אינן שייכות לשבט הכהנים אלא הן רק הפקר לכהנים, ולכן המזיק פטור גם מדיני שמיים.

ובתוס' (סוכה לה. ופסחים לח) כתבו "דהא דאין יכול לצאת באתרוג **של טבל, דהוי כמו אתרוג דשותפין**, שיש לכהן וללוי בו חלק", ומבואר מדבריהם **שמתנ"כ שייכות לשבט הכהונה**, ולכן נחשב שלכהן יש שותפות באתרוג של טבל. ולכאורה הדבר תלוי בנדון האם מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין או לאו כמי שהורמו דמיין (קידושין נח, נדרים פה), והאריך בזה השערי יושר (ש"ה פ"ו). ועוד יש לדון לענין פלוגתת רש"י ותוס' (יבמות פו) האם **איסור טבל הוא איסור מחמת התרומה המעורבת בו או שהוא איסור בפני עצמו** (ועי' עוד רא"ש נדרים יב ד"ה כחלת אהרן וכתרומתו), והאריך בזה האתון דאורייתא (כלל ב).

ונחלקו התוס' (ב"מ ו: ו) והריטב"א (קידושין נח, מובא בקצוה"ח סי' ערה) למ"ד טובת הנאה ממון, **האם הגונב תרומה משלם כפל לבעלים כפי דמי כל התרומה** (דעת הריטב"א), או רק כפי דמי טובת הנאה (דעת התוס'), וביאר הקה"י שנחלקו במח' הנ"ל האם הוא **ממון השבט או רק הפקר לשבט**.

והר"ן (נדרים ז) הביא שיטת הרמב"ן והרשב"א **שספק מתנ"ע לחומרא**, כיון שנחשב ספק איסור. אך הר"ן עצמו חלק עליהם וסבר **שאין צריך לתת מתנ"ע מספק**, כיון שהוא ספק ממון. וכתב בכתבי הגר"ח (חולין הנ"ל) שמחלוקתם נאמרה רק **במתנ"ע**, שאינן ממון העניים אלא יש רק מצוות "עזיבה", ולכן הרמב"ן והרשב"א סברו שנחשב ספק איסור, אך **במתנ"כ לכו"ע** אזלין ביה לקולא, **שכיון שהן ממון הכהנים הוי ספק ממון לכו"ע**.

הזמנת מוהל אחר מהמוהל הקודם של בניו

שאלה: אדם שרגיל לתת למוהל מסוים למול את בניו, האם חייב להמשיך בכל הבריתות לתת לאותו מוהל, או שיכול להפסיק ולתת למוהל אחר.

תשובה: נראה שאינו חייב להמשיך לתת למוהל זה [ועדיין צ"ע].

מקור: מקור הדין נובע מהאמור גבי **מכירי כהונה** (ב"ב קכג: "הכא במכירי כהונה עסקין וכו'"), **שכיון שרגילים לתת לכהן מסוים את**

הזרוע והלחיים והקיבה, הרי זה **נחשב כאילו הם הגיעו ליד הכהן** [עוד לפני שנתן], **והכהן נחשב מוחזק בהן** [ולא רק "ראוי"], ולכן הבכור נוטל מהן פי שניים.

ובטעם דין זה נחלקו הראשונים – רש"י (גיטין ל.) ביאר שהכהן שרגילים לתת לו זוכה במתנות הללו ע"י **ששאר הכהנים מתיישים מהן**, ותוס' (ב"ב שם) ביאר שכיון שרגיל לתת לכהן מסוים, הרי זה **כאילו סיכם איתו שהוא ייתן לו** (וכדן "מתנה מועטת" ב"מ מט.), **וכיון שאסור לחזור בו, הכהן נהפך למוחזק**.

והנה הקצוה"ח (סי' רעח ס"ק טו) דן **באדם שנשבע לחברו שייתן לו דבר מסוים, ונפטר המקבל**, שהדין הוא **שהנשבע צריך לתת את זה לבניו**. ודן הקצוה"ח האם **הבכור יקבל מזה פי שניים**, שכיון שאסור לנשבע לחזור בו, הרי זה נחשב שהאבא מוחזק [ולא "ראוי"], וא"כ הבכור יטול פ"ש.

והקצוה"ח הוכיח מדברי התוס' הנ"ל, **שכיון שאסור לחזור, הרי זה נחשב כמוחזק**. אמנם הנתיב"מ (שם ס"ק יא) כתב שאין להביא ראיה ממכירי כהונה לנשבע, כיון שבמכירי כהונה המתנות הן **ממון השבט**, ולכן הן שייכות לשבט הכהונה, ולכן בהן הבכור יורש פ"ש, אך **בנשבע לחברו הבכור לא יורש פ"ש**, כיון שאין לחבר שום קנין בממון, אלא יש רק חיוב לנותן לתת.

ובפשוטו נראה שנחלקו הקצוה"ח והנתיב"מ האם מתנ"כ שייכות לשבט הכהונה או שהן רק הפקר לכהנים – לדעת הנתיב"מ הן ממון השבט, ולכן בכור נוטל מהן פי שניים, ולדעת הקצוה"ח הן רק הפקר לכהנים.

ובנדון דידן – לכאורה כיון שרגיל לתת למוהל מסוים, חייב להמשיך לתת לו, וכמו שיש **מכירי כהונה** כך יהיה **מכירי מוהל**.

אמנם זה שייך רק לדעת התוס' הנ"ל, שהטעם של מכירי כהונה הוא כדן **מתנה מועטת**, והרי זה **כאילו סיכם עם המוהל** הרגיל שימול גם את בנו זה, ואסור לחזור בו, **אך לדעת רש"י שהטעם הוא משום שאר הכהנים מתיישים**, ייתכן שטעם זה **שייך רק במכירי כהונה**, שאע"פ שהוא ממון של שבט הכהונה, כיון שכולם מתיישים, אנו דנים כאילו הכהן הרגיל הוא הכהן היחיד בעולם, ולכן הוא זוכה בזה, אבל **במכירי מילה לא שייך סברא זו**.

וגם לדעת התוס' יש לדון **שדין זה נאמר דווקא במתנ"כ**, כיון שהן **ממון השבט**, וכפי שכתב הנתיב"מ הנ"ל [ועוד יל"ע מדברי הרשב"א והריטב"א (גיטין שם) שדין מכירי כהונה הוא תקנה דרבנן כדי שלא לנעול דלת בפני לוויין, וא"כ לא שייך במכירי מוהל].

ולפיכך נראה לפי"ז שאדם הרגיל לתת למוהל מסוים, לא חייב להמשיך לתת לו, ויכול לתת למוהל אחר.

אולם מצינו ברמ"א (יו"ד סי' רסד ס"א) **שאם האב סיכם עם מוהל הגון, אסור לו לחזור בו**, וכתב הרעק"א (בהגהותיו שם) בשם המהרי"ק (שורשעו) שדין זה נאמר **אפילו אם האב לא סיכם בפועל עם המוהל, אלא שהוא היה רגיל לתת לו, גם באופן זה חייב לתת לאותו מוהל** [וכ"ה ביש"ש (בי"ק פ"ח סי' ט) ובחכ"צ (סי' ע)].

ויל"ע בדברי המהרי"ק שלמד דבריו מדברי רש"י בענין מכירי כהונה, ולכאורה יש לחלק בין מכירי כהונה [ששייך ייאוש, וממילא יש רק כהן אחד בעולם, ולכן הוא זוכה בזה] למכירי מילה [שבהם לא שייך ייאוש והסחת דעת], וכפי שנתבאר.

ולכאורה נראה שכיון שדברי המהרי"ק חידוש הם, ולא הובאו דבריו ברמ"א, לכן יש להקל בזה, וצ"ע למעשה.

לתרומות והנצחות ניתן לפנות
לקו בית ההוראה במספר
0733260800 שלוחה 11

הגיליון הודפס ע"י
הרב רוני ליקר, הרב שילה אריאל, הרב
שלמה בלאק והרב נתנאל מן הי"ו
להצלחת ילדיהם בתורה ויר"ש וכל העניינים

מספר הטלפון בבית ההוראה
0733-260-800
להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון
למייל - פנו לכתובת
6191265@gmail.com

פאר מקדושים

פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת קורח תשפ"ה

ואון בן פלת. (טז א)

און בן פלת אשתו הצילתו, שהיא יושבה על פתח ביתה וגילתה שער, כל דאתא תזיה והדר, אדהכי והכי נבלעו עדת קרח. (סנהדרין קט):

הרב ברייתו שלום (פרנקפורט תע"ח) פירש כוונתה במ"ש במסכת יומא (מז). שבעה בנים היו לקמחית וכולם שמשו בכהונה גדולה, וא"ל חכמים מפני מה זכית לכך, א"ל מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. ומשם נלמוד דהאשה שמגלה שער אין בעלה ובניה כהנים גדולים. והכא עדת קרח היו רוצים להיות כהנים, מה עשתה זאת האשה, סתרתה לשערה וישבה על דלת ביתה, ומעתה בעלה ובניה לא יהיו כהנים ואין עסק לבעלה במחלוקת עכ"ד.

(אוצר החיד"א, מספרו מראית העין על הש"ס)

וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירם. (יז ה)

מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום. (רש"י)

שמעתי מהגאון רבי שמחה רעפשיש ז"ל הראב"ד דק"ק קעמפנא, שבזמן שהגאון רבי ישראל יונה הלוי לנדא בעל מעון הברכות היה אב"ד בקעמפנא, בא לעירו איש אחד ושמעון שמו, והיה בעל מגן נפלא ושר שירים והמשיך אחריו את השומעים קולו הנעים, עד שבני העיר בקשו לקבלו לש"ץ בקעמפנא, ובאו בני העיר לפני כבוד הרב והציעו לפניו רצונם ובקשו שיסכים אתם וישתנו לו כתב התמנות לש"ץ. אכן הוא לא רצה להסכים ע"ז, לאשר האיש הזה היה בעל עבירה מפורסם וקל שבקלים, ולא חפץ שיעמוד איש כזה במקום קדשים בבית הכנסת להיות שלוחא דציבורא לפני אבינו שבשמים. אך אנשי העיר שדבקו בו בכל כוחם, לא אבו לשמוע בקולו ולעזוב את תאות נפשם להחזיקו לש"ץ. וראה והבין הגאון ז"ל שיעצמה מזה מחלוקת גדולה, ולא ידע לשית עצות בנפשו האם לצאת בכח ועוז נגד המסרבים לקולו או לחדול.

וכתב את כל אשר לפניו להצדיק המפורסם הגה"ק ר' יוסף הצדיק ז"ל (חתן הנודע ביהודה) שהיה בעת ההיא אב"ד פוזנא, ושאל בעצתו בנוסח זה, שמעון זה דורש כל האתין שבתורה את החזיר ואת הטריפה ואת הנבילה וכדומה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, ולזאת יגיד לו דעתו הק' מה לעשות. והשיב לו הגאון מהר"י מפוזנא שיחדול מלצאת בריב נגדם, כי מוטב להעמיד צלם בהיכל ואל ירבה מחלוקת בישראל!! (עין הבדולח (פייעטקוב תרס"א) לרבי ישראל יונה לנדא בעל מעון הברכות)

ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן. (יח כח)

בספר תורי זהב על שיר השירים להג"ר רבי הירץ אברהם נפתלי שאיר ז"ל כתב שם נכדו הג"ר שמואל באנדי ז"ל ממגנצא בפסוק אני ישנה (ה ב) בהגה"ה וז"ל, בימי חורפי סיפר לי ש"ב הרב המופלג הצדיק מוה' משה רייס זצ"ל, פעם אחת בא לפני זקני הגאון זצ"ל רב גדול וחסיד וקדוש אחד ממדינת עלזאס להקביל את פניו, ושמו הטוב מו"ה שמעון מוצי"ד אב"ד דק"ק האגנוי, והרב הגדול החסיד והקדוש הזה מסר נפשו ממש על קיום ושמירת שבת כהלכה, שהשלטון גזר שהשומר שבת אחת דתו להמית, וכבר הועלה על הגרדום להתז ראשו על שמרו שבת, ובעת הכין את נפשו להקריבה על קדושת השם, ניצל בנס מופלא שנהרג המושל ונתבטלה הגזירה.

וזקני מורי ורבי זצ"ל היה מכבד אותו במאד מאד, ובשבתו לפניו שאל אותו סתירה בדברי ר' יוחנן דאמר מצות בטלות לעתיד לבא (ע"י ב"ב עד. תורה פסקי), וקשה דהלא רבי יוחנן הוא דאמר (סנהדרין צ): מנין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (במדבר יח כח) ונתתם ממנו תרומת ה' לאהרן הכהן, וכי אהרן הכהן לעולם קיים והלא לא נכנס לא"י שנותנין לו תרומה, אלא מלמד שעתיד לחיות ויתנו לו תרומה, מכאן לתחיית המתים מן התורה ע"כ, א"כ חזינן מזה שר' יוחנן ס"ל אין מצות בטלות לעתיד לבא.

והשיב לו אאזמ"ו הגאון זצ"ל, במה שאמרו בגמ' ע"ז דף נ' דמצוה שמצווה ועושה עדיף מאינו מצווה ועושה, משום שהיצר הרע מונעהו במצווה ועושה ע"כ. וא"כ לעתיד לבוא הלא ישחטו היצה"ר ולא תהיה לו שליטה על האדם, אז ודאי מצוה שאינה מצווה ועושה גדולה יותר, דלא נצטווה עליה ואפ"ה עושה המצוה מחמת אהבת השי"ת. וזהו שאמר ר' יוחנן מצות בטלות לעתיד לבא, היינו לענין זה בטלוה דאין אנו מחוייבין לעשות המצוה כמצווה ועושה, וישראל יקיימו אז התורה כאינה מצווה, רק לאהבת השי"ת.

(תורי זהב על שיר השירים (מגנצא תרל"ה) לרבי הירץ אברהם נפתלי שייאר אב"ד מגנצא)

אל אלהי הרוחות לכל בשר. (טז כב)

הנה משה רבינו ידע בדרגות החפץ שיש לבורא בשבח מפי הברואים, האחד הוא שבח והלל אשר יתנו לו צבא מעלה, למעלה ממנו שבח והלל אשר יתנו לו נשמות הצדיקים מב' אוצרות החיים, אוצר א' של נשמות שעדיין לא באו לעולם הזה שעליהם אמרו ז"ל (יבמות סב). עד שיכלו נשמות שבגוף, ואוצר ב' של נשמות שכבר באו לעולם הזה וחזרו ונתנו באוצר החיים, וכולם נותנים שיר ושבח והודאה לבורא יתעלה שמו בסוד (משלי טז) כל פעל ה' למענהו. למעלה מהם השיר והשבח העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה אשר הם תוך הבשר, ויש לו מניעות מהכיר ה', והם מתעצמים לאהוב ה' ולשבחו ולהודות לו, זה עליון וחשוק אצל הבורא למעלה מהכל, וכמו שמבוארים הדברים בהרחבה בספר הזוהר וגם בדבריהם ז"ל.

ולזה נתחכם משה וריצה ה' בדבר שהוא חפץ בו, ואמר אלהי הרוחות לכל בשר, שאתה חפץ שאלהותך תהיה לרוחות בזמן שהם בבשר, ואם אתה ממתים אתה חסר רצון זה, ואין נכון להגביר הדינים שיסובבו הפסד קבלת אלהותך לרוחות שבבשר שהוא רום תכלית חשקך.

(אור החיים הק', ויניציא תק"ב)

בעל אור החיים הקדוש

רבינו חיים בן עטר נולד לאביו רבי משה בעיר סאלו שבמרוקו בשנת תנ"ו, ולמד תורה אצל זקינו הגדול רבי חיים בן עטר הזקן זצ"ל. בנעוריו הלך מגולה לגולה בצוק העתים, וגם עסק בסחורה ואבד הוננו ואז נדד מארץ מולדתו לארצות רחוקות, ובימי נדודו השלים ספרו הקדוש אור החיים אחר שכבר הוציא ספרו חפץ ה', ואח"כ הוציא גם ספרו פרי תואר. בספרו חפץ ה' ואור החיים הראה גודל קדושתו ופרישותו וכחו בנסתרות, ובפרי תואר הראה עוצם חריפותו ובקיאותו שרוב פעם חולק על הפרי חדש.

וכתב בספר נתיב מצותיך (שביל אמונה נתיב ט') שרבינו חיים ז"ל שמע בכל לילה תורה מפי הקב"ה, וגודל קדושתו א"א לכתוב, והיה מיורדי מרכבה וגילוי נשמות, ומדרגתו רוח"ק אמיתי.

בשנת תק"א נסע רבינו לא"י והגיע בערב יום כיפור לחיפה, ואת התפילות של היום הקדוש התפלל במערת אליהו שעל צלע הר הכרמל.

אח"כ נסע לירושלים ת"ו וקבע לו שתי ישיבות, ישיבה שלמד עם תלמידים בנגלה בחריצות גדול ובקדושה וטהרה מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין, ואידך ישיבה שלמד עם תלמידים סתרי תורה, מחוץ לתלמידים לא ידע שום אדם מקום מושב הישיבה. והעיד עליו אחד מגדולי תלמידיו הגאון החיד"א, שכל רואי פניו חשבוהו למלאך ה' צבאות, שהשכינה חופפת עליו כל היום מחמתו וחרירתו הפלא ופלא. ולא ארכו לו השנים בירושלים עיה"ק, דכשהיה בן מ"ז שנה עלתה נשמתו לשמי רום במוצאי שב"ק אור ליום ט"ו תמוז שנת תק"ג, ונקבר בהר הזיתים בירושלים.

הנמל בסאלו עיר מגורי האוה"ח

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

קרח

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת קרח

אמונה

- ד..... בריאה יברא ה' - האלוקים הרועה אותי.....
- ז..... בזאת אני בוטח - מגן הוא לכל החוסים בו.....

תפילה

- ח..... ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר - להגיד כוחה של תפילה.....

אין יאוש

- יב..... מקום נתבצר - לעולם לא אבדה תקוות בר ישראל מלשוב בתשובה.....

הרחק ממחלוקת

- יג..... ולא יהיה כקרח וכעדתו - הרחק מן המחלוקת וביותר בראשיתה.....
- יז..... על פי פעלו - עונש ושכר התלויים בענין המחלוקת.....

ספר"ק בת עין

ונראה לבאר על פי מוסר ודרך לעבודת הבורא ברוך הוא, דהנה ידוע (איכ"ר א לג) שישראל מוסיפין כח וגבורה בפמליא של מעלה, כמאמר הכתוב (תהלים סח לה) תנו עוז לאלוקים וגו', ובמה הן מוסיפין כח הנ"ל הוא באמונה, כשאדם מאמין באמונה שלמה שהכל תלוי ברצונו ית', ופועל כרצונו בכל העולמות, ועם כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים, ולשדד כל המערכות כולם הכל כרצונו. וכשאדם ידמה זאת תמיד ברעיוניו בלי הפסק ובלי היסח הדעת כלל, יבא לו פחד ויראה עליונה, ומתפחד ומתירא מפניו, בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין, והוא אסחר לכל עלמין, והוא בגו כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה.

זאת היראה הוא רצונו ית', וכוונת הבריאה זאת היתה, כמאמר הכתוב (קהלת ג יד) והאלוקים עשה שייראו מלפניו, וכשאדם בבחי' היראה כזו, הגם שהעולם נברא בשם אלוקים שהוא 'הטבע' (פרדס שי"ב פ"ב) אעפ"כ כשאדם מאמין באמונה שלמה שהוא אדון כל ומשגיח ע"כ בפרוטרוט, ופועל הכל ברצונו, וירא ומתפחד מאת השי"ת יראת הרוממות, אזי הוא למעלה מן הטבע ויכול להשפיע אורות חדשים בעולמות עליונים ותחתונים, כי הוא למעלה מן הטבע.

וזוהו ג"כ כוונת הכתוב (במדבר טז ל) ואם בריאה יברא ה', פי' כי בריא"ה אותיות בירא"ה, היינו כשהאדם הוא בחי' יראת הרוממות כנ"ל, אז הוא למעלה מן הטבע, וגורם בזה שיברא ה' בכל העולמות אורות חדשים.

פרשת קרח

בריאה יבא ה' - האלוקים הרועה אותי

הנה נשתנו עלינו 'סדרי בראשית' ואין הימים כתיקונם, רבים 'נבוכים הם בארץ' כשאינן איש יודע לנבא עתידות מה יהיה, הן בכלל הן בפרט, כי נשתבשו כל התכניות וה'סדרים' למיניהם, 'ראובן' תקוע בחוץ לארץ ואינו יודע מתי יחזור לביתו ולילדיו שבארץ ישראל, וכן להיפך, 'שמעון' העומד להשיא את בנו אינו יודע היכן תתקיים ה'שמחה' ובאיזה שעה, 'לוי' טרוד ומבולבל

מחמת אי הסדר עם צאצאיו הקטנים, 'יהודה' הזמין סחורה ו'מחכה' בכליון עינים מתי תבוא לידו, ועוד כהנה וכהנה, וראשית חכמה עלינו להתבונן לדעת מה ה' אלוקיך שואל מעמך*.

תחילה וראש הוא החיזוק באמונה שאין כאן שום טבע ומקרה ח"ו, אלא הכל ככל מכל כל הוא בהשגחה עליונה מהוקדקת על הכלל ועל הפרטי, ואין

א. מעשה ידוע הוא בקרב חסידי ליובאוויטש, אשר בימי הרה"ק המהר"ש זי"ע היה בעיר ליובאוויטש יהודי שזכה לכינוי 'דער משוגענער פון ליובאוויטש' (המשוגע של ליובאוויטש), באחר הימים פנה המשוגענער למשמשיו של הרבי שענין דחוף לו והוא צריך לדבר על כך עם הרבי, הללו שהכירו את טיבו לא נתנו לו בשום פנים ואופן להיכנס ב'יחידות' אל הרבי, אך הוא לא נתייאש ולא נתפעל מדחיותיהם של גבאים, וניסה בכל עת 'לתפוס' את הרבי, עד שפעם אחת נסע הרבי מחוץ לעיר - קפץ המשוגענער על עגלתו של הרבי, ושוחח עמו כשעה שלימה, ביציאתו מאת פני הקודש כשכולו זורח ופניו מאירים כשמש בצהריים, ביררו אצלו הגבאים אודות מה נסובה שיחתו עם הרבי, פתח המשוגענער וביאר להם ברוב חשיבות, כי עד עתה היה נהנה להיות המשוגענער היחיד של ליובאוויטש - ואין לו כל משיגי גבול וכיו"ב, והנה יש לו אח ורע בעיר הגדולה וויטעפסק הנקרא כמותו 'דער משוגענער פון וויטעפסק' והוא מתחנן אליו שיבוא לדור עמו בעיר הגדולה כי הרבה יותר מכובד"ג להיות משוגענער של עיר גדולה ולא של עיר קטנה כליובאוויטש, על כן, נפשו בשאלתו האם 'לוותר' על הכינוי החשוב דער משוגענער פון ליובאוויטש - כשאין לו מי שישגיג גבולו (מתחרה - קאנקארענץ) או לעבור לעיר הגדולה כי להיות 'שני' בעיר הגדולה עדיף מלהיות יחידי בעיר קטנה... אמרו לו הגבאים 'דו משוגענער' (משוגע שכמותך), וכי על שגיונות שכאלו עכבת ובלבלת את הרבי כשעה שלימה, נענה להם מיודעינו משוגע, משוגע, אבער שכל דארף מען האבן. כלומר, עם כל השגיונות שלי אבל עדיין צריך 'שכל', כלומר להיות משוגע עם שכל, ועל כן עלי לבוא לחלות את פני הרבי ולשאלו כדת מה לעשות. ויש מקום לרמז בה, כי העולם נברא 'עולם שנה נפש' (ספר יצירה ו א), וכמו שיש משוגענער ב'נפש', כן יש ב'שנה' - לכל איש יש זמנים שהוא בבחינת 'משוגענער' - יזהרו נא לכה"פ אבער שכל דארף מען האבן, לא לאבד את כל המדרגות והקניינים... וכמה שידו משגת ומגעת ישאר על עמדו ולא יפול לעמקי שאול ל"ע.

ולדין ייאמר, גם ב'עולם' יש זמנים של כעין 'שגעון'... כשהעתים אינם כזמנים רגילים, 'סדר היום' משובש לגמרי, אין איש יודע מה יהיו סדריו ומעשיו בזמן הקרוב, וכל שכן שאי אפשר לערוך תכניות (פלאנען) לזמן רחוק יותר... אך עדיין 'שכל דארף מען האבן', שלא לאבד את דעתו לגמרי, ושלא 'לצאת מחוץ לדעתו' ולרדת לגמרי ממצבו ומעמדו, אלא מצד אחד יראה לנצל עד כמה שאפשר את הזמן, וכל ערום יעשה בדעת, ומאידיך לדעת מה רצון ה' מעמו בתקופה זו.

ב. ידוע מה שכתב רבינו הרמב"ם (פ"א מהל' תעניות ה' ב-ג) וז"ל, ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן וכו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו, וצרה זו נקרה נקריית (מלשון מקרה) הרי זו דרך אכזריות וכו', עכ"ל.

לפני למעלה מיובל שנים, אירע שכמה מטוסים (פליגערס) נפלו באותה תקופה, באותו זמן היה אברך שהוצרך ליסע לחו"ל, וחשש ופחד מאד מנסיעה כזו, ויפן אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע לגלות לו תעלומות לבו, אמר לו החזון איש,

כאן שום 'בלבול' אלא כך הוא 'הסדר' הנכון ביותר, ואף אם בעיני בשר נראה שהכל 'הפוך', אך באמת זהו האופן 'הישר'^ג, וכדכתיב (תהילים צב טז) 'להגיד כי ישר ה', וכך היא ההנהגה הטובה ביותר^ד עבור האדם^ה.
 עוד בנותן טעם להביא מה שכתב הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל בעניין מסעות בני ישראל במדבר, דכתיב (לעיל ט יט-כב), 'ובהארץ הענן על המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו,

וכי חושב אתה שה'מטוס' הוא הנופל, הלא האדם הוא הנופל... ועל דרך זה ממש גם לזמנינו אנו, 'בניינים' אינם נופלים על ידי פגיעת 'טייל' (missile)... אלא הקב"ה הוא ששילח אותם חיצונית מוות שגרמו למה שגרמו רח"ל... מעשה שהיה בזמנו של רבי ירוחם ממיר זי"ע שהרבה כפריים נסעו יחדיו לעבר העיירה מיר, ובעלותם על הגשר שעל פני מימיה של מיר, קרס הגשר, וכל הכפריים מצאו את מותם. כשבא הדבר לאזני רבי ירוחם נענה ואמר, הנה, מלך בשר ודם צריך לשמור על הפושעים שנתפסו למלכות, על כן הוא נותנם בבית האסורים ומשמרם עד בוא הזמן המיועד לקיום גזר דינם, או אז יוציאם להורג. לא כן הוא דרכו של מלך ממ"ה הקב"ה, אלא הוא נותן לכל פושע להמשיך את שגרת חייו. ובבוא הזמן המיועד מזמן את כל המחוייבים מיתה לפונדק אחד, מעל לגשר אחד, ושם הוא נוטל את חייהם. ופשיטא ואין צריך לומר כי טיפשות גדולה היא לומר, מפני שעלה זה על גבי הגשר נפל ומת וכל כיוצא בזה. אלא הנכון לומר - מפני שהוצרך זה למות העלהו הקב"ה על גבי הגשר. וכאמור, אנשים לא נפגעו או נהרגו מחמת ש'בידיוק' היו באותו מקום שבו פגע ה'טייל', אלא אדרבה, הקב"ה הזמין אותם למקום הנזק כי כך נגזר מלעילא, וההשגחה העליונה היא שסיבבה מי יהיה בסמיכות מקום, מי יהיה שמור ומי לא... כי 'מי יחיה ומי להיפך' כבר נגזר הכל בראש השנה...

ג. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, לאיש כפרי שלקה בעיניו ר"ל והיה רואה כל דבר בעיקום, והנה, כל עוד ששהה ב'כפר' הקטן שם הבתים בני קומה אחת לא היה כל כך נזק בראייתו העקומה (כי לא ראה בזה סכנה גדולה כ"כ אם הבנין עקום מעט), פעם אחת נקלע הכפרי לעיר הגדולה, שם עומדים על תילם בניינים גבוהים ורמים בעלי קומות הרבה, ומחמת מומו היה נדמה לו כי הבניינים עומדים עקום ומטים ליפול בכל רגע, מיד החל להרים קול זעקה, אחינו בני ישראל... חוסו על נפשותיכם והמלטו... כי גדולה הסכנה שמא תקברו בעודכם בחיים תחת שברי הבניינים, ותרב הבהלה עד מאוד והמון העם נחפזו לנוס בטרם... היה שם חכם אחד אשר הבין כל אשר נעשה וקרא בקול, עמדו על מעמדכם והחישו נא מהרה רופא עיניים, הכל תמהו על דבריו והביטו עליו כחסר דעה שאינו ממנהר להציל עצמו, כי מה יועיל רופא עיניים בעת צרה כזאת כשעוד מעט קט מתמוטט עליהם כל הבניין... אך הלה המשיך בשלו 'לרופא עיניים אני צריך', לבסוף הגיע רופא עיניים ובדק את עיני הכפרי, 'פשפש ומצא' כי הלה בעל מום הוא, והתברר לכולם שהכל על מקומו עומד בשלום, אלא שזה האיש רואה הכל בעיקום וטעות. והנמשל, לאותם שראיתם והבטתם על מעשי העולם בעיקום הוא - כשאינם זוכרים כי ממילא הכל מונהג ממעל, (הם חושבים שהעולם 'עקום', ובאמת הם העקומים), אין להם אלא לפקוח את עיניהם באור האמונה, ואז יווכחו היטב כי 'ישר דבר ה', אין כאן בירה דולקת, והכל מתנהל בחסד וברחמים.

ד. וכך כתב בעל 'נפש החיים' זי"ע (דרשות מהר"ח שה"ש א ז) בפסוק (תהלים כג א-ב) 'ה' רועי לא אחסר בנאות דשא ירביצני, על מי מנוחות ינהלני', כי פעמים שהשה רוצה להמשיך בדרכו מאחר שנראה לו שבמקום פלוני יש 'מרעה שמן וטוב' ושם ימצא מרגוע לנפשו ושובע לרעבונו, והנה בא בעה"ב ומושיבו דייקא במקום הזה אשר הוא עומד (ירביצני מלשון 'הרביץ בהמתו' - הושיב אותה), והשה איננו מבין על מה ולמה יענהו בעה"ב... והאמת, כי רק במקום ההוא יש 'נאות דשא', ע"כ ירביץ את צאנו, שישארו במקום זה למלאות שובע וחסרון רעבונו. וכן להיפך, פעמים שהשה רוצה להישאר על עמדו במקום מסוים, ובא בעה"ב ומכה בו ודוחקו להמשיך בדרכו ואף אז לא יבין השה מדוע נגזר עליו להתייטר תחת שבטו של בעה"ב, ובאמת, מטרתו של בעה"ב להוליכו ולנהלו עד ל'מי מנוחות' שם ירווה צימאונו במים זכים וחיים... ולדידן, פעמים מעביר הבורא את האדם ממקומו למקום אחר והוא מצטער ע"ז באמרו הלא טוב לי שבת פינת ביתי, ולא ידע כי בחמלת ה' עליו נהיתה זאת כי שם טובתו באמת. לאידך, פעמים שהאדם חושב, אוי לי, כי 'נתקעתי' בכלל פלוני, בעסק פלוני, וכל נסיונותי למצוא מקום חדש עולים בתוהו, וכיו"ב לענין מקום עבודת הפרנסה, שמחמת סיבות שונות עושה 'השתדלויות' למצוא מקום חדש - 'בוס' חדש וכיו"ב, והכל מתנהל לו להיפך... אז ידע כי הקב"ה 'מרבצו ומושיבו' באותו המקום כי דייקא שם הוא מקום הצלחתו וכו' וברבות הימים ימצאנו.

באר הפרשה - פרשת קרח

רב במדבר 'בארץ לא זרועה' (שהרי באותה שעה עדיין לא נגזר עליהם לשבת במדבר ארבעים שנה), וכל 'חניה' עיכבה אותם מלהגיע למקום חפצם לארץ נושבת, ואעפ"כ עשו כדבר ה' וחנו ולא נסעו, ולא עוד אלא שבכל עת שחנו הוצרכו לפרוק כל משאם ולהעמיד את המשכן כמו שהם עומדים 'להשתקע' במקום זה לאורך ימים ושנים, וטרחו הרבה בתיקון וסידור כל ג' המחנות על תילם - בלא שמין ידיעה אימתי יצאו שוב לדרך, ומי יודע, אולי כל טורח זה לא יהיה אלא רק ללילה אחד... וכל סדר החיים במדבר היה בלא שום 'תכנית' (פלאן) וידיעה... ועל כך העיד הכתוב בשבחם של ישראל

ויש אשר יהיה הענן ימים מספר על המשכן וגו', ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו, או יומיים או חדש או ימים בהאריך הענן על המשכן לשכון עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו, וקצת צ"ב מדוע האריכה התורה לתאר את סדר החנייה, ולאידך לא מצינו שום רמז בפסוקים כמה זמן היה נמשך המסע ממקום למקום, ומה מעלה יש בו יחננו יותר מאשר בו יסעו.

ומבאר, שהנה בוודאי בני ישראל היו רוצים ליסע תיכף ומיד לארץ ישראל, מבלי להתעכב זמן

מין הבאר

ובזה עצמו יש תכלית נפלאה שנסתכל כלפי מעלה, נמתין ונייחל לישועת ה', הנה אמרו חז"ל גבי יעקב אבינו (פסחים נו.) 'ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה, אמר שמא חס ושלוש יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו, אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. נוראות רמז בזה הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (פרשת ויחי) יש לפרש כיון שראה שאין פסול, א"כ מאי טעמא לא רצה הקב"ה שיגלה הקץ, ואמר הטעם, כדי שיהיה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כלומר, שלא ידעו בני ישראל מתי יבוא קץ הגאולה, ויהיו מחזיקים בתורה ומצפים כל יום לאמר - היום הגיע הזמן. ואילו ידעו בתחילת הגלות אריכות הגלות כל כך, היו מתיאשים עד אותו הזמן, ולא היו יכולים לסבול ח"ו, והיינו כבוד מלכותו לעולם ועד, היינו, כיצד אכן יהיה כבוד ה' לעולמי עולמים - ע"י שבכל יום יאמרו היום אם בקולו נשמע תבוא הגאולה, ע"כ. כלומר שזהו כבוד מלכותו שבני ישראל משתוקקים ובכל יום מצפים - היום יבוא המשיח, היום תהיה הגאולה.

ומדרך העולם נלמד, כהיום שהמציאו את המכשירים המורים דרך (g.p.s. וכיו"ב) שפעמים האדם נוסע ובדרכו הוא נתקל בפקק (טרעפייק) והלה מורה לו להישאר באותו מקום ולא לעשות כמעשה חברו שסטה מדרכו ימין או שמאל לרחוב הנראה כפתוח וריקן, ולא עוד אלא פעמים שהוא מכניסו במכוון ל'פקק', אמנם בהגיעו למחוז חפצו הינו מגלה לבסוף שהקדים את רעהו שנכנס לרחוב הפתוח במחצית השעה, וביאור הדבר, כי אותו כלי רואה הכל מלמעלה ובוזה הוא רואה להדיא כי דרך זו הסתומה אינה סתומה אלא לזמן קצר אבל מיד בהמשך הדרך הכל יפתח, ואילו זה שאין ראייתו אלא מלמטה נדמה לו כי רק הנראה כפתוח הוא באמת פתוח ובוזה הנו טועה בדרכיו ל"ע... והנמשל פשוט... פעמים נראה לאדם שה'דרך' לישועתו חסומה וסתומה, והוא מהלך סחור סחור מבלי דעת מאין יבוא עזרו, ידע, שאדרבה, דייקא בזו הדרך הוא מתקרב בכל עוז לישועתו הקרובה במהרה בב"א.

ה. איש יהודי היה ושמנו רבי יחיאל פיק ז"ל, אשר חננו השי"ת בעשירות אדירה [ותרם מהונו להחזקת הרבה מוסדות התורה של חסידי גור ולישיבת פוניב'ז, והקים את 'בנייני פיק'], והיה מספר את 'סוד' עשרו, כי ביום חתונתנו הוצרך לנסוע ברכבת (באן) לעיר שבה נועדה להתקיים שמחת נישואיו, אלא שבטעות עלה לרכבת הנוסעת לצד השני, ורק כאשר ירד מהרכבת בתחנה האחרונה התברר לו טעותו, אלא שלא היה בחיקו מעות כדי נסיעה ברכבת לצד הנכון, וכך עמד בתחנת הרכבת מבלי לדעת מה לעשות ומירר בככי בחוסר אוניס... והנה עבר שם הרה"ק ה'שפתי צדיק' מפילץ זי"ע וניגש אליו ושאלו בחור'ל מדוע אתה בוכה, השיב, איני 'בחור' אלא הנני חתן ביום חופתו... וסיפר לו כל אשר קרהו, מיד נתן לו ה'שפתי צדיק' דמי הנסיעה, והוסיף לאמור לו, לך כבר לא יחסר כסף כל ימי חיך כי בכית על כך ביום חופתך... ועד"ז ייאמר לכל אותם ה'חתנים' שאינם 'מסודרים'... כי בעז"ה מאחר שדבר זה מעיק על לבם ביום החופה ממילא בוודאי יפעלו כל טוב להיות 'מסודרים' הרבה כל ימי חייהם...

ולאמר 'ושמרו בני ישראל את משמרת ה' ולא יסעו' - במה שמרו על משמרת ה', בכך שלא נסעו. אמור מעתה, כי בעינינו נראה שה'יסעו' הוא נסיון גדול יותר מה'ויחננו', והתורה מעידה שה'ויחננו' ברצון הבורא עדיפא טפי במעלת האמונה והבטחון.

ומסיים הרש"ר הירש, שכל זאת עשה הקב"ה להרגילים במידת הסבלנות וההכנעה וההתבטלות לרצונו ית' מתוך האמונה המהורה שאנו וגורלנו מופקדים ביד אבינו שבשמים, האלוקים הרועה אותנו עד היום הזה, ואין לנו אלא לילך אחריו כצאן אחר הרועה'.

ובכך כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (בספרו 'זכור למרים' פרק ב') וז"ל, 'יעץ הכתוב וזירו אותנו לכל אחד ואחד באיזה מדריגה שיהיה, שנחזק את עצמינו בעת ההיא (בעת 'חבלי משיח') במידת הבטחון ובזכותה ננצל בולנו ממידת הדין, וראיה לכך מציינו במעשה דלוט שמסר את נפשו להגן על אורחיו המלאכים באמרו (בראשית יט ה) 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קורתנו', והיינו, שהם בטחו בי שאוכל להצילם מידכם, ואם כן שומא עלי לעשות כל אשר בידי להצילם, והנה נחזה אנן, הרי ידענו שלוש לא היה אדם כשר כלל כדכתיב (בראשית יג יא) 'ויסע לוט מקדם' ואמרו חז"ל (רבה מא ז) 'הסיע עצמו מקדמונו של עולם', מכל מקום הבין בדעתו שהוא מחויב להגן ולהציל את הסומך עליו [ואף נכתב זאת בתורה לשבחון], ואם כן, ק"ו בן בנו של ק"ו, כאשר יבטח האדם בה' שהוא מקור הרחמים והחמלה, כאשר יבטח בו האדם בוודאי יעזרהו להנצל מכל רע'.

בזאת אני בוטח - מגן הוא לכל החוסים בו
 בתיב (תהלים כג ג), 'אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח', וביאר הרד"ק 'החזוה' מלובלין זי"ע, כי כוונת הכתוב היא, שמאחר שבזאת אני בוטח ויש בי מידת הבטחון שוב לא יירא ליבי אף אם תקום עלי מלחמה' (הובא בספר 'אזור אליהו' להגה"צ רבי אליהו הארשאווסקי אב"ד דאהרביטש פר' דברים), ומה נמלצו דברי ה'אבודרהם' (סדר התפלה למוצ"ש)

1. ונביא מקצת מלשונו העריבה של הרש"ר הירש, 'וזהו הלקח של המסע במדבר, שממנו למדנו לכל הדורות ללכת אחרי הנהגת ה' במסירות ובנאמנות, אף אם אולי נראה לנו שהדברים בלתי מובנים. לעתים הוא מורה לנו לעזוב את מה שהתחלנו לאהוב, ולעתים הוא דורש מאתנו לעמוד איתן במצב בלתי רצוי, ואף על פי כן אנחנו מקבלים ומקיימים בשמחה את כל מה שהוא מצווה עלינו, שכן תחת שבט הרועה של הנהגתו תמיד נהיה מאושרים, ונאמנותנו לה' ושמיעתנו בקולו הן המביאות לנו את האושר. תמיד נהיה מוכנים לשים את כל מבטחנו בה' וללכת אחריו ליעדים בלתי יעודים בדרכים נסתרות, לחכות ולייחל לו באורך רוח, או ללכת אחריו בעוז נפש - הכל לפי הכוונת הנהגתו. 2. ולדין ייאמר, כי בוודאי כל אותם המצפים לישועת ה', כל אחד בעניינו, שיותר היה נקל עליהם אילו היו יודעים אימתי תבוא הישועה, פלוני המצפה לזיווג היה 'מסכים' להמתין עוד זמן מה אם היה יודע בבירור שבזמן פלוני ימצא את זיווגו... כמו כן מי שאין לו בנים 'מוכן' לסבול עוד אם יזכה להבטחה גמורה שבעוד כך וכך זמן יושע... גם האיש הדחוק לפרנסתו היה רגוע יותר אם היה מתבשר ש'כעת חיה' יזרח מזלו (ועד אז כבר יסחוב את ה'עגלה')... וכולם זועקים פה אחד, כי ארכה לנו השעה ואין קץ לימי הרעה... אך הא גופא רצון השי"ת, שלא נדע מתי 'נזוז' ממקומו, אלא נקבל את כל העובר עלינו בסבלנות ובאהבה ובצפייה לישועת ה' מבלי לדעת את העתידות... 3. שמעתי מפי עדים נאמנים, ממה שסיפר להם אברך ת"ח וצדיק, שבשנת תשנ"א בטרם פרוץ מלחמת המפרץ (עיראק) היה דר בארה"ק, ואילו משפחתו הרחבה היו דרים בחו"ל, והם דחקו בו מאד שיעזוב את ארה"ק ויסע לגולה עד יעבור זעם, לכן בא האברך לפני רה"י שלו מרן הגרא"מ שך, ושאלו כדת מה מוטל עליו לעשות בנידון זה, רה"י לא נתן לו לצאת לגולה, אמנם לאחר שהפציר כי הבני המשפחה הוסיפו לדחוק בו הסכים לו רה"י והוא נסע. בגמר המלחמה חזר האברך, ונכס אל הרא"מ כשתכריך חידושי תורה בידו - ואמר, רבי, חידושים הללו כתבתי בישיבתי בגולה במשך תקופת המלחמה, אמר לו רה"י, אכן מעיקרא ידעתי בני ידעתי כי תשב שם על התורה ועל העובדה, וידעתי שתחזור משם עם 'חידושים' נשגבים, אבל גם זאת ידעתי כי הפסדת את ה'קרבת אלוקים' שהרגישו תושבי ארה"ק בכל תקופת החרדה והמלחמה... 4. מאמר זה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' בימות מלחמת העולם הראשונה, כשנדד הח"ח יחד עם בני הישיבה מחמת המציק, משהתקרבה חזית המלחמה לסמילוביץ נאלץ הח"ח להרחיק נדוד לתוך רוסיה וחנה בשומיאץ פלך

1. ונביא מקצת מלשונו העריבה של הרש"ר הירש, 'וזהו הלקח של המסע במדבר, שממנו למדנו לכל הדורות ללכת אחרי הנהגת ה' במסירות ובנאמנות, אף אם אולי נראה לנו שהדברים בלתי מובנים. לעתים הוא מורה לנו לעזוב את מה שהתחלנו לאהוב, ולעתים הוא דורש מאתנו לעמוד איתן במצב בלתי רצוי, ואף על פי כן אנחנו מקבלים ומקיימים בשמחה את כל מה שהוא מצווה עלינו, שכן תחת שבט הרועה של הנהגתו תמיד נהיה מאושרים, ונאמנותנו לה' ושמיעתנו בקולו הן המביאות לנו את האושר. תמיד נהיה מוכנים לשים את כל מבטחנו בה' וללכת אחריו ליעדים בלתי יעודים בדרכים נסתרות, לחכות ולייחל לו באורך רוח, או ללכת אחריו בעוז נפש - הכל לפי הכוונת הנהגתו. 2. ולדין ייאמר, כי בוודאי כל אותם המצפים לישועת ה', כל אחד בעניינו, שיותר היה נקל עליהם אילו היו יודעים אימתי תבוא הישועה, פלוני המצפה לזיווג היה 'מסכים' להמתין עוד זמן מה אם היה יודע בבירור שבזמן פלוני ימצא את זיווגו... כמו כן מי שאין לו בנים 'מוכן' לסבול עוד אם יזכה להבטחה גמורה שבעוד כך וכך זמן יושע... גם האיש הדחוק לפרנסתו היה רגוע יותר אם היה מתבשר ש'כעת חיה' יזרח מזלו (ועד אז כבר יסחוב את ה'עגלה')... וכולם זועקים פה אחד, כי ארכה לנו השעה ואין קץ לימי הרעה... אך הא גופא רצון השי"ת, שלא נדע מתי 'נזוז' ממקומו, אלא נקבל את כל העובר עלינו בסבלנות ובאהבה ובצפייה לישועת ה' מבלי לדעת את העתידות... 3. שמעתי מפי עדים נאמנים, ממה שסיפר להם אברך ת"ח וצדיק, שבשנת תשנ"א בטרם פרוץ מלחמת המפרץ (עיראק) היה דר בארה"ק, ואילו משפחתו הרחבה היו דרים בחו"ל, והם דחקו בו מאד שיעזוב את ארה"ק ויסע לגולה עד יעבור זעם, לכן בא האברך לפני רה"י שלו מרן הגרא"מ שך, ושאלו כדת מה מוטל עליו לעשות בנידון זה, רה"י לא נתן לו לצאת לגולה, אמנם לאחר שהפציר כי הבני המשפחה הוסיפו לדחוק בו הסכים לו רה"י והוא נסע. בגמר המלחמה חזר האברך, ונכס אל הרא"מ כשתכריך חידושי תורה בידו - ואמר, רבי, חידושים הללו כתבתי בישיבתי בגולה במשך תקופת המלחמה, אמר לו רה"י, אכן מעיקרא ידעתי בני ידעתי כי תשב שם על התורה ועל העובדה, וידעתי שתחזור משם עם 'חידושים' נשגבים, אבל גם זאת ידעתי כי הפסדת את ה'קרבת אלוקים' שהרגישו תושבי ארה"ק בכל תקופת החרדה והמלחמה... 4. מאמר זה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' בימות מלחמת העולם הראשונה, כשנדד הח"ח יחד עם בני הישיבה מחמת המציק, משהתקרבה חזית המלחמה לסמילוביץ נאלץ הח"ח להרחיק נדוד לתוך רוסיה וחנה בשומיאץ פלך

באר הפרשה - פרשת קרח

ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר - להגיד כוחה של תפילה
בפרשתן (פז לד), 'וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו
 לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ', הקשה
 הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע, א. תמיהה בלשון
 הכתוב, שהיה לו לומר 'נסו מקולם', ומהו 'לקולם'.
 ב. תמיהה על מעשיהם, מדוע 'ברחו' ועל מה ברחו, וכי
 אפשר לברוח מגזירת הבורא ית"ש, והרי 'מלוא כל הארץ
 כבודו', ואם עלה ברצונו שתבלע אותם הארץ אזי גם

אם יברחו למקום אחר - תפתח שם הארץ את פיה ושם
 תבלעם, וכבר נאמר (תהילים קלט ז) 'אנה מפניך אברח'.
 ומבאר ה'שר שלום' זי"ע, כי הנה ירושה היא לנו
 מאבותינו בח התפילה, וכמו שנאמר (בראשית
 כו ב) 'הקול קול יעקב', וזה כלל גדול על כל צרה
 וצרה שלא תבוא - לתפוס את 'הקול', ר"ל להרים
 קולנו ולצעוק אל אבינו שבשמים בתפילה ובתחנונים
 ועי"ז מסתלק הצער תיכף ומיד, וזהו ביאור הכתוב

מוהילוב. שם באו כמה וכמה קוזקים לחפש אחר עריקים וצעירים שהשתמטו מהגיוס להביאם לפני מפקדם, ובישיבה
 נמצאו רבים כאלו - צעירים בגיל הגיוס (רק כעבור זמן כשנודע למפקד חשיבותו של החפץ חיים עזבם לנפשם), כל חיפוש כזה
 היה מטיל אימה על כל בני הישיבה ועל רבם הח"ח. וכה הובא בספר החפץ חיים חיינו ופעלו (עמוד קיג) וז"ל. פעם
 כשבגלל החיפוש המוגברים דאג החפץ חיים מאד במשך כל היום, והיה שרוי אותו יום כולו בתענית. בערב הרגיש
 עצמו מרוענן ומעודד ושלח מיד אחרי חתנו ר' צבי, וסיפר לו, כי מצא עצה בתורה, כאשר דרשו אנשי סדום מלוט
 שיוציא אליהם את אורחיו כדי לענותם, הפציר לוט בשכניו הסדומיים לבל ירעו לאורחיו - 'כי על כן באו בצל
 קורת'. לאמר, מאחר שבאו בצל קורת הריני אחראי להגנתם. הגע איפוא בעצמך, טען החפץ חיים, אם לוט
 שבשבתו בסדום לא היתה צדקותו מרובה בכל זאת הכיר ביסוד זה שעליו להגן עליהם, מעתה, עאכ"כ אם נטיל
 עצמנו תחת חסותו של ריבון העולמים, ודאי שלא יעזבנו. ואמנם, כך הוה. במשך כל הזמן לא גויס שום תלמיד
 של הישיבה לצבא...

ולשבר את האוזן בדרך משל, ליהודי זקן ושבע ימים שנשען על אברך צעיר לימים, לפתע ראה האברך כי השעה
 מאוחרת, ועליו למהר למקום פלוני. מה עשה, שמט ידו מתחת ידי הזקן והלך לו לדרכו ללא אומר ודברים... אין
 צריך לומר שהזקן נפל ונחבט בראשו ה"י, והנה כל בר דעת יוכיח את האברך וכי מן היושר להתנהג כן... אין לאדם
 הגון כמותך לתת למי שנסמך עליך ליפול עדי ארץ. כיו"ב כאשר בשר ודם סומך ובוטח בה', ברור הדבר שלא
 יעזבנו בידו. ורימזו כן במאי דכתיב (דברים לב ד) 'א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא', היינו שהסומך על הקב"ה
 זוכה לכל טוב, שהרי 'ישר הוא', ואינו מדרך הישר להסתלק מן המקום כאשר אחרים נשענים עליו.

י. בשנת תשכ"ז בזמן מלחמת ששת הימים היה מצב מתוח בקרב כל בני ישראל בכל העולם כולו, ובכל מקומות
 מושבותיהם נערכו עצרות תפילה, גם בביהכ"ס הנודע 'שומרי שבת' בעי"ת בארא פארק נערכו משמרות תהלים,
 היה שם יהודי בא בימים שראה איזה אחד מהצעירים יוצא באמצע התהלים... עקב אחריו, לראות מה כל כך נחוץ
 (וויכטיג) לו דייקא באמצע תהלים. ומצא שהוא מוציא מכיסו איזה 'כלי' קטן... שאלו הזקן, מה זה בידך... ויאמר זה
 הרדיו... שאפשר לשמוע מה נעשה, ומאחר שיש לי קרובים בארץ ישראל והנני מאד מתוח יצאתי מעט חוצה
 לשמוע את ה'נייעס'. אמר לו, נאר וואס דו ביסט (שוטה שכמותך), בכלי זה שומעים את הנייעס, אבל כאן (בתוכי ביהמ"ד)
 מאכט מען די נייעס... (עושים את החדשות, כלומר קובעים מה יהיו החדשות טובות או ח"ו...)

מדוע תעזוב את זה לטובת זה.
 סיפר הגאון רבי זאב איידלמאן, כי בזמני המלחמה בארה"ק בשנת תש"ח שררו פחד ואימה ברחובות עיה"ק
 ירושלים, באחד הימים כשנרגעו הרוחות במקצת (ע"י מתווכים שהרגיעו מעט בין הצדדים) יצא הגרי"ז גאב"ד בריסק וצ"ל
 מביתו כדי לטייל מעט ולשאוף אויר צח (הוצרך לטייל בכל יום בפקודת הרופא).

בהולכו ברחוב פגש באחיו של רבי זאב ושאל אותו על המצב, השיב הלה, כי יום האתמול היה יום קשה ביותר,
 זריקת הפאגאזים (ההפגזות) היו חזקות מתמיד, ענה לו הגרי"ז, אכן אתמול באמת היה מצב נורא אבל דייקא מחמת
 כן ידעו והבינו הכל שצריך להפיל תפילה ולהעתיר על רחמים מרובים לא-ל נורא ואיום. אבל היום כאשר נרגע
 המצב הרי הכל מסיחים דעתם, ועוברים לעניני היום יום, והאמת היא שדייקא בגלל זה זקוקים היום לרחמים מרובים.
 והוסיף ואמר, אנשים רגילים שכאשר יש מעט הרווחה לאחר צרות קשות, ששים ושמים, ואולם א"א לשמוח
 עד שהישועה היא שלימה. וראיה לכך, ממרדכי היהודי, שאף שכבר ראה מעט הרווחה בזה שאסתר נלקחה להיות
 מלכה במלכות אחשורוש והוא גם היה זה שגלה כי שומרי המלך רצו לשלוח יד במלך אחשורוש וכבר הרכיב המן

בענייננו, שכאשר ראו בני ישראל את העונש הנורא שהניע לקרח ועדתו מיד נסו לקולם^א, שמאחר שפחדו שמא תבלענו הארץ על בן זעקו והתחננו אל ה' (הובא במאמר קדישין).

והזמן גרמא להתחזק^ב ולהחזיק ב'עמוד התפילה'^ג, אשר היא מצוות עשה מדאורייתא הנהגת בזמן הזה, וכמו שנודעו דברי רבינו הרמב"ן (בהשגותיו על ספר המצוות להרמב"ם, מ"ע ה) לבאר מה שנאמר (דברים יא יג)

בציווי המלך את מרדכי על הסוס עכ"ז לא היה שש ושמה, ולא שקט על מקומו, אלא כפי שכתוב במגילת אסתר (י יב) וישב מרדכי אל שער המלך, ופירש"י לשקו ולתעניתו, וזאת לאחר שכבר התחילה להתנוצץ הישועה, כי כל עוד שלא היתה הישועה בשלימות צריכים לעורר רחמים מרובים כמו לפני כן.

ואמנם, הגרי"ז ישב כל זמן ההפוגה ואמר תהלים ועורר את מקורביו שעתה הוא הזמן לומר תהלים ולעורר רחמים, באומרו, שלעתיד לבוא כשיראו מה היו יכולים לפעול באמירת תהלים ימרוט כל אחד את שערות ראשו למה לא אמר יותר תהלים.

יא. ואמנם כן, התפילה היא 'המקלט' של יהודי, לשם הוא 'בורח' בעת צרה, והיא לו למחסה להגן עלינו מפני הרעה. את זו דרש הש"ך (עה"ת) מגורי האר"י בלשון הכתוב שנאמר בפרשת ואתחנן (ד מא-מג) לעניין ערי מקלט, אז יבדיל משה שלש ערים וגו', ונס אל אחת מן הערים האל וחי, כי 'שלש ערים' הם 'כנגד שלוש תפילות שהן מקלט לישראל שבם שבים לא-ל בעת צרתם', והוסיף לרמז בלשון הכתוב 'האל וחי' שהם אותיות האלו ח"י הם מנין ברכות של תפילה חוץ מברכת המינים'. ועל דרך זה כתב עוד על הפסוק בעניין ערי מקלט שבפרשת שופטים, שם כתיב (יט ב) 'שלוש ערים תבדיל לך', ומבאר הטעם שנאמר שלוש מלא עם ו', כי שלוש פעמים ו' עולה כמניין י"ח - רמז לשמונה עשרה ברכות של תפילה שהם מקלט לישראל, ובתפילה נבדלים מהם האויבים והשונאים.

יב. ומלבד הכוונה כפשוטו להתחזק באיכות ובכמות, ר"ל להתפלל בכוונה ובשפיכת לב וכן להוסיף ריבוי תפילות ותהילים לעורר רחמי שמים, אך עוד זאת עלינו להתחזק באמונה בכוחה הגדול של תפילה לבטל כל גזירות קשות ורעות.

וכמו שאמרו על הא דאיתא בגמרא (ברכות לב:) 'ארבעה דברים צריכים חיזוק, ואלו הם, תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ'. ולכאורה קשה, וכי התפילה צריכים לחיזוק, הלא מי שנצרך לחיזוק אינו אלא אנחנו קרוצי חומר... אם כן, היה לו לומר בארבעה דברים עלינו להתחזק. אלא, הכוונה היא, שאכן עלינו לחזק בקרבנו את ערך התפילה, כלומר, להגדיל ולהחשיב בעינינו את התפילה כפי רום ערכה באמת - להבין ולהשכיל כוחה הגדול של כל דיבור ודיבור של התפילה שהוא עולה למעלה למעלה עד כסא הכבוד לפעול כל מיני טובה וברכה, וכאשר יתחזק בזה ממילא כבר 'ירוץ' לתפילה מעצמו...

כ"ק אאדמו"ר זי"ע ביאר מה שאמרו (ברכות ו:) שתפילה היא 'דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהם'. ולכאורה יפלא, מדוע אמרו 'בני אדם' מזלזלין בהם, שמשמע שכל הבריות מזלזלין בתפילה, הרי חזינן היאך כל עם בני ישראל 'יראים ושלמים' מקפידים להתפלל ג' פעמים ביום במנין ברוב עם, בהכנה דרבה ובכבוד ראש, אך זלזול, מאן דכר שמיה. וביאר, במשל לאחד שהיה לו בידיו אבן חן יקרה שערכה עלה לאלפי אלפים דינרי זהב, הלך בעל האבן למומחה גדול שיעריך לו את שווי האבן, והלה ענהו - שוויה כעשר אלפי דינרי זהב, הביט בו בעל האבן בטענה, אמר לו ה'מעריך' וכי 'עשרת אלפים דינרי זהב' כלום הם בעיניך, השיב לו, מה אתה סח, אף אם נקבת בסכום גבוה מאד, מ"מ ב'הערכתך' זאת זלזלת כהוגן ביקרת האבן כי שוויה הוא לאין ערוך, פי אלפי אלפים מהערכתך. וזה גם כוונת הדברים בני אדם מזלזלין בהם, היינו, שכמה שהם מעריכים את התפילה עדיין אינם משיגים בדעתם אפס קצהו של חשיבות התפילה, שבכוחה להוציאם מכל מיצר ומכל צרה וצוקה, וכל תהלוכות חייהם נקבע כפי תפילתם.

וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון לז), שבכוח תפילתו של כל יהודי ויהודי, לפעול כל משאלות לבו לטובה ולברכה תיכף ומיד. אך מה שאנו רואים לפעמים שלא פעלה התפילה, הוא מפני שחסר לו אמונה בכוחה של תפילה, ואדם המאמין שבכוח תפילתו לקרוע רקיעים ולפעול עבורו כל מאי דבעי, הרי הוא פועל ללא כל שהות כל משאלותיו.

ראיה חזקה הביא הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל מהא דאיתא בגמ' (ר"ה יח.) 'תניא היה רבי מאיר אומר, שניים שעלו למיטה וחוליים שווה, זה ירד ונתרפא וזה לא נתרפא, שניים שהיו עולים לגרדום ודינם שווה, זה ניצל וזה

איתא בחז"ל (תנחומא בשלח ט) לפרש בלשון הכתוב (ישעיה מא יד) 'אל תיראי תולעת יעקב' - 'למה נמשלו ישראל לתולעת, מה תולעת הזה אינו מכה את הארזים אלא בפיה, והיא רכה ומכה את הקשה. כך ישראל אין כוחם אלא בתפילה^{טו} וכו' וכן הוא אומר (בראשית מח כב) ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי, וכי בחרבו ובקשתו לקח, והלא

ולעבדו בכל לבבכם, וו"ל, שנלמוד תורתו ושנתפלל אליו בעת הצרות^{טז}, ותהיינה עינינו ולבנו אליו בעיני עבדים אל יד אדוניהם, וזה כענין שכתוב (לעיל י ט) 'וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלוקיכם' והיא מצוה על כל צרה שלא תבא על הציבור לצעוק לפניו בתפלה ובתרועה, עכ"ל.

לא ניצל... מפני מה זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה, זה התפלל תפילה שלימה נענה, וזה לא התפלל תפילה שלימה - לא נענה, ופירש"י 'תפילה שלימה' - נתכוון. ולכאורה תגדל התמיהה, וכי איזה 'מחשבות זרות' שייכים אצל אדם שהחבל כרוך על צווארו או חולה השוכב על ערש דווי... והרי כל מעייניהם נתונים אך ורק בהצלת חייהם, וכיצד נאמר עליהם - זה שלא נתכוון בתפילתו... אלא צריך לומר, ש'נתכוון' הכוונה שהתפלל מתוך הכרה ואמונה בכוח התפילה, וידע שע"י תפילה זו ינצל ממוות לחיים... והמתפלל כך אכן יינצל לחיים טובים ארוכים ולשלום. יג. ורמזו זאת בשם חדר ה'ממ"ד' (הוא שם החדר, הבנוי ברוב הבתים בארץ הקודש ולשם נמלטים בעת סכנת הטילים) והוא ראשי תיבות מען מוז דאווענען (חייבים להתפלל)...

יד. דברים נפלאים מצינו בזה בדברי הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצ"ל, שהנהגה דנו ה'אחרונים' האם יש 'חיוב' תפילה לגויים או לאו או לכה"פ 'מצווה' יש להם בדבר, ויש שפטרו אותם, וראייתם מכך שלא נמנית ה'תפילה' בשבע מצוות בני נח, אכן הגר"מ הכריע בנידון זה דבסתמא אין להם חיוב תפילה אך בעת צרה מחויבים הם להתפלל, ואלו הם דבריו (בשורת אגרות משה אר"ח ח"ב סי' כ"ה) וז"ל: 'אבל נראה לע"ד שהוא רק לקבוע חיוב להתפלל אף כשאין לו צורך מיוחד לבקש איזה דבר, אבל כשמתפלל רק כשיש לו צורך כגון שיש לו חולה או שאין לו פרנסה הוא כחיוב ממש, ולא קשה ממה שלא החשיב זה למצוה מיוחדת בחיוב בני נח, משום דזהו עיקר האמונה בהשי"ת שרק הוא הנותן פרנסה והרופא חולים וכשאינו בוטח על השי"ת ואינו מתפלל אליו הרי הוא כאינו מאמין בו ומאמין בדברים אחרים, והרי גם הגוי מחויב להאמין בהשי"ת (עיי"ש עוד), וא"כ בהכרח שמחויב להאמין בהשי"ת וגם שנתן התורה, וממילא הרי רק ממנו צריך לבקש פרנסה ורפואה וכל דבר. עכ"ל. ולפי דרכנו נאמר, שגם בני ישראל צריכים לדעת פסק כזה...

מִן הַבְּאֵר

אגב אורחא, במה שהבאנו מדברי הרמב"ן שבעת צרה נעשית התפילה מצוה מן התורה לשיטת הרמב"ן (בהשגותיו על ספר המצוות להרמב"ם, מ"ע ה), ביאור נורא הוד ביאר בה הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שפע חיים' מכתבי תורה, מכתב ק"פ) מדוע אכן בעת הצרה אזי לכו"ע התפילה מן התורה, כי בעת הצרה רגילות היא לעשות 'פעולות' להצלה, כל איש בצרתו יפעל ככל אשר תשיג ידו לצאת מן הסבך והמצור, ידבר עם העסקנים, ובעצמו ירוץ ימין ושמאל לראות מה ניתן לעשות, וכן את כל מכריו יפעיל לבקש מהם עזר וסיוע, ודייקא בזמן כזה נחוץ מאד מאד להשריש בלבו, שאי אפשר לאדם לסדר לעצמו מאומה, אלא הכל תלוי בידי הבורא יתב"ש, הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים, וכל הפעולות אינם אלא בגדר השתדלות ותו לא - לא תבוא לו ה'הצלה' מפעולות הללו, וכן לא תמנע ההצלה במניעת הפעולות.

טו. וכך איתא ב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק לב) למה נקרא שמו ישמעאל, שעתידי הקב"ה לשמוע בקול נאקת העם ממה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו ישמעאל שנאמר (תהילים נה ט) 'ישמע א-ל ויענם'.

הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (עץ הדעת טוב תהילים קכד) מבאר באריכות נפלאה את כל מזמור 'שיר המעלות לדוד לולי ה' שהיה לנו' שנאמר ברוח הקודש כלפי גלות ישמעאל, ונביא מקצת מתוכן דבריו שבתחילה אמר דוד 'לולי ה' שהיה לנו' כלפי ד' גלויות, בכל מדי יון ואדום, 'אבל עוד יש גלות חמישי אחרון לכולם וקשה מכולם, והוא גלות ישמעאל הנקרא פרא אדם (בראשית טז יב) ואז יאמרו ישראל באופן אחר לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם וכו'

תפילתם של קורח ועדתו החפצים לשמש ככהן גדול. והמתבונן ישתומם, הנה בא לו קרח ומערער את אמנות ישראל במשה רבם, גם זורע חורבן רב בעם בני ישראל, מחרחר ריב עם משה ואהרן קדושי ה', ואחר הדברים האלה, עדיין חושש משה רבינו שהקב"ה יקבל את תפילתו ויתן לו את הכהונה הגדולה, בשעה שכתר כהונה ניתן לאהרן הכהן עפ"י דין ובציווי ממעל. אלא, מכאן תראה בוחה של תפילה עד היכן היא מגעת, שאינה תלויה במצבו של האדם, כי אף אם הרבה לחטוא ולפשוע עדיין יש כוח רב למוצא פיו, לפעול בעבודה שבלב זו תפילה, עד שהוצרך משה רבינו לעמוד ולבקש מהבורא אל תפן אל מנחתם - אל תט אזניך לשמוע לתפילתם של רשעים (ראה אור יחזקאל ח"ה עמ' רפ) טו.

כבר נאמר (תהילים מד ז) לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני, אלא חרבי זו תפילה וקשתי זו בקשה.

ביוצא בדבר מצינו עוד במדרש (שוה"ט תהילים קמט ז) על הפסוק רוממות א-ל בגרונם וחרב פיפיות בידם, בזה"ל, לכך נאמר רוממות א-ל בגרונם, אמר הקב"ה אתם מרוממין אותי ואני עושה מלחמה בעדכם כדי להצילכם מן הגלויות וזמן השעבוד, וכן אמר הכתוב פיהם של ישראל הוא הרבם שנאמר וחרב פיפיות בידם, עכ"ל.

עוד בפרשתן (טו טו), 'אל תפן אל מנחתם', ובראשונים ביארו (עי' רמב"ן) ש'מנחתם' הכוונה 'תפילתם', כלומר, שמושה ביקש מלפני הקב"ה שלא יקבל את

וכמו שאמרו רז"ל כי לכן נקרא ישמעאל על שעתידין ישראל לצעוק צעקות גדולות בימי גלותו ואז ישמע א-ל ויענם וכו', 'אזי חיים בלעונו' - כלומר אזי בזמן זה הגלות החמישי הוא משונה מכל מה שעבר עלינו, כי אז חיים היו רוצים לבלוע אותנו וכו', כי 'בחרות אפם בנו' - רצונם למחות שם ישראל מתחת השמים וכו', ואם כן אנחנו לא נדע מה נעשה, ואין לנו תקוה אחרת זולתי שנבטח בשמו הגדול ית' שיושיענו מידם, וזהו שאמר 'עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ' - כלומר סיבת בטחוננו בו ית' הוא, לפי שהוא אשר עשה את השמים ואת הארץ, ונדע כי לא בראם אלא בשביל ישראל שיקיימו את התורה וכו' ואם כן מוכרח הוא שיעזרנו מידם ויגאלנו גאולה שלימה העתידה במהרה בימינו, כדי שיהיה קיום לשמים ולארץ, כי אין להם קיום זולתי על ידי ישראל. עכ"ל.

טז. אגב אורחא, הנה כתיב בפרשתן (יז יא) 'ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה', ופירש רש"י, 'רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע, שהקטורת עוצר המגפה', וכבר ידוע מה דאיתא בזוהר הק' שלא זו בלבד שה'קטורת' עוצרת את המגיפה, אלא גם 'אמירת' פרשת הקטורת מבטלת גזירות רעות ומנעת מגיפה, וכך איתא בזוה"ק (וירא, מדרש הנעלם ק): אמר רבי פנחס, פעם אחת הייתי מהלך בדרך, פגש בי אליהו הנביא זכור לטוב, ואמר לו, שבשעת מגיפה רח"ל, יוצא הכרוז מפי א-ל עליון לכל צבא השמים, שאם יתקבצו עם ה' בבתי כנסיות ובתי מדרשות ויאמרו בכוונת הלב את פרשת הקטורת תבטל המגיפה מהם, וכן מפורש בזוה"ק (ח"ב ריה): שכל מי שקורא את פרשת מעשה הקטורת בכוונה, ינצל מכל דברים רעים שבעולם, ומכל פגעים והרהורים רעים, 'ולא יתזק כל ההוא יומא, דלא יכיל סטרא אחרא לשלטא עליה' (ולא יוזק כל אותו היום, שאין הסט"א יכול לשלוט עליו).

עפ"י ביאר כ"ק האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א מה שכתב ה'אבן עזרא' על לשון הכתוב קח את המחתה ושים קטורת - ולא כתיב הקטורת - והמשכיל יבין, ע"כ. ומבאר את דבריו, כי הוקשה לו ל'אבן עזרא' מדוע לגבי המחתה נאמר 'המחתה' בתוספת ה"א הידיעה, ואילו לגבי הקטורת כתיב 'קטורת' בלא ה"א, ועל כך כתב 'המשכיל יבין', ונרמז בדבריו, כי אכן הקטורת לא כתיב - שאין הכוונה דייקא לקטורת הידועה שהיתה בבית המקדש שרק היא עוצרת את המגיפה, אלא גם 'קטורת' שאינה ידועה, כלומר, אמירת פרשת הקטורת אף היא בכוחה לבטל כל הגזרות. ובוזה יתבאר מה שכתב ב'תרגום יהונתן' על הפסוק (יג) 'ויעמוד בין המתים ובין החיים' - 'יָקָם לִיָּה אֶהְרֵן בְּצִלוֹ', כלומר שאהרן נעמד 'בתפילה' בין המתים ובים החיים, ולכאורה קשה מה עניין 'תפילה' לכאן, הלא אין לו אלא להביא קטורת ולהניחה על גבי מחתה ולעמוד, והקטורת כבר תפעל פעולתה לטוב... אלא, כי משה רבינו אמר לאהרן שיקח קטורת, ומלבד זאת גם יאמר פרשת הקטורת, בכדי שעצם האמירה תפעל פעולתה ולחדש כח זה לדורות עולם בזמן שאין ביהמ"ק קיים, על כן אכן נעמד אהרן ב'צלו'...

ומעתה יומתק לנו בכפתור ופרח מה שהביא רש"י עוד על פסוק זה 'אחז את המלאך והעמידו על כרחו, אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי וכו', ולכאורה תמוה מאוד מה ראה המלאך להתווכח, הרי הוא עצמו גילה

באמת, השי"ת ידו פשוטה לקבל שבים, ולא היה להם לדאוג בשביל זה, כי אדרבה מה שמרגיש בלבו בושח וכלימה על רוע מעלליו זהו בעצמו עיקר התשובה, וארו"ל (ברכות ז.) 'שובה מרדות אחת בלבו של אדם', והוא גופא הכנה לעבודת הקודש.

וזהו שאמרה תורה (וי ג) שיקח 'את מחתות החטאים האלה בנפשותם', שטעו טעות מרה, ורצו למסור נפשם שלא לחיות יותר בזה העולם, מתוך טעותם כי בלתי תקוותם. ועשו אותם ריקועי פחים ציפוי למזבח זכרון לבני ישראל - שיזכרו זאת לדורות עולם", ולא ימנע איש מלהתקרב לעבודתו יתב"ש אף אם הוא מלא בושח וכלימה על חטאיו, כי אדרבה, משם יתקרב לעבודתו יתב"ש".

מקום נתבצר - לעולם לא אבדה תקוות בר ישראל מלשוב בתשובה

בפרשתן (טו ה), 'בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו'. וצ"ב, מדוע ציווה עליהם להמתין עד ה'בוקר' ולא נתן להם להקריב מיד את הקטורת. ומבאר הגה"ק ה'ערוגות הבושם' זי"ע (ד"ה ולא יהיה נקרה) שכל אלו ראשי הסנהדראות היו צדיקים, וידע משה שבעלותם על יצועם יעשה כל אחד מהם 'חשבון נפש' כדרך אנשים הכשרים, ואז יבינו גודל וחומר המכשול שנכשלו בו, וישבו בתשובה שלימה לפני הבורא. ובאמת, כך הווה, הם ערכו 'חשבון הנפש' אלא שמחמת כן נתמלאו בושח וחרפה, והחלו לחשוב באיזה פנים נשוב אל ה', וגמרו אומר שכבר אבדה תקוותם, והעדיפו למות מאשר לחיות. אבל

סוד הקטורת שהיא עוצרת אותו מלעשות שליחותו [וכמו שכתב רש"י מקודם], אלא שהמלאך גילה לו שעשיית הקטורת בפועל היא יש בכוחה להציל ממוות לחיים, והנה בא משה והוסיף שגם אמירת הקטורת גדול כוחה כמו עשיית הקטורת, ועל זה התווכח המלאך ולא הסכים, עד שהכריחו אהרן לשוב אל משה והודה לו לבסוף. יז. ונכלל ב'זכרון לבני ישראל' - למען נדע לדורות עולם, כי אכן עלינו להיות מ'מארי דחושבנא', אך חלילה שזה יביאנו לידי עצבות ויאוש רח"ל, פוק חזי מה נעשה מאותו חשבון הנפש, שהביאם לשאול תחתית, אלא צריך ש'חשבון' זה יביאנו לידי עלייה.

מסופר כי ידיד נעוריו של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע מקארלין נפגש עמו אחר שנים רבות שלא נטראו, ושאלו כיצד התעליתם כל כך במדרגות עבודת השי"ת ואילו אני נשארתי... השיב לו ה'בית אהרן', החילוק ביננו הוא פשוט, בעוד שאתה כשהיית עורך 'חשבון הנפש' אזי היית מעמיד לנגד עיניך את ה'ירידות' והנפילות שהיו לך, אני הייתי מתבונן ב'עליות' - באותם הדברים בהם זכיתי היום לעשות רצון קוני ויוצרי, ועל כן היה נקל בעיני להמשיך גם למחר להתעלות, ואילו אתה נשארת לבוסס בבוץ ובעבר... ולא כך דרכה של העבודה.

נפלאות שמענו מבעל המעשה, אשר בימי בחרותו החליט בשנה אחת קודם תקופת השובבי"ם להתעלות ביותר בתורה ועבודת ה', ואף ערך 'מהלכים' (תוכניות שלימות) כיצד יוכל לעלות בהר ה', והנה בתחילה הכל עבר 'חלק' בסייעתא דשמיא, למד בהתמדה גדולה, אך בשבוע השלישי היה לו איזה 'משבר' ורפיון הרוח... בצר לו ישב וכתב מכתב אל רבו הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע בו פירט את כל השאיפות שהיו לו בתחילה, וכיצד הצליח בהתחלה, והנה עתה 'נשבר', ונכנס אל הקודש פנימה והגיש את המכתב. ה'נתיבות שלום' קרא את מכתבו ולא השיב מאומה, אלא החל לקפל נייר שהיה על השולחן, ובינתיים עמד שם הבחור בחיל ורעדה מבלי לדעת מה רצונו של הרבי, וכך עברו כמה רגעים, כשהנת"ש ממשיך להתעסק עם הנייר וקורע אותו לשניים מבלי לומר מילה, עד שגמר לקרוע והגיש לו חצי מהנייר ופטרן לשלום... יצא הבחור מן החדר כשהוא מבולבל, אין לו שמץ השגה מה טיבו של הנייר, מדוע נתנו לו הרבי, ומה רצה לומר לו בזה... עד שהביט בנייר וראה שאין זה אלא אותו מכתב שהוא עצמו נתן לרבו מקודם, אמנם, הרבי חתך את חצי המכתב שם גולל את השאיפות והתוכניות ואת ההצלחה שהיתה לו בתחילה, ורק את החלק הזה החזיר לו... והבין היטב את התשובה הברורה, כמי שאומר לו, הבט בהצלחותיך ולא בכשלונותיך, ועי"ז תוכל לעלות מעלה מעלה.

יח. מתאמרא בשם הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע, דלכן אומרים 'למנצח לבני קרח מזמור' לפני תקיעת שופר בראש השנה, שכשאנו עומדים בעת התעוררות התשובה קודם התקיעות פעמים שמתוך 'חשבון נפש' בא האדם לידי יאוש כי אבדה תקוותו ומחליט שלא תועיל לו התשובה, לכן מזכירים לו את 'בני קרח' שכבר נבלעו באדמה וברגע האחרון הרהרו בתשובה, וזכו ש'מקום נתבצר להם בגיהנום' (סנהדרין קי.), ומהם ילמד כל איש ישראל, שאף אם הוא כבר בתוך האדמה עדיין בידו לשוב אל קונו ולהתרצות לפניו.

ולא יהיה כקרח וכעדתו - הרחק מן המחלוקת וביותר בראשיתה מפורש אמרה תורה (י"ה) 'ולא יהיה כקרח וכעדתו י', אל דתן ואבירם', אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת², דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר 'ולא יהיה כקרח וכעדתו'. ופירש"י אין ואיתא בגמרא (סנהדרין קי.) 'ויקם משה וילך

בספר 'מרגליות הים' (סנהדרין קט: אות ד) הביא שהרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע ביאר בשם אביו הרה"ק מהר"י זי"ע מדוע ביקש משה רבינו שירדו חיים שאולה, וכי חלילה רצה לנקום בהם שייתסרו ביסורים (כי החי מרגיש בייסורים), אלא, שמשה רבינו חס על כל נפש מישראל, לבלתי ידח ממנו ידח, וכל עוד שנשמתו באפו בידו לשוב בתשובה שלימה, על כן ביקש שישארו בחיים ויהא בידם לשוב.

ובזה ביאר הרה"ק מטשעכנאו זי"ע (שש"ק ח"א ו בשמו) היאך אמר משה רבינו (טז כט) 'אם כמות כל האדם ימותון אלה (הרי זה סימן ש)לא ה' שלחני', והלא יתכן שיחזרו בתשובה וממילא לא תפתח הארץ פיה, וכי נאמר אז ש'לא ה' שלחני'. אלא ביאורו, דלכן דייק 'אם כמות כל אדם ימותון אלה', שהרי 'בעל תשובה' נעשה כתינוק שנולד, וכאיש אחר הוא, א"כ אם ישובו בתשובה אין זה נחשב ש'אלה' האנשים ניצלו, כי אנשים ובריות חדשים הם. וכך הוי מעשה אצל הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע כפי שסיפר הרה"ק ר' יענקל'ע מפשעווארסק זי"ע, בעיר צאנז התגוררה אלמנה צעירה ולה י"ד ילדים רכים בשנים, ויהי היום, חלתה האשה והגיעה עד שערי מוות רח"ל, וכבר קראו לאנשי הח"ק להיות מוכנים ומזומנים... באותו זמן הריצו שליח להזכירה לפני ה'דברי חיים', ונחרד מאוד [וכמו שהעיד על עצמו, שאינו מתיירא ממלאכים ושרפים אלא מדמעות אלמנה ויתומים], ונכנס בסערה לביהמ"ד, וזעק בקול, רבש"ע, אבינו מלכנו, אין בידינו לסבול את הדבר הזה, והיות ש'צדיק גזור והקב"ה מקיים' על כן בגזירת עירין קדישין הנני גזור שתשלח רפואה שלימה לפלונית בת פלונית, אין צריך לומר שדבריו עשו פרי והאשה חזרה לאיתנה. אחר הדברים האלה ניגש אליו בנו חביבו הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע שהרהיב בנפשו עוז ושאל את אביו כדת וכדין, ילמדנו רבינו, אך לפני כמה ימים שמעתי שרבינו ממרר בבכי שהוא מתבייש להיכנס לביהמ"ד, ונפשו עגומה מרוב חטאים ופשעים רח"ל, כיצד אמר כעת על עצמו שהינך צדיק - 'צדיק גזור', ענה לו הדברי חיים בפליאה, וכי מה סתירה יש בדבר, והלא כך הוא דרכו של יהודי, אמש היה בתחתית המדרגה והיום הוא צדיק גזור...

והנה הגם כי ללא כל ספק שאין לנו השגה מהו 'שפל המצב' של ה'דברי חיים', ומי יתן והינו לכה"פ באותה מדרגה... אך דבריו הקדושים אינם בבחי' 'מגילת סתרים' רק בא ללמד על הכלל כולו יצא שאין שייכות בין היום לעבר כלל, ואף אם אתמול עומד איש בפתחה של גיהנם מ"מ ביכולתו להתעלות בבת אחת עד לרום המדרגות. וכבר אמר הגה"ק רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א, הקב"ה נתן לנו מתנה נפלאה ששמה 'עתיד' כדי לתקן בה את ה'עבר', ואך שטות גדולה היא לבא מתוך יאוש ולהפך את היוצרות, לקחת את ה'עבר' כדי לקלקל ולהשחית את ה'עתיד'...

יט. כך אומרים בשם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, שזה ברור שהפסוק 'ולא יהיה כקרח וכעדתו' לא בא לומר למי שאינו צודק בטענתו שאסור לו לחרחר ריב (דזה פשיטא), אלא אדרבה, אף כשהינך צודק הרחק מן המחלוקת... הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע ביאר מנהג ישראל תורה שהיה החתן דורש בשמחת הנישואין ומפסיקים אותו באמצע בשירה ובזמרה ואין מניחים לו לסיים דבריו, כי רצו ללמד את החתן העומד בתחילת דרכו בבניין ביתו בטרם צאתו 'לעולם המעשה' כי 'א איד מעג נישט אויספירן' (אסור ליהודי שתהא מילתו האחרונה והקובעת...), ואין לו לעמוד על שלו מתוך עקשנות ולהתנצח להוכיח צדקתו בפלפולים וקושיות ותירוצים, אלא יחדל מדבריו ודיו בכך.

כ. הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (בפרשתו ד"ה וישלח משה) מבאר שהכתוב בא להזהיר אותנו, שלא נאמר הנה פלוני 'מוחזק' הוא כבעל מחלוקת, גם מתמול גם משלשום מורגל הוא לעורר מדנים... אין כל טעם לקרוא לו ולפשר בין הניצים... לא כן הוא, אלא תמיד צריך לקרוא לשני הצדדים לקראת שלום, וכמשה רבינו שקרא לדתן ולאבירם לשלום אף שכבר הוחזקו במריבה, שכבר במצרים היו השנים 'נצים' והכה הרשע את חברו, אף על משה ועל אהרן עוררו מדנים, כמו"ש (שמות ה כ) 'ויפגעו את משה ואת אהרן נציבים לקראתם בצאתם מאת פרעה', וברש"י כל 'נציבים' הם דתן ואבירם, וז"ל החת"ס 'אין מחזיקין במחלוקת' ר"ל דאין הולכין בתר חזקה במחלוקת, אעפ"י שכבר ניסה לעשות שלום זה ג' פעמים ולא עלתה בידו, עכ"ז בל יעשה עצמו כמתייאש, וינסה כוחו עוד הפעם וה' יברך את עמו בשלום, עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת קרח

פינות שהוא פונה הנו מסוכב בריב ומדנים^{כא}. אמנם, ה'פיקח' יראה את הנולד, ובעודו עומד על 'פתחה של מחלוקת' מבחזין, ימנע בכל כוחו שלא להיכנס ב'בוץ' נורא זה ששמו 'מחלוקת' כי זמן בניסתו לבוץ ידוע ואילו אחריתה מי ישורנה.

וזכר כתב השל"ה הקדוש זי"ע בשער האותיות (אות ב' בריות, יד) ואיסור מחלוקת הוא במשהו - כי מניצוץ אחד של אש תתגדל המדורה^{כב}, ותאכל האש עד אברון. וכמו שאמרו חז"ל בסנהדרין (ז:). האי תיגרא דמיא לצנורא דבידקא דמיא, וברש"י, לצנורא דבידקא

מחזיקין - אף שכבר החלה המחלוקת - אסור להם להתחזק ולהמשיך במחלוקת אלא ילמדו ממשה רבינו שמחל על כבודו ובעצמו הלך אליהם כדי לבטל מחלוקת.

האף אומנם שהכל מודים שבעיצומה של מחלוקת קשה עד מאד לפרוש ממנה. מ"מ יש לו לאדם להתאמץ ולברוח משם ע"י שיתבונן היטב בתוצאות המחלוקת, כמה שנאמר (עמוס ה יג) 'זהמשביל בעת ההיא ידום'. כי לאחר מעשה יראה שכל יגיעתו לטובתו הייתה, שהרי חייו של בעל המחלוקת אינם חיים, ובכל

כא. יש שביארו ביסוד זה, דעל כן אחר מעשה דקרח ציוה ה' לקחת כל שבט איש מטהו - 'והנה פרח מטה אהרן ויצץ ויגמול שקדים... למשמרת לאות לבני מרי' (יז כג-כה), ולרמז בא, כי המחלוקת דומה לשקדים שיש בהם כמה מינים - מרים ומתוקים, וטבע המתוקים שתחילתן מר וסופן מתוק, ואילו ה'מרים' תחילתן מתוק וסופן מר (עירובין כח:). ונפק"מ לענין מעשר, עיי"ש) - והלימוד לדידן, כי כן היא מציאות הדברים במחלוקת, אם תחילתו מתוק - היינו שנוקם ונוטר, מציק ומזיק על ימין ועל שמאל, ומרגיש 'מתיקות' מתאוות הנקמה והניצוח, הרי סופו מר (כי מלבד ענשו בעולם העליון הרי) גם בעולם הזה חייו של בעל המחלוקת קשים ומרים - בכל אשר יפנה מריבים עמו וכו'. אבל אם תחילתו מר - שבראשית ותחילת המחלוקת נמנע מלהיכנס בה, ומתייגע יגיעה רבה שלא להשיב למחרפיו דבר, אזי אף שלעת עתה מר לו וקשה ביותר, מכל מקום סופו מתוק - כי יש תקוה לאחריתו בשכר אין קץ, לא מיבעיא לעולם הבא, אלא אף כאן בעולם הזה - מה טוב חלקו וחבלו של החי בלא מחלוקת ומדון, חיים מאושרים ושלוים.

ויותר מכך יתבאר, כי ה'תשלום' על עניני מידות ומחלוקת הוא בעולם הזה, ועל כן אם 'תחילתו מר' - שהתגבר למען השלום, הרי 'סופו מתוק' - כי הקב"ה משלם שכרו משלם בעולם הזה, יקבל שכר הרבה ומתנות טובות מן השמים, יתגדל בהון ובכל דבר, לא רק לעוה"ב. ואילו אם ח"ו 'תחילתו מתוק' שנתפתה להכנס למחלוקת והרגיש מתיקות המחלוקת שדימה לו היצר כי מתיקות יש בה, הרי 'סופו מר' כי ח"ו נענש בעוה"ז ה"י.

מעניין לעניין באותו עניין, יש שהקשו, כי בשעה שעמדו משה ואהרן לפני פרעה השליך אהרן את מטהו ונהפך לתנין, וכן עשו גם חרטומי מצרים, 'וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים ויבלע מטה אהרן את מטותם' (שמות ז יב), ואמרו חז"ל (שבת צז:). שנעשה נס בתוך נס, שלאחר שנהפך להיות מטה כבראשונה בלע את מטותם, ולפי"ז צריך ביאור, מדוע הוכיח הקב"ה שבחר באהרן על ידי שפרח מטהו ויצץ ציץ, ולא עשה זאת כמו במצרים - שיבלע מטה אהרן את מטות שאר הנשיאים. ומכאן למדנו, כלל גדול והנהגה ישרה לעת מחלוקת, שכאשר מתעורר ויכוח ומדון עם מי הצדק, או מי גדול ממי, אין לו לגדול 'לבלוע' את השני בכדי להוכיח את צדקת דרכו, ולא ישפיל את רעהו עבור כן, מה יעשה, יגדיל את עצמו, בהוספת מעלה על מעלותיו בתורה ובמצוות, יוציא פרחים ציצים ושקדים... עד שממילא יראו הכל כי הוא גדול מרעהו.

על הגר"א מסופר, שבימי ילדותו שיחק עם חבריו בקורה הניצבת על מוט של מתכת, ושני נערים יושבים משני צידי הקרש, כשאחד יורד עולה חבריו כנגדו (נדדה). אך כעבור כמה זמן קצר עזב את המקום והפסיק מלשחק, בהסבירו - היאך אוכל לשחק כאשר יסוד המשחק הוא להתרומם מעלה מירידת חברי...

מעין זה העידו על הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל שפעם ראה בדרך הילוכו ברחוב שני ילדים המתווכחים ביניהם מי מהם גבוה יותר, ותוך כדי וויכוחם דחף אחד מהם את משנהו מהמדרגות (שעמדו הילדים עליהם) והכריז בניצחון, כעת אני הוא הגבוה ואתה הנמוך, התבטא עליו הגרי"ס בביטוי חריף ביותר, והוסיף לומר כי הנהגה זו מוכיחה על מידות מגונות ביותר, שהרי ילד זה מגדיל את עצמו על ידי שהפיל אחד מישראל.

כב. וכמשל שאמרו, כאשר בוערת האש בחתיכת עץ קטנה - גפרור, עדיין אפשר לכבותה בנפיחה אחת בפה, ותכבה מיד ובנקל, אבל אחר שכבר תבעיר ממנה אש גדולה תקשה מאד המלאכה לכבותה.

הנה כתיב בפרשת 'לך לך' (בראשית יג ז-ח) 'ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט... ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך, והנה הכתוב פתח ב'ריב' וסיים ב'מריבה', ומה נמלצו דברי השל"ה הק' זי"ע (לך אות ג), וז"ל, ושמעתי צחות (כן כתב בתו"מ להאלישיך כאן) בתיבת 'מריבה' שאמר בלשון נקבה, ולא אמר 'אל נא תהי ריב' (בלשון זכר), אלא, כי כבר הותחל ריב בין הרועים, לכן אמר אברהם למען ה' יפסיקו דברי ריב ולא יוליד בדרך המחלוקת שתמיד עושה פרי ומתרבה, על זה אמר 'אל נא תהי מריבה' לשון נקבה, כאשר המולדת פרי מפרי, ודי בזה שהתחיל הריב, יהיה בזכר שאינו מוליד... עב"לכה.

וממשיך השל"ה, על כן מי שמצפה לזכות ולראות פני שכינה, ירוץ ויברח מזוהמת הנחש, וירחיק

- כשהנהר גדל פעמים שהוא יוצא לשדות הסמוכים לו - כעין ניגרים וצינורות קמנים, ואם אינו סותמו מיד, הולך ומרחיב ושוב אינו יכול לסותמו, וכמו שנאמר (משלי יז יד) 'פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נמוש', כלומר ראשית מדון ומריבה דומה לפתיחת צינור המים - שאם לא יעצור אותו מבעוד מועד, לא יוכל לסתמו יותר. וכן היא מציאות הדברים במחלוקת הנמשכת לפעמים ימים ושנים רבות - כשכבר כמעט נשכחה סיבת המחלוקת, ועדיין האש בוערת. ואילו היו זוכרים את תחילת שורש המחלוקת כבר היו משלימים יחדיו זה עידן ועידנים, ורק מחמת שהוסיפו 'קש ותבן' ממשיכה האש לבעור ולכלות כל חלקה טובה, והמשיכיל בעת ההיא ידום, שלא תתרבה האש יותר ויותר, וכמו שכתב ה'פלא יועץ' (ערך כעס) השתיקה בעת כעס - כמים לאש - שמכבהו.

כג. ומוסיף השל"ה, וז"ל. ושמעתי משארי הגאון המופלג כבוד מוהר"ר פינחס סג"ל ז"ל, כי דבר זה מרומז באותיות של תיבת מחלוקת. כיצד, האות מ - סתומה וסגורה מכל צדדיה לבד פתח קטן מלמטה, וכך הוא תחילת המחלוקת, מתחלת מאיזה דבר שטות קטן - באופן קטן. אחר כך מתרחב הפתח לכל רוחב האות כמו פתחה של ח למטה, ומשם תתלהב אש המחלוקת עד למעלה זהו אות ל, שגגו כמגדל הפורח למעלה למעלה, משם תמשיך האש הבווערת לירד למטה עד התהום, כרגלה של האות ק. ולאחר שכבר היא ברום הרקיע ובעומק האדמה, תגיע להיות כהאות ת אשר עומדת היטב על שני רגליים, כך תמשך המחלוקת למשך זמן גדול, ואות ו המפסיק, זה משענת המטה אשר בידו להחזיק המחלוקת - היינו כי כל המחלוקת נבנית על איזה דמיון שפלוגי עשה וכו'. אבל זה המטה נתהפך לנחש, עב"ל.

והוכיחו ממה שאמרו חז"ל (עיי' מס' ד"א פרק שלום הי"ח) על אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום והשכין שלום בין איש לחברו ובין איש לאשתו, ולכאורה יפלא, וכי היה איזה סיבה וטעם לריב איש עם רעהו במדבר, והרי לא התעסקו כלל לפרנסה כי ירד להם לחם מן השמים, ושתו מים מן הבאר, כמו כן הבגדים לא בלו, ועל מה נסובו מחלוקות שהוצרך אהרן הכהן לפשר ביניהם. אלא, כך הוא דרכו של היצר לזרוע מחלוקות ללא שום סיבה, יתחיל בוויכוח קטן באיזו אמתלא, ויהפוך אותו להר גדול ולסלע המחלוקת...

כד. נוראות כתב הרה"ק החוזה' מלובלין זי"ע טוב להיות בשלום עם חבירו הגם שהוא בשקר, מלהיות במחלוקת עם חבירו הגם שהוא באמת (אור הנפלאות כח, הובא באבני זכרון ערך מחלוקת).

ואילו הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע אמר בזה"ל, מוטב להניח כמה מצוות בכדי שלא יהיה שום פירוד הלב על שום בר ישראל (אמרי פנחס עשי"ת אות תקיג).

כה. עפ"י דבריו מבארים את מאמר חז"ל (קה"ר ז כג, וכע"ז נדרים מא.) 'דעת קנית מה חסרת', כי בהוספת אותיות 'מה' על 'ריב' נעשה 'מריבה', ומי שקנה דעת ומבין את גודל ההפסד היוצא מתוך כל מחלוקת, מיד בתחילת ה'ריב', הרי הוא מחסר את האותיות מה, ומונע מה'ריב' להיפך ל'מריבה' (והמחלוקת נשארת זכר שאינו מוליד), ולכן אמרו (חולין פט.) 'כל הבולם פיו בשעת מריבה כתולה ארץ על בלימה', אפילו שכבר הוה 'שעת ריב' - וכבר החלה המחלוקת לחולל שמות, הרי הוא עוצרה מיד בכל כוחו, ומקיים את העולם שישאר על מקומו, וזהו 'על בלי-מה'.

שאל נשאל הרה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל מאחד מתלמידיו, נקלעתי לסכסוך בענייני ממונות, האם כדאי לי לתבוע אותו בבית דין, או שעדיף שאוותר על כל התביעות שיש לי עליו ולהפסיד אותו הממון, ענהו רבי אשר זרוק מיד את כל הטענות ותוותר לו. הוסיף ר"א לומר לו, אילו יעמדו בפניך שתי ברירות, להיכנס למחלוקת או לרוץ אל הכביש כשממולך משאית (טראק) דוהרת על מאה קמ"ש (62 מייל) - עדיף שתקפוץ לכביש מאשר להיכנס למחלוקת, כי למשאית יש ברקסים (מעצורים) אבל מחלוקת בוודאי הורגת (מעט מן האור - ספינקא).

באר הפרשה - פרשת קרח

לעבוד עבודת כוכבים, ואיך לא ימסור נפשו לעצור את עצמו מלעשות מחלוקת שהיא קשה מעבודת כוכבים, עב"ל (בשנינו קצת).

גם לעומד מן הצד ייאמר, אנא, אנא, המנע מלהביע דעה ולהתערב במחלוקת², כי מעולם לא יצא אדם

ממחלוקת אפילו ממיעות קמא. ומה לי להאריך בנגות המחלוקת, כי כל הספרים מלאים מזה. נקוט האי כללא בידך, כי עוון המחלוקת יותר קשה מעוון עבודת כוכבים כמו שמצינו באחאב ושאל. ומוסיף שם (באות טו) ובודאי הגרוע שבישראל היה מוסר נפשו למיתה בכדי שלא

מן הבאר

אגב אורחא, פעמים שהאדם נכנס לבית המדרש, לכולל, או למקום עבודת הכפיים, ובא אליו מאן דהו, ובטרם יפצה פיו הרי הוא 'שוטף' אותו בקיתון של רותחים וצוננים גם יחד, וזה הראשון עומד ומשיב לו מנה אחת אפיים, וההמשך... ידוע לכל. מדוע לא יבין ש'סך הכל' פלוני זה צרה לו בביתו, וחיפש ומצא בו 'מקום' ראוי ומתאים 'לשפוך את נפשו', אבל אין 'פיו ולבו שווין' כלל, כי אין כוונתו לדיבורים שאמר לך אלא לזעוק מעמקי לבו - בצרה גדולה אני... ומה לך כי תענה לו ותערוך עמו ויכוחים, והרי אינו רוצה ממך מאומה אלא לפרוק את נפשו הדוויה.

וכמשל הידוע ביהודי מבני ארץ הקודש שהשתתף בהלווית המת בהיותו בארצות הגולה בניו יארק ושפך שם דמעות כמים בבכי תמרורים, בני המשפחה שלא הכירוהו ניגשו אליו ושאלוהו מה לך ולאבינו, שמא קרוב משפחתנו אתה ולא ידענו עד כה, ענה היהודי, מדרי ארה"ק אנכי ובאתי הנה לזכות את בני ארה"ב להשתתף בהוצאות המרובות של נישואי בני הקרבים ובאים... היום בבקרו של יום השכמתי קום ונבהלתי לראות שכל המעות נגנבו, וכבר עלו הדמעות בעיני, אלא שבושתי וגם נכלמתי לבכות וליילל ברחובה של עיר, על כן באתי הנה - למקום אבל ומספד וכאן לא אתבייש מאדם... כי 'בתוך רבים תבכה נפשי', אבל לא על ה'מת' אני בוכה, אלא על כספי וזהבי שאבד...

איש יהודי מבני ירושלים בדור הקודם הוציא לאור קונטרס חידושים ובתוך הדברים הביא חידוש של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל והפריכו מכל וכל, והיו הדברים ניכרים שחיפש להוכיח שטעה רא"ז ואינו מבין דרך הלימוד מהו. באותה שעה נכנס אחד מתלמידיו לרא"ז וביקש לצאת במחאה גדולה ולהגן על כבודה של תורה. אך רא"ז מנע ממנו עשות כן, וביישוב הדעת אמר לו, הרי יהודי זה לב נשבר לו ואיש מסכן הוא, ואם הוא מוצא פורקן מסאת יגונו במה שהוא מפרסם דברים כנגדי ומוציאני ללעג וקלס ירווח לו ויונעם לו, אך חלילה מלהכאיב ללבו יותר.

כו. משל נפלא אומרים משם הרה"ק ה'אמרי נועם' מדזיקוב זי"ע, אירע פעם שהאריה מלך החיות לא אכל זמן רב, וריח רע נדף מפיו. ויקרא האריה את החמור ושאלו, מה ריח יש בפי, ענה החמור, יסלח נא אדוני המלך, אבל מפי מע"כ נודף ריח רע למרחקים, ויקצוף האריה מאד וגער בו, וכי כך מדברים אל מול הוד כבוד המלך... ומיהר לטורפו חי. לאחמ"כ קרא האריה לזאב ושאלו מה ריח יש בפי. הזאב שראה מה עלה בגורלו של החמור פתח וענה, ריח וורדים ושושנים נודפים מפי המלך... קצף האריה וצעק עליו וכי משקר אתה בפני, מיהר וטרפו. עבר שם השועל החכם שבחיות והנה האריה לנגדו, וישאלהו האריה אודות הריח שבפיו, מה יעשה השועל ה'פיקח', כי משני צדדים מסוכן הוא לפני המלך, ויען השועל, צר לי מאד שלא אוכל לענות למלך, אבל מה אעשה, כי תקפתני הצינה וממילא אין בידי כעת 'חוש הריח' לדעת מהם הריחות הסובבים אותי...

כיו"ב, יתנהג האדם בעת מחלוקת שלא יביע כל דעה לצדד כאחד מהצדדים ח"ו, כי לכל צד שיעמיד עצמו יהיה 'מחזיק במחלוקת', אלא יעשה עצמו כשועל הלזה שעשה עצמו כמי שאין בידו להריח, וכך יאמר האדם אני יודע מאומה, איני 'מבין' בזה, לא אנקוט לא כצד זה ולא כצד השני, אז ירוויח כאותו השועל שניצול ממות בטוח לחיים טובים ולשלום.

וידוע מה שענה ה'שבט הלוי' זצוק"ל כששאלוהו במה הארכת ימים, שתשובתו היתה במשל זה, וסיים באומרו, זה שבעים שנה שהנני רב ומורה הוראה בבני ברק, וכל ימי בחרתי לשתוק ולא להתערב במחלוקת, ומי שאפו סתום ואינו מריח זוכה לאריכות ימים, ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

אומרו הוי מתלמידיו של אהרן, שר"ל רדוף אחר השלום וזתר על שלך, כי אין אדם המוותר משלו ומפסידיו.

נקי מעסקיו בבזין, ולא ימלט מטינוף ידיו רגליו וכל גופו. על כן, יפקח עיניו בתחילת הדרך, לבלום בזמן את כל המערכה אשר בוא תבוא עליו אם יכנס אפילו רק ב'שעות' למערכה זאת.

על פי פעלו - עונש ושכר התלויים בענין המחלוקת

במה קשה עונשה של מחלוקת, וכמפורשים הדברים בגמרא (סנהדרין ז). שלמדו מהפסוק (משלי יז יד) 'פותר מים ראשית מדון', פותר מלשון 'פטר רחם', כלומר המתחיל במחלוקת מביא בזה על עצמו מאה דינים שיבואו עליו גלל המחלוקת (מדון - נוטריקון מאה דיני, או כי מדון בגימטריא מאה. רש"י).

כתב הרמב"ם באיגרתו לבנו, 'אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המבלה הגוף, הנפש והממונ^כ'. ראיתי בנים השחירו, משפחות ניספו, עיירות נתערערו, קיבוצים

וזכר איתא במשנה (אבות א יב) הוי מתלמידיו של אהרן - אוהב שלום ורודף שלום, ומצינו לרמב"ן בפרשתן שמבאר בפסוק (פו ד) 'וישמע משה ויפול על פניו'. וצ"ב, מדוע נכתב בלשון יחיד, ויפול על פניו ולא נאמר ויפלו משה ואהרן, כי אהרן בקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו, והחריש כמורה שאכן צדקו טענותיו של קרח, וראוי קרח לשמש ככה"ג יותר ממנו, ומה שהוא עומד ומשמש ככהן גדול אינו אלא כי הוא שומע לקולו של משה ומקיים גזירת מלך. ועל פי זה יתפרש

כז. עסקן גדול מבאי ביתו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. שאל אותו פעם אודות מה שפגעו כמה 'עסקנים' בכבודו של הגרשז"א והלה רצה למחות ולעורר מדנים על זה, אמר לו הגרשז"א דע לך - מעולם לא

היה יהודי שהפסיד מהוותרנות בעת המחלוקת, על כן אבקשך שתשתוק ואל תעורר מחלוקת בשום אופן. סיפר הגאון ר' אליעזר טורק שליט"א רב ומו"צ בקרית ספר בארה"ק מעשה שאירע בעירו, באחד הבניינים שדרים בו כמה שכנים יחדיו החליטו השכנים להרחיב את ביתם, אחר שהחלו לבנות נתגלע הריב בין השכנים על מי מוטל לשלם את הכותל שבין השכנים - בסך חמשה אלף שקלים (נפשם של הרבנים ויושבי על מדין כבר שבעה לשמוע כגון דא), נוסף על חלקו של כל אחד בסך מאה וחמישים אלפי שקלים, ותבער אש במחנה - מהארץ ועד לב השמים, ולא ראו כל דרך ומוצא במחלוקת זו, עד... שאחד מהנוגעים בדבר החליט לוותר - למען תשקוט הסערה וישוב השלום לשכון בין בני ישראל, ויפן אל ה'קבלן' ונתן לו צ'יק על סך עשרים אלף שקלים - והסביר לו כי נכלל בצ'יק הלז מלבד חלקו שנשאר חייב לו (סך 15,000) גם את החלק שעליו נסוב הוויכוח.

והנה, עבר זמן רב ועדיין לא נפרע הצ'יק, פנה האברך - נתן הצ'יק אל הקבלן, ושאלו האם מע"כ אינו נצרך למעות, אמר לו הקבלן - איני יודע מה אתה סח כי זה עידן ועידינים פדיתי את הצ'יק כי שלמתי בו לערבי פלוני, ומאז לא ידעתי איה הצ'יק ומה ייעשה בו.

מכיוון שכן גברה בשניהם הפליאה אודות תעלומת הצ'יק - מי הוא זה ואיזה הוא שקיבל צ'יק ולא אבה להשתמש בו... עד שהודה להם הערבי בעצמו, כי ברצונו להרוויח עוד ממון עמד והוסיף מספר 'אפס' (זירא) למספר של עשרים אלף שקלים ועשהו מאתיים אלף שקלים, אך מכיוון שמוצאו מ'עם הדומה לחמור' ושכלו דומה לשל חמור לא הרגיש כי את השורה אשר בסמוך למספרים שבה נכתב הסכום ב'מילים' אי אפשר לו לזייף, ממילא בבואו להוציא 'מזומנים' אצל פקידי הבנק, גערו בו הפקידים ולא נתנו לו אפילו פרוטה אחת על שטר מזויף מתוכו... ללמדנו, כי המוותר לרעהו ירוויח כפליים - כי אף את חלקו שהיה לו לשלם, לא לקחו ממנו.

כח. וז"ל השל"ה (דרך חיים תוכחת מוסר אות כו), ממחלוקת של קרח יש לקחת מוסר עד היכן גודל עונש של מחלוקת, ראה מה עלתה לקרח עונש הנמרץ, ולא הועילה לו שלשלת יוחסין שיצאה ממנו (תנחומא קרח ה), וגם הוא בעצמו היה שר וגדול בישראל לולי חטא המחלוקת, והיה מנושאי הארון (במדב"ר יח ג). גם, דתן ואבירם וטפם כולם נאבדו, ואף על פי שאין בית דין של מעלה דן עד שיהיה בן עשרים (שבת פט:), כאן נאבדו אף הטף, כי קשה המחלוקת, וכך אמרו רז"ל (תנחומא, קרח ג).

ומזה ילמוד אדם מוסר לאחוז בשלום. וכל בר שכל ילמוד, ויהיה מתלמידיו של אהרן אוהב שלום (אבות א יב), כי הנך רואה שאהרן לא דיבר בזה המחלוקת, אף שקרח רצה לעקור את כבודו, לא דיבר מאומה. וכל מה שאדם יוכל לבקש סיבות לתווך השלום ולכבות אש המחלוקת יעשה. צא ולמד ממשה רבינו ע"ה שהיה גדול הנביאים והיה

באר הפרשה - פרשת קרח

נפרדו, חסידים נפסדו^ט, אנשי אמנה אברו ונכבדים נקלו ונתבזו בסיבת המחלוקת. נביאים ניבאו וחכמים חכמו ויוסיפו לספר רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה^ל. לכן, שנאו אותה ונסו מפניה והתרחקו מכל אוהביה ונאלוה ורעיה, פן תספו בכל חטאתם^{לא}.

ואף בפרשתן מצינו חומר העונש, כביאור הרמב"ן (טו) (ש'בקיעת האדמה' אינה בריאה מחודשת, וכבר

היה לעולמים שפתחה האדמה את פיה, ומה שהיה כאן 'בריאה חדשה' היינו 'ותבלע אותם', כי במקום אחר כאשר תבקע האדמה - כמו שנעשה פעמים רבים ברעש הנקרא זלזלה, תשאר פתוחה, וימלא החור שבאדמה מים ויעשה כאנמים. אבל שתשוב לסגור פיה מיד אחר פתיחתה, כאדם הפותח פיו לבלוע וסוגר אותו מיד אחרי בלעו, זה הדבר נתחדש ביום ההוא באלו

מלך, והלך בעצמו ובכבודו לדתן ולאבירם לאחר שמרדו בו כששלח אחריהם ואמרו (טז יד) 'לא נעלה', הלך הוא אליהם עם זקני ישראל, והכל בשביל השלום, עכ"ל.

כט. דבר מבהיל על הרעיון למדנו ממה שאמר משה רבינו 'בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי, אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני, ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאולה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה' (טז כח-ל), והיינו, שאם באותו היום היו מתים קרח ועדתו וכל אשר להם בנת אחת בפתע פתאום עדיין אין ראה שה' שלח את משה, ותימה רבתי היא, וכי אין נראה בעליל שהיה בהם יד ה' להמית את כולם, ומדוע אין זה הוכחה על צדקתו של משה. אלא שכבר אמרו חז"ל (ויק"ר כז ה) לפרש במה שנאמר (קהלת ג טו) 'והאלוקים יבקש את הנרדף - אפילו צדיק רודף רשע אלוקים יבקש את הנרדף', ממילא אף אם ח"ו קרח הוא הצדיק ומשה ה... מכל מקום בדין הוא שיענש קרח כי הוא 'הרודף', ואלוקים יבקש את הנרדף אפילו אם הוא רשע, וממילא אי אפשר להוכיח מעונשו של קרח מי הוא הצדיק ומיהו הרשע. ורק על ידי שנשתנו סדרי בראשית, וייענשו בעונש שלא היה כדוגמתו עד עצם היום הזה, או אז נוכל להיווכח ולדעת כי משה אמת ותורתו אמת וה' שלחו לעשות כל המעשים האלה.

ל. נוראות כתב הגה"ק רבי חיים פלאג'י זי"ע (רפואה וחיים פרק ה אות עו, תוספת חיים ע' לד) וז"ל. אני הגבר ראתה עיני מיום שעמדתי על דעתי, כי כל איש ואשה משפחה ומשפחה מדינה ומדינה, ועיר ועיר שהיו ביניהם מחלוקת, לא יצאו נקיים הב' כיתות, ונלקו בין בגופם בין בממונם רח"ל, ומי שיש לו דעת יעמיק מאד בזה ולעולם יהיה מוותר משלו בין בגופו בין בממונו בין בכבודו, ויראה שיצא הפסדו בשכרו בין בעוה"ז ובין בעוה"ב, כי היה אוהב שלום ורודף שלום ע"כ.

אגב אורחא קמ"ל, שב' הצדדים לא יצאו נקיים, כי כל הנוטל צד במחלוקת אף אם הוא צודק בדעתו, מ"מ מחלוקת הוא אש, וכל המכניס ידיו לאש אף בסיבה צודקת ונכונה הרי הוא נכוה בידי...^{טז}

ובזה ביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל את דברי הגמרא (כתובות סב:) מעשה ברבי רחומי שהיה עוסק בתורה במשך כל השנה בישיבתו של רבא, ורק בעיו"כ היה חוזר לביתו, פ"א שקע בתלמודו ושכח שעיו"כ היום ולא חזר לביתו, באותה שעה ישבה האשה והמתנינה בביתה, משראתה כי לא בא הזילה דמעה, ובאותו זמן ישב הבעל על הגג ונפל הגג מתחתיו ומת. וידועה הקושיא, וכי העדיפה אותה מסכנה שימות בעלה הגדול, ומעתה לא תראה אותו לא בעיו"כ וגם לעולמים לא תראהו - עד תחיית המתים. אלא בע"כ תאמר, שמחלוקת היא 'מציאות' של אש... כל הנוגע באש נכוה, ואין הדבר תלוי אם הנרדף רוצה בנקמת הרודף או לאו.

לא. הנה, עונשם של קרח ועדתו היה ב'בריאה חדשה' - שפצתה האדמה את פיה ונבלעו בה 'חיים שאולה' (טז אב) - עונש שלפניו לא היה כמוהו ולאחריו לא יהיה כן, והרי אין הקב"ה עושה ניסים שלא לצורך ומדוע שידד הקב"ה מערכות בריאת שמים וארץ ולא המיתם בשאר מיתות בדרך העולם. אלא ביאורו, שלא רצה הקב"ה להמיתם בכל מיתה אחרת, כי 'גזירה על המת שישתכח מן הלב' (ברכות נח:), וכאן רצה הקב"ה שאלו לא ישתכחו לעולם מלבם של בני ישראל, כדי שיזכרו היטב בגנות וחומר מחלוקת, על כן הורידם חיים לתוככי עמקי האדמה, שאז לא ישתכחו מן הלב כשאר מתים, אלא לנצח נצחים יכירו וידעו כל באי עולם מה עלה בגורל בעלי מחלוקת.

בצחות ביאר הרה"ק האמרי אמת זי"ע, שאם קורח היה מת, היו קופצים לו יורשים מן הדין. והיו הללו יורשים ממנו את מידת המחלוקת המגונה. על כן נשאר קורח בחיי חיותו וירד חיים שאולה, שלא להותיר אחריו יורשים למידתו הגרועה, ובזה יתבער נגע המחלוקת מעם בני ישראל.

מ(ז) דשמע ואדיש, חלפוח בישתיה מאה'. וברש"י, אשריו ששומע חרפתו ושותק ומרגיל בכך, כי בשתיקתו חסך מעצמו מאה רעות שהיו באות עליו על ידי התגר, עכ"ל.

ובאמת, אין כל מלאך ובריה יכולים לשער את גודל התענוג והנחת רוח ששותק זה גורם בשמים ממעל לאביו אוהבו שבשמים. וכבר ידוע מה שהביא ה'חפץ חיים' בהרבה מקומות את לשונו של הגר"א זי"ע בשם המדרש 'זבל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער' (ואף שדבריו אמורים לגבי 'שמירת הלשון', אך גם בזה יש ענין 'שמירת הלשון', לא פחות) לג.

עושה שלום במרומוי^{לד} הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן, ויבנה ביהמ"ק בב"א מתוך הארת פנים וכל מיני ישועות.

הוא נברא מאין. וללמדך עד כמה גרועה המחלוקת שהוצרכו לשנות עליהם סדרי בראשית לג.

ולעולם אין אדם נשבר מן המחלוקת, וכך מתאמרא בשם צדיקים שהנה כתיב אצל יעקב אבינו 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו' (בראשית כח יא) וברש"י, התחילו מריבות זו את זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת. ולכאורה יפלא, אם כבר עשה הקב"ה נס שיהיו לאבן אחת מדוע לא השלים את הנס להפכם לכרים ולכסתות, שניח צדיק את ראשו על דבר רך, אלא, כי אי אפשר שיצא מתוך מחלוקת דבר רך וענוג כי אם דבר קשה המשבר עצם... (עיי' בר"ר סח יא).

לעומת זאת, השומע חרפתו ושותק, ונמנע מלפתוח במערכה, עליו אמרו בגמרא (שם) 'טוביה (אשרי

לב. מה יעשה האדם וינצל מהמחלוקת - ירבה בתפילה על כך, וכך כתב הרה"ק הבני יששכר זי"ע (אגרא דכלה, פר' פינחס), וז"ל. שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב הק' מהרמ"מ מרימנוב זצוק"ל רמז הפסוק 'ובני קרח לא מתו' (כו יא), הגם כי קרח בעל המחלוקת מת, עכ"ז בני קרח - תלמידיו בעלי המחלוקת לא מתו... ונ"ל דנפקא מינה למיבעי רחמי (להרבות בבקשת רחמים). וכן כתב ב'בן איש חי' פר' קרח ועוד ספרים. וכוונת הדברים בתרתי, הן שיתפלל שלא יפגעו בו בעלי מחלוקת, והן שיתפלל שלא יגרר אחר היצר ויתערב במחלוקת...

לג. ומדייק ה'חפץ חיים' (בהקדמה לספרו 'שמירת הלשון', וכן מרגלא בפומיה דהגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע) שלא אמרו שרק מי שדוחה דבריו למשך חודש או שבוע ימים יזכה לכך, אלא אפילו אם מתאפק מלדבר לרגע כמימרא בלבד (אף שלבסוף נכשל ל"ע) נמי יזכה לשכר זה.

לד. ידוע מאמר העולם שבאמירת 'עושה שלום' פוסעים לאחור בכפיפת ראש (או"ח קכ"ג א), כי הדרך להשכין שלום - אך ורק בהכנעה שיעתק ממקומו, יחזור לאחוריו שלש פסיעות ויכוף ראשו לרעהו, ואז הכל יבוא על מקומו לשלום.

ישקו העדרים

סיפר הגאון רבי פישל שעכטער שליט"א מעשה שהיה בזמן ה'מלחמה', בעיר ליאן (במדינת פראנקרייך) הגיעו הרשעים בעת כניסת השבת, והיה אז זמן תפילת קבלת שבת, בני המקום לא ידעו מה ממתין להם, אבל ידוע ידעו שהמצב לא פשוט כלל וכלל...

היה שם אחד מתלמידי נובהרדוק, שעורר את הקהל בביכהנ"ס לקרוע רחמי שמים, וכה אמר, איננו יודעים מה ממתין לנו, אבל נתחזק ונבקש את ישועת ה' מתוך אמונה ובטחון, והסביר בתוך דבריו שלכן מסתובבים בבואי בשלום, כי היהודי אומר אינני יודע מהיכן ומאיזה צד תבוא הישועה, לכן מסתובבים לכל הצדדים ממזרח עד מערב דרך דרום וחוזר ממערב עד מזרח דרך צפון - ואומרים בזה לרבש"ע, אנו סומכים עליך שתושיע אותנו, הגם כי איננו יודעים מהיכן, מאיזה צד... אבל מובטחים אנו שתעזור לנוי (ומן הנראה עשויים רמז זה בכניסת השבת, כי אז הוא זמן שעל האדם לעזוב ולהניח את כל מכאוביו, לחשוב כאילו כל מלאכתך עשויה... הכל מסודר, אין מכאוב ולא יסורים, לא צרות ולא כלום, וכיצד יש בידי בשר ודם לעשות כן, רק על ידי שיבטח בה' בטחון איתן).

והמה לא ידעו שעל פתח בית המדרש מבחוץ עומד אחד ממלאכי חבלה, ובידו היה גראנאט (איזה מין כלי משחית, שהיה יכול להרוג את כל מתפללי ביהכ"נ כאחד) מוכן להשליך לתוככי ביהמ"ד, אלא שבאותו רגע שפתח הדלת הסתובבו כל הקהל כאחד ל'בואי בשלום', והלה נבהל בראותו איך שכל הקבל מסתובבים כאחד לנגדו, ותחת לזרוק הרימון לתוך ביהמ"ד התפוצץ בידו. וראו מיד כוחה של אמונה ובטחון בה'.

סיפר הגאון רבי דוד פוברסקי ז"ל, אחת מישיבות נובהרדוק היתה תחת שלטון הקומוניסטן, וכמובן שאוי ואבוי היה להם אם היה השלטון מתוודע לכך, אבל, הנובהרדוקער אמר שאין מה לפחד, והישיבה התנהלה תמידין כסדרן...

באחד הימים נודע שהשלטון עומד לערוך עצרת גדולה עד מאד בדיוק ממול בנין הישיבה, שם יבואו אלפי גויים עם אנשי השלטון, והרי אוי להם אם יבחינו שיש שם 'ישיבה' במחוזם, לכן חשבו שחייבים לסגור הישיבה לכה"פ ליום אחד, שהרי אמר הקרא עת לעשות לה' הפרו תורתך, אמנם הם שלחו לשאול את הנובהרדוקער... והוא ענה שלא ישנו מאומה, הישיבה תמשיך תמידין כסדרן, ולא רק כסדרן, אלא שביום זה יהיה הכל ביתר שאת, אש להבה תבער בהיכל התורה, והוא מבטיח שמי שיתחזק באמת ביום זה לא יאונה לו כל רע...

למעשה, באותו יום נשמע קול התורה בחוץ, והנכריים כבר החלו לבוא לסדר את המקום והם שמעו את הקול... שני בחורים שרעדו נוראות ראו מהחלון שה'חברה' מתקרבים, מיהרו לחדרי הפנימיה ונחבאו תחת כרים וכסתות. ואכן, השוטרים נכנסו לבניין הישיבה וכבר עמדו על פתחו של היכל, ושם נגלה לעיניהם מחזה שמעולם לא ראו, כי המה ראו את הבחורים בוערים באש התורה, וכדרך הלומדים הם עושים תנועות משונות... צועקים זה על זה - והרי במקום לימודיהם של הנכרים אין רואים כזאת... אין 'אש' ואין תנועות וכיו"ב, והגיעו למסקנא שמדובר מ'בית משוגעים', ועפ"י החק הבינלאומי אין לגעת בבית משוגעים, ועזבו את ההיכל (ובדרכם חזרה החליטו אולי אכן כאן בית משוגעים אבל בקומות האחרות בית נורמלים, באותו זמן יצאו הבחורים ממחבואם כי היה נראה להם שהכל נרגע, ונפגשו בשוטרים שהרגום על המקום הי"ד), עכ"פ, הראית לדעת שאכן - בזמן שהקול קול יעקב אין הידיים ידי עשו, אפילו בגוב הארי - כמו שראית שהם הרגו על אתר את הבחורים שמצאו בחוץ, אבל לכל האחרים היתה שמירה מהתורה!.

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת קרח תשפ"ה שנה י | גליון מס' 587

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

תפלת יעקב על מחלקת קרח

הסבה שפרטה התורה את יחוסו של קרח רק עד לוי, ולא הזכירה את שמו של יעקב, היא כפי שפרש רש"י (ע"פ תנחומא ד), מפני "שבקש [יעקב] רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלקתם, שנאמר (בראשית מט ו): 'בקהלם אל תחד כבד'". ויש להבין, מה הועיל יעקב בבקשתו זו, הרי גם אם שמו לא יזכר במפרש במחלקתו של קרח, הכל יודעים שקרח היה נכד נכדו?

באר רבי זלמן סורוצקין:

בקשתו של יעקב היתה שקרח לא ישתמש בשמו כדי להצדיק את מעשיו. כי כן, יכול היה קרח לטעון בערמה כי הולך הוא בדרכו של יעקב סבו, וכפי שסבו פעל לטל מיד עשו אחיו את הבכורה כיון שחפץ בעבודת הנהגה, שעד שלא הוקם המשכן היתה שיכת לבכורים (בי"ט סג יג), כן פועל הוא לטל לעצמו את הנהגה. מתוך שחשש יעקב שמא מכח טענה זו יצדיק קרח את מעשיו ויצליח לסחוף אחריו רבים מישראל, בקש "שלא יזכר שמו על מחלקתם" - שלא תעלה על דעתו של קרח טענה זו (אזנים לתורה).

קטרת על פי נביא

"וקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטרת והקרבתם לפני ה' איש מחתתו חמשים ומאתים מחתת ואתה ואהרן איש מחתתו" (טו ז)

"קטרת" היא הקרבת היחיד שלעולם אינו בא בנדבכה, בין בצבור ובין בייחוד (מנחות נ א), אלא אם כן בא הצווי על כך מפי נביא בהוראת שעה, כפי שהתרחש כאן.

על פי זה פרש הדרדך אמונה את הסבה שאנו מקדימים לומר לפני אמירת פרשת

קול אמונים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

פעלה קלה - תועלת עצומה

חז"ל מרבים ללמדנו בתלמוד ובמדרשים על סגלתה ושגב מעלתה של עגית אמן. מאמריהם הרבים, על לשונותיהם המפלגות, מורים כי אמן הוא מפתח פלא הפותח את כל השערים, מבטל גזרות ומוריד טפע של ברכה.

בעולמנו החמרי, הכל מחפשים עסקה משתלמת, כזו שאינה דורשת השקעה גדולה אך מניבה רווחים מפלגים. עגית אמן עונה בדיוק להגדרה הזו. זוהי פעלה קלה המניבה תועלת עצומה.

לאור זאת עולה התמיהה: הלא ישראל מאמינים בני מאמינים הם, ובודאי מאמינים בדברי חכמים כי אמן מעניקה אריכות ימים, מבטלת גזרות רעות, משפיעה טפע ברכה ופותחת שערי גן עדן, כיצד יתכן אפוא שיש עדין כאלו שדשים בעקבם מצוה זו?

כבר לפני שנים רבות חרת הגה"צ רבי אליהו לופיאן את השאלה הזאת על גבי מכתבו בנסוח מרעיד נפש, ואלו דבריו: "יש עצה שהתורה שבעל פה נותנת לו, ואם הוא מאמין בתורה שבעל פה מדוע לא יעשה?!". באותו מכתב הוא מוסיף ומסכם במלים פדרבנות: "פחד האדם אם לא יעשה עצה קלה כזו בלא בטול זמן ולא חסרון כסף ולא טרחה קשה, אלא להטות אָזְנוֹ לְשִׁמְעַי הַיָּטִב ולענות אמן פראוי..." (קנטרס 'שמר אמנים' [ניו יורק תשי"ג] עמ' 42).

מי האיש החפץ חיים - חיים של טובה וברכה, בריאות שלמה וישועה - ישפיע לבית הפנסת ויענה אמן אחר המברכים!

בקריאת "ואמר כל העם אמן!"

שבת שלום,

278 213 מכאולסין

הקטרת בסדר הקרבנות בשחרית: "אתה הוא ה' אלקיניו שהקטירו אבותינו לפניך את קטרת הסמים... כאשר צוית אותם על ידי משה נביאך פכתוב בתורתך". מדוע הזכר כאן "משה נביאך" ולא "משה עבדך" כבשאר מקומות? כדי להדגיש כי בשונה משאר הקרבנות, את הקטרת מקריבים רק לקרבן חובה על פי הדין המפרש בתורה או כנדבכה בהוראת שעה על פי נביא ('שמעה תפלת' עמ' נה).

תקנה מיוחדת לגזרה מיוחדת

"ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוף הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם" (יב)

במדרש רבה בפרשתנו (יח כא) מובא שבנימיו של דוד המלך ארע שהיו מתים בכל יום מאה אנשים, וכדי לעצור גזרה זו תקן דוד המלך שיברכו בכל יום מאה ברכות. על כך אף מרמז הכתוב (שמואל ב כו א): "גאם דוד בן ישי וגאם הגבר הקם על" - "על" בגימטריה מאה.

ולכאורה, מאחר שכבר גלתה התורה שהקטרת עוצרת מגפה, מדוע הצריך דוד לתקן תקנה חדשה ולא הסתפק בהקטרת קטרת, או באמירת פרשת הקטרת?

פרש המב"ט: כאשר ראה דוד כי מדי יום נפטרים מאה אנשים בדיוק, לא פחות ולא יותר, הבין שאין זו מגפה הממיתה אנשים ללא סדר ומספר, כי אם גזרה שנועדה למטרה מיוחדת. מתוך כך הסיק שבשונה ממגפה שיכולה להעצר באמצעות הקטרת קטרת או אמירת פרשת הקטרת, לעצירת גזרה זו יש צורך בתקנה מיוחדת - אמירת מאה ברכות ביום ('בית א-להים' שער התפלה פרק טז).

ברכות השחר פתלכה

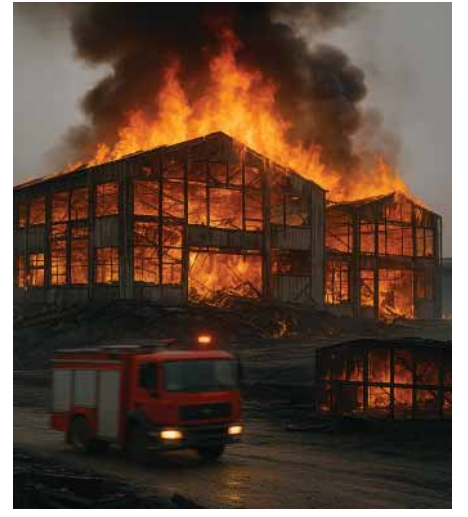
בקול בכונה בתברותא

אחור של חמש דקות

את הספור המעורר, תרתי משמע, שלפניכם, ספר הגאון רבי משה מרדכי חדש זצ"ל, ראש ישיבת "אור אלקנה". הרב חדש זצ"ל שמעו מפני בעל המעשה, רב קהלה באחת מארצות הגולה.

מחוגי השעון הראו על השעה שתים לפנות בקר כאשר צלצל הטלפון בביתו של מיכאל. בארץ נדיר, באותה שעה כבר היה מיכאל שקוע בשנתו, לאחר שבלילה האחרון החליט ללכת לישון בשעה מקדמת יחסית להרגלו.

חמש דקות נוספות חלפו. מבעד לעקול כבר נראתה הראשונה בשירת המשאיות הקולנית של מכבי האש. הכפאים, מימנים בעבודתם, מהרו לעטות את ציוד המגן ולרוץ אל תוככי המפעל הבוער. האש האדירה כבתה תוך כמה דקות, אולם בעבור מיכאל היה זה מאחר. מאחר מדי.

בשעה אחת ורבע הוא כבר עלה על יצועו כאשר לפניו צפויות היו חמש וחצי שעות שנה.

כהרגלו מדי יום, ברבע לשבע הוא היה אמור להתעורר, להתלבש במהירות ולפתח בריצה בהולה אל עבר רכבו החונה מתחת לביתו. ומשם, בדהרה בהולה לבית הכנסת אל המגן שבו התפלל מדי יום - מגן שהחל בשעה שבע, ועתה כבר אחזו מתפלליו ב'ברוך שאמר'.

מיכאל עוד זוכר כי בהיותו אברך צעיר הקפיד מאוד להיות בתפלה עם תחלתה, כשהוא מעטר בטלית ותפלין, לאחר אמירת ברכות השחר וקריאת פרושיות הקרבנות. אולם ככל

שעברו השנים ורבו הטרודות, כך התרופפה ההנהגתו זו עד אשר הגיע למצב הנוכחי, העגום - יש לומר...

מיכאל בעצמו לא הבין כיצד הדבר יתכן. כאיש עסקים אשר בבעלותו מפעל מצליח ליצור רהיטים, חרת על דגלו את ההקפדה על שמירת הזמנים. 'שעה זו שעה' - היה תמיד נוהג להגיב ללקוחות שהדפקו על דלת חנות המפעל לפני שעת הפתיחה או לאחר שעת הסגירה. עבדה זו לא גרמה ללקוחות להפסיק לפקד את חנותו. אדרבה, בעבורם היה בה חזק לשמה הטוב של החנות, כי הסחורה המספקת דרכה תמיד תגיע בזמן המיעד. כך גם העידה הסיסמה שבחר מיכאל להצמיד ללוגו של חנותו: "רהיטים בזמן ולא רך זמן"...

משום מה, בנוגע לתפלה היה מיכאל מפתע מעצמו. הוא לא ידע מתי וכיצד התחולל אצלו השנוי, אולם בפעל, תמיד היה מוצא עצמו נכנס בבחילות לבית הכנסת בסיום "ברוך שאמר" ולעיתים אפילו ב"ישתבח", כשבבקבות כך הוא נאלץ לדלג על קטעים משמעותיים כדי לצמצם את הפער שבינו לבין שליח הצבור והמתפללים.

לאילו שהעירו לו על כך נהג לתרץ בפשטות: "מה לעשות, אני עיף... כשהולכים לישון מאחר - קמים מאחר..."

אולם בלבו ידע היטב כי תרוצו שנה קלפת השום, כל זמן שהוא ממשיך בהנהגה זו דבר יום ביומו.

משל לאחרונה נגש אליו רב בית הכנסת, הרב ברגשטין, טפח על שכמו בחביבות ושאל לשלומו. לאחר מכן בקש להעיר לו בעדינות כי אחוריו התכופים יוצרים רפיון בקרב המתפללים, ובהיותו בעל אישיות פריזמטית, במקום שיסחף את המתפללים להשכמה, הוא נמצא סוחף אותם לרפיון ולאחוריים.

"אתה מתאמץ כל כך להגיע בכל יום לתפלה בקביעות, ואף יוצר בכך השראה לרבים מהמתפללים, מדוע שלא תתאמץ עוד מעט כדי להגיע בזמן?!", עטף הרב את הערתו במחמאה כנה, "אדם בעל אישיות פריזמטית כשלה, בודאי יסחף אחריו את יתר המתפללים שיקפידו להשכים כמותו..." חתם בדברי עדיוד.

הדברים פגעו כחץ בלבו של מיכאל, ואף כי נאמרו בעדינות, והיו מקבלים אף עליו, תחת שיבל אותם באהבה, הוא בחר לדחותם בגאונה: "וכי כמה מדבר בסך הכל, בכמה דקות של אחור? נו, העקר שבסוף אני מגיע..."

הרב נסה להסביר לו שההבדל בין הגעה בזמן לתפלה לבין הגעה כמה דקות מאחר יותר, הוא עצום. אם רוחשים כבוד למי ששפן שמו בבית הכנסת, לא מאחרים! אלא שמיכאל סרב לשמע. כאמור, הוא הסכים עם הדברים הטובים, אולם גאונותו ואולי עצלותו, גרמו לו לדחותם.

ובחזרה להווה: עתה בשעה שתים בלילה, נקרע מיכאל משנתו הקצרה, למשעה צלצולו הבולח פוסק של מכשיר הטלפון הנגיד שהיה מגן סמוך למטתו. הוא מהר לטל את ידיו ולענות לשיחה, וכבר ברגע שהצמיד את המכשיר לאזניו הבין כי משהו לא בסדר.

מעבר לקו נשמע קולו המבהל של אליה,

שומר הלילה של המפעל, הקורא לו למהר להגיע למקום. ברקע דבריו נשמעו קולות פצפופ חשודים, ומיכאל התקשה להאמין לאינטואיציה שנבאה לו רעות. "כבר הזמנתי את מכבי האש", הספיק אליה לומר בטרם נתקה השיחה.

מיכאל נטל את המפתחות ומהר לרכבו. בפתח אזור התעשייה כבר הריח את האש. המפעל שאותו בנה בעשר אצבעותיו במשך חמש עשרה השנים האחרונות, נער עתה באש עצומה שעמדה לכלותו על כל תכולתו - הציוד המכני היקר והסחורה הרבה שמלאה את המחסנים.

מיכאל הביט מעבר לענני העשן. האש שנדמה שכבר פלטה את אולם היצור, החלה עתה ללחץ את ירכתי המחסן הענק שהיה גדוש באותה עת בחומר דליק מאין כמותו - רהיטי עץ שזה מכבר יצאו מפס היצור ועמדו לשיכון בחנויות.

היה עדין את מה להציל. מיכאל שעמד חסר אונים אל מול מפעל חיי העולה בלהבות, לא הבין כיצד יתכן כי מכבי האש טרם הגיעו למקום. לפי חשבונו כבר חלפו חמש עשרה דקות מאז הזמנו. התחנה היתה מקומת בקרבת מקום, ומה מונע מהם להגיע?

הוא מהר לחיג לתחנה, ולאחר כמה צלצולים ענה לו קול עיף. "אחה, זה אתה מהרהיטים? הנה אנחנו תכף אצלך..."

מיכאל לא האמין. האיש פשוט נרדם על משמרתו, בדייק בדקה הקריטית.

חמש דקות נוספות חלפו. מבעד לעקול כבר נראתה הראשונה בשירת המשאיות הקולנית של מכבי האש. הכפאים, מימנים בעבודתם, מהרו לעטות את ציוד המגן ולרוץ אל תוככי המפעל הבוער. האש האדירה כבתה תוך כמה דקות, אולם בעבור מיכאל היה זה מאחר. מאחר מדי.

המחסן, על כל תכולתו, היה למאכלת אש, ומעט הסחורה שנותרה, היתה ספוגה במים שחורים ובלתי ראויה לשמוש כלל.

"אלו הייתם מגיעים בזמן, יכלתם להציל את המחסן מאבדון", נשבר קולו של מיכאל בשיחה נוקבת שענף עם ראש צות הכבוי, בתם הארוע הקשה. אולם האיש המחספס ולמוד הנסיון, רק השיב באגביות: "אחור של כמה דקות אינו נחשב אחור על פי החק, העקר שבסוף הגענו..."

מיכאל נאלם דם. הטענה הא היתה מפרת לו, והוא בחר לשתק.

הכאב היה גדול, וההפסד עצום. מיכאל לא עצם עין בכל מה שנותר מאותו הלילה. בבקר, עשר דקות לפני שבע כבר התיצב במקומו בבית הכנסת, כשהוא מעטר בטליתו ותפלו, מוכן לפתח בתפלה.

השרפה פלטה את מפעל חיי, אולם למדה אותו שעור פואב שאותו לא ישכח על ההבדל המהותי שבין הגעה בזמן, לבין אחור בחמש דקות, 'בסך הכל...'.

"תגבר כאר" שער א פרק ט אות ז'

כאדם הבורח מן האש

דברים מעוררי לב על חובת ההשקמה בבקר, כותב רבנו יונה בראש ספר היראה:

"בכל בקר בהקיצו משנתו... אל יסב על מטו דרך עצל, אך במהירות וזריזות יקום מיד. ואם יפגע בו מגול ויוליכנו דרך עצלות, ישיב אמריו לו וישים אל לבו... כי מפני כבוד אדם, או מפני רוח שיביא לו חיי שעה, או מיראת הפסד ממון כמו נפלה דלקה בעיר, יקום מיד במהרה ולא יתשל... על אחת כמה וכמה לעבודת מלך מלכי המלכים הקב"ה שיש לו להזהר ולקום במהירות וזריזות, ויירא פן יאחר לבוא".

לא לפתח פתח ליצר הרע

על דרך זו מוסיף וכותב בעל השבט מוסר' (פרק טז):

"בבקר כשתעור משנתך, מיד שתפקח עיניך, השלך הפסדות מעליך וקום על רגליך, ואל תחשב אפלו רגע בענין קימתך, שזהו פתחו של יצר להתחיל לפתותך שלא תשכים... ולזרז עצמך שים על לבך: אם תשכב על מטתך ויבוא עליך רוצח וחרבו שלופה בידו מיד תקום לברח, בלי מתוך לחשב מה זה ועל מה זה. שים נגד עיניך! שאם לא תקום להשכים לתפלה, חרבו של מלאך המוות עליך, בלי מקום לברח ולהנצל כמו חרבו של בשר ודם...".

חמש דקות מכריעות

ספר תלמידו של ראש הישיבה רבי דוד פוברסקי: באחד מימות החרף הקרים, בשעה שהגעתי לפנות בקר לביתו

של ראש הישיבה כדי ללוותו להיכל הישיבה כדרכי, נפתחה הדלת וראש הישיבה קבל את פני כתמיד - זקוף ודרוך.

צפיתי שישוחח עמי בלמוד, כהרגלו, אך להפתעתי שמעתי ממנו דברים אחרים: "הזמן היה אצלי היום", אמר. "איזה זמן?" - שאלתי בפליאה, וראש הישיבה השיב: היצר הרע המכונה (קהלת ד'א): "מלאך זמן וכסיל", בא אלי הבקר ודחק בי להמשיך ולישן עוד כמה דקות".

ואז הוסיף והסביר לי: "דע לך - הכל הולך אחר חמש דקות. כל המלחמה תלויה בחמש הדקות הראשונות מעת ההשכמה. היצר אינו מתחיל בדרישות גדולות, הוא מבקש דקות בודדות, אך היום פלו תלוי בדקות אלו (יתגבר כארי פרק 1 אות 1).

עבודה לכל דבר

לאחר שמחה משפחתית שהסתיימה בשעה מאחרת, הבחין בנו של רבי זלמן בריזל כי הוא מכון את שעונו לשעה שתים וחצי לפנות בקר - כהרגלו.

"אבא, מדוע תקום כל כך מקדם? הלוא בקשי נותר זמן לשנה", תמה הבן באזני אביו. "ואתה, מדוע מתכונן הנך לקום?" - השיב האב בשאלה.

"אני", הצטדק הבן, "מכרח לקום בארבע, לעבודתי במאפיה. יש הרבה הזמנות, ואני חייב להיות שם מקדם מהרגיל".

למשמע תשובתו, חיך רבי זלמן והשיב:

"זה בדיוק הענין, גם לי יש מחר הרבה עבודה, אינני יכול לאחר בשום אופן" (תפלה דילה' עמ' ר"ג).

המדר לדבקות בה'
את הכתוב בפרשתנו (במדבר טז ה) "בקר וידע ה' את אשר לו", דרש הרבי מסלונים בעל ה'דברי שמואל' כף: לפי ה'בקר' - התגברות האדם להשכמת הבקר, "וידע ה' את אשר לו" - נתן לעמוד על מצבו הרוחני ועד כמה דבק בקדוש ברוך הוא (דברי שמואל קרח).

יחוד ה' מונע מגפה

"וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגפה נעצרה" (יז טו)

מספר רבי יוסף ג', מחכמי ורבי העיר תוניס:

בעת שפקדה מגפה את עירי בשנת תר"י אמרתי לבני קהלתי כי יחוד שני השמות הקדושים, הוי"ה ואדנות, בתפלה - בכחו להביא לעצירת המגפה. דבר זה אף נרמז בנסח 'והוא רחום' הנאמר בשני וחמישי: "והסר ממנו מפת המוות" - ראשי התבות בגימטריה צ"א, כגימטריה של שמות הוי"ה ואדנות. בחסדי שמים, כאשר עשו כן נעצרה המגפה.

וכבר למדונו חכמים (זהר פנחס רכט א)

לשבח את הנשיאים, שלאחר שמון השמים קבעו שאהרן נבחר לכהנה קבלו הם את הדין באהבה. ועל כן נטלו איש מטהו, להורות כי לא בהם בחר ה' כי אם באהרן.

והוסיף: שבח זה נתן להאמר אף על כל אדם העונה אמן אחר ברפת חברו, שכן אף הוא מראה במעשהו זה כי הוא מאמין שברפת חברו נאמרה פדת וכדין והיא חשובה וראויה לעשות פרות. לפיכך אמרו חכמים (ברכות ג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך"; למברך יש רק את שכר אמירת הברכה, אולם העונה אמן, מלבד שכר האמן שבידיו, זוכה לשכר אף על פך שהחשיב והגדיל את זולתו (אמרי ברוך).

שמות אלו מתיחדים בפינו בעגית אמן שהיא גימטריה של שמות הוי"ה ואדנות. ובארז שלכך קבעו חכמים (ברכות ג ב) כי "גדול העונה אמן יותר מהמברך", לפי שהמברך אינו מזכיר אלא שם אחד - הוי"ה, ואלו העונה אמן מחד בפיו את שני השמות כאחד (ע"פ הגש"פ פי המדבר' [ליוורנו תר"ד] ד"ה הללו את ה').

חסד ואמן נפגשו

"ויצא משה את כל המטות מלפני ה' אל כל בני ישראל ויראו ויקחו איש מטהו" (יז כד)

לשם מה הצרכה התורה לכתב שכל אחד מהנשיאים שב ונטל את מטהו?

קבר יוסף הצדיק בשכם

יוסף הצדיק א' תמוז ב'ש"ט

שרשו של יוסף בסוד אמן

בעל המגלה עמקות' (פרשת וישב) מאריך לתאר את הקשר המיוחד שיש בין יוסף הצדיק למצות שיש בו מראה של יוסף הצדיק הוא בסוד אמן, וכפי שנרמז בפתוב שנאמר על יוסף (בראשית לו א): "בן זקנים הוא" - סופי תבות אמן. לאור זאת הוא מבאר, כי החזיון שראה בחלומו (שם ז): "והנה אנחנו מאלמים אלמים והנה קמה אלמתי וגם נצבה" בא ללמד, שפאשר מבקשים להשתיק את המקטרגים שיהיו כאלמים, יש להזהר בעניית אמן, לפי שהמלאכים הנוצרים מעניית אמן נלחמים במקטרגים ומשתיקים אותם. לפיכך "והנה קמה אלמתי" - שיוסף הצדיק, ששרשו בסוד עניית אמן, נצחם והשתיקם.

יוסף הוא שומר השער

עוד כתב המגלה עמקות' (שם): "יוסף הוא שומר השער, והשערים נפתחים בזכות עניית אמן, כמו שדךשו חז"ל (שבת קיט ב) מהכתוב (ישעיה כו ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמנים', לכן היה יעקב בן צ"א, כמנן אמן, כשאמר לו הקדוש ברוך הוא: 'קום צ"א מן הארץ הזאת, ואז ילדה לו רחל את יוסף, ויעקב גלה לו סוד אמ"ן כי זה שער השמים".

צדיק שומר אמונים

נתן לומר כי התאר "צדיק" שבו פנה יוסף (ראה יומא לה ב בעוד

מקומות), וכך אף נקבע שמו לדורות: "יוסף הצדיק", מלמד על הקפדתו המיוחדת בעניית אמן. כי כן, רבנו בחיי (פד הקמח' ערך אמונה) אומר כי בעבור הקפדתו על עניית אמן זוכה אדם לתאר "צדיק", כפתוב (ישעיה כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמנים", הרי שישראל מכנים "גוי צדיק" בזכות הקפדתם על עניית אמן, וכך גם יוסף הצדיק זכה לתאר זה בשל הקפדתו על עניית אמן.

"וימאן" - וי אמן

רבי שלמה זלמן ארנרין רבה של שמלוי מבאר כי זוהי אף פונת תבת "וימאן" (שם לט ח) המתארת את סרובו של יוסף להענות לאשת פוטיפר אשר בקשה להחטיאו. כפי שדךשו חכמים (ביצה טו א) את המלה "וינפט" שנאמרה בענן השבת (שמות לא ז) כקצור התבות: "וי אבדה נפט", שבצאת השבת מתאבל האדם על כך שגלקחה ממנו הנשמה היתרה שנתנה בו בכניסת השבת, כך נוכל לדרש אף כאן: "וימאן" - "וי אמן", שכן אמר יוסף: היאך אפשר בחטא וכך אפגם ביחוד השמות הקדושים שנרמזו בתבת אמן (שכר שכירי פרשת וישב).

זרעו של יוסף

בספר 'ארצות השלום' (ברכות כ א) מוסיף ומבאר על פי זאת את המובא בספר 'סדר הדורות' (ערך רבי יוחנן) שרבי יוחנן הדר בעניית אמן. שכן בגמרא (ברכות כ א) הובא שרבי יוחנן העיד על עצמו: "אנא מורעא דיוסף קאתינא", ולזרעו של יוסף אה להדר בעניית אמן.

"יש עצה שהתורה שבעל פה נותנת לו - ואם הוא מאמין בה, מדוע לא יעשה... יפחד האדם אם לא יעשה עצה קלה כזו בלא בטול זמן ולא חסרון כסף ולא טרחה קשה, אלא להטות אזנו לשמע היטב ולענות אמן כראוי..."

(מתוך מכתבו של הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, רנטרס 'שמר אמונים' עמ' 42)

מהינה לא יעשה?!?

יהודי יקר!

התקופה סוערת, העתיד לוט בערפל, ובתוך כל זה, נתנו לנו חכמים עצה פשוטה, קלה, בלי טרחה, בלי עלות - רק להקטיב ולענות אמן בכונה.

נתחזק בלנו בעניית אמן עם שחר ונזכה לשפע טובה וברכה בכל אשר נפנה!

היכל החתם סופר

מליון שוביני בעשימתו ותרנתו של מרנא ורנא החתם סופר זי"ע א'

גליון י"ג • פרשת קרח • ב' תמוז תשפ"ה

הקויטל שלך
בציון רבינו
החתם סופר
פרטים
במסדו נ' ע"ז

בפתח ההיכל

הבה לנו עזרת מצר

בעת הזאת אשר העם היושב בציון נתון למכה ולסכנה מצר הצורך. אשר אמרו לנו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד. ועם בני קל חי מבקשים להתחזק ולמצוא זכות מגן ומחסה שתעמוד לזכותם. מן הראוי להביא מדברי רבינו בספר הזכרון, אשר דרוש דרש בעת אשר באה פרעשבורג עירו במצור ובמצוק (ש' תמוז תקס"ט), ומבאר, שע"י ההתחזקות בעניינים המסומלים בענין החצים יהיה זה לעזר ומגן להנצל מכל חצי ופגעי האוייבים. וז"ל: **ולהיות כי מדותיו של הקב"ה מדה במדה, ע"כ נעורר עכ"פ על איזה דברים בפרט בסוד מרע ועשה טוב בדברים המכונים חץ ויהיו למגן ותריס מפני הפורעניות חצים ואבני בלסטראות...** ומביא שם כמה וכמה דברים אשר הם מענין החץ בסוד מרע, וההתחזקות בהם יעמדו לנו להגאל מיד חצי האויב. ואח"כ פונה לבאר את ענין החצים שבעשה טוב, וכותב: **"עד כה דברנו בסוד מרע מענין חצים, ואמנם העשה טוב אחת היא, מרפא לשון עץ חיים היא למחזיקים בתורת ה', כדכתיב (תהלים קכ"ז) כחצים ביד גבור כן בני הנעורים הם הת"ח הנעורים בלילה ועוסקים בתורת ה', ועליהם מסיים לא יבוש כי ידברו את אויביהם בשער, ואוי להם לבריות מעלבוניה של תורה מי שיכול לעסוק ואינו עוסק או מי שיכול להחזיק בלומדיה ואינו מחזיק או שיכול לקבוע או להחזיק לו רב קבוע ללמוד שיעור בכל יום ואינו עושה ח"ו גדול עוננו מנשוא. וההפך בהיפך, כי כל העוסק בתורה יסורין בדיקין ממנו ברכות ה' ואין אומה ולשון יכולין לשלוט בו ובזמן שקול קול יעקב נוהם אין הידים ידי עשו שולטות (ב"ר ס"ה), ע"כ נתחזקה בעד תורת ה' להוסיף ולא לגרוע ח"ו ובפרט להוסיף אומץ בהמדה"ר, להחזיק בחברת הבהמדה"ר לבל תמוט ח"ו כי דבר גדול ומא ולא יהי קל בעיניכם..."**

גם במקו"א (דרשות ח"א דף קפ"ג) מבאר רבינו שתלמוד תורה ושקיעות בעומקה של הלכה היא המגן מכל צד וצורך, ומבאר בזה הפסוק (שמות יז, יא) **'והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל'**, כי כאשר ירים הת"ח הנקרא משה את ידו בפלפול דאורייתא, שנחלקים ומפלפלים זה עם זה במלחמתה של תורה, עי"ז מחליש כח המלחמות של צד הקליפה שאין להם כח להלחם עם הקדושה, וממילא וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו, שאינם עוסקים בפלפול ומלחמתה של תורה, יש ח"ו כח להסט"א להלחם עם הקדושה, וממילא וגבר עמלק ח"ו.

לסיימא דמילתא מן הראוי להביא את דברי רבינו על הפסוק 'אל תט באף עבדך' (הובא מכת"ק בעולות יהודה תהלים כז), אשר דבריו מתאימים להאי שעתא - כאשר מצד אחד אנו מצויים בעמק חשכת הגלות, ומאידך גיסא רואים אנו גם מתוך הגלות גילויי חסד ונסים גדולים מאידך, אשר אף גם בהיותנו בארץ אויבינו לא עזבנו לכולותינו, ויט עלינו חסד נגד מלכי פרס, וז"ל: **"שלא תשלחני מלפניך רק בהבטחה שהבטחת לנו ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו', כי אין בכוחינו להתרצות בזה לבדו, כי אנו צריכים לחסד ולרחמים ברוחניות ובגשמיות בלי הפסק, וז"ש אל תט באף עבדך, באף גם זאת, אלא אל תשני ואל תעזבני א' ישעי, להושיענו תמיד"**, אמן.

א מיליון למה
פלוני

פנינים מתורת רבינו

ערכים בשיפה ברורה לשולחן השבת

אם אין כוונתם לשם מחלוקת, אלא לשם שמים, יתאוו להתעלות יותר ולכן יבקשו גם כהונה, ומה טענה יש כנגדם. אלא שכך אמר להם משה, מי שעובד את הש"ת באמת לשם שמים, רק כי כן ציוה לו השם, אין לו שום חילוק ונפק"מ במה הוא זוכה לעבדו, אם במלאכה כבידה או לא, רק עושה מה שרצון השם ממנו לפי המקום והזמן שנתנו הש"ת שם, ואפילו אם המלאכה בזויה היא, הרי הוא עושה אותה בלב שלם. וא"כ אחר שנתן לכם הקב"ה לויא, אמר להם משה, מדוע תבקשו גם כהונה. (ת"מ עמו ע"ז)

אין "חזקה" במחלוקת

וישלה משה לקרוא לדתו ואבירים (טו, יב)
פירש"י מאן שאין מחזיקים במחלוקת, שהרי היה משה מחזיר אחריהם אולי ירצו להשלים עמו.

ויש לדקדק בדברי רש"י, דפשוט שאין מחזיקין במחלוקת, מה חידוש יש בזה. ועוד, וכי רק אין מחזיקים במחלוקת, הלא אדרבה, צריך גם לרדוף אחר השלום, וטובא הוי ליה למימר.

על כן נראה לפרש כי לכאורה לא היה למשה רבינו לחזר אחריהם ולהפציר בהם, שהרי כבר היה להם "חזקה" של מחלוקת, שג' פעמים כבר החזיקו עמו במחלוקת, א. כאשר הרג את המצרי וסיפרו זאת לפרעה. ב. כאשר משה ביקש מפרעה שיוציא העם ממצרים, ופרעה הפסיק התבן, ואלו באו בטענה 'ר'א ה' עליכם וישפוט. ג. עתה במעשה קרח ועדתו. וא"כ הם "מחזיקים" במחלוקת ולמה לו למשה לחזר אחריהם ולהפציר בהם לשלום.

ועל כך פירש רש"י דקמ"ל שאין מחזיקים במחלוקת, במחלוקת אין "חזקה", אלא אפילו אחר מאה פעמים עדיין צריך לחזר ולהפציר אחר השלום. (עמ"ת דף פ"ב)

בין נס בליעת קורה לשאר אסונות טבע

ופצתה האדמה את פיה, וגו', ויורדו חיים שאלה (טו, ה)
פעם בא רופא גוי לרבינו החת"ס, ושאלו מדוע התורה מתארת בארוכה את מעשה הנס, שהאדמה פתחה את פיה לבלוע את קורה, הלא דבר הרגיל הוא שיש אסונות טבע, כמו הרי געש ורעידות אדמה, וכמעט מידי תקופה אנו שומעים כעין זה שנפער בור באדמה, ופעמים עיירות שלמים שוקעים באדמה, ומה הרעש הגדול שנעשה כן פעם אחת לקורח. השיב לו מרן זי"ע, והראה לו את דברי הרמב"ן שהחידוש בנס קורח, שלא רק שהאדמה פתחה את פיה, אלא מיד אחר שבלעה את קורח חזרה לכסות את קורח באדמה, וכאדם הפותח פיו לבלוע שמיים בסיים הבליעה חוזר וסוגר פיו, וזהו דבר שאינו בטבע כלל.

(לקוטי חבר בן חיים ח"ד עמו"א י"ב)

תורה מחזרת אחר אכסניא שלה גם אם בנתיים היה רח"ל דור אחד שנקב

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טו, א).

יש לפרש עפ"י מה שכתב בספר חסידים (סי' קנ"ו) דמה שאמרו חז"ל (ב"מ פה) דמי שהוא ובנו ובן בנו ת"ח, לא תמוש התורה מפי זרעו לעולם, דאף שפעמים יש מניעות מצד אחר שתפסוק התורה מאיזה דור שלהם, מ"מ אינה פוסקת 'לעולם', כי תמיד תחזור ותנוצץ אחר דור או אחר כמה דורות, והוא כאילו השולח פארות יפים אף נעים, ובא אחד ותחב ענף אחד בתוך הקרקע, הגה למרות שהענף הוא מתרקב שם בקרקע, מכל מקום הוא משתרש שם ונעשה ממנו אילן אחר. וה"ו לפעמים יצא רשע אחד אשר ממנו יותר פסולת שהיה במשפחה, וחוזר לשורשו אח"כ.

וכהאי גונא היה בקרח, שהיה בן שלשה צדיקים גמורים, יצהר קהת ולוי, והוא הרשיע, אלא שרשעתו היתה רק כללות זוהמא, ובסוף נצצה ממנו קדושי עליון כידוע ממשפחת הקרחים.

וזה כונת הכתוב, כי קח הוא לשון השרשה כידוע (כמו קח על מים רבים צפצפה שמו, יחזקאל י"ז ה'), ובן הוא לשון ענף (כמו ועל בן אמצתה לך, תהלים פ"ט ט"ו), וזהו ויקח קרח, שהוא השריש את ענפו של יצהר וקהת ולוי, ועתה הוא נרקב, אך סופו לבצבץ מן הארץ לעשות פרי למעלה. (דרשות ח"ב דף ת"ט ע"ב ד"ה ויקח)

טענת השמש והירח במחלוקת קרח ועדתו

ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טו, ג).

בגמ' (נדרים לט) מאי דכתיב "שמש וירח עמד זבולה", מלמד שעלו שמש וירח מריקע לזבול, ואמרו לפניו רבש"ע אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירים. ויש להבין הטעם מדוע דוקא השמש והירח באו לבקש לעשות דין בקרח ועדתו. וי"ל כי ידוע שדור אנוש היו אומרים ששוכרים הבורא ית"ש, אלא שכבודו הוא להשתחוות למשמשי הגדולים, הלא הם השמש והירח (עי' רמב"ם ריש הלכות עכו"ם), ובא מרע"ה ולימד דעת לא להכנע ולא לכבד אלא רק להש"ת לבדו, ולא למשמשי כלל. ובא קרח ומזה לקח מקח רע, ואמר למרע"ה אע"פ שפניך כפני חמה (ב"ב ע"ה), מ"מ דיו להיות חכמה, וכל העדה קדושים ובתוכם ה', ואין בין ה' וביניהם אמצעי, ומדוע תתנשאו. והיות שהמרד הזה נעשה ע"י השמש והירח, ע"כ שמש וירח עמד זבולה. (חידושי חת"ס עמ"ס נדרים לט: ד"ה ומדוע)

מי שזכונתו לשימים אין לו חילוק במה הוא עובד את הש"ת

הגועט מנכס כי הבדיל אלוהי ישראל, וגו', ובקשתם גם כהונה (טו, ט-ט)
וטענה זו תמוהה, וכי למה לא יבקשו גם כהונה, הלא גם

הייגו:
0733.454.678
! 1748 1748 1748

ארה"ב:
1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרנא החתם סופר זי"ע א'

לשה"ק | אידיש | אנגלית | צרפתית

כמו"כ ותוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון,
ואפשרות מענה על מדור 'לחידושי'

קו היכל
החתם סופר

ואתפלפל כדת

עבדתי טאני הדרות העלפלים בתורת רבינו

איך הותר לספר לשון הרע על דתן ואבירים?

מהיכן ידע משה מדברי דתן ואבירים + תמיחה גדולה ששיגר רבינו אל מהר"י אסאד בדיני לשון הרע הנלמדים מקרח ועדתו + עיני האנשים 'ההם' - מי הם אנשים אלו? + 'המעט כי העליתנו' - דברי דתן ואבירים לשלוחים, או דברי השלוחים למשה?

דיני לשון הרע הנלמדים משולי מחלוקת קרח ועדתו

בפרשתנו מסופר על מחלוקת קרח ועדתו, כשבין הדברים מסופר גם אודות דבריהם הנלוזים של דתן ואבירים: **וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקָרָא לְדָתָן וְלָאֲבִירִים בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא יַעֲלֶה: הַמֶּעַט כִּי הָעֵלִיתֵנוּ מֵאֶרֶץ זְבֹת חֶלֶב וְדָבַשׁ לְהַמְיִתֵנוּ בְּמִדְבָּר כִּי תִשְׁתַּרְרַר עֲלֵינוּ גַם הַשְּׂרָר: אִף לֹא אֶל אֶרֶץ זְבֹת חֶלֶב וְדָבַשׁ הִבְיֵאתֵנוּ וַתִּמְן לָנוּ נַחֲלַת שְׂדֵה וְכַרְם הַעֲיִנִי הָאֲנָשִׁים הַהֵם תִּנְקַר לֹא יַעֲלֶה:**

ובמסכת מו"ק (טו) למד רבא דין גדול בהלכות לה"ר מפסוקים אלו. דשליח ב"ד שהלך בשליחותו לאדם מסויים, וחירפו לה, מותר לו לחזור ולספר על כן לב"ד, ואין בזה משום לתא דלשון הרע, וז"ל: "אמר רבא מנלן דמשדרין שליחא דבי דינא ומזמנינן ליה לדינא, דכתיב וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים בני אליאב וגו', ומנלן דאי מתפקר בשליחא דבי דינא ואתי ואמר [ופי' רש"י] דאי מתפקר בשליחא דרבנן - כלומר שחירף שליח בית דין, ושליח אמר חירפני, לא מיתחזי כלישנא בישא [אין בו משום לשון הרע], דכתיב שם העיני האנשים ההם תנקר" (וכן נפסק בשו"ע ח"ו ח' ס"ה).

ובביאור הראיה מפסוקים דידן, כתב רש"י "העיני האנשים ההם תנקר - אי לאו דשליח דאמר ליה למשה משה לא הוי ידע". והיינו דמזה שמסופר כן בתורה, על כרחינו דמשה ידע מזה, ואם לא שהשלוחים הם שסיפרו לו, איך ידע... ומזה חזינן דמותר לשליח לספר למשלח.

אמנם לכאורה פירוש רש"י בזה הוא מחודש ופלאי מאד, דאטו קושיא היא מנליה למשה לכתוב כן בתורה, הלא מי שהודיעו פרשת בלק ובלעם, ושאר פרשיות, הוא זה שגילה לו כאן את מהלך הדברים עם דתן ואבירים. שהרי כל דברי תורה כולם מיד ה'. וכבר הרגיש בזה הרש"ש (שם) והעיר: "פירוש רש"י דחוק, והא איתא במגילה, אסתר ברו"ק נאמרה שנאמר ויאמר המן כלבו, וע"ש בפרש"י, ומשה ודאי לא גרע ח"ו מכותבי המגילה..."

ומדוחקא דמילתא, מציע הרש"ש לפרש באופן אחר. דודאי פסוקים אלו הכתובים בתורה אין זה לשונם של דתן ואבירים שאמרו לשליח, אלא הוא לשון השלוחים שחזרו בפני משה את מה שאמרו להם דתן ואבירים. והראיה העמדת בתורה של לשון הכתובים הוא בלשון נוכח 'המעט כי העליתנו' וכן בכל שאר דבריהם, ואילו הם להשלוחים ודאי דיברו בלשון נסתר 'כי העלנו' וכן באיך. אלא ע"כ דפסוקים אלו הם ממה שסיפרו השלוחים למשה, ואז חזרו לו על דברי דתן ואבירים בלשון נוכח, ומזה הוכיח רבא דמותר לשלוחים לחזור ולספר לב"ד [על קושי זה בדברי רש"י עיי' גם בפירושי עיני יעקב לבעל השבות יעקב בעין יעקב מו"ק שם. ובערוך השולחן חו"מ שם].

תמיחה גדולה מבית מדרשו של רבינו בדין הנ"ל

והנה על דין זה שלמדו חז"ל ממחלוקתו של קרח, ישנו קושיא גדולה אשר יצאה מבית מדרשו של כמה מחכמי ישראל. כשבראשם רבינו ז"ל, אשר מלבד שדן בזה לעמדת בהגהותיו לשו"ע שם, גם שיגר קושיא זה למוה"ר יהודה אסאד זצ"ל, וזה האחרון החזיר לו תשובה ארוכה ליישב תמיחהו.

והוא, דהנה בירושלמי (פאה פ"א ה"א) אי' דמותר לומר לה"ר על בעלי מחלוקת, ולמדוה ממעשה אדניהו (מלכים א' א) שנדבר נתן הנביא עם בת שבע לבא שניהם אל המלך דוד ולספר על אדניהו שהמליך את עצמו בחיי דוד (והעתיק המג"א דין זה למעשה סי' קנו ס"ק). ומעתה הקשה רבינו, כיון דעל בעלי מחלוקת מותר לספר לה"ר, אי"כ מי לנו בעל מחלוקת גדול מקרח ועדתו אבי אבות לכל מחלוקת שאינה לש"ש. ומעתה תמוה מאד איך למד רבא מכאן דמותר לשליח ב"ד לספר לב"ד שציערוהו, הרי דילמא היה כאן ההיתר משום בעלי מחלוקת. [הגאון בעל משכיל לאיתן (דעות פ"ז) מכח תמיחה זו נחית לומר דבאמת פליג הבבלי על הירושלמי בדין זה ולא ס"ל היתר דבעל מחלוקת, ושפיר למדו משם היתר דשליח ב"ד, ע"ש].

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודות

חידושים עיוניים עיתונותיים ז"ע

האם מה שלקחו את מחתות החטאים ועשאום ציפוי למזבח - נחשב הורדה בקדושתם, או לא?
חתם סופר ד"ה את מחתות [תקצ"ב] והגהות שער יוסף שם

כל תשובה (לעיל על שאלה בנפרד) מזכה את המשיב בכרטיס הגרלה

שמות הזוכים לחודש סיון
יפורסמו בשבוע הבא א"ה

גם בין המשיבים בחודש תמוז מתקיים הגרלה על **כרטיס טיסה לציון רבינו החתם סופר**
4-1 זוכים כל אחד בסך 500 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:
1. בנדרים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
2. בטלפון 0733.454.678 שולח 4 (לאור בחינת השפה)
3. במייל CH3131325@gmail.com
יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.
יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שבחי עיני ז"ע בפני צדיקי וצאורי הדורות

הרה"ק ה'שר שלום' מבעלז ז"ע (ג)

אין דער וואכ'ן זענען זיי רעביס'
מרן מוהר"ש מבעלזא שלח פעם אחת שני חסידיים להחתם סופר לראות התנהגותו, באו שמה על שבת קודש ולא ראו שום התפעלות וגם לא מתלמידיו, ביום א' בבוקר כשבאו כל הביעה"ש לשיעורו הקבוע למד מקודם בספר מוסר (לא ידוע בדיוק איזה ספר), ולמד כמו חצי שעה, וכולם נעו בבכ"י גדולה. ואח"כ התחיל השיעור. כשבאו בחזרה למרן זצ"ל וסיפר לו את אשר ראו, אמר מרן "שבת זענען מיר רעביס", און און דערוואכן זענען זיי רעביס... [בשבת אנו רביים ואילו באמצע השבוע הם רביים...].

הגה"צ ר' חיים שלמה פריעדמאן זצ"ל, צילא דמהימנותא אמרות טהורות עמ"א

כי מלאך ה' צבאות הוא
שמעת מזקני כ"ק אדמו"ר רבי איציקל זצ"ל, שפעם אחת היה אחד מחסידי בעלזא בתקופת השר שלום ז"ל, שהיה לו איזה טענה על מרן החתם סופר זיע"א (בענין שלא היה לו זמן לספר לי), ורצה לנסוע לפרעשבורג להתווכח על זה. ואמר שקודם לנסיעתו יכנס אל השר שלום לקחת ברכת פרידה, כשנכנס להשר שלום ואמר לו שרוצה לנסוע לפרעשבורג, ואמר גם סיבת נסיעתו, אמר לו השר שלום, "חס ושלוש, השמר לך, כי מלאך ה' צבקות הוא..."

כ"ק אדמו"ר מפשעוואריסק שליט"א, עקדת משה ח"ו עמ' שלט

מנהגי חתם סופר
פעם אחת היה הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל אצל הגה"ק רבי עקיבא סופר זצ"ל אב"ד פרעשבורג, וסיפר הרב מבעלזא: "אל אבי זקניי הרה"ק שר שלום, היה רגיל לבוא איש אחד מפרעשבורג, האט זיך דער עלטער זיידע פארשפארט מיט אים צווי שעה, און אויס געפרעגט אלע מנהגי חתם סופר... [זקניי השר שלום הסתגר עמו בחדר לשני שעות וחקרו ודרשו אודות מנהגי החתם סופר].
הגה"צ רבי אהרן מרדכי רוטנער זצ"ל, שיח זקנים ח"ב עמ' פו

הולדתו

פרקי חייו של רבינו זינג"א

ימי נעוריו (א)

ולהיות כי אחרי כן בימות מלחמה נתעלה האיש ההוא מעלה מעלה, עד שברוב הימים ע"י כשרון מעשיו ופעולותיו בהראותו את עצמו לגבור חיל, הגיע למדרגת 'שר האלף', והוא הוא האיש אשר ישב אח"כ בראש משפט מלחמה (קריגסערקט) הנ"ל בפ"ב [יחינו מה שהוא מספר למעלה את אשר אירע לרבינו בשנות מלחמת צרפת ואוסטריה, אשר העלילו על רבינו שהוא מרגל והביאו למקום המשפט אשר שם הרשע -] וכאשר בא זקני צ"ל לחדר מושבם מיד הכירו שר הצבא ההוא כי הוא הוא הבחור משה סופר הקטן מאז, וע"כ הפסיק המערכה ונכנס עמו לחדר מיוחד והתודע אליו, כי הוא האיש מלחמה אשר ה' אתו עמו בבית הנגיד במיינץ ושמוחו זה עם זה ומיד הבטיחו שלא יאונה לצדיק כל און כי הוא יודע ועד ששקר ענו בו.

הגר"ש סופר זצ"ל, שם עמ' ע' בהערה

רבינו בימי נעוריו חוזר על הלכות חמורות תוך כדי לכתו לטייל

הג"מ רבי משה סג"ל פאללאק זצ"ל אבדק"ק באניהאד בעהמח"ס וידבר משה, ועוד, בקונטרס מוסר שחיבר בימי חורפו, כתב וז"ל: סיפר לי אממ"ו הרב נר"ו [הג"מ רבי יצחק זעקל פאללאק זצ"ל בעהמח"ס ברכת יצחק], בלמדו אצל רבינו הגדול בעל חת"ס סופר זצ"ל, בא לבקר היכלו בחירו מנוער הגאון מו"ה חיים רעכנאווא אב"ד בק"ק קעללין [מופנית אליו תשובה בשו"ת חת"ס חאו"ח סי' ק"פ], שלמדו יחד אצל הגאון מו"ה נתן אדלער זצלה"ה, ובתוך הדברים אשר נדברו ראי' ה' איש אל רעהו, אמר מהר"ח אל רבינו הגדול, אם עודנו זוכר ימים מקדם כשהלכו לטייל, שם חזרו הלכות שבת ושם, חזרו הלכה פלוני וכו', ויהי רבנו הגדול ומשתק את מהר"ח ואמר: "נא נא אשרי ילדותנו שלא ביישה זקנתנו..." (סוכה נ"ג) וכו', עכ"ל"ה של כ"ק זקני בעהמח"ס וידבר משה זצ"ל שם [ועיין בשו"ת מחנה חיים ח"ג חאו"ח סי' ט"ו, וכן בלקוטי חבר בריש ח"ב, המזכירים גם כן ביקורו של מהר"ח הנ"ל, וכתב הלוקטי חבר שזה היה בשנת תקצ"ו לפ"ק ושמוחו הזקנים הנאבים מנוער עד מאד זה בזה].

הגר"נ שטערן, הקדמה לדרשות חת"ס קרית חוצות אות 1

ובנוסח אחר: הגה"ק רבי אברהם בינגא זי"ע, היה ידיד נעוריו של זקני מרן החתם סופר זי"ע, ושניהם למדו יחדיו אצל הגה"ק רבי נתן אדלר זי"ע. פעם הגיע רבי אברהם בינגא לבקר אצל החת"ס, והחת"ס מאד שמח אתו. רבי אברהם שאל את החת"ס אם הוא זוכר שבבחרותם הלכו שניהם יחדיו לטייל ובדרכם חזרו בע"פ על כל שולחן ערוך אורח חיים. נענה ואמר החת"ס, שבוודאי זוכר הוא זאת והפטיר בעונותנותו: 'אשרי ילדותנו שלא ביישה זקנתנו'.

הגר"נ געשטעטנר זצ"ל, אוצרות להורות נתן תורה עמ' שעב

פלפול בסוגיית 'מתוך' - בהיותו בן שבע שנים

הסוגיא האחרונה שדרש החתם סופר לפני תלמידיו ה' בסוגי' ד'מתוך' [במסכת ביצה], והתלמידים פלפלו עמו כדרכו של תורה. ושמע החתם סופר את דבריהם, ויאמר להם שלא יאריכו בפלפול בזה, כי פלפול זה אמר בהיותו בן שבע שנים, והגדולים פלפלו עמו אז, ועכשיו אחר שבעים שנה חזר על מה שאמר.

הגר"צ רבי רפאל בלום מקאשוו זצ"ל. הליכות הסופר עמ' כה

מופיע ללמוד תורה בישיבת מגנצא בהיותו בן י"ג שנים

ובא לחסות בשנת תקל"ו בצל אילנא רברבא הגאון הגדול רבי מיכל שיאר זצ"ל ראש ישיבה בק"ק מגנצא (מיינץ). ובבואו לעיר ההיא, קבלו הגאון הנ"ל בסבר פנים יפות, כי צדקו לפניו הלך, וכבר נודע שמעו הטוב להגאון ז"ל. ולהוסיף ברכה הביא אתו עמו גם כתיבי תעודה מרבתי הגאונים המבשרים באישו"ר כולל ומוסיף שבח ותהלה להבחור משה, ומספרים מרב כשרון מעלותיו.

וחיש מהר יצא טבעו בין אנשי העיר, מהפלגת תורתו ויראתו הנפלאה, והשתדלו להטיב מעמדו ולהמציא לו די מחסורו אשר יחסר לו, והיו לו כל ארוחותיו מעשיר א', והעניקו מכל טוב, וישב שם בבית מלא ספרים ושקד על דלתי התורה בשקידה רבה, ואסף באמתחתו ג"כ משארי חכמות הנצרכות לחכמת התורה, מתוך ספרים אשר חברו גדולי וחכמי עמינו, ואמר לחכמה אחותי את. ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, ורוח הבריות ורוח המקום היו נוחים הימנו, ובפרט רבו משך עליו חוט של חן וחסד וקרבו מאוד, ובימים לא מרובים כבדו ביתרת הכבוד ועטרו בעטרת בחורים גדולים ומופלגים בתורה. להיות "משוחרר". ואף גם שלא היה אז רק בן י"ד שנים בכל זאת הנחילו רבו כבוד רב זהה. ולבחור משוחרר היו הכנסות שונות קבועות מקופות הקהל ומבעלי בתים יחידי סגולה...

הגר"ש סופר, חוט המשולש עמ' כב

הקדמת רפואה למכה - עובדא מזמן היות רבינו במגנצא

ראה זה דבר פלא איך הקב"ה שולח הרפואה קודם המכה, כבר כתבנו למעלה שניתן לזקני ז"ל בעת בואו ללמוד בעיר מיינץ כל ארוחותיו מאת נגיד א', והנה בעת ההיא היו בני חיל הצרפתים מחולקים ומפוזרים בין תושבי עיר ההיא, ואנשי הצבא בזזו איש לו לישב אצלו ולהיות עמו בביתו כל עת היותו בעיר, וכמו שהוא גם עתה במקומות שאין ארמונות ומבצרים מיוחדים להם. ואצל הנגיד ההוא היו ג"כ איזה מהם. והיה ביניהם אחד אשר התקרב מאוד אל הבחור הקטן משה סופר, ובישק ממנו ללמוד עמו איזה ידיעות הנצרכות, ולעומת זה יעבוד הוא עבודתו וישמשו ככל הנצרך לנקות בגדיו ושאריו תשמישים, ולא יכול הבחור משה להתאפק מלמלאות בקשת איש מלחמה ההוא.

ענינה דיומא

שיבתי אור נחיי רבינו בתקופה זו

מלחמת נפוליאון (ה)

בגיליונות הקודמים הבאנו תיאור של רבינו (בספרו "ספר הזכרון) מימי מלחמת נפוליאון נגד ממלכת אוסטרו-הונגריה, שנתרגשה בעיר פרעשבורג, הבאנו איך גלה ממקומו לעיר יערגן, עתה נביא מקורותיו בימים אלו (ימי ערב ראש חודש תמוז):

רבינו ממשך שם ומתאר איך אחר הגיעו לעיר יערגן עלה לתורה ובירך ברכת הגומל בלשון רבים, ואנשי קהילתו שבאו עמו מפרעשבורג ענו אחריו בלשון רבים "מי שגמלנו כל טוב".

אמנם כעבור ימים מספר, ורעמי התותחים שבעיר פרעשבורג שבתו, ולמראית העין חזר השקט לשורר, חזרו רוב תושבי פרעשבורג לבתיהם, אך רבינו לא הסכים עמהם, וכלשונו "ואמנם אני אמרתי מה לי במהתלות אנשים הללו, וכל זמן שהאויב נגדי לא נשוב לבתינו".

"אך אמרתי עם לבי, בהגיע תור ער"ח תמוז אשר רוב או כל העם יתענו, מה טוב ליסע שמה (לק"ק פרשבורג) ולבשר צדק בקהל רב כי ירבה כבוד ה', והיהו קרובים לתשובה, ולא אירא מסכנה כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, אח"כ אשוב למקומי ליערגן".

אך, באורח פלא כאשר בא העגלון להסיע את רבינו לפרשבורג, ועמו קציני הקהל, ועגלתו מתוקנת ושלמה, וגם הרחוב מתוקן מבלי בורות וסדקין, ואעפ"כ בצאתם את יערגן נתהפכה העגלה באורח פלא, הפח נשבר ורבינו ומלווי יצאו בלא פגע, אך רבינו ראה בזה סימן מן השמים שלא ליסע לשם, כי סימנא מילתא.

ואמנם לא עברו שעות רבות, ובלילה שקודם ראש חודש תמוז "שבו מים הזדונים לאיתנם הראשון, ונרקו אבני בליסטראות יום ויום, פעם שעה או שתיים על היום, ופעם בלילה, והומתו נפשות אינם נימולים, אבל תל"ת ברחוב היהודים לא היה הפסד כלל..."

הושע נא ציון המצוינת · הושע נא קדש הקדשים · הושע נא תל תלפיות

חדש ומיוחד: אפשרויות לשליחת קויטצל לציון קדשו של מרן החתם סופר זי"ע בפרשבורג

3 אפשרויות יונחו על מקום מנוחת קדשו מידי שבוע

קודד האימייל: k6056157010@gmail.com

קודד הטלפוני שולב: 0733.454.678 ארזה"ב: 1-005.615.70

בעמדות נדרים פלוס "היכל החתם סופר"

הנפילה למשרה איש האלקים ה' מעון אתה היית לנו בדרך ודר

הרבצת תורה והנהגה עם תלמידים (א)

הרבצת תורה במשנת ותורת רבינו • סדרי לימודיו עם תלמידיו • הנהגתו עם תלמידיו • הוראות קודש לתלמידיו

מעלת המלמד תורה לאחרים

ללמד תורה לאחרים הוא מעשה חביב לפני השי"ת (דרשות דף נ"ד ע"ב), ולא כל אחד זוכה לכך, כי אפילו מי שיש לו חכמת הלב, אינו זוכה ללמד אחרים עד שיתן ה' בליבו להורות לאחרים (ע"ה פרשת ויקהל דף קנ"ז).

שכר המלמד תורה לאחרים

זוכה לעבוד השי"ת מאהבה ולייחד שמו יתברך (ת"מ פרשת ואתחנן דף מ"ח), ותורת התלמידים מסייע לו שיתקבל תשובתו (דרשות דף ק"י טור ד'), ומה שילמד לתלמידים יצמח מלמטה למעלה אח"כ וישפיע לו שפע אלוקי ורוח הקודש (ת"מ פרשת בחוקותי עמ' קח). וע"י תלמידים, מתנוצץ הארת פני הרב מניצוץ קדושת התורה (ת"מ פרשת בהעלותך עמ' קד). ומרויח שגם אם השלים עצמו, עדיין זוכה לעוד שנות חיים כדי לגדל תלמידיו לתורה, ורק כשהם באים למדריגתו הוא גומר וימיר לקונו, ואז מקבל שנות חיים אם יעבוד השי"ת שלא ע"מ לקבל פרס (ת"מ פרשת משפטים עמ' קכ"ג). ומתוך שכל ימיו חידש תלמידים, חידושי בידו ואי"צ כ"כ לחזור עליהם קודם מותו (דרשות דף צ"ו טור ד'). גם זוכה להורות ישירים זרע ברך ה' (הגר"ש ואזנר זצ"ל בשם רבינו, גיליון מעיינות הלוי ד"ת רעד"ר פרשת נח תשס"ט. וע"ל להלן).

המלמד לאחרים זוכה לסייעתא דשמיא בחינוך צאצאיו

פעם אחת התמרמר רבינו שמרוב טרדותיו בקהילתו ולימודי הישיבה, אין לו כ"כ פנאי להשיג על בניו ויוצאי חלציו, ותלמידו הגרמ"א ארנשטיין זצ"ל אב"ד בארדיבו, שהיה נוכח שם, השיב לו כי הלא דוד המלך ע"ה אמר "כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה", שמי שכל שחונן ונותן את כל היום שלו לאחרים, שהוא מלמד ומחכימם, והקב"ה מבטיחו "וזרעו לברכה", והפליא רבינו דבריו, וחזר עליהם בסעודה שלישית באותו שבת והוסיף עליהם פירושים מדיליה (הקדמה לספר דברי אברהם לתלמיד רבינו הג"ל).

זהו עיקר קיום התורה

עיקר קיום התורה הוא על ידי הרבצת תלמידים הרבה (ת"מ פרשת דברים דף י"א. וע"ה בת"מ פרשת אחרי עמ' עב), והוא זכות גדול שלא זכה לה אברהם אבינו זולת לבנו יצחק (דרשות דף יח טור א), והיא עיקר טובתו של האדם ללמד לאחרים ולהטיב להם (דרשות שם טור ג, וע"ה פרשת בהעלותך דף מ' ע"א), ומה נחת וגדלה יש לאדם כשרואה תלמידו או בנו ממלאים מקומו בחייו (דרשות דף כח טור א).

המעמד תלמידים היא הצדקה הנבחרת

אחר שלמד החכם מפי רבו, יראה להעמיד תלמידו ותלמידו תלמידים, וזאת היא הצדקה המובחרת ביותר, שבה נשתבח משה רבינו ע"ה "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" (ע"ה דברים עמ' ק"ס).

המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו

כל אחד מחויב ללמד בנו ותלמידו, והוא מוריש להם התורה, אך הבן והתלמיד אע"פ שהוא כירוש, אינה כירושא אלא נקנית להם רק בגיעה רבה (ת"מ פרשת וארא עמ' כ"א). והמלמד בן חבירו תורה שכרו רב מאוד, והוסיף הקב"ה להחשיבו כאילו ילדו, כדי שיזכה גם למעלת "ברא מזכה אבא" (ת"מ פרשת במדבר עמ' ד'), ואם מלמדו לשם שמים, נעשה הרב שותף כניכול בבריאת התלמיד, ואז הוא בורא למען כבוד שמים (דרשות ח"ג א' ע"ב). אך חילוק גדול יש בין לדין ממש, ואותן שלימדן תורה והם כבניו, כי בניו ממש צריך לפרנסם לפקח עליהם ולהביא טרף לנפשם, משא"כ תלמידיו כבניו, אדרבה הוא אוכל בזכותם (ע"ה פרשת אמור עמ' נ"ח).

דרכים לזכות להרביץ תורה

ע"י התעוררות למטה לעבודת השם, בכך יזכה שהקב"ה ישלח לו עזרתו מקודש בשפע רב, ויזכה להיות זכר המשפיע מתורתו לאחרים (ת"מ פרשת תרי"ע עמ' ס"ד), וכן מי שזוכה לחדש חידושים מושרשים המכוונים אל האמת, זוכה להעמיד תלמידים (ת"מ פרשת בהעלותך עמ' מ"א). מי שלומד על מנת לקיים מצות התורה, זוכה ללמוד וללמד, כי חושב בענותנותו שאינו ראוי ללמד אחרים, ולזה הקב"ה מגביהו שיזכה ללמד ולעשות (ע"ה פרשת ואתחנן עמ' כ').

זכות הרב שהכריע את חיי התלמיד

האם רואה אתה? ", "אכן, רואה אני" השיב פנחס לייב בקול חלש ומלא השתאות. שתיקה השתררה, ושוב שאל החת"ס "האם רואה אתה?", ושוב השיב פינחס לייב בקול ענות חלושה "כן". כך נמשך הדו שיח המוזר שעה ארוכה, מדי כמה דקות החת"ס שאל את הגוסס אם הוא רואה, ופנחס לייב היה עונה "כן, רואה אני".

מאיר המסתתר לא ראה דבר מכל המתרחש, ורק שמע את קולותיהם של הרבי והתלמיד. לאחר מכן, בירך החת"ס את תלמידו בברכת רפואה שלמה, ויצא מן החדר.

להפתעת הכל, החל מאותו רגע, מצבו של פנחס לייב השתפר באופן פלאי ומופלא, ברק חיים חזר לעיניו, פרפורי הגסיסה פסקו, ומצבו הלך והשתפר, ועד מהרה הוא שב לאיתנו המלא.

הדבר עורר פליאה והתרגשות. אך רק מאיר, שהאזין מתוך הארון, לא הצליח לכבוש את סקרנותו, והוא עמד והפציר בידידו פינחס לייב שיספר לו מה הוא ראה באותו מעמד.

רבי מאיר איזנשטר בעל מהר"ם א"ש

אך פנחס לייב סירב בעקשנות לגלות את הסוד. אך מאיר לא ויתר, וביקש מחברו להודיע לו מתי בדעתו לעלות לביתו של רבם הגדול לברכת 'ברוך רופא חולי'. פינחס לייב הסכים. וכך בשעה היעודה טרם הגיע פנחס לייב לחדר ראש הישיבה, שוב חמק מאיר והטמין את עצמו בפינה נסתרת, הוא שם את אוזניו כאפרכסת שמא יעלה בידו לגלות את הסוד...

"רבנו", פנה פינחס לייב לרבו, "מה היתה כוונתו אם אני רואה?"

השיב לו רבו: "ואכן מה ראתה?"

פינחס לייב סיפר בלחש: "ראיתי אדם זקן שנכנס ועמד לימיני, ואמר לי לבי שזהו אברהם אבינו. אחריו נכנס זקן בעל מראה נורא הוד ועמד לימיני, שוב לחש לי הלב כי יצחק אבינו הוא. ואחריו היה נדמה בעיני כיעקב אבינו, שלושם נעמדו לימיני מיטתי. מנגד, לשמאל מיטתי, נכנסו שלשה זקנים נוספים, בעיני רוחי ראיתם כמשה רבנו, אהרן הכהן, דוד המלך. בין ששת הצדיקים התפתח ויכוח סוער. שלוש מהם דנו אותי לחובה, ושלושה לזכות. הדיון נמשך שעה ארוכה. לפתע, נכנס לחדר זקן שביעי איש לבוש הבדים, שיערתי שזהו אליהו הנביא. הוא האזין לדבריהם, והצביע על רבנו, מרנא ה'חתם סופר', וקבע נחרצות: 'זכותו של זה, רבו של החולה, כה גדולה, עד כי ראוי שבזכותו יבריא תלמידו'. ואכן מאותו רגע חל השיפור הפלאי במצבי.

פנחס לייב חזר ללימודו בכוחות מחודשים, נחוש לנצל כל רגע. לימים, בזכות התמדתו העיקשת גדל רבי פנחס לייב והיה לדיין ומורה תחת רבו בק"ק מטסודורף, ואח"כ עלה לכהן כרב ק"ק שלינגינג, עד שנתמנה לאב"ד ק"ק נייזאטש.

(מקור: חוט המשולש החדש, מהדור"ח עמ' מ"ז. ע"פ מה ששמע בעצמו מדודו הגה"ק רבי שמעון סופר ז"צ)

קולות תורה מילאו ברמה את החלל הגדול, כשבחורי ישיבת "דרעניץ" החוסים תחת צל רבם הגדול ראש הישיבה הגה"ק רבינו החתם סופר זיע"א, שקועים היו בלימודם כמידי יום ביומו בריתחא דאורייתא.

קירות בית המדרש התרגלו זה מכבר למחזה המרנין, התרגלו הם לראות את צמד הבחורים המופלג שישב מידי יום שעות רבות בהתמדה מופלאה אין קץ, התרגלו הקירות הדוממים לראות את המחזה ולא להתפעם, כי קירות אבן המה ולב בשר אין בהם. אך הבחורים, הם עמדו נפעמים כל יום מחדש לראות את צמד המתמידים, הלא הם בחירי הישיבה הבחור מאיר איזנשטט (מי שלימים התפרסם כבעל המהר"ם א"ש), ועמו הבחור פינחס לייב.

הפלא הגדול היה איפוא פנחס לייב, כי בעוד שמאיר ידוע היה מילדותו כשקדן מופלא ובעל כשרון גדול, הרי שפינחס מאיר היה הניכר הגמור ממנו. פנחס לייב גדל שבע עשרה שנה בצל הורים מעוטי יכולת, שידם לא השיגה בכדי לשכור עבור בנם מלמד שילמדו תורה, וכך מצא את עצמו פינחס לייב, והוא נער בן שבע עשרה שנה, כשבקושי ידוע קרוא וכתוב, גם כשרונות לא היו הצד החזק שלו. אך בדבר אחד ניחן הנער: התמדה.

התמדה ועקשנות דקדושה היו הצד החזק שלו, וכך למרות קול צחוקם של הסובבים אותו, וגיחוכי חבריו, הוא החליט בגיל שבע עשרה כי מעתה הוא יצרף את נפשו בכבשונה של תורה, השלהבת ניצתה בקרבו, ונגד כל הסיכויים הוא הצליח להתקבל כתלמיד בישיבת דרעניץ, וזאת לאחר שראש הישיבה מרן החתם סופר עמד על טיבו, וגילה כי נפשו בוערת בחשקת התורה, וברק עיניו גילה כי כוונתו זכה וטהורה היא.

ימיו הראשונים בישיבה לא היו קלים כלל ועיקר, למרות התמדתו הבלתי נתפסת, הוא היה שוכח מידי יום את מה שכבר הצליח להבין אתמול... אך ההתמדה והדמעות הרוותחות שהוא שפך בתפילותיו, ניצחו! יחד עם ההשקעה האדירה שהשקיע בו רבו החת"ס, הוא עלה והתעלה, עד שבעבור מספר שנים הוא הפך להיות מטובי ובכירי תלמידי הישיבה. עד מהרה הוא חבר למאיר איזנשטאט, יחד הם עלו והתעלו בשקידת התורה בבת עיניהם.

רוח קרירה של שחרית נשבה באותו בוקר בבית המדרש, חדי העין הספיקו להבחין כי היום לראשונה נפקד מקומו של הבחור פנחס לייב, השקדן המופלא נעדר היום משום מה. ידידו מאיר חש דאגה על היעדרו הנדיר והחריג ביותר.

מאיר חש אותות דאגה לידידו, מעולם הוא לא זוכר אותו מאחר לסדר הלימוד המשותף. משעברו דקות ארוכות ופנחס לייב לא הופיע, הוא מיהר לאכסניית חברו, ומשפתח את הדלת מצא את פינחס לייב שוכב במיטתו, חיזור ותשוש מחום גבוה, מצבו לא היה נראה טוב, גופו קרד, פניו נטולות צבע. מאיר לא התמהמה, רופא העיירה הזועק במהירות.

פניו של הרופא לא בישרו טובות לאחר שסיים לבדוק את המתמיד הצעיר, ולאחר כמה מילות נימוס, הטיל הרופא את הבשורה המזעזעת: "מחלה נדירה וחשוכת מרפא תקפה את הבחור. ימיו ספורים".

ואכן, לגודל הפלצות, מצבו של פינחס לייב הידרדר במהירות. כוחותיו אזלו, ונראה היה שהנה הגיע קצרו. אנשי החברה קדישא כבר נקראו לומר עמו את הווידי האחרון--

אך לפתע, נפתחה הדלת ורבנו ה'חתם סופר' עצמו נכנס פנימה. הוא ניגש אל מיטתו של תלמידו הגוסס, ובתקיפות הורה לכל הנוכחים לצאת מן החדר.

מאיר איזנשטאט שעמד גם הוא בחדר, ניצל את ההזדמנות והשתלח בחפץ לתוך ארון בגדים שעמד ביכת' החדר. מתוך סקרנות דקדושה הוא חפץ היה לראות את מעשי רבו ברגעים אלו...

דומיה מעיקה שררה בחדר, כשלפתע נשמע קולו הצלול של החת"ס בדברו אל החולה: "פנחס לייב,

גיליון מס' 609 קרח
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו
ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל
זצ"ל
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממזן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - מזמור לתודה

ובס' שמענו כן ראינו ח"א פ"ד סי' י"ח, מובא מרבינו, שנשאל, האם לספר את הנסים או שיש חשש עין הרע זה בכפר חסידים ולא בבני ברק שא"צ לחוש לעין הרע, והשיב, לספר, ושאלו, האם לעשות סעודת הודאה, והשיב רבינו, לא כדאי.

מזמור לתודה יש לאומרה בנגינה

נשאל רבינו זצ"ל, כתב השו"ע (סי' ג"א ט"ט) מזמור לתודה יש לאומרה בנגינה שכל השירות עתידות ליבטל חוץ ממזמור לתודה, האם צריך להקפיד לומר מזמור לתודה במנגינה, והשיב, הכוונה מסתמא בנעימה לומר בנעימות נגינה היינו טעמים זה פירוש נגינה, (שמענו כן ראינו ח"א פ"ד סי' י"ט, ובספר אלא ד"א של הלכה פ"ח אות ג' הביא כשהיה אומר רבינו מזמור לתודה לא היה מנגן ואמר שמה שכתוב במשנה ברורה לאומרה בנגינה הכוונה בנעימה, ועיין בחיי אדם כלל י"ח סעי' א' ובקיצור שולחן ערוך סי' י"ד ס"ד שכתבו מזמור לתודה אומרים בשמחה, ולפ"ז בנעימה הכוונה בשמחה, ועי' בס' הליכות חיים ח"א סי' ס"ח שבנגינה הכוונה בנעימה ובנחת, ובס' מנחת עיניו סי' י"א נשאל רבינו, אם בת"ב יאמר מזמור לתודה בנגינה כמבואר בשו"ע, והשיב, הכונה בשו"ע לומר בנעימות ולאט).

נגינה במזמור לתודה באמירת תהלים

נשאל רבינו זצ"ל, דין זה שצריך לומר מזמור לתודה בנגינה, האם זה רק בשעת פסוקי דזמרה או גם כשאומר תהלים, והשיב רבינו, רק בפסוקי דזמרה שזה חיוב יש ענין לנגן משא"כ בשעת אמירת תהלים שאינו חיוב אין את העניין לנגן, ומ"מ אם יש זמן גם תהלים יאמר במתן כדי שישמע מה שהוא אומר, (שמענו כן ראינו שם סי' כ').

עמידה בשעת אמירת מזמור לתודה

נשאל רבינו זצ"ל, מנהגי הוא לעמוד במזמור לתודה אמנם ראיתי בשע"ת (סי' ג"א ס"ד) שדוקא אלו שעומדים בקרבנות יעמדו גם במזמור לתודה, אבל לדין שיושבים אפילו בפרשת התמיד, יש לישב גם במזמור לתודה ע"ד, ולפ"ז מה שנהגתי לשבת בקרבנות ולעמוד במזמור לתודה הוא מנהג טעות, והשיב רבינו, אתה יכול לנהוג כן, (שאלת רב ב' פ"ג אות מ). נושאל רבינו זצ"ל, האם צריך לעמוד באמירת מזמור לתודה וכיצד הדין באחד שנהג לעמוד בזה ומעתה רוצה לשבת האם צריך לעשות התרת נדרים, והשיב רבינו, לא שמענו, (עזרת אליעזר פסוד"ז עמוד ע"ח), ובאורחות יושר (פרק ל') כשמציין כל המקומות שצריך לעמוד בתפילה לא הזכיר מזמור לתודה, ולא היה נוהג לעמוד בזה.

מזמור לתודה וברכת מודים

נשאל רבינו זצ"ל, מדוע תקנו לומר בפסוקי דזמרה פרק מזמור לתודה להודות להשי" על הנסים שעושה עמנו הרי כבר מודים על כך בשמו"ע בברכת מודים וכו' על נסיד ועל נפלאותיך וכו', והשיב רבינו, קרבן מיוחד לתודה. (עזרת אליעזר פסוד"ז עמוד ע"ח).

מזמור לתודה בהגיעו לגיל ששים

נשאל רבינו זצ"ל, אחד שאל שהוא הגיע לגיל ששים מה עליו לעשות, ענה רבינו זצ"ל, שיאמר מזמור לתודה, (דברי שיח גליון שע"ז מעלי שיח פ"ד).

ברכת הגומל בשבת וי"ט שא"א מזמור לתודה

נשאל רבינו זצ"ל, עוד צ"ע עד כמה שברכת הגומל זה במקום קרבן תודה איך אפשר לברך הגומל בשבת ובי"ט ובפסח הרי כמו שלא אומרים מזמור לתודה בימים אלו שלא מקריבים קרבן תודה לכאורה כך צריך להיות שלא יברכו הגומל בימים אלו עד כמה שהגומל זה במקום קרבן תודה, והשיב רבינו, הודאה מותר גם בשבת. (עזרת אליעזר פסוד"ז עמוד ע"ח).

חיוב הודאה על הנס

הנה יש חיוב להודות להקב"ה על הנסים, ומקיים בזה מצות עשה כמו שכתב בשאלות פרשת וישלח (שאלתא כ"ו) דמחייבין דבית ישראל לאודווי ולשבוחי קמיה שמיא בעידא דמתרחיש להו ניסא, דכתבי הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו, אטו משום דגבר עלינו חסדו הללו את ה' כל גוים' אלא הכי קאמר הללו את ה' כל גוים מה דעביד עימכון וכל שכן אנן דגבר עלינו חסדו והוסיף שם בהעמק שאלה שהוא מצוה דאורייתא, ולמדו זאת קל וחומר מהשירה שאמרו בני ישראל לאחר שיצאו מעבדות לחירות, ומה מעבדות לחירות אמרין שירה ממות לחיים לא כל שכן, כדאי' במגילה (י"ד א'), והוא ק"ו גמור שהוא דאורייתא ועיקר השירה היא מיד לאחר שהנס התרחש, אמנם דעת החת"ס (י"ד סימן ר"ג) שגם בשנה שלאחר מכן יש מצוה דאורייתא לעשות זכר לנס ופרטי הזכרון הם דרבנן, וכתב רבינו זצ"ל, שז"ש במזמור לתודה הודו לו ברכו שמו, היינו כי ארבעה חייבים להודות כדאי' ברכות (ג"ד ב'), ועד דור ודור אמונתו, כתב רבינו, האי דור ודור, וכן האמור בעוד הרבה מקומות, היינו שכל דור מוסר לדור שאחריו ועי' רש"י (דברים ל"ב ז) ע"כ, (שיח שפתותינו מזמור לתודה).

אם לברך הטוב והמטיב כששומע שנפלו שונאי ישראל

נשאל רבינו זצ"ל, אם מברכים הטוב והמטיב על בשורה טובה שנגמרה המלחמה, והשיב, שמצינו בשו"ע (סי' רכ"ב) שמברכים על בשורות טובות חיוביות, כגון ילדה אשתו בן, שהיא טובה חיובית, או שמצא מציאה, נשא אשה עשירה, זכה בירושה, שבכל אלו זכה בחיוב בטובות, מה שאין כן כששמע שפסקה המלחמה, שאין זו טובה חיובית, כי אם הסרת השלילה, הצלה מפחד וממות, בזה לא מצינו שמברכים ברכת הטוב והמטיב, (נס להתנוסס סי' ג"ב). וכעין זה מצינו בביאור"ל (סימן רכ"ב ס"ב ד"ה דין האמת) לאידך גיסא בברכת דין האמת, שאם אמרו לו שנמצא הרבה והרבה עשבים בקמה שלו או שאשתו הולידה נקבה ותשוקתו היה רק לבן זכר אין שייך לברך ע"ז דין האמת אף שיש לו צער מזה כי לא נתקן ברכה זו אלא על דבר שמתחלה ניתן לו ואח"כ נתקלקל או נאבד משא"כ הכא החטים לא נהפכו לעשבים והבן לא נהפך לנקבה אלא שמתחלה לא ניתן לו בן וכה"ג בחטים לא ניתן לו מתחלה הכל חטים, ואין שייך לברך דין האמת על מה שלא ניתן לו, א"ר בשם אבודרהם.

מה יעשה מי שאירע עמו נס במקום קרבן תודה

כתב בשונה הלכות (סי' ר"ח אות ט) שמי שנעשה לו נס יפריש צדקה כפי השגת ידו, ויחלק ללומדי תורה, ויאמר הריני נותן זה לצדקה, ויה"ר שיהא נחשב במקום תודה, שהייתי חייב בזמן המקדש, וראוי לומר פרשת תודה, וטוב וראוי לו לתקן איזה צרכי רבים בעיר, ובכל שנה ביום הזה יתבודד להודות לה' יתברך ולשמוח ולספר חסדו עכ"ל, (והוא מהמשנ"ב סקל"ב, וכן מצינו בשבת ל"ד א' אצל רבי שמעון בר יוחאי שאמר כיון שנעשה לי נס אלך ואתקן דבר בעיר כדרך שעשה יעקב אבינו כשניצל מידי עשו ובא שלם ויחן את פני העיר שתיקן להם שווקים או מרחצאות ולכן טיהר את טבריה מספק טומאה על ידי שציינן את הקברים בסיד כדי שהכהנים יוכלו לעבור שם ולא יצטרכו להקיף בדרך ארוכה), ויש שנהגו לעשות סעודה בפרסום הנס כשיצאו מחולי מסוכן ובקו' ורפא ורפא פ"א ודרך שיחה עמוד רנ"ה, מובא מרבינו זצ"ל, שאינו חיוב ולא יעשה בפרסום גדול לא סעודה ולא קידוש, רק יתן צדקה, מחשש עיה"ר ושלא יחזור שנית, וכן עי' הליכו"ש פכ"ג הערה ל"ח,

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✚ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שיח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹת עַל גְּדוּלַת הַדּוֹרוֹת פֶּתַח 148

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹת - השבועות הבאים בעזה"י:

רבו הטאון השאגת אריה זצוק"ל (ט"ו תמוז תקמ"ה) | הג"ר אברהם דוב לוי זצ"ל אב"ד לעניני יחסין בירושלים.

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגה"צ רבי שמואל הומינר זצ"ל - בעל "עבד המלך" (י"ט סיון תשל"ז)

הצדיק המפורסם

סיפר בן רבינו, הגרי"ש שליט"א שכבר מצעירותו זוכר ששמע בבית על מעלתו וגדלותו של רבי שמואל.

ומה לנו יותר ממילותיו של מרן הסטייפלר אשר כתב לו במכתב בשנת תשכ"ח "לכבוד הרה"ג הצדיק המפורסם ר' שמואל הומינר... והנני יודע צדקתו ויראת שמים הגדולה השוכנת אצל מעכ"ת, ובודאי כל מעשיו לשם שמים..."

הצדיק רבי שמואל הומינר

לזיכוי הרבים

את ספרו 'עיקרי דינים' ובו קיצור דיני שמירת הלשון על פי ספר החפץ חיים, חיבר רבי שמואל בצעירותו ממש כדי לזכות את הרבים. מעניין, שלמרות שבמשך השנים חוברו עוד ספרי 'קיצור' בהלכות שמירת הלשון, לא נס ליחו של חיבורו הלו, ועד היום רבים משתמשים בו כדי לשנן את ההלכות.

במהלך אלפי המכתבים שהשיב רבינו לשואלים, קיבל שאלות רבות על חיבוריו של רבי שמואל, [בעיקר בהלכות שמירת הלשון].

ואת ספרו 'עיקרי דינים', וכן את ספרו הנפלא 'מצות הביטחון', היתה אשת רבינו, הרבנית קניבסקי ע"ה מעודדת את קהל הנשים המשחרות לפיתחה להתחזק מספרים הללו וללמוד בהם, ושנים רבות אף חילקה בעצמה מהספר 'מצות הביטחון' אלפי עותקים, ועל ידי זה חיזקה נשים רבות לאמונה ובטחון, והדברים אכן פעלו על ליבות העם והיברו אמונה בישראל.

מהיכן הכירו רבינו

סיפר נכדו רבי ישראל מאיר הומינר שליט"א, המתעסק רבות בתורת סבו, וההדיר מחדש חלק מספריו, שכאשר הוציא לאור במהדורה חדשה את ספרו 'עבד המלך' על התורה, נכנס עם הספרים לרבינו, ושמה איתו מאוד.

ובתוך הדברים אמר לו רבינו - "הכרת את ר' שמואל", ובני המשפחה התפלאו מהיכן, כי לא ידעו על שום קשר ביניהם וחשבו אולי יש טעות.

ואחרי כן מצאו בפנקסיו האישיים של ר' שמואל, כי אחרי נישואיו היה נוסע למקומות תורה שונים כדי לרומם את עצמו בעבודת השם, ובמשך זמן מסוים שהה גם בישיבת לומז'א בפתח תקוה, באותם שנים בהם למד רבינו בישיבה, וכפי הנראה משם הכירו רבינו.

עוד ידוע לנו, כי בשנת תשכ"ה התקיימה בירושלים ברית לבנו של אחד מתושבי שיכון 'חזון איש', והיה מצוה גדולה לקרבו, ולכן רבינו טרח ונסע במיוחד להשתתף בברית, שם פגש את רבי שמואל הומינר.

בתמונה הנדירה, המובאת כאן לראשונה בפרסום ראשון, נראה רבי שמואל הומינר מתכבד בהחזקת התינוק עד לכסא של אליהו, ומאחור נראה מטוטטט מעט, רבינו זצ"ל.

בני משפחתו של רבי שמואל ציינו בפנינו, כי מלבד העובדא שבשנים ההם כמעט שלא היה מצלמים, יש בתמונה משום חידוש, שכן רבי שמואל הקפיד שלא להצטלם, ומלבד כמה תמונות בודדות לא נותרו ממנו עוד תמונות.

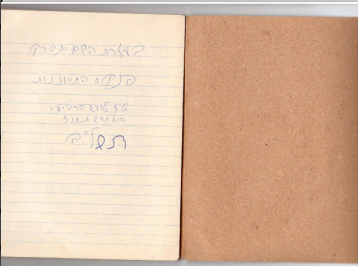
בסיפור המתואר לעיל - רבי שמואל הומינר (משמאל) מתכבד בכסא של אליהו בברית מילה. ובאמצע מרחוק עומד רבינו זצ"ל. באדיבות בני משפחת ט. - צרפת

"שמחתי לשמוע שיצא השונה הלכות"

מנגד, רבי שמואל עצמו, כפי הנראה ידע גם ידע על מעלת רבינו, ואף עקב אחר חיבוריו. ביומן אישי שהיה רבי שמואל מנהל לעצמו, בו רשם תוכניות רוחניות וקבלות אישיות, וכן הנהגות שונות לעבודת השם יתברך, הוא מציין באחת השנים כי היתה לו 'תוכנית' לזכות את הרבים בחיבור הלכה שיהיה מבוסס על קיצור מהספר משנה ברורה. בהמשך הוא מציין שכעת נודע לו שהרעיון "נתפס" על ידי רבינו, שהוציא את חיבורו 'שונה הלכות'. בענותנותו הגדולה רבי שמואל אף מציין את הדברים בשמחה, ולא מתוך קנאה חלילה - מידה שהייתה רחוק ממנה מאוד.

הנה העתק מהרשימה - כפי שנדפס בספר "מפנקסיו של עבד המלך":

"תשיעי תשכ"ח, לפני כשלושים שנה התחלתי לכתוב ולחבר ספר בשם 'לחם לאכול', כולל בקיצור דברי המשנה ברורה עם הוספות מרבותינו האחרונים. "ושמחתי לשמוע שכעת יצא ספר כזה בשם 'שונה הלכות' על ידי גדולים וטובים ממני."

צילום שער אחד מפנקסיו של רבי שמואל בכתב ידו

יישר כוח לכנדו, רבי ישראל מאיר הומינר - בית שמש

חמש שנים לפטירתו של הרה"ג ר' יוסף גולדנטל זצ"ל

בגליון 'דברי שיח' 390 פרשת בלק תש"פ, מיד לאחר פטירתו של רבי יוסף גולדנטל, כתבנו מאמר קצר לזכרו. ונוסיף עוד גרגיר קצר כפי אשר יכיל הגליון:

כידוע רבי יוסף היה מהחלוצים הראשונים שהפריח עד אדמת אופקים התורתית, כשהוא מייסד שם ישיבה וכולל אברכים.

באחד הימים - נקש על דלת משרדו בבנין הישיבה, נהגו המסור של רבינו, רבי ישעי' אפשטיין, ואמר לו כי רבינו שוהה למטה ברכב.... למראה פניו הנדהמות, הסביר הרב אפשטיין כי זה עתה שבו מברית שהתקיימה בקצה הדרום - בעיר ירוחם, ורבינו ביקש שבחזור יעברו דרך ישיבתו של רבי יוסף, כי רוצה לבקר אותו...

ר' יוסף מיהר לקבל את פני רבינו ונכנס איתו להיכל הישיבה, ורבינו ישב ושאל את התלמידים שאלות על הנלמד, ובירך את התלמידים וצוות הרבנים.

בתמונה נראה רבינו עם רבי יוסף, וחלק מהתלמידים מצטופפים מאחור

3. הכוונה לחודש התשיעי בשנת תשכ"ח - כך היה דרכו לרשום את מנין החדשים עפ"י שיטת הרמב"ן, הסובר שבמנין החדשים לחודש ניסן מקיימים מצות "החודש הזה לכם ראש חדשים". ראה בספר "עבד המלך" פרשת בא.

1. ראה בספר חפץ חיים מהדורת 'דרשו', וספר חפץ חיים - אורחות חיים, בחלק השו"ת בסופו, ועוד.
2. חלק מרשימות הפנקסים הדפוס לימים נכדו הנ"ל, בספר "מפנקסיו של עבד המלך".